

การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ : กรณีศึกษา บ้านบางสาร
ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2546

ISBN 974 – 04 – 3886 – 5
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ : กรณีศึกษา บ้านบางสาร
ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

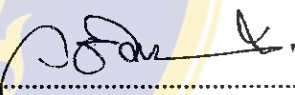

.....

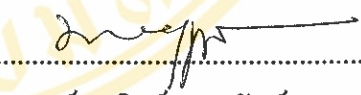
นางพัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ
ผู้วิจัย

.....

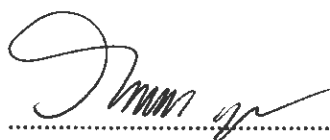
อาจารย์อนันต์ สบฤกษ์, กศ.บ., กศ.ม.
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

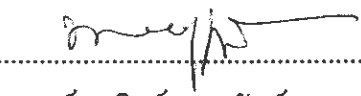
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิชราภรณ์ วรรณดี, อ.บ., อ.ม.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

อาจารย์พรทิพย์ อุดุกรณ์, ศศ.บ., ศศ.ม.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....

รองศาสตราจารย์รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์, Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

.....

อาจารย์พรทิพย์ อุดุกรณ์, ศศ.บ., ศศ.ม.
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ : กรณีศึกษา บ้านบางสาร

ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา

วันที่ 23 เดือน กันยายน พ.ศ. 2546

นางพัชรภรณ์ เอื้อจิตรเมศ

ผู้วิจัย

อาจารย์อนันต์ สบฤกษ์, กศ.บ., กศ.ม.

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

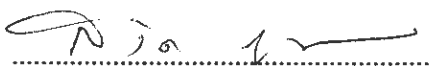
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชวราภรณ์ วรรณดี, อ.บ., อ.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์พรทิพย์ อุดุกรณ์, ศศ.บ., ศศ.ม.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

อาจารย์สังัด ภูเขาทอง, กศ.บ.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

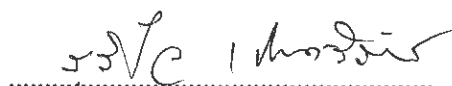

รองศาสตราจารย์รัตนา หุ่นสวัสดิ์, Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์, Ph.D.

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อนันต์ สบฤกษ์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วชิราภรณ์ วรรณดี และอาจารย์พรทิพย์ อุดุภรณ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ให้วิชาความรู้ แนวทาง คำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนให้กำลังใจ ต่อผู้วิจัยในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สังัด ภูเขาทอง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ให้การอบรมสั่งสอน ให้วิชาความรู้ ทั้งแก้ไขข้อบกพร่อง และให้ข้อคิดเห็นในการทำวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์พรทิพย์ อุดุภรณ์ ผู้ให้วิชาความรู้ คำแนะนำ แนวทาง และคำปรึกษาด้วยความเมตตาแก่ผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบพระคุณอาจารย์ลักขณา คาวรัตน์หงษ์ ที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำต่าง ๆ และขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาโท สาขาวัฒนธรรมศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้ทั้งหมด ตลอดระยะเวลาที่เข้ารับการศึกษา

ขอขอบพระคุณคุณชูศรี ไช้แก้ว ผู้ให้ข้อมูลหลักที่กรุณาให้ผู้วิจัยได้ศึกษาชีวประวัติ และผลงานการขับร้องเพลงกล่อมลูก รวมทั้งศาสตราจารย์สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ รองศาสตราจารย์วิมลคำศรี ผู้ให้ข้อมูล พี่น้องบ้านบางสารทุกท่านที่เอื้อให้ความสะดวกในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่สนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณบรรจง ชลวิโรจน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพิศวง ธรรมพินทา ผู้ให้แนวทาง ให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนความรัก ความเมตตา และกำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบคุณคุณอมรศักดิ์ สมุทรอภัยวงศ์ (พี่โกเล็ก) อาจารย์ระพีพรรณ ตัณฑรัตน์ อาจารย์กุลสิรินทร์ ใจจริง อาจารย์ปีพมา จันทระหนู รองศาสตราจารย์ฉันทนา ชาญพานิชย์ อาจารย์วรรณวดี ชัยชาญกุล สำหรับคำแนะนำคำปรึกษาในการเรียนภาษาอังกฤษ น้องแก้ว น้องอิว พี่น้องและญาติ รวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจ

ขอขอบพระคุณอาจารย์วันชัย เอื้อจิตรเมศ ผู้สนับสนุนและช่วยเหลือในการเรียน เป็นคู่คิด คู่ปรึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จ

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณแม่สุทิน คุณแม่อำไพ ไชยรักษ์ ผู้ให้ชีวิต อบรมสั่งสอน ให้โอกาสในการศึกษา และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

พัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ

การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ : กรณีศึกษา บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบางเสาธง จังหวัดนครศรีธรรมราช (STABILITY AND CHANGE OF LULLABY IN SOUTHERN THAILAND : CASE STUDY BAN BANGSARN TAMBON KALY AMPHOE THASALA NAKHONSITHAMMARAT)

พัชรารักษ์ เอื้อจิตรเมศ 4336993 LCCS/M

ศศ.ม. (วัฒนธรรมศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : อนันต์ สบฤกษ์ กศ.บ., กศ.ม., วชิราภรณ์ วรรณคดี อ.บ., อ.ม., พรทิพย์ อุตสุกรัตน์ ศศ.บ., ศศ.ม.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาบทบาทการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ รวมทั้งศึกษาทำนองและเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่เดือนตุลาคม 2544 ถึงเดือนตุลาคม 2545

จากการศึกษาเพลงกล่อมลูกภาคใต้บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบางเสาธง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าลักษณะทำนองและลักษณะเนื้อร้องมีลักษณะเด่นดังนี้ โครงสร้างทำนองเพลงกล่อมลูกภาคใต้มี 4 ประการ คือ 1)รูปแบบที่มีแบบแผนการขับร้องเป็น 3 ส่วน คือส่วนนำ เนื้อร้อง และคำลงท้ายเพลง 2)ระดับเสียงพบว่า เพลงกล่อมลูกภาคใต้สร้างทำนองจากระดับเสียง 3 เสียงคือ เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา 3)จังหวะ มีลักษณะซ้ำ ทั้งมีการหยุดเป็นช่วงๆ ระหว่างคำประพันธ์ แต่ละชุด 4)ทำนองมักมีการเอื้อนที่ตำแหน่งสุดท้ายของคำประพันธ์ มากกว่าตำแหน่งคำแรกหรือคำอื่นๆของชุดคำประพันธ์ ส่วนเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้มีการจำแนกเนื้อหาของเพลงออกเป็น 7 ประเภท คือ 1) เนื้อหาที่พรรณนาความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก 2)เนื้อหาขู่ให้กลัว 3)เนื้อหาสะท้อนภาพสังคม 4)เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ 5)เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ประเพณี 6)เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ 7)เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีและนิทานท้องถิ่น จากการศึกษาบทบาทการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในชุมชนบ้านบางสารพบว่า ในอดีตเพลงกล่อมลูกมีบทบาทอยู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างมาก เพลงมีบทบาทหน้าที่ในการอบรมเด็กซึ่งถือเป็นกระบวนการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของบุคคลในชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของเด็กซึ่งเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต ในสภาวะปัจจุบันของชุมชนบ้านบางสารพบว่าการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน เช่น ระบบเศรษฐกิจของครอบครัว การศึกษา การคมนาคม เทคโนโลยี ค่านิยมสมัยใหม่ ล้วนส่งผลให้เพลงกล่อมลูกมีบทบาทหน้าที่ที่น้อยลง

ในปัจจุบันเพลงกล่อมลูกจึงเหลือเพียงบทบาทหน้าที่ในเชิงของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในรูปแบบของการแสดง และการประกวดมากกว่าที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เหมือนเดิม ผู้ที่ร้องเพลงกล่อมลูกได้ที่บ้านบางสารล้วนแต่เป็นคนวัยชราทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่าในอนาคตเพลงกล่อมลูกของบ้านบางสารมีแนวโน้มที่จะหายไปแต่จะคงอยู่ในรูปแบบของการอนุรักษ์ด้วยลายลักษณ์อักษร เทปบันทึกเสียง วิดีทัศน์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์บางอย่างเท่านั้น

170 หน้า. ISBN 974-04-3886-5

STABILITY AND CHANGE IN THE LULLABY IN SOUTHERN THAILAND:
CASE STUDY BAN BANGSRAN TAMBON KLAY AMPHOE THASALA
NAKHONSITHAMMARAT)

PATCHARAPORN UEJETMET 4336993 LCCS / M

M.A. (CULTURAL STUDIES)

THESIS ADVISORS : ANAN SOBRERK, B.ED., M.ED., WACHIRAPORN
WANDEE, B.A., M.A., PHORNTIP USUPARAT, B.A., M.ED.

ABSTRACT

This study was conducted through qualitative research from October 2001 to October 2002 at Ban Bangsarn Tambol Klay Amphoe Thasala Nakhonsitammarat. The study is about the Southern Lullaby, its role in society and how it affects the people's lives.

Lullabies or cradle songs are quiet songs sung to make children go to sleep. The study pointed out that it is a simple way of communicating with children and sometimes with adults as well. Southern lullabies were found to have patterns which could be divided into three parts. Part 1 is an introduction, beginning with "ar" and "er" and using *sol* as the dominant pitch. Part 2 is the content, which is found to consist of many categories. Part 3 is the ending. Southern lullaby is an expression of parent's love for the children and expression of emotions. It is a reflection of social situations, religion, nature, traditions and beliefs.

Nowadays, the lullaby's roles is as part of the cultural heritage in the form of performance and competition rather than as part of daily life. In the future the lullaby of Ban Bangsarn will tend to vanish, but it will remain in the form of written song, cassette tape, video or other electronic media.

KEY WORDS: LULLABY/ NAKHONSITAMMARAT/ SOUTHERN THAILAND/

170 P. ISBN 974-04-3886-5

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญภาพ.....	ญ
สารบัญแผนที่.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	6
1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	6
1.4 ขอบเขตในการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	8
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	8
2.1.1 ทฤษฎีทางมานุษยวิทยา.....	8
2.1.2 ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาการดนตรี.....	9
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.2.1 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกทั่วไป.....	10
2.2.2 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกภาคใต้.....	13
2.2.3 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	16

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	18
3.1 การเลือกพื้นที่ศึกษา.....	18
3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	18
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	21
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	22
3.5 การนำเสนอข้อมูล.....	23
บทที่ 4 ลักษณะทางกายภาพชุมชนบ้านบางสาร.....	24
4.1 อำเภอท่าศาลา.....	24
4.2 ตำบลกลาย.....	30
4.3 หมู่บ้านบางสาร.....	33
4.3.1 ลักษณะทางกายภาพ.....	34
4.3.2 ประวัติความเป็นมา.....	39
4.3.3 ประชากร.....	39
4.3.4 เศรษฐกิจ.....	41
4.3.5 การศึกษา.....	46
4.3.6 ภาษา.....	47
4.3.7 ระบบเครือญาติ.....	48
4.3.8 ศาสนาและความเชื่อ.....	48
4.3.9 ประเพณีและการละเล่น.....	50
บทที่ 5 ลักษณะทำนองและเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร.....	54
5.1 ลักษณะโครงสร้างทำนอง.....	54
5.1.1 รูปแบบ.....	54
5.1.2 ระดับเสียง.....	62
5.1.3 จังหวะ.....	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5.1.4 ทำนอง.....	63
5.2 ลักษณะเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร.....	76
5.2.1 ฉันทลักษณ์และรูปแบบเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร.....	77
5.2.2 โครงสร้างเนื้อร้องของเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร.....	80
5.2.3 การจัดประเภทเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร.....	82
5.2.3.1 เนื้อหาพรรณนาความรัก ความเอาใจใส่ของพ่อแม่.....	82
5.2.3.2 เนื้อหาขู่ให้กลัว.....	83
5.2.3.3 เนื้อหาสะท้อนภาพสังคมด้านต่าง ๆ.....	84
5.2.3.4 เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์.....	100
5.2.3.5 เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ประเพณี.....	103
5.2.3.6 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ.....	106
5.2.3.7 เนื้อหาเกี่ยวกับบรรณคดีและนิทานท้องถิ่น.....	108
บทที่ 6 บทบาทของเพลงกล่อมลูกและการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร.....	113
6.1 บทบาทเพลงกล่อมลูกและการคงอยู่.....	113
6.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร.....	117
6.2.1 การคมนาคม.....	117
6.2.2 การศึกษา.....	119
6.2.3 เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง.....	121
6.2.4 ระบบเครือข่าย.....	126
6.3 บทบาทของเพลงกล่อมลูกในปัจจุบัน.....	128
บทที่ 7 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	130
7.1 สรุปผลการวิจัย.....	130
7.1.1 การวิเคราะห์ลักษณะ โครงสร้างทำนอง.....	130
7.1.2 การวิเคราะห์เนื้อร้อง.....	131
7.1.3 บทบาทการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร....	133

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
7.2 อภิปรายผล.....	134
7.3 ข้อเสนอแนะ.....	136
7.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	136
7.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป.....	136
บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	141
ประวัติผู้ให้ข้อมูล.....	142
ประวัติผู้วิจัย.....	162
Executive Summary.....	163

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. คลองกลาย.....	37
2. อาชีพการประมง.....	42
3. อาชีพการทำนาทุ่ง.....	45
4. การไถเอะ.....	125
5. นางชูศรี ไข่แก้ว.....	142
6. นางสาว ชุนพิพัฒน์.....	144
7. นางจรัส วัฒนสิทธิ์.....	145
8. นายเลียบ วัฒนสิทธิ์.....	146
9. นายถาวร บุญฤทธิ์.....	147
10. นางนิง หนุรอด.....	148
11. นายเหมียว ฐูแจ้ง.....	149
12. นางฉิด วัชรปาน.....	150
13. นางคล้อย ปุ้ยม.....	151
14. นางเจียม เพชรแก้ว.....	152
15. นางจาย เอี่ยมคง.....	153
16. นางบุญนง เมืองโย.....	154
17. นายสวาท รัตนศีกานต์.....	155
18. นางแอบ วงศ์ทอง.....	156
19. นางนุ้ม ปานยีน.....	157
20. ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์.....	159
21. รองศาสตราจารย์วิมล คำศรี.....	161

สารบัญแผนที่

แผนที่	หน้า
1. แผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	26
2. แผนที่แสดงอาณาเขตบ้านกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	29
3. แผนที่แสดงชุมชนบ้านกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	31
4. แผนที่แสดงที่ตั้งบ้านผู้ให้ข้อมูล.....	35

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

เพลงกล่อมลูกเป็นวัฒนธรรมสากลอย่างหนึ่งที่ปรากฏแทบทุกชาติทุกภาษา เพลงกล่อมลูกมีลักษณะเป็นคติชนวิทยา (Folklore) คือข้อมูลที่เป็นศิลปวัฒนธรรมของชาวบ้าน โดยมีลักษณะเด่น 3 ประการคือ 1) เป็นวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดแบบปากต่อปาก (วรรณกรรมมุขปาฐะ) ใช้วิธีจำ และเล่าต่อ ๆ กันมา 2) ไม่ทราบผู้แต่ง และ 3) มีหลายสำนวนขึ้นอยู่กับท้องถิ่นนั้น ๆ เพลงกล่อมลูกจึงเป็นวัฒนธรรมที่แสดงออกด้วยการใช้ถ้อยคำ (ศิริพร จูตะฐาน ฅ กลาง, 2539 : 6)

เพลงกล่อมลูกน่าจะมีพัฒนาการมาจากการเล่านิทาน หรือนิยายให้เด็กฟังในเวลานอน เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน และอบอุ่นที่มีคนอยู่เคียงข้างเด็กจะได้ไม่รู้สึกลัวหวู่ ในที่สุดเด็กก็จะนอนหลับสบาย ไม่รบกวนมแม่หรือผู้ดูแล แต่แม่หรือผู้ดูแลอาจมีปัญหาในการสรรหานิทานหรือนิยายมาเล่าให้เด็กฟัง และกว่าที่เด็กจะหลับได้ผู้เล่าก็ต้องเล่านิทานหลายเรื่องด้วยกัน ดังนั้นจึงนำเอาทำนองขับกล่อมซ้ำ ๆ มาใช้ประกอบการเล่าจนในที่สุดการเล่านิทานหรือนิยายจึงกลายเป็นเพลงกล่อมเด็กนั่นเอง (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2523 : 2)

ดังนั้นลักษณะเด่นของเพลงกล่อมลูก คือเป็นเพลงสั้น ๆ มีความเรียบง่าย สะท้อนให้เห็นศิลปะในการใช้ภาษา ความเป็นเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น ๆ

เพลงกล่อมลูกเป็นวรรณกรรมของชาวบ้านที่มีไว้เพื่อร้องกล่อมลูก จุดประสงค์หลักคือร้องกล่อมเพื่อให้เด็กหลับเร็ว และหลับสนิท ในประเทศไทยปรากฏเพลงกล่อมลูกอยู่ทั่วทุกภาคว่ารูปแบบ และท่วงทำนองมีความแตกต่างกัน หรือแม้กระทั่งการเรียกชื่อเพลงกล่อมลูก ยังต่างกันอีกด้วยคือ ภาคเหนือเรียกว่า “เพลงอ้อ” หรือ “อ้อจจา” เพราะมักขึ้นต้นเพลงด้วยคำว่า “อ้อจจา” อยู่เสมอ ภาคใต้เรียกว่า “เพลงร้องเรือ” “เพลงน่องนอน หรือ เพลงซ่าน้อง เพลงเสภา” ที่เรียกว่าเพลงร้องเรือ เพราะว่าแปลที่ใช้เชือกผูกโยงให้เด็กนอนมีลักษณะคล้ายเรือ เมื่อไกวเปลก็คล้ายกับเรือแล่น (วิมล คำศรี, 2532 : 2) ส่วนที่เรียกว่าเพลงซ่าน้องนั้น อาจจะกร่อนมาจากคำว่า “เห่ซำให้น้องนอนให้ลูกนอน” คำว่า “ซา” หรือ “ซำ” หมายถึงการกล่อมขวัญ หรือสวดดี คำว่า “เพลงน่องนอน” คงจะเรียกตามโอกาสที่ใช้เพลงนี้ คือ ใช้เพื่อต้องการกล่อมน่อง ส่วนที่เรียกว่า “เพลงเสภา” นั้นอาจเป็นเพราะว่ามีการนำเอาเพลงกล่อมเด็กไปเล่นเป็นทำนองกลอนสดเป็นบทปฏิบัติพากย์โต้ตอบกัน เพื่อแสดงถึง

ความรู้ และปฏิภาณไหวพริบในเชิงกลอน ส่วนภาคกลางจะเรียกว่า “เพลงกล่อมเด็ก” เพราะเป็นเพลงหรือบทหรือกรอนที่ใช้เพื่อ “กล่อมเด็ก” ภาคอีสานเรียกว่า “เพลงนอนสำหรับ นอนสาเหอนอนสาเดอ” ตามคำขึ้นต้นของเนื้อเพลง (วิมล คำศรี, 2532 : 3) ส่วนชาวไทยมุสลิมภาคใต้จะเรียกเพลงกล่อมลูกว่า “อูและตีโด” ซึ่งมีลลิตา คุณานุรักษ์ (2523 : 1) อธิบายว่า...“อูและ” แปลว่า การร้องขับกล่อม ส่วนคำว่า “ตีโด” แปลว่า “นอน” รวมความแล้วจึงแปลว่าการขับร้องให้น้องนอนนั่นเอง...”

บทเพลงกล่อมลูกของแต่ละภูมิภาคล้วนสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม ลักษณะการประกอบอาชีพของคนในสังคม ความสัมพันธ์ของครอบครัว เป็นต้น จึงนับว่าเพลงกล่อมลูกเป็นวรรณกรรมที่มีหน้าที่เสมือนกระจกเงาส่องสะท้อนภาพต่าง ๆ ของสังคมหนึ่ง ๆ ได้อย่างชัดเจน

ตัวอย่างเช่นเพลงที่แสดงความรักความอบอุ่นของแม่ที่มีต่อลูกซึ่งสามารถเห็นได้จากบทเพลงกล่อมลูกของภาคต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาคกลาง

เชิญนอนเถิดเจ้านอน	นอนให้ระงับหลับไหล
อย่าได้สะดุ้งออกตกใจ	สับสนในยามราตรี
ความเจ็บของเจ้าอย่ารู้ได้	ความไข้ของเจ้าอย่ารู้มี
ให้อยู่ดีกินดี	ความไข้อย่ามีมาเย

(ปราณี เชียงทอง, 2526 : 57)

ภาคอีสาน

นอนสาหล่าทองคำลูกแม่	นอนแต่เข้าเจ้าอย่าดิงดิง
นอนจิงจิงหลับตาจ้อยจ้อย	ลูกอ่อนน้อยแม่เจ้าสิไกว(กวย)
ตาเว็นสวยถึงยามกินข้าว	ให้แจ่มเจ้าลูกมากินนม
แม่สิโอมเจ้าไปอาบน้ำ	จับด้วยล้างเจ้าอย่าพาโล

(วิมล คำศรี, 2532 : 17)

ภาคใต้

นอนเสียน้องนอนเหอ	นอนในเปล
นอนเสียนิดขอดเสนห์	แม่จะเวเข้าไป
อย่าสะดุ้งออกตกใจ	สับสนในยามราตรี
ความเจ็บของน้องอย่ารู้ได้	ความไข้ของน้องอย่าให้มี

ให้อยู่ดีกินดี

ความไข้อย่ามีเหลย

(สุริวงส์ พงศ์ไพบูลย์, 2524 : 116)

ภาคเหนือ

อ้อ อ้อ จำ จา

หลับสองตาแม่ไปนานอกบ้าน

ไปเก็บมะส้านใส่ช้ำมาแขวน

ไปเก็บมะแหนใส่ช้ำมาต้อน

น้องอย่าได้อ้อนแม่ไ้บ่มา

หื้อน้องหลับสองตา

น้องจาดีดีดีดีดีกัน

หลับเมื่อวันน้องอย่าได้อ้อน

อ้อ อ้อ อ้อน

หื้อหลับเสียเนอนาย

(วิมล คำศรี, 2523 : 16)

นอกจากเพลงกล่อมลูกจะได้แสดงให้เห็นถึงความรักของผู้เลี้ยงที่มีต่อเด็กแล้ว บทเพลงยังสะท้อนให้เห็นการปลูกฝังค่านิยมทางสังคม ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

ขันหมากเหอ

ลอมมาสามขัน

ขันหมากพระจันทร์

ไไหนหัวไไหนท้าย

ไไหนขันหมากขอ

ไไหนขันหมากไหว

ไไหนหัวไไหนท้าย

บอกไให้น้องรู้ด้วยเอย

แต่งงานเหอ

อยู่กินกันดีดี

อย่าตบอย่าตี

อย่าโกรธอย่าชิง

เอาใจกันไว้

ไม่ให้หายสูญ

มีลูกมีมูล

ไม่สูญไม่สิ้นไปไไหน

(เอกวิทย์ ณ ถกลาง, 2544 : 141)

เนื้อเพลงกล่อมลูกแต่ละเพลงมีเจตนาที่สะท้อนบางสิ่งบางอย่างออกมาซึ่งในบางครั้งไม่สามารถเสนอในรูปแบบที่ตรงไปตรงมาได้ จึงปรากฏให้เห็นในรูปของคำ และโวหาร ทำให้เราสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมของคนในสังคมนั้น ๆ ทั้งเป็นกลไกทำให้คนในสังคมมีพฤติกรรมตามมาตรฐานเดียวกัน ส่งผลให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันเพลงกล่อมลูกได้เลือนหายไปด้วยเหตุต่าง ๆ อาทิ สภาพการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลก รูปแบบของเพลง ภาษาถิ่น กระบวนการถ่ายทอด และกระแสวัฒนธรรม

ตะวันตก เป็นต้น จึงควรอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษา เพื่ออนุรักษ์มิให้สูญหายตามเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

ด้วยเห็นความสำคัญในแง่การอนุรักษ์ และเผยแพร่เพลงกล่อมลูก ดังนั้นในปีพ.ศ. 2532 มหาวิทยาลัยมหิดล จึงได้จัดการประกวดขับร้องเพลงกล่อมลูกสี่ภาคขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคต่าง ๆ หันมาให้ความสนใจ และทำความเข้าใจกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนให้มากขึ้น นับจากปี พ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2545) มหาวิทยาลัยมหิดลได้จัดการประกวดไปแล้วถึง 12 ครั้ง มีผู้เข้าประกวดมากมายซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสนใจของบุคคลทั่วไปในการประกวดแต่ละครั้งมีทั้งผู้ได้รับรางวัล และผู้ที่ไม่ได้รับรางวัล สำหรับผู้ที่ไม่ได้รับรางวัลจะต้องพัฒนาความสามารถของตนเองต่อไป

จากกิจกรรมดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการประกวดเพลงกล่อมลูกสี่ภาคนั้น ได้มีส่วนทำให้ชาวบ้านในท้องถิ่นเกิดความกระตือรือร้นในการสืบทอด และพัฒนาความสามารถในเชิงปฏิบัติของตนเอง ซึ่งแต่เดิมนั้นอาจมองว่าเพลงกล่อมลูก คือเพลงธรรมดาทั่วไปที่ใคร ๆ ก็สามารถร้องได้ แต่จากการประกวดที่ผ่านมาได้ประจักษ์แล้วว่าเพลงกล่อมลูกสามารถนำมาขับร้องเพื่อค้นหาผู้ที่มีความสามารถสมควรที่จะได้รับรางวัล และยกย่องเชิดชูจากสังคม เหล่านี้ทำให้เกิดความภูมิใจแก่ตนเองวงศ์ตระกูล และถิ่นกำเนิดด้วย สิ่งนี้จะทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความสำนึก และห่วงใยในมรดกทางภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ สำหรับข้อมูลเพลงกล่อมลูกที่ได้จากการประกวดที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยมหิดลได้ทำการจัดเก็บในรูปแบบของวีดิทัศน์ และแถบเสียง เพื่อการค้นคว้าเผยแพร่แก่นักศึกษา เยาวชน และบุคคลผู้สนใจทั่วไป

สำหรับเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในอดีตพบว่ามีการศึกษาวิจัยไว้หลากหลายแง่มุมดังต่อไปนี้

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2512) ซึ่งให้เห็นเกี่ยวกับเนื้อหาที่แฝงอยู่ในเนื้อเพลง รวมทั้งคุณค่าในด้านต่าง ๆ เช่น สะท้อนให้เห็นประเพณี วัฒนธรรม เกร็ดความรู้ด้านวรรณคดี ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ทั้งเป็นสิ่งอบรมสั่งสอน และขับกล่อมลูกบุตร กุลธิดา

เยาวเรศ สิริเกียรติ (2521) กล่าวว่าเพียงเพลงกล่อมเด็กเพลงเดียวความรู้ที่เราได้รับก็มีมากมาย แต่ปัจจุบันเพลงกล่อมเด็กหาฟังได้ยาก คนรุ่นใหม่บางคนแทบจะไม่เคยได้ยินเลย ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้ของเก่าที่ดี ๆ ถูกลืม แม้คนรุ่นเก่าที่เคยร้องกล่อมได้ แต่เมื่อหยุดร้องไปนานก็ลืมเลือนไปเป็นที่น่าเสียดาย

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544) กล่าวถึงความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ว่า เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีหลายหลาย ทั้งเนื้อหาสาระ ทั้งใช้ในการร้องกล่อม และยังใช้เป็นบทปฏิพากย์โต้ตอบกรรมกัน หากแต่ในทศวรรษหลัง ๆ มา นี้ ความนิยมในการร้องเพลงกล่อมเด็ก

เสื่อมคลายลงตามลำดับ จะมีอยู่บ้างก็เฉพาะในชุมชนชนบทและในหมู่ผู้ที่มีอายุมาก จึงควรอนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์ของการศึกษาคุณค่าภูมิปัญญาในคติชนที่แฝงอยู่ในเพลงกล่อมเด็กต่อไป

ทั้งการศึกษาเพลงกล่อมลูกภาคใต้ที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่ามีการศึกษาในภาพรวม และเป็นกรณีศึกษา เช่น การศึกษาเพลงกล่อมลูกในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา การศึกษาเพลงกล่อมลูกจังหวัดปัตตานี เป็นต้น ส่วนการศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นพบว่ามีการศึกษาแล้วคืองานของ วิมล คำศรี (2533) ที่ทำการศึกษาเพลงกล่อมลูกจังหวัดนครศรีธรรมราช ในด้านฉันทลักษณ์ รูปแบบ โครงสร้าง และเนื้อหาของเพลง รวมทั้งของ ประสิทธิ์ ชูประสูติ (2540) ที่ทำการศึกษาในเรื่องการจำแนกเนื้อหา คุณค่า ฉันทลักษณ์และรูปแบบของเพลง เป็นต้น จากการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านดังกล่าวพบว่าการศึกษาเพลงกล่อมลูกภาคใต้เป็นการศึกษาด้านฉันทลักษณ์ โครงสร้าง รูปแบบ และเนื้อหาด้านภาษาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ แต่ยังมีได้ทำการศึกษาในเชิงมานุษยวิทยาคนตรี (Ethnomusicology) ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในเชิงมานุษยวิทยาคนตรี เป็นการนำหลักการทางมานุษยวิทยามาผนวกกับด้านวัฒนธรรมคนตรี (พูนพิศ อมาตยกุล, 2543) ได้แก่ การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของสังคมนั้น แนวคิดด้านคนตรีทั้งด้านที่เป็นศาสตร์ และด้านที่เป็นศิลป์ ศึกษาความสัมพันธ์ในเชิงบทบาทหน้าที่เพลงที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในบริบทของการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ โดยศึกษาผ่านชีวประวัติและผลงานเพลงกล่อมลูกของนางชุศรี ไข่แก้ว ผู้ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดขับร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ประจำปี พ.ศ. 2544 จากมหาวิทยาลัยมหิดล โดยศึกษาพื้นที่ในอำเภอท่าศาลา ด้วยเหตุผลคือนางชุศรี ไข่แก้ว เกิดที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช และถึงแม้ว่าในปัจจุบันสมรสแล้ว มาทำงานและอาศัยอยู่ที่จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของสามี แต่การที่นางชุศรีได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดการขับร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้นั้น ปัจจัยหนึ่งย่อมเกิดจากการหล่อหลอม ได้ยินได้ฟังมารดาของตนรวมทั้งญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านร้องเพลงกล่อมลูกมาตั้งแต่วัยเด็กที่อาศัยอยู่ที่อำเภอท่าศาลาในวัยเด็ก ฉะนั้นการอบรมเลี้ยงดู การดำเนินชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนโลกทัศน์ และความสามารถในการจดจำเพลงกล่อมลูกจนถึงขั้นขับร้องได้ของนางชุศรี จึงเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้รับจากบ้านที่อำเภอท่าศาลาเป็นพื้นฐานสำคัญ ทั้งโดยส่วนตัวนางชุศรีก็ยังขับร้องเพลงกล่อมลูก ๆ ทั้ง 5 คนด้วย จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่าหมู่บ้านที่เป็นบ้านเกิดของนางชุศรี ไข่แก้ว คือบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลานั้น ยังมีผู้สามารถร้องเพลงกล่อมลูกได้เป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ที่ร้องเพลงกล่อมลูกในเขตอำเภอเมือง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในอำเภอท่าศาลาเพื่อให้ทราบถึงลักษณะการคงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในปัจจุบัน ซึ่งจะประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจ และหาแนวทางการอนุรักษ์เพลงกล่อมลูกภาคใต้ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมวัฒนธรรมปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาทำนองและเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ในบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.2 เพื่อศึกษาสถานภาพการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ในบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.3.1 ได้รับความรู้เกี่ยวกับเอกลักษณ์ ลักษณะทำนองและเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้

1.3.2 ได้รับความรู้เกี่ยวกับสถานภาพการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้

1.3.3 การศึกษาวิจัยนี้เป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่เพลงกล่อมลูกภาคใต้ด้วยการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้สนใจ

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาพื้นที่ ที่บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นภูมิปัญญาเดิมของนางชูศรี ไข่มุกแก้ว ผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดการขับร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ประจำปี พ.ศ. 2544 จากมหาวิทยาลัยมหิดล

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงร้องเรือ หมายถึง เพลงที่ใช้ในการกล่อมลูกภาคใต้ที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือเพื่อขับกล่อมให้เด็กหลับเร็ว และหลับสนิท

เพลงชาน้อง หรือ ชาน้อง หมายถึง เพลงกล่อมลูกภาคใต้ ซึ่งคำว่า “ชา” ในที่นี้ คือการกล่อมขวัญหรือสติ

เพลงน้องนอน หมายถึง เพลงกล่อมลูกภาคใต้ ซึ่งเป็นการเรียกชื่อตามโอกาสที่ใช้คือ การขับกล่อมให้น้องนอน

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการบันทึกโน้ตเพลงกล่อมลูกภาคใต้เป็นโน้ตสากลระบบเสียงไทย คือระบบเสียงไทยมีระดับเสียงที่ต่ำกว่าเสียงสากล 1 เสียง

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ประเด็นคือ

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

2.2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 ทฤษฎีทางมานุษยวิทยา

2.1.1.1 ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม

ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Culture Ecology) (อ้างใน ยศ สันตสมบัติ, 2540 : 34) เป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยาที่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมโดย จูเลียน สตวอด (Julian Steward) กล่าวว่า อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม แนวคิดนี้ได้กล่าวถึงการปรับตัวของคนภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการศึกษาวิวัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากการปรับตัวของสังคม ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีนี้มาเป็นแนวทางและอธิบายการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ โดยได้พิจารณาว่าการเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ได้รับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนด เมื่อสังคมหรือวัฒนธรรมนั้นเกิดการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลง ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับระบบหนึ่งจะส่งผลกระทบต่ออีกระบบหนึ่ง ค่านิยมของคนในสังคมถูกปรับเปลี่ยน ส่งผลให้คนในสังคมหันไปให้ความสำคัญกับค่านิยมใหม่ๆ ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอด เพื่อรักษาความสมดุลของสังคมไว้ เพลงกล่อมลูกภาคใต้ซึ่งเป็นค่านิยมแบบเก่า ต้องถูกปัจจัยต่างๆมากระทบทำให้บทบาทหน้าที่ของเพลงเปลี่ยนแปลงไป

2.1.1.2 ทฤษฎีหน้าที่นิยม

ความคิดหลักของทฤษฎีการหน้าที่นิยม คือ วัฒนธรรมสนองความต้องการจำเป็นของปัจเจกบุคคล มาลินอฟสกี (อ้างใน งามพิศ สัตย์สงวน, 2538:62) ที่เสนอว่าวัฒนธรรมเติบโตมาจากความต้องการจำเป็น 3 ประเภทของมนุษย์ คือ ความต้องการขั้นพื้นฐาน ความต้องการด้านสังคม และความต้องการด้านจิตใจ ในความจำเป็นข้อที่ 3 นั้นหมายถึงความจำเป็นของมนุษย์เพื่อตอบสนองความมั่นคงทางด้านจิตใจ เช่นต้องการความสงบ ความกลมกลืนกันทางสังคม และเป้าหมายของชีวิต อันได้แก่ ความรู้ ศาสนา นิยายปรัมปรา และดนตรีศิลปะ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มีวิเคราะห์หน้าที่ของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ จากแนวคิดการหน้าที่ที่กล่าวว่าทุกอย่างในสังคมล้วนมีหน้าที่ทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นของมนุษย์ และบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนั้น เพลงกล่อมเด็กได้ตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ อาทิ ความรัก ความอบอุ่นของพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยง รวมทั้ง ความผูกพันของคนในสังคมนั้นๆ ด้วย

2.1.2 ทฤษฎีทางมานุษยวิทยาการดนตรี

R. Goldwater (อ้างใน ยศ สันตสมบัติ, 2540 : 224) กล่าวถึงแนวคิด ศิลปะกับบริบททางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องศึกษาด้านบริบททางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการศึกษาวิจัยทางด้านศิลปะ ว่านักมานุษยวิทยาเชื่อว่า ศิลปะจะหมดความหมายลงเมื่อถูกถอดถอนออกจากบริบททางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นตัวให้ความหมายแก่ศิลปะเหล่านั้นตั้งแต่ต้น ศิลปะไม่อาจดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองโดยปราศจากรากเหง้าทางวัฒนธรรม ศิลปะและพฤติกรรมการแสดงจึงมิได้เป็นเพียงผลผลิตของศิลปินหรือของปัจเจกบุคคลใดคนหนึ่งเท่านั้น หากแต่ศิลปะยังเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมอีกด้วย

โดยเหตุที่เพลงกล่อมลูกเป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งซึ่ง (Merriam, 1964 : 22) ได้สรุปหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านไว้ว่าบทบาทเบื้องต้นแรกของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคม คือ เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดบูรณภาพ หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม หน้าที่อีกประการหนึ่งที่ได้สังเกตเห็นก็คือ เป็นสิ่งที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางจิตใจให้แก่สมาชิกในสังคม ซึ่งผลของการศึกษาเพลงในสังคมต่าง ๆ ได้พบว่าเพลงยังมีหน้าที่ทางสังคมอีกหลายประการ เช่น

1. เป็นหน้าที่ตัวแทนของระบบสัญลักษณ์ทางสังคม ที่สะท้อนออกมาให้เห็นตามความเชื่อทางศาสนา และระบบชนชั้นทางสังคม

2. มีหน้าที่คอยกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางกายภาพ ซึ่งจะพบได้ในเพลงที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น เพลงเกี่ยวข้าว หรือถ้าเป็นสังคมแบบดั้งเดิม ก็จะพบเพลงที่เกี่ยวข้องกับการล่าสัตว์ และการสงคราม เป็นต้น
 3. เพลงมีบทบาทเสมือนเครื่องควบคุมทางสังคม แบบแผนที่สมควร รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคมให้กับสังคม และชี้แนะระเบียบ
 4. เพลงมีบทบาทโดยรักษาสถาบันที่สำคัญของสังคม เช่น ศาสนา ความเชื่อ เพราะทำให้การประกอบพิธีกรรมมีเหตุผล โดยมีหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม
 5. มีหน้าที่ทำให้เกิดความสืบเนื่อง และความมั่นคงทางวัฒนธรรม
- นอกจากนี้ปราณี วงศ์เทศ (2521) ยังเสนอแนวคิดไว้ว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทเป็นเครื่องสะท้อนสถานภาพต่าง ๆ ของชุมชน และสภาพความเป็นอยู่ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของชาวบ้านที่เป็นเจ้าของ เพลงและดนตรีมักมีบทบาทหน้าที่อยู่ในกิจกรรมเกือบทุกอย่างในสังคม เพราะในการที่จะเข้าใจถึงบทบาทดังกล่าวเราจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจวัฒนธรรม ของสถาบันทั้งหมดในสังคมนั้นด้วย เพื่อมองหาคำความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเพลง ซึ่งจะพบว่าเพลงต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นลักษณะของวัฒนธรรมที่ตัวของมันเป็นส่วนหนึ่งอยู่ด้วย เพราะจากเพลงเราจะทราบถึงทัศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ ที่เป็นอิสระของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มที่แสดงออกในเนื้อเพลงทั้งอาจทราบถึงนิทาน ความเชื่อ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งเราไม่อาจพบได้จากการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลแต่ประการเดียว

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่ปรากฏในเอกสาร และในงานวิจัยออกเป็น 3 ประเด็นคือ

- 2.2.1 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกทั่วไป
- 2.2.2 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกภาคใต้
- 2.2.3 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2.1 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกทั่วไป

ปราณี เชียงทอง (2526 : 56) กล่าวในหนังสือวรรณกรรมสำหรับเด็กว่า ไทยเราเป็นชาติที่มีวัฒนธรรมในการกล่อมเด็กมาแต่โบราณ นับแต่เด็กเกิดมาก็ได้ยินเสียงแห่กล่อมให้นอนเปลทำให้

เด็กไทยคุ้นเคยกับบทกลอน และคำคล้องจอง ประกอบกับภาษาไทยมีเสียงเป็นดนตรี และคนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนรักสนุก ช่างล้อเลียน และรื่นเริง สิ่งเหล่านี้จึงปรากฏออกมาในบทกลอนของไทยอย่างครบถ้วน บทเห่กล่อม บทเด็กเล่น บทกลอนกล่อมเด็ก เป็นบทกลอนที่หลังไหลมาจากอารมณ์โดยไม่ได้คิดตกแต่งให้มีความประณีตแต่อย่างใด เป็นการผูกคำให้สัมผัสคล้องจองกันไปเรื่อย ไม่มีลักษณะบังคับให้ลึกลับซึ่งซับซ้อน นึกถึงสิ่งใดได้ก็ว่าออกไปตามใจชอบ

วาสนา เกตุภาค (2521 : 117) ได้กล่าวถึงเพลงกล่อมเด็กของไทยว่ามีอยู่แทบทุกถิ่น แต่ละถิ่นก็มีชื่อเรียกต่างกัน เช่น ภาคเหนือเรียกว่า เพลงอ้อ หรืออ้อลูก ภาคใต้เรียกว่า เพลงน่องนอน เพลงช้าน้อง สำหรับจุดมุ่งหมายของการกล่อมเด็กก็คงเหมือนกันคือ เพื่อให้เด็กเปล็ดเปล็น และหลับง่าย นอกจากนี้บางเพลงที่มีเนื้อร้องซึ่งให้คติแง่คิดบางอย่างก็อาจจะเป็นการอบรมสั่งสอนเด็กทางอ้อมได้ในขณะเดียวกัน

สุกัญญา สุจฉายา (2543 : 24-25) ได้แบ่งประเภทของเพลงพื้นบ้านตามจุดประสงค์ต่างๆ ได้แก่ การแบ่งตามจุดประสงค์ในการร้องคือ เพลงกล่อมเด็กซึ่งเป็นเพลงที่ร้องเพื่อกล่อมให้เด็กนอนหลับได้ไวขึ้นเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็กโดยทั่วไปมีความคล้ายคลึงกัน เพลงปลอบเด็กคือเพลงสั้นๆ ใช้คำง่าย มักเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อเรียกร้องความสนใจของเด็ก ส่วนเพลงร้องเล่น คือเพลงที่เด็กใช้ร้องเล่นเพื่อความเปล็ดเปล็น

ผาสุก มุททเมธา (2535 : 80) กล่าวถึงข้อมูลของเพลงกล่อมลูกว่าเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้านซึ่งคติชาวบ้านจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาชีวิตในวัยต่างๆ เมื่อในวัยเด็ก เด็กจะเรียนรู้ภาษามนุษย์ได้เร็วถ้าเด็กได้ยินเสียงมนุษย์อยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นเสียงพูด เสียงขับกล่อม การเห่กล่อม เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาให้กับเด็ก และยังก่อให้เกิดความอบอุ่น ความปลอดภัย ช่วย让孩子หลับอย่างเป็นสุข

ลัดดา เหมทานนท์ (2529 : 1) กล่าวว่า เพลงเด็กเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีอยู่ทุกท้องถิ่น เป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคย และได้ยินได้ฟังมาตั้งแต่ยังเยาว์ ผู้ใหญ่ร้องบ้าง เด็กร้องบ้าง ทั้งนี้เพื่อความสนุกสนานเปล็ดเปล็น เนื้อหาของเพลงที่ผู้ใหญ่ใช้ล้อเลียน หรือปลอบเด็ก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวใกล้ตัวเด็ก หรือเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ที่เด็กพบเห็นอยู่ตามปกติ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เลี้ยง หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ฝนตก แดดออก ฟ้าร้อง พระอาทิตย์ พระจันทร์ เป็นต้น เพลงเด็กมีจุดประสงค์คือ เพื่อให้เด็กเกิดความเปล็ดเปล็น เพื่อให้เด็กเกิดความรู้ และให้เด็กหลับง่าย

เยาวเรศ สิริเกียรติ (2521 : 375-378) วิจัยเรื่องเพลงกล่อมเด็กของไทย โดยรวบรวมประวัติที่มาของเพลงกล่อมเด็ก ความรู้เกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก ประเภทของเพลงกล่อมเด็ก การวิเคราะห์เนื้อเพลงกล่อมเด็ก พบว่า เพลงกล่อมเด็กสะท้อนเรื่องราวต่างๆทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วรรณกรรมท้องถิ่น ความรักของแม่ที่มีต่อลูก วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นทำให้สามารถเข้าใจบริบทของวัฒนธรรมนั้นๆได้เป็นอย่างดี

มัลลิกา คณานุรักษ์ (2523 : 1) กล่าวถึงเรื่องแนวคิดเพลงกล่อมเด็กว่า เพลงกล่อมเด็กน่าจะเกิดจากบุคคลที่เป็นกลุ่มชาวบ้านก่อนเป็นแน่ โดยสังเกตได้จากลีลาของกลอนที่ใช้ในการขับกล่อม ซึ่งมีสัมผัสในการขับร้องเพื่อความไพเราะ แต่ก็ไม่ถือเป็นระเบียบแบบแผนที่เคร่งครัดนัก เป็นลักษณะแบบกลอนชาวบ้าน นั่นคือมีสัมผัสง่าย ๆ และมีลักษณะคล้ายกันทุกชาติทุกภาษา โดยถือกันว่าเคยร้องกล่อมกันมาอย่างไร ก็จะร้องกล่อมกันอย่างนั้นต่อไปเรื่อย ๆ จวบจนกาลเวลาผ่านไปหลายร้อยปี ผู้ร้องอาจจะรู้เรื่องคำในเพลงกล่อมเด็กบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้างแต่ก็จดจำขับร้องเป็นมรดกตกทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

ศรีประภา ปาลสุทธิ และวราภรณ์ จิรวานิช (2524 : 5-6) วิจัยการวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กจังหวัดฉะเชิงเทรา กล่าวถึงเนื้อร้องในเพลงกล่อมเด็กว่า อาจจะจำแนกออกตามลักษณะในการใช้ร้องเห่กล่อมได้คือ พวกที่ต้องการใช้เพื่อเห่กล่อมให้เด็กเกิดพัฒนาการ ปลอดภัย โยน ให้เด็กหลับ ซึ่งเป็นความมุ่งหมายที่ตรงที่สุดกับเนื้อร้องที่เป็นการหูกหรือหลอกในชั้นที่สอง เพราะเด็กอาจจะร้องกวนไม่ยอมนอน ส่วนที่นอกเหนือจากนี้เป็นเนื้อร้องที่ผู้กล่อมอาจจะระบายความในใจ อบรมสั่งสอนเด็ก

สุมาลย์ เรืองเดช (2518 : 227) วิจัยเพลงพื้นเมืองจากพนมทวนพบว่าเพลงเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของคนในสังคมชนบท เริ่มตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็กๆก็มีเพลงกล่อมเด็ก บทปลอบเด็ก ซึ่งบิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูจะต้องกล่อม หรือร้องปลอบ เมื่อเด็กโตขึ้นก็มีเพลงประกอบการเล่น เมื่ออย่างเข้าสู่วัยหนุ่มสาวก็มีทั้งเพลงประกอบการเล่น เพลงที่ร้องประกอบการทำงาน เพลงประกอบพิธี เข้ามาเกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นธรรมชาติในการแสวงหาความบันเทิงของมนุษย์ซึ่งปรากฏอยู่ทุกวัย และทุกโอกาส

ลมูล จันทน์หอม (2538 : 48) ได้รวบรวมเกี่ยวกับวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทเพลงกล่อมเด็กว่า เพลงกล่อมเด็ก หมายถึงเพลงที่ใช้ในการร้องขับกล่อมเพื่อจุมุ่งหมายสำคัญคือให้เด็กหลับง่าย และหลับเป็นสุข ช่วยให้เด็กอบอุ่นใจว่าตนไม่ถูกทอดทิ้งในขณะที่นอนหลับ ซึ่งเป็นการตอบ

สนองทางอารมณ์ตามหลักจิตวิทยา แสดงว่าคนโบราณมีความรู้ความเข้าใจในวิธีเลี้ยงดูลูกหลานของตน ช่วยให้เด็กมีความสุขจิตใจดีและเจริญทั้งร่างกายและอารมณ์

เบญญา หงส์ทอง (2544 : 63-65) วิจัยเรื่องเพลงกล่อมลูกภาคเหนือพบว่า เพลงกล่อมลูกภาคเหนือแบ่งทำนองออกเป็น 4 ประเภท คือทำนองอื้อ ทำนองกาพย์ ทำนองพื้นบ้าน ทำนองร่วมสมัย โดยมีรูปแบบคือ เพลงมีลักษณะเป็นเพลงท่อนเดียวหรือเรียกว่าเพลงร้อยเนื้อหนึ่งทำนอง แต่จะใช้วิธีเปลี่ยนเนื้อร้องไปตามบทกลอนซึ่งผู้ขับร้องสามารถคิดประดิษฐ์เนื้อขึ้นมาโดยใช้ไหวพริบและปฏิภาณ ส่วนรูปแบบและนันทลักษณะนั้นไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผู้ประพันธ์ที่สามารถคิดปรากฏขึ้น โดยทั่วไปมีความยาววรรคละ 4-6 คำ

2.2.2 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกภาคใต้

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544 : 148) วิจัยเรื่องภูมิปัญญาทักษิณ อธิบายถึงเนื้อหาสาระเพลงกล่อมเด็กว่าสังคมภาคใต้เป็นสังคมเกษตรกรรมที่เน้นการบอกเล่ามากกว่าการอ่าน การปลุกฝังและรักษาทัศนคติของสังคมจึงเริ่มต้นตั้งแต่เยาว์วัยด้วยการอบรมเลี้ยงดูในบ้าน เพลงกล่อมเด็กหรือเพลงซ่าน้องจึงเป็นวิธีแรกของการปลุกฝังและถ่ายทอดให้แก่เด็ก น้ำเสียงที่ใช้ร้องก็เพื่อให้เด็กเกิดความอบอุ่นสบายใจ จึงเป็นการแสดงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อเด็ก

ธวัช ปุณโณทก (2525 : 302) ได้เรียบเรียงในเรื่องวรรณกรรมท้องถิ่นกล่าวถึงเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ว่า เมื่อพิจารณาในด้านกวีโวหารของเพลงกล่อมเด็ก และสาระของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้พบว่าเนื้อความในเพลงกล่อมเด็กไม่น่าจะเป็นเรื่องที่เด็กชอบใจมากนัก กล่าวคือมีเนื้อความในการทำงานกลอนสัปดาห์ และมีใจความในลักษณะคาบลูกคาบดอก ฉะนั้นจึงน่าจะเข้าใจว่าในสมัยใดสมัยหนึ่งชาวภาคใต้นิยมเอาทำนองเพลงกล่อมเด็กมาร้องแก้กัน

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2512 : 76) ได้รวบรวมหนังสือคหิชาบ้านปักษ์ใต้โดยกล่าวถึงเพลงกล่อมเด็กว่าเพลงกล่อมเด็กชาวใต้บางถิ่นเรียกว่า เพลงร้องเรือ และเรียกการเห่กล่อมว่า ร้องเรือ แต่บางถิ่นเรียกว่าเพลงซ่าน้อง คำว่า ซา มีความหมายว่า กล่อมขวัญ หรือสวดดี เช่น มีการซาขวัญข้าว (สวดดีคุณแม่โพสพ) บางแห่งเรียกว่าเพลงน่องนอน ซึ่งหมายถึงเพลงกล่อมเด็กนั่นเอง นอกจากนี้ยังได้ทำวิจัยเรื่องวิเคราะห์สาระเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ (2524 : 196-199) พบว่าบทเพลงกล่อมเด็กของชาวไทยในภาคใต้ที่นับถือพุทธศาสนามีจำนวนมากในทุกท้องถิ่น และเพลงกล่อมเด็กมิได้ใช้แต่

เฉพาะขับกล่อมให้เด็กนอนหลับเร็ว และหลับสนิทเท่านั้น หากแต่มีการเล่นเพลงกล่อมเด็กเป็นบทปฏิบัติต่อกันเพื่อแสดงปฏิภาณด้านความรู้ และความคิดท้าวไปรวมทั้งการอบรมสั่งสอนโดยทางอ้อม เพลงกล่อมเด็กภาคใต้มีบทบาทหน้าที่จำแนกได้เป็น 6 ประเภทคือ 1) ใช้ขับกล่อมเพื่อให้เด็กนอนหลับเร็วและหลับสนิท 2) เพื่อความบันเทิงใจ 3) เป็นเครื่องสื่อสารชาวบ้าน 4) เป็นเครื่องปลุกฝังคุณบุตรและคุณธิดา 5) เพื่อปกป้องรักษาปัทมสถานของสังคม 6) เพื่อปกป้องสิทธิอันพึงมีพึงได้โดยชอบธรรมจากสังคม

นัทธิกา สติรวณิชย์ (2540 : 6-16) ได้ศึกษาการใช้คำและโวหารในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา โดยศึกษาเรื่องของการวิเคราะห์คำ ที่ก่อให้เกิดสุนทรียรส การเล่นเสียงสัมผัสสระ การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ การเล่นคำ ได้แก่ คำเทียบรถ คำทบทวน คำแทรกคู่ การเล่นคำซ้ำ การเล่นคำซ้อน การเล่นคำพ้อง การเล่นคำหลาก การใช้คำที่ก่อให้เกิดลักษณะเฉพาะถิ่น การใช้โวหารต่างๆ เช่น โวหารอุปมาในการชมความงามของผู้หญิง โวหารเกี่ยวกับความรัก โวหารนามนัย โวหารบุคลาธิษฐาน

มัลลิกา คณานุรักษ์ (2530 : 3-7) ได้ศึกษาเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี พบว่า เพลงกล่อมเด็กของชาวมุสลิมมีความสำคัญต่อ สภาพสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม เหมือนกับเพลงกล่อมเด็กของไทยทั้ง 4 ภาคเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีในชีวิตความเป็นอยู่ ของชาวมุสลิมด้วย

วินัย จันทร์พริ้ม (2531 : 8-11) ได้วิเคราะห์สำนวนโวหาร และสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ พบว่า เพลงกล่อมเด็กภาคใต้แทบทุกบทจะปรากฏลักษณะการแสดงออกโดยใช้โวหารหรือการใช้ถ้อยคำอย่างมีความหมายแฝงเร้นอยู่แทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะในเรื่องโวหารที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคม ค่านิยม ความเชื่อ ความนึกคิดต่างๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การเข้าใจถึงการใช้อนุรักษ์ในเพลงกล่อมเด็กก็เป็นการเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้าน

เลิศลักษณ์ ปดิฐพร (2517 : 14) วิจัยเกี่ยวกับเพลงร้องเรือ โดยศึกษาในเรื่องของวิธีการแต่งคำประพันธ์และวิธีการร้องเล่าเพลงร้องเรือปักษ์ใต้ พบว่า วิธีการแต่งคำประพันธ์ส่วนมาก จะมีรูปแบบและโครงสร้างในคำประพันธ์คล้ายๆกันทั้งในเรื่องสัมผัสนอก และสัมผัสใน ส่วนวิธีการร้องเล่านั้นจะมีการขึ้นต้นและลงท้ายเหมือนกัน การร้องเล่าในเพลงร้องเรือจะใช้ภาษาดั้น นอกจากนี้ยัง

ศึกษาในเรื่องของสาระและเนื้อหาในเพลงร้องเรือ ได้แก่ บทเพลงกล่อมเด็กที่ทำให้เด็กหลับง่าย และ บทบาทของเพลงร้องเรือในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคม

ลีดา สอนศรี (2523 : 70) วิจัยเรื่องวรรณกรรมพื้นบ้านภาคใต้ : โลกทัศน์ทางระบบเครือญาติและครอบครัว พบว่า วรรณกรรมพื้นบ้านเท่าที่นำมาวิเคราะห์หาโลกทัศน์ทางระบบเครือญาติและครอบครัว ทางการศึกษา ทางศาสนา และทางการเมืองนั้นอยู่ในรูปของเพลงกล่อมเด็ก ทำให้ทราบโลกทัศน์ ของชาวดัตช์ ซึ่งรวมทั้งแนวคิด ค่านิยม และความเชื่อ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเอกลักษณ์ของชาวดัตช์โดยเฉพาะ

จำริญ แสงดวงแข (2523 : 128-129) ได้ศึกษาโลกทัศน์ชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในเพลงกล่อมลูกและสรุปผลการศึกษาค้นคว้าไว้ว่า เพลงกล่อมลูกของชาวไทยภาคใต้ได้สะท้อนถึงชีวิตความเป็นอยู่สภาพภูมิศาสตร์ ค่านิยม อารมณ์ขัน และวรรณกรรมที่แพร่หลายในท้องถิ่นภาคใต้ เนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กหลายบทได้แสดงถึงการปลูกฝังโลกทัศน์ให้แก่บุคคลตั้งแต่ยังเป็นทารก ทั้งในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ แง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

วันเนา ยูเต็น (2525 : 1) ได้เขียนและได้รวบรวมบทเพลงชาวน้องโดยอธิบายลักษณะ การซ้ำความ การใช้คำนำ เนื้อความในเพลงชาวน้อง โดยแบ่งประเภทของเนื้อร้องไว้เช่น เนื้อร้องประเภทขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี เนื้อร้องประเภทวรรณคดี เนื้อร้องประเภทการเกี่ยวพาราตี และเนื้อร้องประเภทคำสอน หลักธรรม หรือคติสอนใจ

สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ (2529 : 2537) ได้รวบรวมสาระเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ว่า บทเพลงที่ใช้กล่อมเด็กกันอย่างแพร่หลายในระหว่าง ปีพ.ศ. 2440-2490 นั้นเดิมทีบทเพลงเหล่านั้นส่วนมากแต่งขึ้นด้วยมีเจตนาจะให้มีบทบาทหน้าที่อย่างอื่นด้วย เช่น ใช้ในการสั่งสอน ตัดพ้อต่อว่า กระทบทกระเทียบเปรียบเปรย ระบายความรู้สึกกับข้องใจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความคลี่คลายเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ว่า ประมาณหลังปี พ.ศ. 2490 ความนิยมในการร้องเพลงกล่อมเด็กค่อยเสื่อมคลายลงตามลำดับจนถึงปัจจุบันวัฒนธรรมการกล่อมเด็กกำลังจะสูญหายไป คงรู้และยังถือปฏิบัติกันบ้างเฉพาะในชนบทบางแห่งและกลุ่มคนที่มีอายุมากเท่านั้น

2.2.3 ลักษณะของเพลงกล่อมลูกจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิมล คำศรี (2538 : 152-153) ได้ศึกษาวิเคราะห์โลกทัศน์ต่อเพื่อนมนุษย์ในชุมชนและสังคม นครศรีธรรมราชจากรรณกรรมมุขปาฐะว่า โลกทัศน์ต่อชาวนครศรีธรรมราชที่ปรากฏในเพลง กล่อมเด็กได้แก่ โลกทัศน์เกี่ยวกับเพศ อาชีพ ชาติภูมิ พวกพ้อง และศักดิ์ศรี สะท้อนให้เห็นถึงสังคม นครศรีธรรมราชที่มีความผูกพันกันในระบบเครือญาติสูง ขอมรับนับถือผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว ขณะเดียวกันก็มีความรักพวกพ้อง และถื่นกำเนิด ไม่ว่าจะอพยพโยกย้ายไปอยู่ ณ ที่ใด ก็มักจะหา โอกาสกลับมาถิ่นเดิมในวันสำคัญประจำปีอยู่เสมอ

ราชิดา พุกขารัตน์ (2541 : 33) เสนอบทความที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาในเรื่องโวหารรัก ในเพลงกล่อมเด็กของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งประเด็น 3 ประการคือ ประเภทของโวหาร รัก กลวิธีการเลือกใช้คำในโวหารรัก และโลกทัศน์ที่ปรากฏในโวหารรัก จากการศึกษาพบว่า โวหารรักที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กมักพบอยู่ในรูปการเกี่ยวพาราสี ตัดพ้อต่อว่า เสียดสีประชด ประชัน ราพึงราพัน และการใช้โวหารรักประเภทต่างๆ ผู้แต่งนิยมเอาธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัวและสิ่งที พบเห็นมาเป็นสิ่งเปรียบเทียบ

วิมล คำศรี (2533 : 1-15) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กเมืองนครศรี ธรรมราช โดยศึกษาด้านการวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ รูปแบบ โครงสร้าง และเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็ก โดยแบ่ง เนื้อหาได้แก่การพรรณนาความรักความห่วงใย เนื้อหาขู่ให้กลัว เนื้อหาสะท้อนสภาพสังคม เนื้อหา แสดงอารมณ์ความรู้สึก เนื้อหาเกี่ยวกับศึกษาศาสนา ประเพณี เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ เนื้อหา เกี่ยวกับวรรณคดี และนิทานท้องถิ่น

ประสิทธิ์ ชูประสูติ (2540 : 15) ได้ศึกษาเพลงกล่อมเด็กของชุมชนวัฒนธรรมเขาขุนพนม จังหวัดนครศรีธรรมราชในเรื่องของการจำแนกเนื้อหาเพลงกล่อมเด็ก คุณค่าของเพลงกล่อมเด็ก ลักษณะสำคัญของเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ การจัดประเภทเพลงกล่อมเด็ก และฉันทลักษณ์รูปแบบของ เพลงกล่อมเด็กพบว่าบทเพลงที่พบในท้องถิ่นเขาขุนพนม มีตั้งแต่บทหนึ่งมี 4 วรรค จนถึงบทหนึ่งมี 12 วรรค และเพลงร้องเรือประเภทที่บทหนึ่งมี 8 วรรคมีปริมาณมากกว่าประเภทอื่นๆ

จากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็กที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปประเด็น สำคัญต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านที่มาและชื่อของเพลงกล่อมเด็ก พบว่าเพลงกล่อมเด็คนั้นมีที่มาจากการเล่านิทานหรือนิยายให้เด็กฟังก่อนนอน ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยล้วนพบเพลงกล่อมเด็กด้วยกันทั้งสิ้น ภาคใต้เรียกเพลงชนิดนี้ว่า “เพลงชาน้อง หรือเพลงร้องเรือ”

2. ด้านรูปแบบการประพันธ์ พบว่าเพลงกล่อมเด็กเป็นกลอนที่หลังไหลมาจากอารมณ์โดยมิได้ตกแต่งให้ประณีต เป็นกลอนที่มีลักษณะไม่ซับซ้อน กล่าวคือมีฉันทลักษณ์ตั้งแต่ 4 – 12 วรรค ใช้คำเฉพาะถิ่น มีสัมผัสสระ พยัญชนะ การเล่นคำ มีโครงสร้างคล้ายกัน ทั้งยังมีการขึ้นต้น และลงท้ายเหมือนกัน

3. ด้านเนื้อหา พบว่าเนื้อหาของเพลงกล่อมเด็คนั้นเป็นการปลุกฝังโลกทัศน์ และปทัสถานของสังคมในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความรักระหว่างหนุ่มสาว การเลียดสีสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เพศ อาชีพ ชาติภูมิ พวกพ้อง ศักดิ์ศรี ความผูกพันระหว่างเครือญาติ เป็นต้น ทั้งหลายเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาชีวิต ทั้งเสียงกล่อมยังส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านภาษาให้กับเด็ก รวมทั้งความอบอุ่น ความรัก และความปลอดภัยอีกด้วย

จากการศึกษาเพลงกล่อมลูกภาคใต้ดังกล่าวแล้วพบว่าเป็นการศึกษาด้านรูปแบบ โครงสร้าง ฉันทลักษณ์ และเนื้อหาด้านภาษาศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่ แต่ยังขาดการศึกษาทางกระบวนการมานุษยวิทยาการดนตรี ดังนั้นเพื่อให้งานวิจัยเรื่องเพลงกล่อมลูกมีความสมบูรณ์ทางด้านเนื้อหามากขึ้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในเชิงมานุษยวิทยาการดนตรี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพลงกล่อมลูกภาคใต้ของบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบ้านลาด จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาวิจัยทางมานุษยวิทยา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการเก็บ รวบรวมข้อมูลภาคสนามเป็นหลักและรวบรวมข้อมูลเอกสารเป็นส่วนประกอบ มีวิธีการดำเนินการ วิจัย แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

3.1 การเลือกพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ที่ศึกษาคือหมู่บ้าน 3 และหมู่บ้าน 12 บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นหลัก ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นภูมิลำเนาเดิมของผู้ให้ข้อมูลหลักคือนาง ชุศรี ใจแก้ว ซึ่งเป็นผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ประจำปี พ.ศ. 2544 ที่มหาวิทยาลัยมหิดลจัดขึ้น ทั้งการสำรวจและการเก็บข้อมูลในเบื้องต้นพบว่าสองหมู่บ้านในอดีต เป็นชุมชนเดียวกันแต่แยกเป็นสองหมู่บ้านเมื่อต้นปีพ.ศ. 2545 ทั้งนี้มีบริบททางด้านสังคมและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะมีเพลงกล่อมลูกเหมือนกันซึ่งมีผู้ที่ยังคงร้องเพลงกล่อมลูกได้ถึง 15 คน และผู้ให้ข้อมูลเพลงกล่อมลูกส่วนใหญ่ล้วนมีอายุมากเกิน 60 ปี แล้ว ในอนาคตผู้ที่สามารถขับร้อง เพลงกล่อมลูกได้จะมีจำนวนลดลงและหมดไปในที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาศิลปะเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ใน บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อให้ทราบถึงลักษณะการคง อยู่และการเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในปัจจุบันอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจและหาทางอนุรักษ์เพลงกล่อมลูกภาคใต้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านบางสารในอนาคตต่อไป

3.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลโดยแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

3.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านวัฒนธรรมภาคใต้

ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์

รองศาสตราจารย์วิมล คำศรี

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมภาคใต้แบบเป็นทางการโดยนัดหมายวันเวลาด่วงหน้า ซึ่งได้สัมภาษณ์ในเรื่องบทบาทหน้าที่ การคงอยู่ของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ทั้งอดีตและปัจจุบัน แนวคิดเกี่ยวกับเพลงกล่อมลูกภาคใต้เรื่องของความคลี่คลาย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออาการเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูกภาคใต้

3.2.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

นางชุตริ ไช้แก้ว อายุ 45 ปี ซึ่งเป็นผู้ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดเพลงกล่อมลูกที่ภาคของมหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปี พ.ศ. 2544 ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก อาทิ เป็นผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้นของแหล่งชุมชนที่จะศึกษา ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการร้องเพลงกล่อมลูก สัมภาษณ์แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูกในพื้นที่ที่ศึกษา

3.2.3 ผู้ที่สามารถขับร้องเพลงกล่อมลูก ในพื้นที่ที่ศึกษา มีจำนวน 14 คน คือ

1) นางสาว	สุนพิพัฒน์	อายุ 77 ปี
2) นางจรัส	วัฒนสิทธิ์	อายุ 78 ปี
3) นายเลียบ	วัฒนสิทธิ์	อายุ 86 ปี
4) นายถาวร	บุญฤทธิ์	อายุ 70 ปี
5) นางนิง	หนุรอด	อายุ 66 ปี
6) นายเหมียว	รู้แจ้ง	อายุ 75 ปี
7) นางฉิด	วัชระปาน	อายุ 70 ปี
8) นางคล้อย	ปุ๋ยม	อายุ 60 ปี
9) นางเจียม	เพชรแก้ว	อายุ 84 ปี
10) นางจาย	เอี่ยมคง	อายุ 95 ปี
11) นางบุญนง	เมืองไย	อายุ 63 ปี
12) นายสวาท	รัตนศศิกานต์	อายุ 52 ปี
13) นางแอบ	วงศ์ทอง	อายุ 72 ปี
14) นางนุ่ม	ปานเย็น	อายุ 77 ปี

ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ได้ให้ข้อมูลทางด้านเนื้อร้องเพลงกล่อมลูก ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลจากชาวบ้านว่า มีผู้ใดที่ยังคงร้องเพลงกล่อมลูกได้ จากนั้นจึงเก็บข้อมูลภาคสนามทั้งการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม อาทิ มีส่วนร่วมในการฝึกร้องเพลงกล่อมลูก สังเกตการกล่อมลูกของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านในลักษณะของการสื่อสารโดยใช้ภาษาถิ่นได้ การมีสัมมาคารวะ การซักถามและพูดคุยในเรื่องต่างๆ ไปแล้วจึงเข้าสู่ประเด็นที่ได้เตรียมคำถามไว้ เช่น ร้องเพลงกล่อมลูกได้มากน้อยแค่ไหน ชอบร้องบทไหนมากที่สุด ปัจจุบันยังร้องเพลงกล่อมลูกหลานอีกหรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ การจดบันทึก เทปบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้ ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ศึกษาอย่างมากอีกด้วย

3.2.4. ผู้ให้ข้อมูลทางด้านสังคมวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ศึกษา

1) นายโกมล	เอี่ยมคง	อายุ 53 ปี
2) นางไพลิน	เอี่ยมคง	อายุ 45 ปี
3) นายบรรจง	ช่วยทอง	อายุ 42 ปี
4) นางศรีนวล	รัตนศศิกานต์	อายุ 43 ปี
5) นายฉลาด	มีแก้ว	อายุ 55 ปี
6) นายสมพงศ์	จินนุพันธ์	อายุ 43 ปี
7) นายสมพร	มีชัย	อายุ 77 ปี
8) นางพริ้ม	เพชรทอง	อายุ 60 ปี
9) นางสนอง	วัชระปาน	อายุ 47 ปี

ผู้วิจัยได้ข้อมูลเรื่องสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้อย่างกว้างขวาง ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้สร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านในลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มข้างต้นและเริ่มการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เช่น ศึกษาการประกอบอาชีพของชาวบ้าน การทำนาถุ้ง การทำสวนมะพร้าว การทำกะปิ และอาชีพทำการประมง เป็นต้น การสังเกตเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน อาทิ การไปมาหาสู่ของกลุ่มญาติ เพื่อนบ้าน การช่วยงานสังคมของชาวบ้าน ซึ่งขณะที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลอยู่วันหนึ่ง มีงานศพเกิดขึ้นผู้วิจัยพบว่าวันนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลต้องไปช่วยงานศพกันเกือบทุกราวเรือน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สังเกตจุดเด่นของชุมชน เช่น สถานีนามัย วัด โรงเรียน ร้านค้า ศูนย์พัฒนาหมู่บ้าน ร้านน้ำชา เป็นต้น เมื่อได้สังเกตในหัวข้อดังกล่าวแล้วทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้เตรียมคำถามที่จะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในครั้งต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาประกอบในการศึกษาเพลงกล่อมลูกภาคใต้ บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลสองประเภทคือ ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยใช้วิธีการดังนี้

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร

ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่

3.3.1.1 เอกสารข้อมูลทางราชการ ในเรื่องดังกล่าวคือ สภาพพื้นที่ในตำบลกลาย และอำเภอบ้านลาด อาทิ ลักษณะภูมิประเทศ จำนวนประชากร สภาพทางเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพจากหนังสือและเอกสาร โครงการสำคัญอำเภอบ้านลาด เอกสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลกลาย

3.3.1.2 เอกสารทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมลูก ได้แก่ เอกสารงานวิจัยวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับเพลงกล่อมลูก เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการทางมานุษยวิทยา และคติชนวิทยา

3.3.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

การศึกษาเพลงกล่อมลูกภาคใต้ บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราชครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามตั้งแต่เดือนตุลาคม 2544 ถึง เดือนตุลาคม 2545 ในช่วงแรกผู้วิจัยได้ซักถามข้อมูลเบื้องต้นจากนางชุศรี ไช้แก้ว ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก หลังจากนั้นก็ได้ทำการสำรวจสภาพพื้นที่ทั่ว ๆ ไป และแหล่งที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูลบุคคลอื่น โดยจากการสัมภาษณ์และการสังเกตลักษณะทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้าน เช่น ลักษณะทางกายภาพ การประกอบอาชีพ สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามไว้ก่อน นอกจากนี้ยังใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยการถ่ายภาพและบันทึกเสียงด้วย

3.3.2.1 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการนั้นผู้วิจัยใช้กับผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ที่ศึกษาทั้งผู้ที่ขับร้องเพลงกล่อมลูกและชาวบ้านในท้องที่โดยการพูดคุยซักถามเรื่องทั่ว ๆ ไปแล้วจึงนำเข้าสู่ประเด็นที่ตั้งคำถามไว้

เช่น ถ้ามเกี่ยวกับสภาพของหมู่บ้าน ประวัติชีวิตครอบครัวและบริบทที่เกี่ยวข้องหลังจากนั้นจึงให้ซักถามเกี่ยวกับการร้องเพลงกล่อมลูกที่ผู้ให้ข้อมูลสามารถจดจำและร้องได้และให้บันทึกเสียงไว้ ส่วนการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ผู้วิจัยใช้กับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการติดต่อล่วงหน้าและนัดหมายวันเวลาให้ชัดเจนก่อนที่จะขอเข้าสัมภาษณ์

3.3.2.2 ข้อมูลจากการสังเกต

ผู้วิจัยได้ใช้การสังเกต 2 แบบคือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมคือการเข้าไปมีส่วนร่วมสังเกตการร้องเพลงกล่อมลูกในชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูลที่ยังคงร้องเพลงกล่อมลูก ทั้งผู้วิจัยได้ฝึกหัดร้องเพลงกล่อมลูกจากผู้ให้ข้อมูล และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือการสังเกตลักษณะต่างๆไปของผู้ให้ข้อมูล สภาพต่างๆไปของพื้นที่ที่ศึกษารวมทั้งบริบทที่เกี่ยวข้อง

3.3.2.3 การบันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีบันทึกข้อมูลหลายวิธีเพื่อให้ได้รายละเอียดที่ครบถ้วน โดยเฉพาะการบันทึกเสียงซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์เพื่อประโยชน์ในการเก็บรายละเอียดของข้อมูลในการสนทนาที่ไม่ต้องหยุดชะงักและเป็นธรรมชาติมากกว่าการใช้วิธีการจดบันทึก หากมีบางช่วงที่ผู้ให้ข้อมูลขณะขับร้องมีสำเนียงร้องที่ไม่ชัดเจนเนื่องจากมีอายุมาก ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการจดบันทึกเนื้อเพลงเป็นครั้งคราวเพื่อให้ได้เนื้อร้องที่ชัดเจนมากที่สุดในการบันทึกข้อมูลภาคสนามมีรายละเอียดดังนี้

- บันทึกภาพของพื้นที่ที่ศึกษา เช่น สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ภาพการประกอบอาชีพของชาวบ้าน และภาพผู้ให้ข้อมูลเพลงกล่อมลูก
- การบันทึกเสียง เช่น บันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลเพลงกล่อมลูก ผู้ให้ข้อมูลทางด้านสังคมวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวัฒนธรรมภาคใต้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การตรวจสอบข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลแล้วจึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลคือ ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์และประเมินผลนั้นหากประเด็นใดที่ยังสงสัยและไม่แน่ใจ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีใช้คำถามซ้ำ จากบุคคลอื่นๆที่ให้ข้อมูลในเรื่องเดียวกันจนได้ข้อมูลที่

ตรงกัน ตลอดจนหาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสาร และหากพบว่าข้อมูลใดยังไม่เพียงพอที่จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ตรวจสอบข้อมูลแล้วผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ประเด็นคือ

3.4.2.1 วิเคราะห์ทำนอง เนื้อร้องของเพลงกล่อมลูกภาคใต้

3.4.2.2 วิเคราะห์บทบาทการคงอยู่ของเพลงกล่อมลูกภาคใต้

3.4.2.3 วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูกภาคใต้

3.5 การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลที่ได้วิเคราะห์และตรวจสอบแล้ว โดยเรียบเรียงข้อมูลที่ศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องของทำนอง เนื้อร้อง บทบาทการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ พร้อมสรุปความและนำเสนอในรูปแบบของความเรียงเป็นการบรรยายเชิงพรรณนาจำนวน 7 บทต่อไป

บทที่ 4

ลักษณะทางกายภาพชุมชนบ้านบางสาร ตำบลกลาย

อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

พื้นที่ที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาคือหมู่บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงสภาพทั่วไปของอำเภอท่าศาลาดังนี้

4.1 อำเภอท่าศาลา

อำเภอท่าศาลาเคยเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณ จากร่องรอยหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางศาสนาตั้งแต่อดีตปรากฏในรูปโบราณสถาน โบราณวัตถุซึ่งพบเป็นจำนวนมาก เช่น โบราณสถานวัดโมคลาน หม้อสามขา ระนาดหิน จารึกวัดมเหยงค์ พระนางตรา-ชุมโลง ล้วนเป็นประจักษ์พยานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของชุมชนโบราณที่เคยตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มอารยธรรมอินเดีย (อมรา ศรีสุชาติ, 2543 : 57) อดีตอำเภอท่าศาลามีการปกครองระบบหัวเมืองมาแต่ปลายสมัยอยุธยา และในสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้อยยาเธอกรมหมื่นศักดิ์พลเสพย์จัดตั้งหัวเมืองใหม่และภายในอำเภอท่าศาลาซึ่งในอดีตแบ่งแยกการปกครองตั้งชื่อเมืองไทยบุรี เมืองร้อนระหออ (ตำบลกะหออ กิ่งอำเภอนบพิตำ) เมืองกลาย เมืองโมคลาน เมืองนบพิตำ อำเภอกลายซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในการปกครองของนครศรีธรรมราชนั้น มีนายเจริญ (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นนายอำเภอคนแรก จนถึง พ.ศ.2459 จึงได้เปลี่ยนชื่ออำเภอกลายมาเป็น อำเภอท่าศาลาจนปัจจุบัน (เอกสารโครงการอำเภอท่าศาลา : 2544)

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอท่าศาลาเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ทางด้านทิศเหนือของอำเภอห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 20 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 363,891 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 227,431 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอสิชล

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอ่าวไทยตามแนวชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 30 กิโลเมตร

ทิสใต้ ติดต่อกับเขตอำเภอเมืองและอำเภอพรหมคีรี

ทิสตะวันตก ติดต่อกับกิ่งอำเภอนบพิตำและส่วนหนึ่งของอำเภอพรหมคีรี

ผังแผนที่แสดงอาณาเขตอำเภอท่าศาลาหน้า 26 ต่อไปนี้

แผนที่ที่ 1 แสดงอาณาเขต อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอท่าศาลามีพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบลักษณะพื้นที่ประกอบด้วยลูกคลื่นอยู่เล็กน้อย บริเวณทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาานครศรีธรรมราช โดยทั่วไปสภาพพื้นที่จะค่อยๆลาดเทจากระดับความสูงประมาณ 30-50 เมตร จากระดับน้ำทะเลทางทิศตะวันตกลงสู่ชายฝั่งทะเลทางด้านทิศตะวันออก ความยาวของความลาดเทจากตะวันตกสุดของอำเภอถึงชายฝั่งทะเลประมาณ 10-15 กิโลเมตร อำเภอท่าศาลามีลำน้ำไหลผ่านบริเวณพื้นที่หลายสายด้วยกัน คือ 1.คลองกลายมีต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาหลวงในตำบลบพิตร ไหลผ่านบริเวณตอนเหนือของอำเภอออกสู่ทะเลที่บ้านบางสาร มีความยาวประมาณ 60 กิโลเมตร 2. คลองท่าปรังต้นน้ำเกิดจากเขาทุ่งในบริเวณเทือกเขาหลวงไหลผ่านบริเวณตอนกลางของพื้นที่อำเภอออกสู่ทะเลบริเวณตัวอำเภอมีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร 3.คลองท่าพุดอยู่ติดทางด้านทิศใต้ของคลองท่าปรังไหลลงสู่ทะเลบริเวณตัวอำเภอเช่นกันมีความยาว 40 กิโลเมตร (ท่าศาลาคดี 100ปี : 2543)

4.1.3 ประชากร

อำเภอท่าศาลา มีประชากรทั้งสิ้น 106,237 คน แยกเป็นชาย 52,885 คน หญิง 53,352 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยต่อพื้นที่ประมาณ 292 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง (เอกสาร โครงการอำเภอท่าศาลา ,2544 : 3)

4.1.4 การศึกษาและศาสนา

อำเภอท่าศาลามีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 52 แห่ง โรงเรียนสังกัดกรมสามัญ 3 แห่ง สำนักงานศึกษาเอกชน 5 แห่ง และมหาวิทยาลัย 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 45 แห่ง ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 6 แห่ง หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 10 แห่ง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัด ที่พักสงฆ์ จำนวน 50 แห่ง รองลงมานับถือศาสนาอิสลาม มีมัสยิด จำนวน 33 แห่ง ศาลเจ้า จำนวน 1 แห่ง สิ่งเคารพนับถือของชาวอำเภอท่าศาลาได้แก่ รูปปั้นพ่อท่านกลาย ตำบลสระแก้ว รูปพ่อท่านขลุ่ก วัดเทวดาราม ตำบลท่าซิ่น วัดพระนอก ตำบลท่าศาลา พระบัว วัดพระหมาย ตำบลท่าซิ่น ทวดชีเหล็ก วัดน้ำตก ตำบลสระแก้ว (เอกสาร โครงการอำเภอท่าศาลา, 2544 : 15-17)

4.1.5 เขตการปกครอง

อำเภอท่าศาลา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 ตำบล 107 หมู่บ้าน คือ

1. ตำบลท่าศาลา มี 15 หมู่บ้าน

2.ตำบลกลาย	มี 12 หมู่บ้าน
3.ตำบลคอนตะโก	มี 6 หมู่บ้าน
4.ตำบลลี้จัน	มี 8 หมู่บ้าน
5.ตำบลท่าจีน	มี 14 หมู่บ้าน
6.ตำบลไทยบุรี	มี 10 หมู่บ้าน
7.ตำบลโพธิ์ทอง	มี 7 หมู่บ้าน
8.ตำบลโมคลาน	มี 15 หมู่บ้าน
9.ตำบลสระแก้ว	มี 11 หมู่บ้าน
10.ตำบลหัวตะพาน	มี 9 หมู่บ้าน

จากการสำรวจ ผู้วิจัยพบว่าตำบลกลายตั้งอยู่ในอำเภอท่าศาลาซึ่งเป็นภูมิลำเนาเดิมของนางชูศรี ไข่แก้ว ผู้ชนะเลิศการประกวดเพลงกล่อมลูกสี่ภาคของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยเฉพาะหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 มีผู้ร้องเพลงกล่อมลูกได้เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอสภาพทั่วไปของตำบลกลายพร้อมแผนที่ หน้า 29 ดังนี้

แผนที่ที่ 2 แสดงอาณาเขตบ้านกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 ตำบลกลาย

4.2.1 สภาพทั่วไปของตำบลกลาย

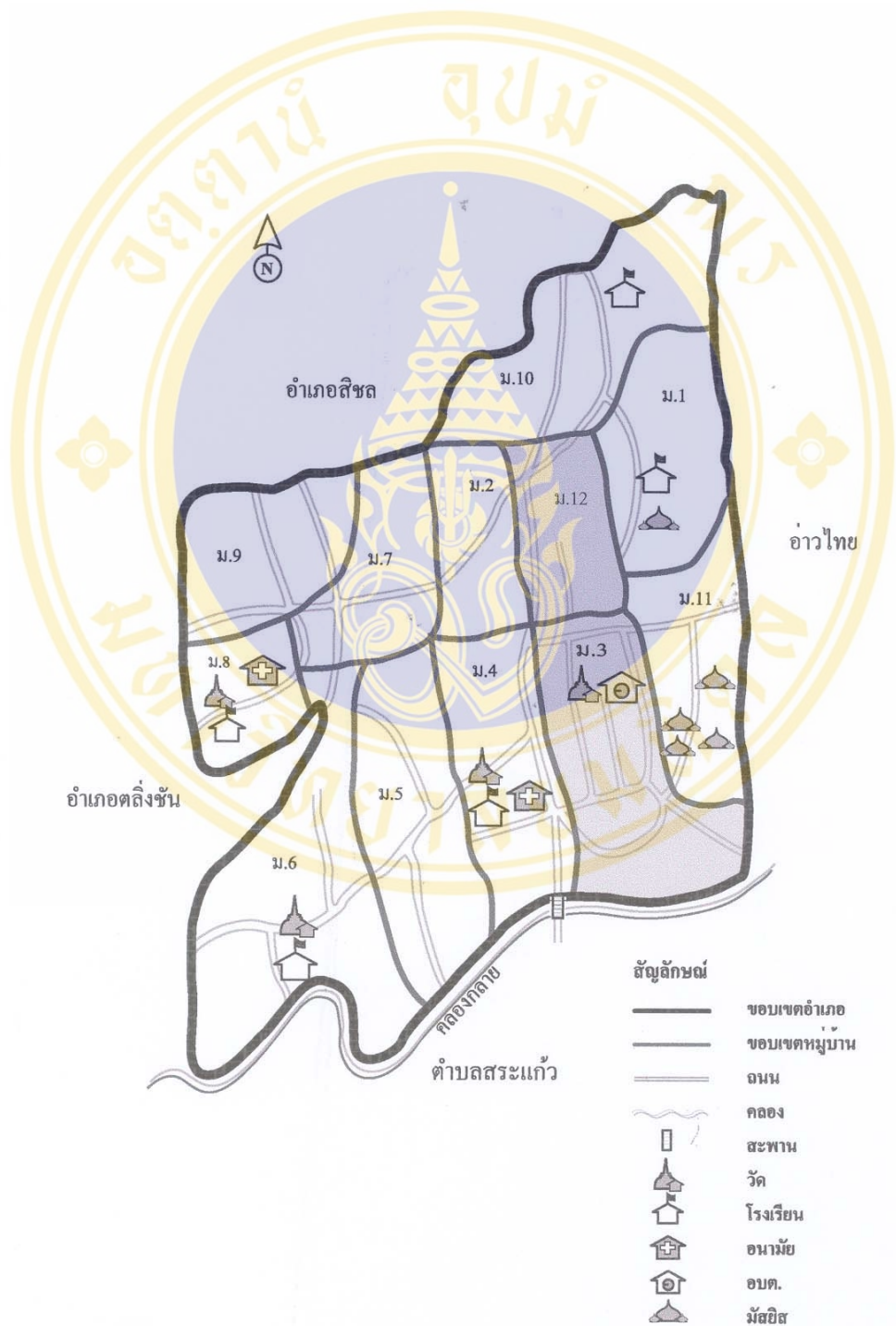
ตำบลกลายตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอท่าศาลา และอยู่ในพื้นที่ที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ดังปรากฏโบราณวัตถุที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์อันสำคัญคือ ระนาดหิน เป็นเครื่องดนตรีโบราณจำนวน 6 อันเรียงกัน พบที่ริมคลองกลาย อดีต ตำบลกลายเคยได้ยกฐานะเป็นอำเภอกลายมาก่อน เป็นเมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทางเศรษฐกิจ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ทางทิศตะวันออกติดอ่าวไทยมีลำน้ำกลายไหลผ่าน ใช้หล่อเลี้ยงชีวิตราษฎรในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรมมาช้านาน ปัจจุบันตำบลกลายมีเนื้อที่ ประมาณ 41,336 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากอำเภอท่าศาลาประมาณ 12 กิโลเมตร มีเส้นทางคมนาคมสัญจรไปมาสำหรับติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดได้สะดวก มีถนนดิน/ลูกรัง/หินคลุก/หินผุ (แระโดโลไมต์) จำนวน 32 สาย ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก จำนวน 6 สาย ถนนลาดยาง จำนวน 5 สาย มีไฟฟ้าใช้เกือบทุกครัวเรือน มีการประปาระดับตำบล จำนวน 5 แห่ง มีสายโทรศัพท์เข้าถึงทุกหมู่บ้าน ผู้สาธารณสุขในหมู่บ้านแบบหยอดเหรียญจำนวน 2 ตู้

4.2.2 ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลเปลี่ยน อำเภอสิชล
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลสระแก้ว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลตลิ่งชัน

ผังแผนที่แสดงชุมชนบ้านกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช หน้า 31 ต่อไปนี้

แผนที่ที่ 3 แสดงชุมชนบ้านกลาย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2.3 ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นพื้นที่ราบ มีลำน้ำกลายไหลผ่านลงสู่ทะเล ทางด้านทิศตะวันออกติดกับอ่าวไทย มีหาดทรายยาวติดต่อกันประมาณ 3 กิโลเมตร หาดทรายที่สำคัญของตำบลกลายคือ หาดปากควด เป็นหาดทรายที่ขาวสะอาด มีความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ หาดขมเล เป็นหาดทรายที่ขาวสะอาดเช่นกัน มีร้านอาหารพร้อมบริการนักท่องเที่ยว และ หาดปากน้ำกลายเป็นหาดทรายยาวเหมาะสำหรับที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคตอันใกล้ มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญ คือคลองกลาย คลองรุน หนองน้ำ หนองน้ำปลักใหญ่ ซึ่งปัจจุบันลำคลองและหนองน้ำดังกล่าวพัฒนาเป็นแหล่งอนุรักษ์ และเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ พื้นที่เกษตรกรรมทั้งสิ้นมีประมาณ 35,289 ไร่ ราษฎรประมาณ 70 % ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม โดยเรียงลำดับ ดังนี้ การทำนา (เฉพาะบริเวณโคกหัวเรือ) ทำสวนมะพร้าว ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ และปลูกผักตามลำดับ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ และทำรายได้ให้แก่ราษฎร คือ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว มะนาว เป็นต้น นอกจากนี้ราษฎรยังเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพเสริมเกือบทุกครัวเรือน ทั้งเลี้ยงเพื่อบริโภคและจำหน่าย เช่น โคพันธุ์พื้นเมือง สุกร ไก่พันธุ์เนื้อ และพันธุ์พื้นเมือง ส่วนราษฎรที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเลจะทำการประกอบอาชีพการประมง และมีการเลี้ยงกุ้งกุลาดำและปลาน้ำจืด ตำบลกลายอยู่ในเขตโซนร้อน แต่เนื่องจากพื้นที่อยู่ติดกับทะเล จึงมีลมบกและลมทะเลพัดผ่านตลอดปี ทำให้อากาศอบอุ่น ฝนตกชุกตลอดปี

4.2.4 ประชากร

อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งสิ้น จำนวน 8,909 คน เป็นชาย 4,448 คน หญิง 4,461 คน ประชากรที่อาศัยอยู่ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ดั้งเดิมมีคนนอกพื้นที่อยู่บ้างเพียงเล็กน้อย (องค์การบริหารส่วนตำบลกลาย, 2544)

4.2.5 การศึกษาและศาสนา

ตำบลกลายมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 5 แห่งด้วยกันคือ 1.โรงเรียนบ่อกรูด 2.โรงเรียนพังปริง 3.โรงเรียนวัดเขาพนมไตรรัตน์ 4.โรงเรียนวัดคอนไคร 5.โรงเรียนวัดปากควด ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนวัดคอนไคร ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน 10 แห่ง มีวัด 4 วัด คือ 1. วัดคอนไคร 2.วัดบ่อกรูด 3.วัดเขาพนมไตรรัตน์ 4.วัดบางสาร มีมัสยิดสำหรับประกอบกิจการทางศาสนาอิสลาม 5 แห่ง คือ 1. มัสยิดไบริยะ(ศูนย์รวมใหญ่) 2.มัสยิดคอรีกาตุลยานะ อีก 2 แห่งไม่ปรากฏชื่อเป็นทางการตั้งอยู่ในหมู่ 11

4.2.6 การสาธารณสุข

ตำบลกลายมีสถานีอนามัยประจำตำบล จำนวน 2 แห่งคือ สถานีอนามัยบ้านตลาดอาทิตย์ และสถานีอนามัยบ้านคอนไกร มีร้านขายยาแผนปัจจุบันและสมุนไพร จำนวน 2 แห่งตั้งอยู่ต้นทางเข้าหมู่บ้านบางสาร โดยปกติถ้าชาวบ้านเจ็บป่วยจะเข้ารับการรักษาจากสถานีอนามัยและโรงพยาบาลในตัวเมือง โรงพยาบาลประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น หากชาวบ้านในท้องถิ่นก็ยังคงความเชื่อเรื่องยาสมุนไพร เป็นพื้นฐานในการบำบัดอาการเจ็บป่วย อาทิเช่น หากเป็นไข้ทับฤดู ให้นำดอกบานไม่รู้โรย สีแดงสีขาว ใบหมาก ใบเงินใบทองนำมาต้มกินน้ำ โรคท้องร่วงให้เอาลูกสมุดแก่ตำและละลายกับน้ำปูนใส รักษาแผลสดนำใบยี่โรยยี้กับปูนกินหมากแล้วพอกใส่แผล เป็นไข้หวัดนำยอดมะขามกับหัวหอมต้มรวมกันชะโลมศีรษะและอาบในตอนเช้า โรคท้องผูกเอาใบชุมเห็ดต้มกินน้ำ เป็นต้น

4.2.7 การปกครอง

หมู่ที่ 1 บ้านพังปริง

หมู่ที่ 2 บ้านสวนพริก

หมู่ที่ 3 บ้านบางสาร

หมู่ที่ 4 บ้านตลาดอาทิตย์

หมู่ที่ 5 บ้านทอนตะเกียง

หมู่ที่ 6 บ้านบ่อกรด

หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งพันธ์

หมู่ที่ 8 บ้านนาเพลง

หมู่ที่ 9 บ้านคอนไกร

หมู่ที่ 10 บ้านหินออก

หมู่ที่ 11 บ้านโนไร่

หมู่ที่ 12 แบ่งพื้นที่จากหมู่ 3 (บ้านบางสาร) เมื่อต้นปี 2545 (ไม่ปรากฏชื่อเรียกอย่างเป็นทางการ)

4.3 หมู่บ้านบางสาร

พื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลคือพื้นที่ในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ของตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยจะเรียกว่า “พื้นที่ที่ศึกษา” ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัย

ได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อนำมาวิเคราะห์การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ โดยมีข้อมูลชุมชน 9 ประเด็นคือ

4.3.1 ลักษณะทางกายภาพ

4.3.2 ประวัติความเป็นมา

4.3.3 ประชากร

4.3.4 เศรษฐกิจและอาชีพ

4.3.5 การศึกษา

4.3.6 ภาษา

4.3.7 ระบบเครือญาติ

4.3.8 ศาสนาและความเชื่อ

4.3.9 ประเพณีและการละเล่น

4.3.1 ลักษณะทางกายภาพ

4.3.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต หมู่บ้านบางสาร ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 12 ของตำบลกลาย เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตติดต่อกัน ซึ่งมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับหมู่ 10 (บ้านหินออก)

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลสระแก้ว

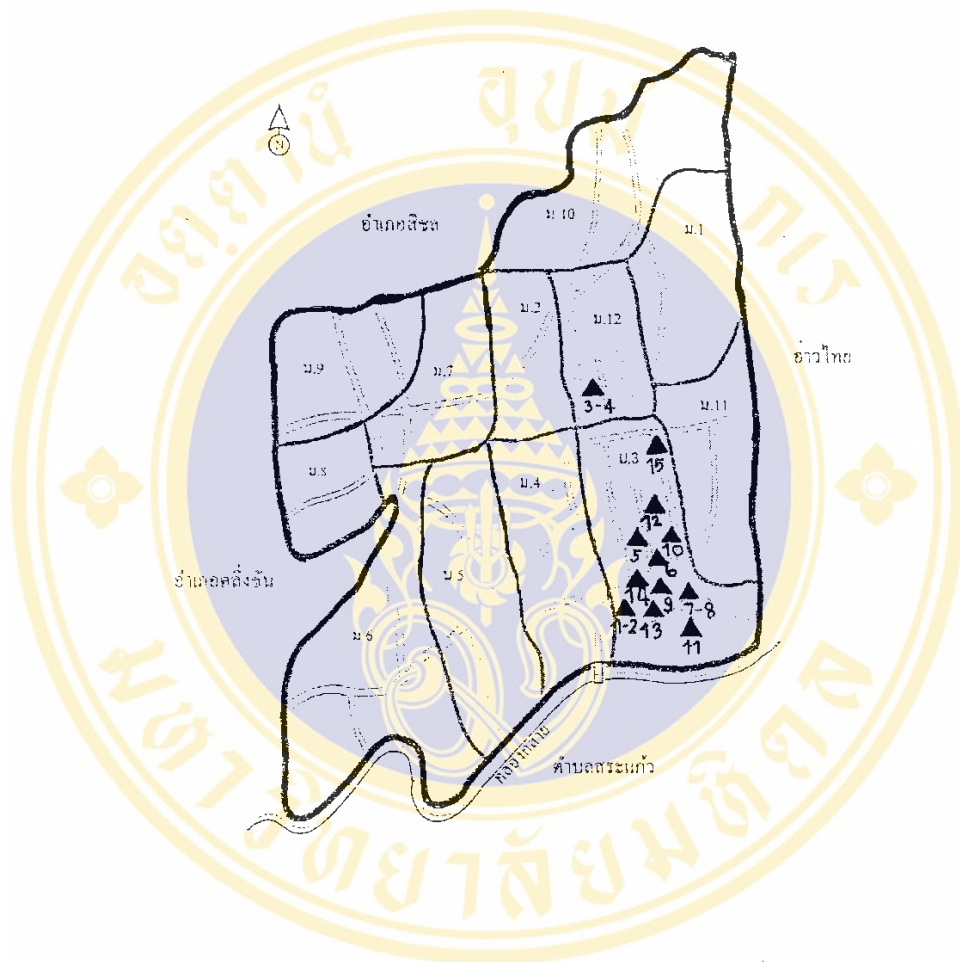
ทิศตะวันตก ติดต่อกับหมู่ 4 (บ้านตลาดอาทิตย์) และหมู่ 2 (บ้านสวนพริก)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับหมู่ 11(บ้านในไร่) ฝั่งทะเลอ่าวไทย และหมู่ 1 (บ้านพัง

ปริง)

ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอแผนที่ที่ตั้งบ้านผู้ให้ข้อมูลซึ่งอยู่ในหมู่บ้านบางสาร ไว้ในหน้า 35 ดังต่อไปนี้

แผนที่ที่ 4 แสดงที่ตั้งบ้านผู้ให้ข้อมูล

▲ สัญลักษณ์แสดงตำแหน่งบ้านผู้ให้ข้อมูล

▲ 1. นางชุศรี ไข่แก้ว	▲ 9. นางคล้อย ปุ้ย้ม
▲ 2. นายสวาท รัตนศิกานต์	▲ 10. นางเจียม เพชรแก้ว
▲ 3. นางจรัส วัฒนสิทธิ์	▲ 11. นางจาย เอี่ยมคง
▲ 4. นายเลียบ วัฒนสิทธิ์	▲ 12. นางบุญนง เมืองโย
▲ 5. นายถาวร บุญฤทธิ์	▲ 13. นางแอบ วงศ์ทอง
▲ 6. นางนิง หนุรอด	▲ 14. นางนุ้ม ปานยีน
▲ 7. นายเหมียว ฐ์แจ้ง	▲ 15. นางส้อง ชุนพิพัฒน์

4.3.1.2 สิ่งแวดล้อมชุมชน

จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ในพื้นที่ที่ศึกษาผู้วิจัยประมวลลักษณะทางกายภาพได้ว่า ในหมู่บ้านมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ ลักษณะดินเป็นดินร่วนเหนียวและดินร่วนเหนียวปนทรายระบายน้ำได้ดี หากบางปีถ้ามีฝนตกหนักก็จะเกิดน้ำท่วมเนื่องจากไม่มีทางน้ำที่จะระบายน้ำได้ทันซึ่งในช่วงเวลาที่น้ำท่วมชาวบ้านต้องเดือนร้อนมากเพราะน้ำได้ไหลป่าเข้าตัวบ้านที่มีลักษณะเป็นบ้านติดดิน อย่างไรก็ตาม ทางองค์การบริหารส่วนตำบลกลายมีโครงการที่จะขุดท่อระบายน้ำในระยะใกล้ๆนี้ (บรรจง ช่วงทอง, สัมภาษณ์) ด้านทิศตะวันออกตอนล่างพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลมีคลองกลายไหลผ่านเรียกว่า ปากน้ำกลายไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทย จากการสัมภาษณ์ทราบว่าในอดีตคลองกลายเป็นคลองที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านมาก มีเรือสินค้าจากต่างถิ่นได้แก่ เรือสำเภาจีน เรือกลไฟ มาจอดเทียบท่า ชาวบ้านได้อาศัยแม่น้ำสายนี้ ทำการค้าขาย การคมนาคม และการเกษตรมาตลอด แต่ปัจจุบันสภาพลำคลองตื้นเขินเนื่องจากการทับถมของดิน การทำมาหากินไม่สะดวกเหมือนแต่ก่อนส่งผลให้ชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้ย้ายไปตั้งบ้านเรือนในหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 กันมากขึ้น(สมพร มีชัย, สัมภาษณ์) โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านแถบชายฝั่งทะเลทำอาชีพการประมงเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนจึงมีเรือประมงขนาดเล็กและขนาดกลาง จุดกันเรียงรายตามชายฝั่งและบริเวณปากน้ำกลาย เนื่องจากลักษณะดินบริเวณชายฝั่งทะเลเป็นดินทรายซึ่งเหมาะกับการปลูกมะพร้าว ชาวบ้านจึงมีส่วนมะพร้าวเป็นบริเวณกว้างครอบคลุมพื้นที่หลายสิบไร่ ทางทิศเหนือชาวบ้านประกอบอาชีพทำนาเนื่องจากลักษณะดินเป็นดินร่วนเหนียวลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแต่ผลผลิตมีเพียงพอเฉพาะการบริโภคในครัวเรือนเท่านั้น นอกจากนี้พื้นที่บางส่วนเปลี่ยนจากสวนยางพาราหรือที่นาเป็นการทำนาทุ้ง และขุดบ่อเลี้ยงปลาแทน ด้านทิศใต้ ทิศตะวันตก และทิศตะวันออกบนชาวบ้านทำไร่ ทำสวน อาทิเช่น ถั่วลิสง พริกขี้หนู มะเขือ ทูเรียน มังคุด กาแฟ สวนยางพารา นอกจากการทำไร่เพื่อเลี้ยงชีพแล้วชาวบ้านเกือบทุกหลังคาเรือนยังปลูกพืชผักสวนครัว เช่น พริก ตะไคร้ ขมิ้น โหระพา จิงข่า มะนาว มะกรูด ในบริเวณบ้านมีผลไม้ปลูกกรอบบริเวณบ้านที่พบมากคือ ทูเรียน มังคุด กะท้อน ส้มโอ และมะม่วงหิมพานต์

ภาพที่ 1 สภาพคลองกลายในปัจจุบัน

การคมนาคมภายในพื้นที่ศึกษาในอดีตมีถนนตัดผ่านซึ่งเป็นถนนลูกรัง เพียง 2 เส้นทางคือ ถนนบางสาร-ตลาดอาทิตย์และถนนวัดเขา-ชายเล ปัจจุบันการคมนาคมสะดวกสบายจากการได้รับงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ปรับปรุงถนนบางสาร-ตลาดอาทิตย์เป็นถนนลาดยางเมื่อปีพ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นถนนสายหลักของหมู่บ้าน ถนนสายนี้สามารถเชื่อมต่อไปยังถนนวัดเขา-ชายเล ซึ่งเป็นเส้นทางที่ตัดออกสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 ได้อีกหนึ่งเส้นทาง ทำให้ชาวบ้านสามารถเข้าออกหมู่บ้านได้สะดวก (บรรจง ช่วงทอง, สัมภาษณ์) จากงบประมาณของรัฐบาลในการปรับปรุงถนนหนทางไปสู่ชนบทด้านหน้าของพื้นที่ศึกษามีถนนสายนครศรีธรรมราช-สุราษฎร์ธานี (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401) ตัดผ่าน ทำให้ชาวบ้านสัญจรไปมาระหว่างตัวเมืองอำเภอและจังหวัดหรือการเดินทางเข้าสู่เมืองหลวงได้สะดวกมากยิ่งขึ้น จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การไปมาหาสู่กันระหว่างเพื่อนบ้านถ้าระยะทางค่อนข้างไกลจะใช้มอเตอร์ไซด์เป็นพาหนะและหากเป็นบ้านใกล้ๆกันก็อาศัยการเดินเท้า นอกจากเส้นทางหลักดังกล่าวมาแล้ว ภายในหมู่บ้านยังมีถนนลูกรังอัดดินหลายเส้นเชื่อมต่อระหว่างบ้านที่อยู่ไกลจากเส้นทางหลักซึ่งมักจะเป็นหลุมเป็นบ่อเสียหายโดยมาก หากมีฝนตกลงมาก็จะมีน้ำท่วมขังตลอดเส้นทาง

ลักษณะบ้านเรือนของพื้นที่ที่ศึกษาจากการสัมภาษณ์และการสังเกตพบว่า ชาวบ้านนิยมตั้งบ้านเรือนเป็นแนวยาวอยู่ริมถนนทั้ง 2 ด้าน โดยเฉพาะริมถนนบางสาร – ตลาดอาทิตย์ มีการตั้งบ้านเรือนกันตลอดแนวซึ่งหมู่บ้านมีลักษณะเป็นตรอก ซอย ถนนบางสาร – ตลาดอาทิตย์มีขนาดไม่ใหญ่นักโดยปกติจะเป็นเส้นทางสัญจรเฉพาะรถยนต์ขนาดเล็กและรถมอเตอร์ไซด์ ชาวบ้านก็เลยปลูกบ้านชิดริมถนนโดยห่างจากขอบถนนประมาณ 3 – 5 เมตร บ้านแต่ละหลังระยะห่างกันประมาณ 30 – 40 เมตร เป็นที่น่าสังเกตคือบ้านส่วนใหญ่ไม่มีรั้วกั้นอาณาเขต และบริเวณหน้าบ้านส่วนใหญ่เป็นพื้นทรายขาว เรียบแลดูโล่งๆ ข้างบ้านปลูกพืชผักสวนครัว หลังบ้านมีบ่อน้ำกินน้ำใช้หรือเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ไก่ และหมู ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าบ้านในพื้นที่ที่ศึกษา มี 2 ประเภท คือ บ้านใต้ถุนสูง และบ้านติดดิน แต่บ้านใต้ถุนสูงในพื้นที่ที่ศึกษามีเพียง 2 หลัง เพราะเป็นบ้านสมัยก่อนสำหรับคนรุ่นใหม่ที่แต่งงานและแยกครอบครัวออกไปในปัจจุบันนิยมสร้างบ้านติดดินมากกว่า แต่จากการสัมภาษณ์คนเฒ่าคนแก่ทำให้ทราบว่า บ้านใต้ถุนสูงอยู่สบายกว่ามาก เพราะอากาศถ่ายเทได้ดี ไม่ร้อนอบอ้าว เนื่องจากสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ความสูงประมาณ 1 – 2 เมตร หลังคามันยิมสร้างทรงหน้าจั่ว ซึ่งลาดเอียงมาก ในฤดูฝนถ้าฝนตกชุกจะทำให้น้ำฝนไหลลงได้ดี ภายในตัวบ้านใต้ถุนสูงนี้มีชานต่างระดับใช้เป็นสถานที่รับแขก หรือใช้เป็นสถานที่นั่งล้อมวงรับประทานอาหาร เนื่องจากครัวของบ้านลักษณะนี้มีความคับแคบอยู่ส่วนปลายสุดของบ้าน ปีกขวาของบ้านกั้นเป็นห้องนอน 1 หรือ 2 ห้อง โดยใช้ตู้เสื้อผ้ากั้น หรือใช้ผ้ามากั้นอย่างง่าย ๆ ส่วนบ้านติดดินนั้น ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าชาวบ้านนิยมสร้างบ้านลักษณะนี้กันมากทั้งนี้เนื่องจากค่าใช้จ่ายน้อยกว่า และสร้างได้ง่ายกว่าบ้านแบบอื่น ตัวบ้านทำด้วยอิฐฉาบด้วยปูน หลังคามีลักษณะเป็นเพิงหมาแหงนหลังคามุงด้วยกระเบื้องพื้นที่ใช้สอยแบ่งออกเป็นส่วนหน้าใช้รับแขก ส่วนหลังเป็นห้องนอน ชาวบ้านนิยมใช้ตู้โชว์กั้นเป็นผนังระหว่างพื้นที่ส่วนหน้าและส่วนหลัง ส่วนครัวนิยมสร้างหลังบ้านที่ต่อหลังคาออกไป ด้านสาธารณูปโภคภายในพื้นที่ที่ศึกษาได้แก่ ไฟฟ้า คนเฒ่าคนแก่เล่าว่าในอดีตใช้ขี้ได้จุดไฟให้แสงสว่างในยามค่ำคืน ไฟฟ้าเข้าถึงหมู่บ้านนี้ตั้งแต่ทางราชการตัดถนนสายท่าศาลา – นครศรีธรรมราชผ่านหมู่บ้าน ปัจจุบันบ้านบางสารจึงมีไฟฟ้าใช้ทุกหลังคาเรือน ส่วนน้ำกินน้ำใช้ ชาวบ้านขุดบ่อน้ำตื้นข้างบ้าน หรือหลังบ้าน แต่หลังจากมีการทำนาถ้าง น้ำเริ่มกร่อย ชาวบ้านต้องซื้อน้ำกิน ถึงละ 8 บาท โทรศัพทที่มีใช้เป็นบางครัวเรือน มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ 2 ตู้ สนามบาสเกตบอล 1 แห่ง และตู้เพลงคาราโอเกะในหมู่บ้าน 1 แห่ง

4.3.2 ประวัติความเป็นมา

จากการสอบถามผู้อาวุโสในพื้นที่ที่ศึกษาทราบว่า คำว่า “บางสาร” เพี้ยนมาจากคำว่า “บางประสาน” ซึ่งหมายถึงการมาบรรจบของแม่น้ำ 2 สายจากตำบลสระแก้ว คือสายบางเผาหมู นัยว่าบางเผาหมูเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านเอาหมูมาเผากันในแถบนี้ และสายบางวัง ซึ่งก็หมายถึงวังน้ำ แม่น้ำทั้งสองสายได้ไหลมาประสานกันที่คลองกลาย ชาวบ้านเลยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านบางประสาน” ต่อมาเห็นว่าคำว่า “บางประสาน” ยาว จึงตัดคำว่า “ประ” ออก และภาษาเขียนก็เปลี่ยนจาก “สาน” เป็น “สาร” แทน (โกมล เอี่ยมคง และถาวร บุญฤทธิ, สัมภาษณ์)

4.3.3 ประชากร

เมื่อต้นปี พ.ศ. 2545 องค์การบริหารส่วนตำบลกลายได้จัดแบ่งพื้นที่เขตการปกครองใหม่ คือ แบ่งพื้นที่ทางตอนบนของหมู่ที่ 3 มาเป็นหมู่ 12 เนื่องจากเดิมพื้นที่ในหมู่ 3 มีอาณาบริเวณกว้าง ประชากรหนาแน่น บ้านบางสารมีประชากรทั้งไทยพุทธ และไทยมุสลิม ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรนั้นกลุ่มไทยมุสลิมอยู่ทางทิศตะวันออกแถบชายฝั่งทะเลซึ่งมีจำนวนประชากรเพียง 2 ครัวเรือนส่วนประชากร กลุ่มไทยพุทธซึ่งมีจำนวนหลังเรือนมากกว่าจะกระจายกันอยู่ทั่วไปในพื้นที่บ้านบางสาร ปัจจุบันมีประชากรดังนี้

ประชากรในหมู่ที่ 3	แบ่งเป็นชาย 412 คน หญิง 650 คน	รวม 1,062 คน
ประชากรในหมู่ที่ 12	แบ่งเป็นชาย 452 คน หญิง 602 คน	รวม 1,054 คน
รวมประชากรในพื้นที่ที่ศึกษา คือ 2,116 คน		

4.3.3.1 ลักษณะครอบครัว

ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่ของพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า ในปัจจุบันมีครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย ซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ส่วนครอบครัวขยายคือ พ่อ แม่ ลูก และมีญาติ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย น้ำ อา พบได้น้อย จากการสัมภาษณ์ ในพื้นที่ที่ศึกษาลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวขยายเพียงชั่วคราว คือ ในระยะแรก ๆ ของการแต่งงาน คู่สมรสมักอาศัยอยู่กับครอบครัวฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจจะเป็นฝ่ายหญิงหรือชายได้ตามสะดวกของฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ต่อมาเมื่อเขย หรือสะใภ้สร้างเนื้อสร้างตัวได้มีเงินพอที่จะปลูกบ้าน จึงได้แยกครอบครัวมาอยู่ต่างหาก ซึ่งอาจจะอยู่ใกล้ ๆ กับครอบครัวของพ่อแม่ หรือตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างออกไปในมรดกที่ดินอันเป็นที่ที่พ่อแม่ยกให้ ขณะที่เก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า บ้านแถบที่อยู่ของท่านผู้นั้นเป็นญาติกันเกือบหมด หลังที่อยู่ถัดไปเป็นบ้านของลูกพี่ลูกน้อง ถัดออกไปอีกก็เป็นบ้านป้า บ้านน้า เพียง

แต่ครอบครัวส่วนใหญ่ที่กล่าวมาเป็นครอบครัวเดี่ยว ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าจากสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน บังคับให้จำเป็นต้องอยู่แบบครอบครัวเดี่ยว มีสมาชิกครอบครัวที่ต้องอยู่กันน้อยคนคือ พ่อแม่ลูก หรืออาจจะมียางบ้านที่มีแม่ พ่อ ซึ่งมีอายุมากแล้วก็จะมียุคที่ยังไม่สมรสอยู่ด้วยเพียง 1 คน เมื่อคนน้อยปัญหาที่จะเกิดก็มีน้อยตามไปด้วย บางครอบครัวที่มีฐานะปานกลางหรือยากจน หากมีลูกเล็กๆ และพ่อแม่ต้องทำงาน ก็จะไหว้วานให้ปู่ย่าตายาย ช่วยเลี้ยงดูลูกตนให้ หรือถ้าเป็นครอบครัวที่มีฐานะดีก็อาจจ้างคนเลี้ยงเด็ก และบางครอบครัวก็เลี้ยงลูกเองตามอัธยาศัย คือ หากทำงานรับจ้างก็พา ลูกเล็กๆไปด้วย เนื่องจากรายมีได้น้อยไม่สามารถจ้างเลี้ยงได้

4.3.3.2 การแต่งงาน

การแต่งงานของชาวบ้านในพื้นที่ที่ศึกษาทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิม นิยมการแต่งงานแบบตัวเดียวเมียเดียวเหมือนสังคมไทยโดยทั่วไป การแต่งงานหนุ่ม-สาวมีอิสระในการเลือกคู่ครองแม้จะต่างศาสนา จากการสัมภาษณ์พบว่าชาวไทยมุสลิมภายหลังการแต่งงานต้องเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น ในอดีตหนุ่มสาวในหมู่บ้านนิยมแต่งงานในช่วงอายุ 15 – 19 ปี แล้วแต่ใครจะรักจะชอบก็จัดผู้ใหญ่ไปคู่ขอตามขนบธรรมเนียมประเพณี คนเฒ่าคนแก่เดาว่า พ่อแม่จะรีบให้แต่งงานออกเรือน เพื่อจะได้มีลูกหลานไว้ช่วยทำมาหากิน บ้านไหนมีที่ดินทำกินหลายสิบไร่ หรืออาจมากกว่านั้น ก็ควรจะต้องมีลูกมาก ๆ หากถึง 10 คน ได้ยิ่งดี เมื่อก่อนคนในหมู่บ้านอยากมีแต่ลูกสาว เพราะเมื่อลูกสาวแต่งงานจะได้มีลูกเขมาช่วยสร้างฐานะทางครอบครัว และลูกสาวยังได้ฝากผีฝากไข้คอยดูแลยามพ่อแม่แก่เฒ่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรจึงต้องอาศัยแรงงานจากลูกหลานในการประกอบอาชีพ ส่วนการตั้งถิ่นฐานหลังการแต่งงานแล้วแต่ข้อตกลงว่าจะไปสร้างบ้านอยู่ที่ใด หากฝ่ายชายมีที่ดินทำกินก็อาจจะไปสร้างที่อยู่ในละแวกบ้านของฝ่ายชาย หรือจะเป็นฝ่ายหญิงก็จะเป็นไปในการทำงานเดียวกัน (พริ้ม เพชรทอง, สัมภาษณ์)

ปัจจุบันทัศนคติของชาวบ้านเปลี่ยนไปเช่นกัน สาเหตุหนึ่งมาจากการศึกษาที่สูงขึ้น ผู้คนไม่นิยมมีลูกมาก เพราะคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องเพิ่มสูงขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจ ดังนั้นชาวบ้านจึงกำหนดขนาดของครอบครัว หรือวางแผนครอบครัวว่าจะมีลูกกี่คนจึงจะเหมาะสมกับฐานะทางเศรษฐกิจของตน ทั้งสามารถให้ลูกได้รับการศึกษาได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ คนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงมักทำงานต่างถิ่น เมื่อมีครอบครัวก็ตั้งถิ่นฐานที่อื่น จากการสัมภาษณ์พบว่า อัตราการย้ายถิ่นของคนในชุมชนเพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ

4.3.4 เศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่ที่ศึกษาประกอบอาชีพหลายประเภท เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของพื้นที่แตกต่างกัน การประกอบอาชีพของชาวบ้านในอดีตได้รับคำบอกเล่าจากคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านว่า ในอดีตอาหารการกินมีความอุดมสมบูรณ์มากในน้ำมีปลาในนามีข้าว พืชพรรณต่าง ๆ ล้วนอุดมสมบูรณ์ อาหารทะเลประเภทกุ้ง ปู และปลาหลากหลายชนิด เช่น ปลากระบอก ปลาช่อน ปลากระพง ปลาโคบ ปลาเกลา ปลาเป็น ปลางวด ปลากด เป็นต้น ซึ่งคนส่วนใหญ่จะตั้งบ้านอยู่ติดริมแม่น้ำ หรืออยู่ติดกับริมทะเล การประมงจึงเป็นอาชีพที่มีมานาน นอกจากอาชีพประมงแล้วในอดีตชาวบ้านมีอาชีพทำนา และทำไร่เป็นหลัก ราคาข้าวซื้อขายกัน ตั้งแต่ 30 สตางค์ จนถึงประมาณเกวียนละ 30 – 50 บาท แต่เดิมการทำนาชาวบ้านจะช่วยเหลือกันจนเป็นประเพณีที่เรียกว่า “การลงแขก” เหมือนภาคกลาง หากบ้านไหนถึงเวลาเก็บเกี่ยวเจ้าของบ้านจะจัดเตรียมอาหารคอยเลี้ยงดู พืชผักไม่ต้องไปหาซื้อ ขาดเหลือสิ่งใดก็หยิบยืมจากเพื่อนบ้าน การลงแขกนั้นเป็นฤดูกาลที่ชาวบ้านสนุกสนานมาก หากใครถนัดการร้องรำต่าง ๆ เช่น เพลงบอก โนราห์ ร้องเรือ ก็ว่ากันตามอัธยาศัย ปัจจุบันเมื่อสังคมเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ประเพณีการลงแขกก็เสื่อมคลายลง ส่งผลให้เพลงพื้นบ้านที่เคยขับร้องหมดบทบาทลงไปด้วย (เลียบ วัฒนสิทธิ์, สัมภาษณ์)

ปัจจุบันชาวบ้านในพื้นที่ที่ศึกษาประกอบอาชีพดังต่อไปนี้

4.3.4.1 อาชีพประมง

เป็นอาชีพที่ทำมายาวนานนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพนี้ส่วนใหญ่มีเรือประมงเป็นของตนเอง แต่เป็นเรือขนาดเล็ก และขนาดกลาง ไม่มีเรือขนาดใหญ่ เพราะต้องใช้เงินลงทุนสูง ชาวประมงส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ใกล้กับทะเล เวลาในการออกเรือมี 2 ช่วง ขึ้นอยู่กับประเภทเครื่องมือในการจับปลา กล่าวคือ หากใช้วงจมนจะออกเรือช่วงเช้าเวลา 05.00 – 07.00 น. ส่วนช่วงค่ำเวลา ประมาณ 17.00 – 20.00 น. ใช้วงจมนในการจับปลาปลาที่จับได้ส่วนใหญ่ คือ ปลาทุ ปลาซา(คล้ายปลากระบอก) นอกจากปลาก็มี กุ้ง หอย ช่วงฤดูที่จับปลาได้มาก คือหน้ามรสุม แต่ก็ต้องคอยฟังพยากรณ์อากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา ถ้ามีพายุหนักก็ไม่สามารถออกเรือได้ อาชีพหาปลาของชาวบ้านเป็นเพียงอุตสาหกรรมในครัวเรือน รายได้ไม่แน่นอน แล้วแต่โอกาสของแต่ละคนว่าจะมีโชคแค่ไหนในการออกจับปลาแต่ละวัน ตลาดที่รองรับขายปลาส่วนใหญ่ คือตลาดนัดในหมู่บ้าน หรือถ้าไม่ใช่วันที่มีตลาด จะขายกันเองภายในหมู่บ้านปลาที่ขายไม่หมดชาวบ้านก็แปรรูปเป็นปลาเค็มตากแห้ง ผลพลอยได้จากการทำอาชีพประมงคือ

อาชีพการทำกะปิซึ่งเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของตำบลกลาย ในการทำกะปิของที่นี่ชาวบ้านบอกว่าไม่ใส่แป้งหรืออย่างอื่นมาเป็นส่วนผสม ใช้แต่เนื้อกุ้งล้วน ๆ มีกรรมวิธีดังนี้

- นำกุ้งสดมาคลุกเคล้ากับเกลือและตำให้เข้ากัน ทิ้งไว้ 1 คืน
- นำไปตากแดด 1 วัน และตำให้ละเอียด
- หมักไว้ในโอ่งขนาดใหญ่ เป็นเวลา 1 เดือน
- บรรจุใส่ถุง

กะปิชาวบ้านตำบลกลายที่ทำขายนั้นมีชื่อเสียงไปทั่วจังหวัดนครศรีธรรมราช มีพ่อค้ามารับซื้อถึงหมู่บ้าน ซื่อขายกิโลกรัมละ 50 – 100 บาท อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากอาชีพนี้แล้ว ชาวประมงยังทำอาชีพเสริมอื่น ๆ อีก เช่น ทำไร่ ทำสวน และรับจ้างทั่วไป (ฉลาด มีกวน, สมพงษ์ จินนุพันธ์, สัมภาษณ์)

ภาพที่ 2 อาชีพการประมง

4.3.4.2 การทำนา

สภาพดินทางทิศเหนือเหมาะแก่การทำนาเพราะเป็นที่ราบลุ่ม การทำนาจัดได้ว่าเป็นอาชีพที่สำคัญของชาวบ้านอีกอาชีพหนึ่ง เพียงแต่การทำนาของชาวบ้านส่วนใหญ่ใช้ในการบริโภคมากกว่าการจำหน่าย แต่ถ้าครอบครัวใดมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคในระยะเวลา 1 ปีก็จะนำมาจำหน่ายได้บ้าง

การทำนาสามารถทำได้ 2 ครั้งต่อปี คือทำนาปรัง และนาปี กล่าวคือนาปีชาวบ้านเริ่มเตรียมพื้นที่ ไถ หว่าน และดำราวเดือนสิงหาคม ถึงเดือนกันยายน และเก็บเกี่ยวข้าวที่สุกเต็มที่ในเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ส่วนการทำนาปรังจะเริ่มเตรียมการในเดือนพฤษภาคม และดำนาในเดือนมิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม แล้วจึงเก็บเกี่ยวข้าวได้ราวเดือนพฤศจิกายน พันธุ์ข้าวที่ชาวบ้านนิยมนำมาปลูก ได้แก่ พันธุ์เหลืองเบา พันธุ์หอมแดง และพันธุ์เข้มทอง เป็นต้น

4.3.4.3 การทำสวนมะพร้าว

เนื่องจากพื้นที่ที่ติดชายทะเลเป็นดินร่วนปนทรายระบายน้ำได้ดี ชาวบ้านจึงปลูกมะพร้าวเป็นบริเวณกว้าง จากการสัมภาษณ์ทราบว่า เนื้อมะพร้าวของบ้านบางสารมีเนื้อหนา และมีคุณภาพดีหากนำไปเคี้ยวทำน้ำมันจะได้ปริมาณมากกว่ามะพร้าวของแหล่งอื่น ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมะพร้าวนับว่าเป็นผลผลิตที่ทำรายได้ให้กับชาวบ้านได้เป็นอย่างมากทั้งมะพร้าวสด มะพร้าวแห้ง ดังรายละเอียดคือ

มะพร้าวสุก ราคาประมาณลูกละ 1.50 บาท

มะพร้าวเผา ราคาประมาณกิโลกรัมละ 7.00 บาท (โกมล เอี่ยมคง, สัมภาษณ์)

ส่วนน้ำมันมะพร้าว ชาวบ้านจะนำมะพร้าวมาคั้นได้น้ำกะทิ แล้วนำไปเคี้ยวให้เดือดซึ่งต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง น้ำมันมะพร้าวชาวบ้านไม่นิยมทำขาย หากแต่จะใช้ น้ำมันมะพร้าวในช่วงเทศกาลสารทเดือนสิบ เพื่อทอดขนมพอง หรือขนมลา ซึ่งการใช้ น้ำมันมะพร้าวทำให้ขนมมีกลิ่นหอม และรสชาติอร่อยกว่าการทอดด้วยน้ำมันชนิดอื่น (ศรีนวล และสวาท รัตนศศิกันต์, สัมภาษณ์)

มะพร้าวอ่อน ชาวบ้านไม่นิยมขายเช่นกันเนื่องจากมีจำนวนมากและหาได้ง่าย แต่นิยมทำเป็นไอศกรีม คือนำกับเนื้อผสมกันในน้ำตาลเพิ่มความหวาน และเกลือ ให้ได้รสชาติกลมกล่อม จากนั้นบรรจุใส่ถุงเล็ก ๆ แซะในตู้เย็นไว้กินยามกระหายคลายร้อน

ในอดีตการทำน้ำตาลมะพร้าวมีการทำเฉพาะรายที่มีสวนมะพร้าวเป็นจำนวนมาก เพราะกว่าจะได้น้ำตาลมะพร้าวในปริมาณมากนั้น ต้องตัดวงมะพร้าวเพื่อนำน้ำตาลสดที่ได้มาเคี่ยวจนแห้ง นอกจากนี้ส่วนอื่น ๆ ของมะพร้าวสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ คือ

- ลำต้นมะพร้าว ถ้ำแก้งชาวบ้านใช้ทำเสา ทำตู้ เตียง เก้าอี้ ม้านั่ง และสะพานข้ามคลอง
- กะลามะพร้าว ทำเป็นเชื้อเพลิงได้อย่างดี นำมาเผาเป็นถ่าน
- กากมะพร้าว อุดตันยั้งไม่มีน้ำยาทำความสะอาดพื้น ชาวบ้านนำมาขัดพื้นบ้านให้พื้นสะอาด ไม่แพ้ไม้ยาถูพื้นในปัจจุบัน หรือบางบ้านก็นำไปเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ได้
- ใบมะพร้าว อุดตันเด็ก ๆ นำมาประยุกต์เป็นของเล่น ทำเครื่องจักสานต่าง ๆ ได้ แก่ ภู ปลา ไก่ นก ตะกร้อ เป็นต้น
- ก้านมะพร้าว นำมาทำไม้กวาด ทำไซตักกุ้ง ปลาตามลำคลอง (ศรี นวล รัตนศศิกานต์, สัมภาษณ์)

4.3.4.4 การทำนากุ้งกุลาดำ

เป็นอาชีพที่ชาวบ้านเริ่มทำในปี พ.ศ. 2532 เนื่องจากพายุพอลิเน็ตซ์ทำความเสียหายให้กับสวนยางพาราแถบบริเวณฝั่งตะวันออกของพื้นที่ที่ศึกษา ประกอบกับน้ำบริเวณนี้เป็นน้ำกร่อยอยู่ไม่ไกลกับฝั่งทะเลอ่าวไทย สามารถเลี้ยงกุ้งได้เป็นอย่างดี หากการเลี้ยงกุ้งต้องใช้ทุนสูงนับตั้งแต่การเตรียมทำบ่อกุ้ง ค่าซื้อพันธุ์กุ้ง ค่าอาหารกุ้ง ค่าปูนขาวที่ใช้โรยฆ่าเชื้อโรคกันบ่อ ค่าอุปกรณ์เพิ่มออกซิเจนในน้ำ และค่ายารักษาโรคกุ้ง ที่สำคัญคือชาวบ้านยังขาดประสบการณ์ ดังนั้นระยะแรกจึงให้คนนอกพื้นที่เช่าที่นา ต่อมาชาวบ้านจึงเริ่มเลี้ยงเองแต่ก็มีเพียงไม่กี่ครัวเรือน กุ้งกุลาดำมีราคาสูง และได้กำไรอยู่เพียงแค่ปี พ.ศ. 2537 – 2539 หลังจากนั้นเริ่มมีโรคระบาด กุ้งราคาตกและขาดทุน ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มกันเลี้ยงกุ้งโดยการให้อาหารธรรมชาติ คือ ให้กุ้งกินกล้วยสุกบดให้ละเอียด หลังจากนั้น 20 วันให้ไข่แดงประมาณ 10 ฟอง/บ่อ ส่วนอาหารหลักคือ ต้มมะขามเปียกกับน้ำกะปิแล้วมาคลุกกับอาหารกุ้งของบริษัทซีพี ผู้เลี้ยงบอกว่า การให้อาหารกุ้งวิธีนี้ใช้ทุนต่ำ และยังทำให้กุ้งปลอดสารพิษอีกด้วย (โกมล และไพลิน เอี่ยมคง, สัมภาษณ์)

ภาพที่ 3 การทำนาทุ่งกุลาดำ

ปัจจุบันชาวบ้านในพื้นที่ที่ศึกษามีผู้ประกอบการอาชีพนี้ประมาณ 15 ครัวเรือน จากการสัมภาษณ์ทราบว่า ถ้ามีบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำ 1 บ่อต้องใช้งบลงทุนประมาณสามแสนห้าหมื่นบาท ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 3 เดือนขายได้กิโลกรัมละ 270 – 280 บาท ซึ่ง 1 กิโลกรัมมีกุ้งประมาณ 40 ตัว เมื่อคิดแล้วบ่อกุ้ง 1 บ่อจะได้กำไรราว 5 – 7 แสนบาท ซึ่งเป็นราคาคู่แข่งต่อการลงทุนหากว่าไม่เจออุปสรรคต่าง ๆ อาทิ โรคระบาด น้ำเสีย หรือเกิดอุทกภัย และถ้าเป็นกรณีหลังชาวบ้านต้องรีบจับกุ้งขายก่อนที่จะหนีตามน้ำไปหมด อย่างไรก็ตามผู้เลี้ยงกุ้งหลายรายที่ประสบปัญหาการขาดทุนซึ่งคิดเป็นจำนวนเงินร่วมแสนบาท ก็ต้องจำทนทำต่อไปเพราะต้องใช้หนี้จากเงินที่กู้ยืมมา

4.3.4.5 การปลูกพืชไร่ และการเลี้ยงสัตว์

เวลาที่ว่างจากงานประจำ ชาวบ้านปลูกพืชไร่เป็นรายได้เสริม เช่น มะเขือ มันข้าวหนุ ถั่วฝักยาว มันสำปะหลัง ถั่วลิสง ซึ่งใช้พื้นที่ไม่มาก ประมาณ 1 – 2 ไร่ ผลผลิตส่งขายในตัวอำเภอหรือบางครั้งมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อในหมู่บ้าน นอกจากนี้ชาวบ้านยังขุดบ่อเลี้ยงปลาแทนพื้นที่ที่

ถูกนำท่วมขังเมื่อครั้งเกิดพายุ เมื่อปีพ.ศ. 2532 ปลาที่เลี้ยงได้แก่ ปลานิล ปลาช่อน ทำให้เพิ่มรายได้ได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีสัตว์เลี้ยงประเภทอื่น อาทิ วัว ไก่ แต่ก็เป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน

4.3.4.6 อาชีพรับจ้าง

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ชาวบ้านเมื่อว่างงานจากอาชีพหลัก หรือเมื่อเกิดพายุไม่สามารถออกเรือได้ ก็จะทำงานรับจ้างทั่วไป เช่น การสอยมะพร้าวซึ่งได้ค่าแรงลูกละ 30 สตางค์ หากเป็นช่วงที่มะพร้าวมีราคาสูงตามท้องตลาดจะได้ค่าแรงลูกละ 50 สตางค์ หรือรับจ้างทำไร่ เก็บผลผลิตในสวนแล้วแต่ผู้ว่าจ้าง

4.3.4.7 การรับราชการ และรัฐวิสาหกิจ

การประกอบอาชีพรับราชการ เช่น ครู อบต. และรัฐวิสาหกิจของคนในหมู่บ้าน พบได้ในรายที่ได้รับการศึกษาสูง โดยเฉพาะผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างไรก็ตามจำนวนประชากรของกลุ่มนี้มีจำนวนน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลพบว่า ลูกหลานของชาวบ้านได้รับการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีมากยิ่งขึ้น

4.3.5 การศึกษา

จากการสัมภาษณ์พบว่า บุตรหลานของชาวบ้านตำบลกลายเข้ารับการศึกษาระดับชั้นที่โรงเรียนวัดเขาพนมไตรรัตน์ ซึ่งเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 (บ้านตลาดอาทิตย์) หรือโรงเรียนมังกทวิสิน อยู่ในอำเภอสิชล เมื่อเรียนจบระดับประถมศึกษาแล้ว จึงเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์ เป็นโรงเรียนในระดับมัธยม หรือเข้ารับการศึกษที่โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำอำเภอในระดับมัธยมเช่นกันหากเป็นผู้ที่มีฐานะดีจะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อที่กรุงเทพมหานคร โดยให้ความเห็นว่า จะได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้ ในอดีต ชาวบ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีน้อยคนที่จะได้รับการศึกษาในระดับสูง แต่ปัจจุบันทัศนคติของชาวบ้านเปลี่ยนไป มีหลายครอบครัวที่มีรายได้น้อย อาชีพรับจ้างทั่วไป แต่ต้องการให้ลูกหลานได้รับการศึกษาในชั้นสูงถึงระดับปริญญาตรี ศรีนวล รัตนศศิกานต์(สัมภาษณ์) กล่าวว่า “...อยากให้ลูกเรียนสูงจะได้มีงานทำที่ดีกว่าพ่อแม่ และเมื่อลูกเรียนจบจะได้ส่งเงินเลี้ยงพ่อแม่ พ่อแม่จะได้ไม่ลำบาก ทุกวันนี้ทำงานรับจ้างทั่วไป กว่าจะได้เงินมามันลำบากมาก แต่เพื่อลูกก็ยอมทำงานทุกอย่าง...” ปัจจุบันผู้ที่จบการศึกษา

ระดับมัธยมศึกษาจากตัวอำเภอ หรือจังหวัด มีทางเลือกที่จะเรียนต่อในระดับปริญญาตรี คือ ที่สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช วิทยาลัยอาชีวศึกษานครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาที่กรุงเทพฯ

4.3.6 ภาษา

ถึงแม้ประชากรในพื้นที่ที่ศึกษาประกอบด้วย ประชากร 2 กลุ่ม คือ กลุ่มไทยพุทธ และไทยมุสลิม แต่จากการสัมภาษณ์ พบว่า การสื่อสารระหว่างกลุ่มใช้ภาษาถิ่นได้มากกว่าใช้ภาษายาวี อย่างไรก็ตามการสื่อสารในลักษณะที่เป็นทางการ เช่น การศึกษาในโรงเรียน การติดต่อหน่วยงานราชการอื่นๆ ใช้ภาษาไทยกลาง

ตัวอย่างภาษาถิ่นใต้

ภาษาใต้	ภาษากลาง
ทำไหร	ทำอะไร
พันปรีอ	เป็นอย่างไร
หวาง	สว่าง
หลาด	ตลาด
นากา	นาฬิกา
เหน	เสน่ห์
แลเห็น	มองเห็น
ส้มขาม	มะขาม
ส้มม่วง	มะม่วง
ส้มท่อน	กะท่อน
ตั้งสี	ตั้งกะสี
โนรา	มโนราห์
หนังลุง	หนังตะลุง

ข้อสังเกตคือ คำภาษาถิ่นเมื่อมาปรากฏในภาษาไทย ถ้ารูปศัพท์ขัดกับลักษณะของการออกเสียงของชาวใต้ ก็จะกลายรูปของคำไป ทั้งนี้อาจเพื่อสะดวกในการพูดตั้งตัวอย่างข้างต้น

4.3.7 ระบบเครือญาติ

ระบบเครือญาติของพื้นที่ที่ศึกษาเหมือนกับสังคมชนบทของไทยโดยทั่วไป กล่าวคือ บ้านเรือนที่อยู่ใกล้เคียงกันมักจะมีความสัมพันธ์กันเครือญาติ เช่น ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น จากการสัมภาษณ์พบว่า การแบ่งมรดกที่ดินของรุ่นปู่ย่าตายายมีความสัมพันธ์กันส่งผลให้การตั้งถิ่นฐานเป็นไปในลักษณะดังกล่าว เนื่องจากอาชีพเกษตรกรรม ที่ดินเป็นสิ่งสำคัญต่อการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก การจับจองที่ดินในระยะเริ่มแรกต้องจ่ายค่าน้ำมันดิน(ภาษี)หากมีเงินสามารถจองที่ดินได้หลายสิบไร่ หรือบางคนมีเงินเสียค่าภาษีมากกว่าที่มีที่ดินเป็นจำนวนมากถึงร้อยๆไร่ (โกมล เอี่ยมคง, สัมภาษณ์) ดังนั้นเมื่อมาถึงรุ่นลูก รุ่นหลาน มรดกเหล่านี้จึงได้แบ่งสันปันส่วนกันในลักษณะพื้นที่ติดกันทำให้การตั้งบ้านเรือนของพี่น้องอยู่ใกล้กันโดยปริยาย ส่วนกลุ่มตระกูลเก่าแก่ที่ตั้งรกรากในตำบลกลาย พบว่ามี 3 ตระกูล คือตระกูลพิมเสน ตระกูลภิรมรส ตระกูลสุขวัลลี ทั้ง 3 ตระกูลนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มดั้งเดิมที่เข้ามาทางป่าและจับจองที่ดินในหมู่บ้าน ปัจจุบันมีลูกหลานที่กระจัดกระจายอยู่โดยทั่วไปของตำบลกลาย

ถ้าเรียกญาติของพื้นที่ที่ศึกษาเหมือนกับสังคมไทยภาคใต้ คือ การเรียกแม่ของแม่ว่า “แม่เต่า” และพ่อของพ่อว่า “พ่อเต่า” ส่วนญาติอื่น ๆ ก็จะเรียก ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด และเรียกคนแก่ว่า ตายาย เช่นเดียวกับสังคมไทย ชาวบ้านที่นี่มีการนับญาติทั้งสองฝ่าย คือเมื่อแต่งงานกันแล้วภรรยาต้องเปลี่ยนมาใช้สกุลของสามี ลูกก็ใช้นามสกุลของพ่อ เหมือนกับสังคมไทยโดยทั่วไป

4.3.8 ศาสนาและความเชื่อ

4.3.8.1 การนับถือศาสนา

การนับถือศาสนาของชาวบ้าน มี 2 ศาสนาคือ ศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม ศาสนาอิสลามมีเพียง 2 ครัวเรือน มีศาสนสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคือ มัสยิดใบริยะ (มัสยิดที่เป็นศูนย์รวมใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1) และมัสยิดตอริกาตุลยานะ อยู่ในหมู่ 11 ส่วนศาสนสถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ คือวัด มีวัดเขาพนมไทรรัตน์ อยู่ในหมู่ที่ 4 และวัดบางสาร อยู่ในหมู่ที่ 3 จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านโดยเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ ทราบว่าเมื่อถึงวันพระหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา จะจัดปิ่นโต ดอกไม้ รูปเทียน ไปทำบุญ ฟังเทศน์ฟังธรรม ถือเป็นประเพณีมิเคยขาด ยกเว้นเด็ก ๆ หรือคนรุ่นหนุ่มสาวพบได้น้อยมาก

4.3.8.2 ความเชื่อเรื่องผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์

นอกจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาแล้ว สิ่งที่แยกออกจากกันมิได้เกี่ยวกับเรื่องความเชื่อของชาวบ้านคือ การนับถือผี โดยเฉพาะผีตายาย ครูหมอ และทวด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผีตายาย คือ ผีบรรพบุรุษประจำตระกูล นับถือต่อ ๆ กันมาในตระกูลหนึ่ง ๆ จะมีผู้อาวุโสคนหนึ่งเป็นศูนย์รวมติดต่อกับวิญญาณ ลูกหลานมีสิ่งใดเดือดเนื้อร้อนใจก็จะบนบานให้ตายายช่วยเหลือ ถ้าได้ดังประสงค์ก็จะแก้บน โดยมากถ้าลูกหลานออกนอกบ้านก็จะกล่าวถึงผีตายายในทำนองว่าฝากดูแลบ้านด้วย ในอดีตลูกหลานจะระลึกถึงและเซ่นไหว้ตามโอกาสอันควร แต่ปัจจุบันความเชื่อนี้ได้คลี่คลายลงไปมาก

ครูหมอ เป็นผีบรรพบุรุษในสายตระกูลที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ทางด้านศิลปะ เช่น ครูหมอหนังตะลุง ครูหมอโนรา การนับถือครูหมอมักมีการตั้งหิ้งบูชาในบ้านเช่นเดียวกับหิ้งตายาย มีการเซ่นไหว้บ้างตามสมควร เชื่อกันว่าครูหมอให้คุณสามารถปิดป่าให้รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง สามารถกันวิญญาณร้ายไม่ให้เข้าบ้าน หรือการบนบานศาลกล่าวให้สิ่งที่ตนต้องการ ทั้งนี้ก็สามารถให้โทษได้เช่นกันถ้าลูกหลานล่วงละเมิด

จากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจุบันไม่มีผู้ที่สามารถเล่นหนังตะลุง หรือรำโนราห์ได้เลย ความเชื่อเหล่านี้จึงปรากฏเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ที่ยังพอจดจำกันได้เท่านั้น

ทวด คือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ที่สิงอยู่ ณ ที่ต่าง ๆ ชาวภาคใต้เชื่อกันว่ามักปรากฏกายให้เห็นในรูปของสัตว์ต่าง ๆ เช่น งูใหญ่ จระเข้ เป็นต้น ชาวบ้านจะตั้งศาล หรือศาลา(หลา) ให้เป็นที่อยู่ของทวด

ในพื้นที่ที่ศึกษา มีทวดที่ชาวบ้านนับถืออยู่หลายองค์ ได้แก่ ทวดนาทรง ตั้งอยู่บริเวณตำบลกลายติดกับตำบลตลิ่งชัน ชาวบ้านนิยมบนบานเกี่ยวกับเรื่องของหาย แก้บนด้วยขนมต้ม (ข้าวเหนียว) ขนมโค (ต้มขาว) นอกจากนี้ทวดที่นับถือกว้างขวางที่สุด คือ ทวดกลาย นอกจากคนในพื้นที่แล้วชาวบ้านในอำเภอใกล้เคียงก็ศรัทธา ทวดกลายมีประวัติเล่าว่า มีเชื้อสายทางปัตตานีเป็นคนมุสลิม มีพี่น้องอยู่ในเมืองนคร และเสียชีวิตขณะถือพวงเวียนไปตามคลองกลาย พร้อมกับน้องสาว เมื่อตายลงวิญญาณกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้รับความนับถือจากชาวบ้านริมคลองกลายตั้งแต่น้ำจันถึงปลายน้ำ มีการตั้งหลาทวดตามเส้นทางน้ำเป็นระยะ ๆ จุดที่สำคัญที่สุดคือ หลาทวดกลายที่บ้านสระแก้วริมทางหลวงนครศรีธรรมราช – สุราษฎร์ธานี ซึ่งมีรูปปั้นทวดกลายประดิษฐานไว้ ทวดกลายมีทวดบริวารหลายองค์ เช่น หม่อมนาย ตาอินทอง เป็นต้น ชาวบ้านนิยมบนเรื่องของ

หาย ขอบความปลอดภัย ให้หายจากความเจ็บป่วย และให้เกิดความสำเร็จในการทำมาหากิน นิยมเก็บเงินด้วยการจุดประทัด ปิ๊ดทอง ตู๊ดตาต่าง ๆ เช่น ชนควาย ชกมวย เป็นต้น นิยมทำกันในวันเสาร์ และวันอังคาร ไม่นิยมทำวันศุกร์เพราะเชื่อว่าทวดกลายเป็นผีไปสู่วุ่นวาย เรื่องเล่าเกี่ยวกับอิทธิฤทธิ์ของทวดกลายเป็นมากมายทั้งที่เกิดขึ้นในอดีต และเกิดขึ้นกับคนรุ่นปัจจุบัน ทำให้ชาวบ้านถือเป็นที่พึ่ง และเกรงกลัวในอำนาจ ที่สำคัญคือชาวบ้านที่อยู่ริมคลองกลายต่างไม่กล้าทำสิ่งสกปรก หรือแม้ปัสสาวะ อุจจาระลงในคลองกลาย หากใครล่วงเกินเชื่อว่าจะถูกลงโทษทันตาเห็น

นอกจากการนับถือผีดังกล่าวแล้ว ยังมีสิ่งที่ชาวบ้านนับถืออีกประการหนึ่งคือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งหมายถึงพระสงฆ์ที่มีวัตรปฏิบัติดีงาม เป็นที่ศรัทธาของชาวบ้านเมื่อมรณภาพแล้ว เช่น พ่อท่านผอมวัดคอนไกร พ่อท่านขลุ่ย วัดเทวคาราม มีการปั้นรูปเคารพ ทำเหรียญไว้บูชา เป็นต้น

4.3.9 ประเพณี และการละเล่น

ประเพณี และการละเล่นของพื้นที่ที่ศึกษา มีประเพณีหลายอย่างที่ได้รับการสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ และยังคงยึดเป็นประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นในปัจจุบัน คือ

4.3.9.1 ประเพณีทำบุญเดือนสิบ

เป็นประเพณีประจำปีของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรับแบบอย่างมาจากอินเดีย ซึ่งตามความเชื่อทางพุทธศาสนา เชื่อว่าในปลายเดือนสิบนั้นนรกจะว่างลงแล้ว และญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว โดยเฉพาะคนที่ทำบาปมากเมื่อตกรกเรียกว่า “เปรต” จะถูกปล่อยตัวจากพญายม เพื่อให้ขึ้นมาพบญาติพี่น้อง และลูกหลานในเมืองมนุษย์ ในวันแรม 1 ค่ำเดือน 10 และกลับลงไปอยู่ในนรกวันแรม 15 ค่ำเดือน 10 ดังนั้นในโอกาสนี้ผู้ที่มิชีวิตอยู่ที่พยายามที่จะหาอาหารต่าง ๆ ไปทำบุญตามวัดเพื่อเป็นการอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ที่ล่วงลับ การจัดเสวยอาหารที่เป็นสำรับนั้นเรียกว่า “หุมุรับ” เดิมทีการจัด “หุมุรับ” นิยมใช้ภาชนะเป็นกระบุงทรงเตี้ยสานด้วยตอกไม้ไผ่ แต่ระยะหลังมักจัดภาชนะกันตามสะดวก เช่น ถาด กระดาษ โคม(กะละมัง) ส่วนลำดับการบรรจุอาหารลงในหุมุรับนั้นได้แก่ ข้าวสารได้ภาชนะ หอมกระเทียม พริก เกลือ ต่อด้วยอาหารแห้งอย่างปลาเค็ม เนื้อเค็ม มะพร้าว มันเผือก ถั่วคั่วดิบ ข้าวโพด เป็นต้น และสิ่งที่ขาดไม่ได้ถือเป็นหัวใจของหุมุรับคือ ขนม 5 อย่าง ได้แก่ ขนมพอง หมายถึง แพรหรือเรือใช้เป็นพาหนะ ขนมลาเป็นแพรพรรณเครื่องนุ่งห่ม ขนมไข่ปลาเป็นเครื่องประดับ ขนมคั่วใช้แทนเงิน และขนมบ้าเพื่อใช้เล่นสะบ้าต้อนรับสงกรานต์

4.3.9.2 ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ

เป็นประเพณีที่ชาวบ้านปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน คือการนำผ้าไปพันรอบ ๆ ฐานพระบรมธาตุ ด้วยเชื่อว่าการได้ทำบุญบูชาพระบรมธาตุเมืองนครฯ ได้กุศลเป็นอย่างมาก แม้อดีตการคมนาคมยากลำบากหากชาวบ้านก็มีข้อท้อ ซึ่งผิดกับปัจจุบันที่การเดินทางสะดวกสบายแต่คนรุ่นใหม่ที่ไม่ทำบุญแห่ผ้าขึ้นธาตุด้วยศรัทธาจริง ๆ มีน้อยลง ยิ่งคนรุ่นใหม่ไปเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเสียมากกว่า

ประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก แต่เดิมมีช่างผู้ชำนาญเขียนภาพสีลงบนผืนผ้า ส่วนใหญ่เกี่ยวกับพุทธประวัติ ประดับประดาด้วยลูกปัดสีต่าง ๆ มีรูปดอกไม้ที่ขอบแถบผ้าโดยตลอดทั้งผืน ปัจจุบันใช้เพียงผ้า 3 สีคือ สีขาว แดง และเหลือง แต่ส่วนใหญ่คนจะนิยมสีเหลืองมากที่สุด อีกประการหนึ่งคือ แต่เดิมการแห่ผ้าขึ้นธาตุกระทำกันโดยพร้อมเพรียงเป็นขบวนเอิกเกริก แต่ปัจจุบันต่างคนต่างเตรียมผ้ามาเอง และมีประชาชนมาจากหลายทิศหลายทางทำให้ทัศนียภาพในการแห่ผ้าขึ้นธาตุเปลี่ยนไปโดยใครจะแห่ผ้าขึ้นธาตุเวลาใดก็ได้ตามสะดวก การปฏิบัติประเพณีนี้มีปีละ 2 ครั้ง คือในวันเพ็ญเดือนสาม (วันมาฆบูชา) และวันเพ็ญเดือนหก (วันวิสาขบูชา) ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่จะนิยมไปแห่ผ้าขึ้นธาตุกันเป็นจำนวนมาก

4.3.9.3 การนันทนาการและการละเล่น

หนังตะลุง

ในอดีตชาวบ้านนิยมดูกันมาก เดิมทีเดี่ยวเล่นเรื่องรามเกียรติ์ ต่อมานายหนังนำนิทานประโลมโลกจากวรรณคดี ดัดแปลงมาจากชาดก หรือผูกเรื่องขึ้นมาเองบ้าง เรื่องที่นิยมเล่นได้แก่ แก้วหน้าม้า โคบุตร หอยสังข์ นางสิบสอง พระสุธน เป็นต้น บางคณะก็นำนวนิยายมาดัดแปลงหรือการเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะใหม่ เช่น ฉาก การแต่งกาย วงดนตรี ในอดีตนายหนังตะลุงในแถบนี้ชาวบ้านนิยมชมชอบ อาทิ หนังหุ่นจันทร์ หนังเรื้อย หนังร้าน หนังจำเนียร ปัจจุบันจากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน พบว่าหนังตะลุงได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจากสาเหตุ 2 ประการคือ ประการที่หนึ่งความบันเทิงอย่างอื่นเข้ามาแทนที่ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วงดนตรีสมัยใหม่ เป็นต้น ซึ่งชาวบ้านบอกว่าสนุกมากกว่าหนังตะลุง ประการที่สอง การว่าจ้างหนังตะลุง ต้องใช้เงินสูงโดยเฉลี่ยปัจจุบันค่าจ้างหนึ่งคืนเป็นเงินประมาณ 10,500 บาท ซึ่งการว่าจ้างแต่ละครั้งผู้จ้างมีความจำเป็นจริง ๆ เช่น การแก้บน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามชาวบ้านส่วนหนึ่งยังนิยมดูหนังตะลุงจากการถ่ายทอดโทรทัศน์ช่อง 5 (ส่วนภูมิภาค หรือช่อง 11 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช) และการหาซื้อเทปหนังตะลุงมาฟัง ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า

มโนราห์ หรือโนรา

เป็นการแสดงที่ได้รับความนิยมมาแต่อดีต หากปัจจุบันสถานภาพของโนราก็ไม่ได้แตกต่างไปจากหนังตะลุงเท่าใดนัก เนื่องจากคนให้ความสนใจการแสดงอื่น ๆ ที่ทันสมัยมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการแสดงอื่น ๆ อาทิ เพลงบอก จะเล่นกันเฉพาะช่วงสงกรานต์ ในพื้นที่ที่ศึกษายังมีคนเฒ่าคนแก่ที่ร้องได้บ้างแต่ก็ลดความนิยมลงไปมาก ส่วนการละเล่นของเด็กในอดีต เช่น เล่นยางวง (เป่ากบ) ทอยหลัก หมากเก็บ ลูกข่าง ทอยราวเม็ดยาร่วง (เม็ดยาม่วงหิมพานต์) ก็ได้รับความนิยมน้อยลงเช่นกัน เนื่องจากทางโรงเรียน มักมีของเล่นเด็กสมัยใหม่ แจกจ่ายให้นักเรียน หรือจะเป็นวิดีโอเกมส์ รถแข่ง ล้วนเป็นสิ่งที่ทันสมัย มีทั้งเสียง สี และภาพที่เคลื่อนไหว ซึ่งพบว่าดึงดูดความสนใจของเด็กจนลืมการละเล่นแบบเก่าไป (นิง หนุรอด และคล้อย ปู๋อิม, สัมภาษณ์)

ปัจจุบันนี้เด็ก ๆ หรือแม้แต่คนสูงอายุ ล้วนชอบฟังเพลงสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง หรือเพลงสตริง การฟังเพลงจากวงดนตรี ฟังรายการต่าง ๆ จากสถานีวิทยุ และชมรายการจากโทรทัศน์ เกี่ยวกับเรื่องโทรทัศน์นั้น นางคล้อย ปู๋อิม เล่าว่า "...โทรทัศน์เข้ามาในหมู่บ้าน ตอนที่ป่าอายุ 15 ปี แต่จะมีเฉพาะคนที่มียศดรงค์เท่านั้น หากคืนไหนมีรายการที่ชอบ หรือหนังที่สนุกก็จะชวนญาติ ๆ เพื่อน ๆ ไปดูที่บ้านคนที่มีโทรทัศน์ เขาเก็บค่าดูคนละ 50 สตางค์ แต่ถ้าเป็นร้านค้าก็จะเปิดให้ดูฟรี ช่วงแรก ๆ ในหมู่บ้านมีโทรทัศน์ขาวดำ เพียง 2 เครื่อง คนดูก็เยอะเพราะเป็นของใหม่ ต่อมาก็หาซื้อกันมากยิ่งขึ้น..." ปัจจุบันแทบไม่ปรากฏบ้านไหนเลยที่ไม่มีโทรทัศน์ เพราะกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตชาวบ้านไปแล้ว ปัจจุบันคนในหมู่บ้านนี้ไม่ค่อยดูการแสดงพื้นบ้าน อย่างหนังตะลุง โนรา หรือนั่งร้องเพลงกล่อมลูก เพราะชีวิตยามค่ำคืนของชาวบ้านส่วนใหญ่อยู่หน้าจอโทรทัศน์ แม้กระทั่งคนแก่ก็ยังเฝ้าคอยหนังเรื่องโปรดของตนอย่างใจจดใจจ่อ ส่วนเด็ก ๆ ตั้งแต่อายุ 3 ขวบขึ้นไปต่างก็สนใจดูโทรทัศน์ด้วยรายการที่ดึงดูดใจ รวมทั้งโฆษณาที่น่าสนใจ หรือพ่อแม่เมื่อกลับมาจากการทำงานก็พักผ่อนหย่อนใจด้วยสื่อเหล่านี้ ซึ่งชาวบ้านเห็นการดูโทรทัศน์ที่บ้านเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเพราะไม่ต้องเสียเงินทอง บางครอบครัวก็ปล่อยให้ลูกหลับหน้าจอโทรทัศน์ โอกาสที่จะร้องเพลงกล่อมลูกก็ไม่มี ทั้งที่พ่อแม่บางคนก็เคยร้องได้

ส่วนวงดนตรีที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในชุมชนแห่งนี้ คือวงดนตรีลูกทุ่งของนักร้องที่มีชื่อเสียง คือ เอกชัย ศรีวิชัย ซึ่งเป็นชาวอำเภอท่าศาลา ทำให้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ชาวบ้านชื่นชอบศิลปินผู้นี้ หรือจะเป็นวงดนตรีของนักร้องที่มีชื่อเสียง อาทิ เจมส์ (เรื่องศักดิ์ ลอยชูศักดิ์) ชงไชย แมคอินไตย์ ฝน ธนสุนทร และนักร้องลูกทุ่งอื่น ๆ อีกหลายคนตามสมัย

ข้อมูลชุมชนที่กล่าวมาโดยสรุปเป็นการบอกกล่าวถึงสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านบางสาร ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมชุมชน การประกอบอาชีพ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การศึกษาตลอดจนศาสนา และความเชื่อ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยระดับชุมชนที่ส่งผลต่อการวิเคราะห์ทำนองเพลง เนื้อร้อง รวมทั้งบทบาทและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของ เพลงกล่อมลูกภาคใต้ในชุมชนที่ศึกษาต่อไป

บทที่ 5

ลักษณะทำนองและเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร

ในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยได้นำเพลงกล่อมลูกภาคใต้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ที่ศึกษา โดยนำเพลงที่เป็นตัวอย่างรวม 4 เพลงด้วยกัน คือ เพลงกล่อมลูก 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค มาวิเคราะห์ทางมานุษยวิทยาการดนตรี 5 ประเด็น ได้แก่ รูปแบบ ระดับเสียง จังหวะ ทำนอง และเนื้อร้อง เนื่องจากเพลงกล่อมลูกมีลักษณะเด่นชัดในประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ทางดนตรี 4 ประเด็นก่อน แล้วจึงวิเคราะห์ลักษณะเนื้อร้องที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต โลกทัศน์ ค่านิยม ของชาวบ้านในพื้นที่ที่ศึกษาอันดับต่อไป

5.1 ลักษณะโครงสร้างทำนอง

- 5.1.1 รูปแบบ (Form)
- 5.1.2 ระดับเสียง
- 5.1.3 จังหวะ
- 5.1.4 ทำนอง

5.1.1 รูปแบบ (Form) คือ รูปแบบทำนองที่ปรากฏในบทเพลงต่าง ๆ ในที่นี้ ได้แก่

5.1.1.1. การขับร้อง คือลักษณะการร้องเพลงกล่อมเด็กครั้งหนึ่ง ๆ ซึ่งจากการศึกษา พบว่าการขับร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้นั้น ประกอบด้วยลักษณะการขับร้องซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คือส่วนนำมักขึ้นต้นด้วยคำว่า “ฮา เออ”(การถ่ายเสียงอาจไม่ตรงกับเสียงที่ร้องจริงคือ “ห่า”) ซึ่งพบว่าลักษณะการขับร้องส่วนนำนี้มีความแตกต่างกันไปตามแต่ผู้ขับร้องจะประดิษฐ์พลิกเพลงทำนองตามเห็นควรว่าไพบเราะ จากการวิจัยครั้งนี้พบส่วนนำ 4 ลักษณะคือ

ทำนองแบบที่ 1

ทำนองแบบที่ 2

ทำนองแบบที่ 3

ทำนองแบบที่ 4

จากลักษณะการขึ้นต้นเพลงดังกล่าวจะเห็นว่า แบบที่ 1 คือ ลักษณะการขับร้องที่เรียบง่ายที่สุด และมีการพัฒนาขึ้นมาในแบบที่ 2 ซึ่งมีทำนองซับซ้อนขึ้นกว่าทำนองแบบที่ 1 โดยนัยยะสำคัญ คือการสร้างทำนองซ้ำขึ้นมาอีก 1 วรรค ส่วนทำนองแบบที่ 3 และแบบที่ 4 นั้นมีลักษณะการขยายมาจากทำนองแบบที่ 2 เพียง 2 ตัวโน้ตเท่านั้น ทว่าทำนองทั้ง 3 แบบดังกล่าวมีการสับเปลี่ยนเสียงกันเท่านั้น ซึ่งเห็นได้จากโน้ตในวรรคที่ 3 4 และ 5 ดังนี้

ทำนองแบบที่ 3

ทำนองแบบที่ 4

จากทำนองแบบที่ 3 และแบบที่ 4 จะเห็นว่าโน้ตวรรคที่ 3 ของทำนองแบบที่ 3 นั้นใช้เสียงลา ซอล ส่วนทำนองแบบที่ 4 ใช้เสียงมี ซอล โน้ตวรรคที่ 4 ทำนองแบบที่ 3 ใช้เสียงมี ซอล ส่วนทำนองแบบที่ 4 ใช้เสียงลา ซอล และโน้ตวรรคที่ 5 ทำนองแบบที่ 3 ใช้เสียงลา ซอล ส่วนทำนองแบบที่ 4 ใช้เสียงมี ซอล

ดังได้กล่าวแล้วว่าลักษณะทำนองของแบบที่ 3 และ 4 นั้นใช้วิธีการสับเปลี่ยนเสียงในตำแหน่งโน้ตเดียวกัน โดยมีการใช้เสียงลา สลับไปมากับเสียงมี นั่นเอง

จากทำนองขึ้นต้นทั้ง 4 แบบ พบว่ามีการสร้างทำนองสาร์ตตะ โดยใช้เสียงซอล เป็นสำคัญ ทำนองสาร์ตตะหมายถึงแก่นโครงสร้างของวรรคเสียงที่ร้องกรองกันเป็นท่วงทำนองต่าง ๆ (พิชิต ชัยเสรี : ม.ป.ป., 3)

ลักษณะทำนองสาร์ตตะของทำนองขึ้นต้นเพลงกล่อมลูกภาคใต้

จากนั้นจึงตกแต่งทำนองให้ไพเราะขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าทำนองตกแต่งนั้นใช้เสียงมี และเสียงลาเป็นเสียงสำคัญดังต่อไปนี้

ทำนองตกแต่งแบบที่ 1

ทำนองตกแต่งแบบที่ 2

ทำนองตกแต่งแบบที่ 3

ทำนองตกแต่งแบบที่ 4

ส่วนที่ 2 คือส่วนที่เป็นเนื้อร้องของเพลง จากการศึกษาพบว่าเนื้อร้องซึ่งประกอบด้วยเพลงประเภท 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค

ส่วนที่ 3 คือส่วนจบ มักจบด้วยคำว่า “เหอ” ฉะนั้นเมื่อแสดงเป็นแผนผัง เพลงกล่อมลูกภาคใต้จึงมีลักษณะแบบแผนในการขับร้องดังนี้

(ส่วนขึ้นต้น) ฮา เออ	เนื้อร้อง	(ส่วนจบ) เหอ
----------------------	-----------	--------------

5.1.1.2 ท่วงทำนอง พบว่าเพลงกล่อมลูกภาคใต้เป็นเพลงที่จัดอยู่ในลักษณะ “ร้อยเนื้อทำนองเดียว” กล่าวคือทำนองนั้นมีลักษณะเหมือนกันหมดเพียงแต่จะสั้น หรือยาวกว่ากันนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบฉันทลักษณ์ว่าเป็น 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค หรือ 10 วรรค

ลักษณะทำนองนี้แสดงให้เห็นรูปแบบของทำนอง มิได้บ่งบอกในเรื่องสัมผัส

ท่วงทำนองของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ไม่ว่าจะ เป็นประเภท 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค หรือ 10 วรรค จึงมีลักษณะเดียวกัน คือ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนนำขึ้นต้นด้วยการร้องว่า “ฮ่าเออ” และมีการเชื่อมต่อกันเล็กน้อย จากนั้นจึงต่อด้วยส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นส่วนเนื้อร้อง และส่วนที่ 3 จบด้วยคำว่า “เหอ”

5.1.1.3 การแบ่งคำประพันธ์ในการขับร้อง หมายถึง ลักษณะการแบ่งคำประพันธ์ ออกเป็นวรรค ๆ ในการขับร้อง โดยให้การหยุดเพื่อหายใจ หรือเชื่อมกันระหว่างคำประพันธ์แต่ละ วรรค

จากการศึกษาครั้งนี้จะขอยกตัวอย่างเพลงกล่อมลูก ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ 4 ประเภท คือ

- ประเภท 4 วรรค เพลงฝัวโกรธ
- ประเภท 6 วรรค เพลงฟี่ไปเหอ
- ประเภท 8 วรรค เพลงน้องนอน
- ประเภท 10 วรรค เพลงนกเขาไทร

1) ประเภท 4 วรรค เพลงฝัวโกรธ พบว่ามีการแบ่งคำประพันธ์ในการขับร้องซึ่งได้แบ่งวรรคออกเป็น 8 วรรคทั้งนี้แตกต่างจากแบบแผนฉันทลักษณ์กล่าวคือ แบ่งเป็นเป็นวรรค 8 วรรค ๆ ละ 3 คำตั้งแต่ต้นจนจบเพลง ดังนี้ (คำ หมายถึง พยางค์ ดังนั้นความหมายของประโยค “ฝัวโกรธเหอ” 3 พยางค์ จึงหมายถึง 3 คำ)

- วรรคที่ 1 ฝัวโกรธเหอ
- วรรคที่ 2 ออย่าโกรธกัน
- วรรคที่ 3 จงอดกลั้น
- วรรคที่ 4 เถิดนงคราญ
- วรรคที่ 5 ออย่าทำหรีด
- วรรคที่ 6 ทำหญิงพาล
- วรรคที่ 7 ลงกลางบ้าน
- วรรคที่ 8 ร้องดำฝัว

2) เพลงประเภท 6 วรรค เพลงฟี่ไปเหอ พบว่ามีการแบ่งคำประพันธ์ออกเป็น 6 วรรค ประกอบด้วยคำประพันธ์วรรคละ 3 คำ 4 คำ 5 คำ และ 7 คำ ดังนี้

- วรรคที่ 1 ฟี่ไปเหอ

- วรรคที่ 2 ต่อใจพี่มา
- วรรคที่ 3 น้องหุงข้าวท่า
- วรรคที่ 4 พี่อย่าไปช้า อย่าอยู่นาน
- วรรคที่ 5 พี่ไปเถิดไป อย่ารำคาญ
- วรรคที่ 6 แต่อย่าไปนานเลย

จากการศึกษาลักษณะการแบ่งคำประพันธ์ในการขับร้องเพลงประเภท 6 วรรค จึงมีลักษณะดังนี้

- วรรคที่ 1 3 คำ
- วรรคที่ 2 4 คำ
- วรรคที่ 3 4 คำ
- วรรคที่ 4 7 คำ
- วรรคที่ 5 7 คำ
- วรรคที่ 6 5 คำ

3) เพลงประเภท 8 วรรค เพลงน้องนอนเหอ พบว่ามีการแบ่งคำประพันธ์ออกเป็น 8 วรรค ประกอบด้วยคำประพันธ์วรรคละ 3 คำ 4 คำ 5 คำ 6 คำ และ 7 คำ ดังนี้

- วรรคที่ 1 น้องนอนเหอ
- วรรคที่ 2 นอนให้ฝันดี
- วรรคที่ 3 แม่ซื้อทั้งสี่
- วรรคที่ 4 มาช่วยพิทักษ์รักษา
- วรรคที่ 5 อานน้ำป้อนข้าว
- วรรคที่ 6 มารักษาเจ้าทุกเวลา
- วรรคที่ 7 มาช่วยพิทักษ์รักษา
- วรรคที่ 8 เด็กอ่อนนอนในเปล

จากการศึกษาลักษณะการแบ่งคำประพันธ์เพลงกล่อมลูกประเภท 8 วรรคมีลักษณะการแบ่งคำประพันธ์ในการขับร้อง ดังนี้

- วรรคที่ 1 3 คำ
- วรรคที่ 2 4 คำ

วรรคที่ 3	4 คำ
วรรคที่ 4	6 คำ
วรรคที่ 5	4 คำ
วรรคที่ 6	7 คำ
วรรคที่ 7	6 คำ
วรรคที่ 8	5 คำ

4) เพลงประเภท 10 วรรค เพลงนกเขาไทร พบว่ามีการแบ่งคำประพันธ์ออกเป็น 10 วรรค ประกอบด้วยคำประพันธ์วรรคละ 3 คำ 4 คำ 5 คำ 6 คำ 7 คำ และ 8 คำดังนี้

วรรคที่ 1	นางนกอเหอ
วรรคที่ 2	นางนกเขาไทร
วรรคที่ 3	อยู่แต่แรกแต่ไร
วรรคที่ 4	นางนกเขาไทร ไม่เห็นร้อง
วรรคที่ 5	เทียมพิพลัดพราก ไปจากน้อง
วรรคที่ 6	นกอเหอมันร้องนำสงสาร
วรรคที่ 7	ตัวผู้มันบินไปเสีย
วรรคที่ 8	ยังแต่ตัวเมียร้องมาเป็นนาน
วรรคที่ 9	นกอเหอมันร้องนำสงสาร
วรรคที่ 10	ทำให้พี่รำคาญใจ

จากการศึกษาลักษณะการแบ่งคำประพันธ์เพลงกล่อมลูกประเภท 10 วรรคมีลักษณะการแบ่งคำประพันธ์ในการขับร้อง ดังนี้

วรรคที่ 1	3 คำ
วรรคที่ 2	4 คำ
วรรคที่ 3	6 คำ
วรรคที่ 4	7 คำ
วรรคที่ 5	7 คำ
วรรคที่ 6	7 คำ
วรรคที่ 7	6 คำ
วรรคที่ 8	8 คำ

วรรคที่ 9 7 คำ

วรรคที่ 10 6 คำ

จากการศึกษาลักษณะการแบ่งคำประพันธ์ในการขับร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้พบว่าการแบ่งคำประพันธ์จะแบ่งออกเป็นวรรค วรรคคำประพันธ์น้อยที่สุด คือ 3 คำ และมากที่สุดประกอบด้วยคำประพันธ์ 8 คำต่อวรรค อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสังเกตคือ การแบ่งคำประพันธ์ในการขับร้องเพลงทั้งประเภท 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค ในวรรคที่ 1 นั้นล้วนแต่ประกอบด้วยคำประพันธ์ 3 คำเหมือนกันทุกประเภท จากนั้นในวรรคถัดมาจึงเพิ่มจำนวนคำขึ้นเป็น 4 คำดังพบได้จากเพลงประเภท 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค ในคำประพันธ์วรรคที่ 2 ส่วนตอนกลางของเพลงนั้นประกอบด้วยวรรคคำประพันธ์ตั้งแต่ 4 คำถึง 8 คำ และในส่วนท้ายของเพลงพบว่าเพลงประเภท 4 วรรคยังคงมี 3 คำเช่นเดิม ส่วนเพลงประเภท 6 วรรคและ 8 วรรค มีคำประพันธ์ 5 คำเหมือนกัน และเพลงประเภท 10 วรรคมีคำประพันธ์ 6 คำ

5.1.2 ระดับเสียง

จากการศึกษาพบว่าเพลงกล่อมลูกภาคใต้ สร้างทำนองโดยอาศัยระดับเสียงซึ่งเกิดจากคำประพันธ์โดยประกอบด้วยเสียงมี เสียงซอล และเสียงลา เพียง 3 เสียงเท่านั้น หรืออีกนัยหนึ่งคือประกอบด้วยเสียงสูง เสียงกลาง และเสียงต่ำ จากการศึกษารื่องระดับเสียงของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ นี้ พบว่าสอดคล้องกับบทความเรื่องมานุษยวิทยาดนตรี ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์ในภาษากับทำนองเพลงพื้นบ้านภาคใต้ตอนบน คือ ถ้าคำนั้นเป็นอักษรต่ำจะเป็นเสียงต่ำ (เสียงมี) ถ้าเป็นอักษรกลางจะมีเสียงสูง (เสียงซอล) และถ้าคำนั้นเป็นอักษรสูงคำเป็นจะมีเสียงสูงสุดคือ เสียงลา (สังัด ภูเขาทอง, 2537: 14-16)

5.1.3 จังหวะ

เพลงกล่อมลูกภาคใต้นั้นมีลักษณะจังหวะคงที่ ทั้งยังมีการหยุดเป็นช่วง ๆ ความซ้ำเร็วของจังหวะนั้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ขับร้อง อย่างไรก็ตาม ลักษณะจังหวะนิยมคือการขับร้องช้า ๆ เป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับหน้าที่ของเพลง ส่วนการลงจบนั้นมีลักษณะการทอดเสียงให้ยาว และซ้ำลงอันเป็นลักษณะของการจบเพลง

5.1.4 ทำนอง

ดังได้กล่าวในเบื้องต้นแล้วว่าลักษณะทำนองเพลงกล่อมลูกภาคใต้นั้น จะดำเนินทำนองอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับเสียงซึ่งเกิดจากคำประพันธ์หรือเกิดจากการเปล่งเสียงของผู้ร้องเป็นสำคัญ กล่าวคือเกิดขึ้นจากระดับเสียง 3 เสียง คือ เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา ซึ่งสัมพันธ์กับอักษร คือ อักษรต่ำตรงกับเสียงมี อักษรกลางตรงกับเสียงซอล และอักษรสูงตรงกับเสียงลา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

5.1.4.1 เพลงกล่อมลูกประเภท 4 วรรค

เพลงฝัวโกรธ

๖า เจอ

ฝัว โกรธ เหว ๖่า โกรธ กัน เจง ๖ด กลั่น

เถิด นง คราญ ๖่า ทำ หริด

ทำ หญิง ทาด ตง กตาง บ้าน ๖อง คำ

ฝัว เหว

จากทำนองเพลงฝัวโกรธพบว่าคำที่ตรงกับเสียงมี ได้แก่คำว่า ๖่า เจง นง ทำ ลง กลาง และร้อง คำที่ตรงกับเสียงซอล ได้แก่คำว่า โกรธ กัน อด กลั่น คราญ หริด ทำ พาด บ้าน คำ และ คำที่ตรงกับเสียงลา ได้แก่คำว่า ฝัว เหว เถิด หริด หญิง

ด้านการดำเนินทำนองพบว่าแบ่งคำประพันธ์ออกเป็นวรรค แต่ละวรรคมี 3 คำ และมีทำนองแตกต่างกัน ดังนี้

ทำนองวรรคที่ 1

จากทำนองวรรคที่ 1 พบว่ามีการสร้างทำนองโดยการใช้เสียงลา และเสียงซอล ซ้ำกัน 2 ครั้งโดยใช้การเอื้อนเสียงที่คำว่า “เหว”

ทำนองวรรคที่ 2

จากทำนองวรรคที่ 2 พบว่ามีการสร้างทำนองโดยการใช้เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา โดยทำนองสารถะคือ มี ซอล ซอล ทว่ามี การตกแต่งทำนองที่คำว่า “กัน” โดยการใช้การเอื้อน

ทำนองวรรคที่ 3

จากทำนองวรรคที่ 3 พบว่ามีการสร้างทำนองโดยการใช้เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา โดยทำนองสารถะคือ มี ซอล ซอล มี โดยมีการตกแต่งทำนองเอื้อนคำว่า “กั๊น” โดยใช้เสียงลา ซอล มี

ทำนองวรรคที่ 4

จากทำนองวรรคที่ 4 พบว่ามีการสร้างทำนองโดยการใช้เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา โดยมีทำนองสารถะคือ ลา มี ซอล ซึ่งปรากฏการใช้การเอื้อนคำว่า “คราญ” โดยใช้เสียงซอล ลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 5

จากทำนองวรรคที่ 5 พบว่ามีการสร้างทำนองโดยการใช้เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา โดยมีทำนองสารัตถะซ้ำที่โน้ตเสียงมี 3 ตัว โดยเอื้อนคำว่า “หริศ” เสียงลา ซอล มี

ทำนองวรรคที่ 6

จากทำนองวรรคที่ 6 พบว่ามีการสร้างทำนองโดยการใช้เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา โดยมีทำนองสารัตถะคือซอล ลา ซอล โดยเอื้อนคำว่า “พาล” ด้วยเสียงซอล ลา ซอล ฉะนั้นเมื่อพิจารณาทำนองในวรรคที่ 6 จะพบว่าการสร้างสำนวนซ้ำกัน 2 ครั้ง

ทำนองวรรคที่ 7

จากทำนองวรรคที่ 7 พบว่ามีการสร้างทำนองโดยการใช้เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา โดยมีทำนองสารัตถะคือ มี มี ซอล ซึ่งเอื้อนคำว่า “บ้าน” โดยใช้เสียงซอล ลา ซอล เช่นเดียวกับทำนองวรรคที่ 6

ทำนองวรรคที่ 8

จากทำนองวรรคที่ 8 พบว่ามีการสร้างทำนองโดยการใช้เสียงมี เสียงซอล และเสียงลา โดยมีทำนองสารัตถะคือ มี ซอล ซอล แต่พบว่าทำนองวรรคสุดท้ายมีการเอื้อนถึง 2 ครั้งคือ ครั้งที่ 1 คำว่า “ค่า” โดยเสียงซอล ลา ซอล และครั้งที่ 2 คำว่า “เหอ” โดยเสียงลา ซอล ซอล

จากวิเคราะห์เพลงกล่อมลูกประเภท 4 วรรค พบลักษณะสำคัญคือ ทำนองในแต่ละวรรคนั้นคำสุดท้ายของวรรคจะปรากฏว่ามีการเอื้อนทั้งสิ้น โดยการเอื้อนนั้นมี 3 ลักษณะคือ

- แบบที่ 1 เอื้อนด้วยการใช้รูปแบบ ลา ซอล
- แบบที่ 2 เอื้อนด้วยการใช้รูปแบบ ซอล ลา ซอล
- แบบที่ 3 เอื้อนด้วยการใช้รูปแบบ ลา ซอล มี

5.1.4.2 เพลงประเภท 6 วรรค

เพลงพี่ไปเหอ

อา เหอ ที่ ไป เหอ
ค้อ ไค ที่ มา นื่อง หุง ข้าว ทำ
ที่ อ่า ไป อ่า อื่อ นาน ที่ ไป เล็ด ไป อ่า ร่า คาย
แต่ อ่า ไป นาน เสง เหอ

ทำนองวรรคที่ 1

ที่ ไป เหอ

ทำนองวรรคที่ 1 มีทำนองสารัตถะคือ มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 3 คำคือ “พี่ไปเหอ” และเมื่อพิจารณาทำนองพบว่าการเอื้อนคำว่า “เหอ” โดยเสียงลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 2

ทำนองวรรคที่ 2 มีทำนองสารัตถะคือ มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 4 คำคือ “ต่อ ไตพี่มา” เมื่อพิจารณาทำนองสารัตถะพบว่ามีลักษณะการสร้างทำนองซ้ำกัน 2 ครั้ง และปรากฏการเอื้อนคำว่า “ไต” โดยการใช้เสียงซอล ลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 3

ทำนองวรรคที่ 3 มีทำนองสารัตถะคือ มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 4 คำคือ “น้องหุงข้าวทำ” ทำนองสารัตถะจึงมีลักษณะการซ้ำสำนวนมี ซอล 2 ครั้ง โดยเอื้อนคำว่า “หุง” ด้วยเสียงลา ซอล และคำว่า “ทำ” ด้วยเสียงเดียวกัน

ทำนองวรรคที่ 4

ทำนองวรรคที่ 4 มีทำนองสารัตถะ คือ มี มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 7 คำคือ “พี่อย่าไปล่า อย่าอยู่นาน” ทำนองจึงซ้ำอยู่เพียง 2 เสียงคือเสียงมี และเสียงซอล โดยพบการเอื้อนคำว่า “นาน” ด้วยเสียงซอล ลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 5

ทำนองวรรคที่ 5 มีทำนองสารัตถะคือ มี ซอล มี ประกอบด้วยคำประพันธ์ 7 คำคือ “พีไปเถิดไป อย่ารำคาญ” จากทำนองสารัตถะจะเห็นว่าขึ้นต้น และลงท้ายสำนวนด้วยการซ้ำเสียงมี 2 ครั้งเช่นเดียวกัน โดยมีเสียงซอล คั่นอยู่กลางสำนวน ทั้งมีการเอื้อนคำว่า “เถิด” และคำว่า “ไป” ด้วยเสียงลา ซอล เช่นเดียวกัน

ทำนองวรรคที่ 6

ทำนองวรรคที่ 6 มีทำนองสารัตถะ คือ มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 5 คำ คือ “แต่อย่าไปนานเลย” และลงท้ายด้วยคำว่า “เหน” รวมเป็น 6 คำ และเมื่อพิจารณาทำนองสารัตถะพบว่ามีการใช้เสียงมี และเสียงซอล ซ้ำกันอย่างละ 3 ครั้ง ทั้งเอื้อนคำลงท้าย “เหน” ด้วยเสียงลา ซอล จากทำนองเพลงกล่อมลูกประเภท 6 วรรคพบที่มีการสร้างทำนองจากเสียงของคำประพันธ์ ปรากฏเสียงมี ได้แก่คำว่า พี ไป ต่อ นื่อง ข้าว อย่า ซ้ำ รำ คาญ แต่ เสียงซอล ได้แก่คำว่า มา หุง ทำ ไป นาน เถิด อย่า เลย ทั้งมีลักษณะการดำเนินทำนองโดยการเอื้อนคำสุดท้ายของวรรคคำประพันธ์เช่นเดียวกับเพลงประเภท 4 วรรค และพบลักษณะทำนองการเอื้อน 4 ลักษณะ คือ

1. การเอื้อนโดยใช้เสียง ลา ซอล
2. การเอื้อนโดยใช้เสียงลา ซอล มี
3. การเอื้อนโดยใช้เสียง ซอล ลา ซอล
4. การเอื้อนโดยใช้เสียง มี ลา ซอล

ลักษณะการเอื้อนดังกล่าวพบที่มีการพัฒนารูปแบบทำนอง กล่าวคือจากการเอื้อนโดยใช้เสียง ลา ซอล พัฒนาทำนองเป็นซอล ลา ซอล และพัฒนามาเป็นลา ซอล มี และสุดท้ายใช้การสลับเปลี่ยนตำแหน่งเสียงคือ มี ลา ซอล ตามลำดับ ดังแผนผังต่อไปนี้

ทำนองที่ 1	มี	ซอล	ลา
	X	2	1
ทำนองที่ 2	มี	ซอล	ลา
	3	2	1
ทำนองที่ 3	มี	ซอล	ลา
	X	1,3	2

ทำนองวรรคที่ 2

ทำนองวรรคที่ 2 มีทำนองสารถะคือ มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 4 คำคือ “นอนให้ฟันตี” พบการเอื้อนคำว่า “ตี” เสียงซอล ลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 3

ทำนองวรรคที่ 3 มีทำนองสารถะคือ มี ประกอบด้วยคำประพันธ์ 4 คำคือ “แม่ชื้อทั้งลี” พบการเอื้อนคำว่า “ลี” โดยการใช้เสียงลา ซอล มี

ทำนองวรรคที่ 4

ทำนองวรรคที่ 4 มีทำนองสารถะคือ มี ลา มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 6 คำคือ “มาช่วยพิทักษ์รักษา” และพบการเอื้อนคำว่า “ขา” โดยการใช้เสียงลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 5

ทำนองวรรคที่ 5 มีทำนองสารถะคือ ซอล มี ประกอบด้วยคำประพันธ์ 4 คำคือ “อาบน้ำป้อนข้าว” มีการเอื้อนคำสุดท้ายคือ “ข้าว” เสียงลา ซอล มี

ทำนองวรรคที่ 6

ทำนองวรรคที่ 6 มีทำนองสารัตถะคือ มี มี มี มี ประกอบด้วยคำประพันธ์ 7 คือ คือ “มารักษาเจ้าทุกเวลา” ทำนองวรรคนี้ไม่พบการเอื้อนเสียง นอกจากนี้ทำนองส่วนใหญ่สร้างขึ้นจากจากเสียงมี โดยปรากฏเสียงลาเข้าประกอบเพียงเสียงเดียวที่คำว่า “มา”

ทำนองวรรคที่ 7

ทำนองวรรคที่ 7 มีทำนองสารัตถะคือ มี ซอล มี มี ประกอบด้วยคำประพันธ์ 6 คำ คือ “มาช่วยพิทักษ์รักษา” จะเห็นว่าเป็นคำประพันธ์เดียวกับทำนองวรรคที่ 4 แต่มีความแตกต่างที่คำว่า “มา” ซึ่งใช้การเอื้อนเสียงลา ซอล มี

ทำนองวรรคที่ 8

ทำนองวรรคที่ 8 มีทำนองสารัตถะคือ มี ซอล มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 5 คำคือ “เด็กอ่อนนอนในเปล” และส่วนท้ายเพลงคำว่า “เหน” รวมเป็น 6 คำ ปรากฏการเอื้อน 2 แห่ง คือ คำว่า “อ่อน” โดยใช้เสียงซอล ลา ซอล และคำว่า “เหน” โดยใช้เสียงลา ซอล

จากทำนองเพลงกล่อมเด็กประเภท 8 วรรค พบว่ามีลักษณะการดำเนินทำนองโดยการเอื้อนคำสุดท้ายของวรรคคำประพันธ์เป็นส่วนใหญ่ แต่ปรากฏว่าบางวรรคคำประพันธ์ใช้การลากเสียงยาวที่คำสุดท้ายของวรรค ซึ่งเห็นได้จากทำนองวรรคที่ 4 ถึงทำนองวรรคที่ 6 สำหรับทำนองการเอื้อนพบว่ามี 3 ลักษณะคือ

1. การเอื้อนโดยใช้เสียงลา ซอล
2. การเอื้อนโดยใช้เสียงซอล ลา ซอล
3. การเอื้อนโดยใช้เสียงลา ซอล มี

และจากทำนองการเอื้อนทั้ง 3 แบบจะเห็นว่ามีการใช้เสียงลา ซอล และมี โดที่สามารถแสดงเป็นแผนผังได้ดังนี้

ทำนองที่ 1	มี	ซอล	ลา
	X	2	1

ทำนองที่ 2	มี	ซอล	ลา
	X	1,3	2

ทำนองที่ 3	มี	ซอล	ลา
	3	2	1

อธิบาย หมายเลขด้านล่าง หมายถึงลำดับที่การใช้เสียงในการสร้างทำนอง
กากบาท หมายถึง ไม่ได้ใช้เสียงนั้นในการสร้างทำนอง

5.1.4.4 เพลงประเภท 10 วรรค

เพลงนกเขาไทร

เฮอ นก เขา ไทร ไม่ เห็น ร้อง
 เทียม ที่ พัด พราว ไป จาก นิ่ง
 นก เขา มีน ร้อง นำ สง สาร คัว สู มีน มีน ไป เลอ
 อัง เต คัว เมอ ร้อง ขา มีน นาน
 นก เขา มีน ร้อง นำ สง สาร ท้า ให้ ที่ ำ คาญ ไล เหอ

ทำนองวรรคที่ 1

นาง นก เหอ

ทำนองวรรคที่ 1 มีทำนองสารถะคือ มี มี มี ประกอบด้วยคำประพันธ์ 3 คำคือ “นางนกเหอ” มีการเอื้อนคำว่า “เหอ” เสียงลา ซอล มี

ทำนองวรรคที่ 2

นาง นก เขา ไทร

ทำนองวรรคที่ 2 มีทำนองสารัตถะคือ ซอล ลา ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 4 คำ คือ “นางนงเขาไทร” มีการเอื้อนคำว่า “ไทร” เสียงซอล ลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 3

ทำนองวรรคที่ 3 มีทำนองสารัตถะคือ มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 5 คำคือ “อยู่แต่แรกแต่ไร” มีการเอื้อนคำว่า “ไร” เสียงลา ซอล มี

ทำนองวรรคที่ 4

ทำนองวรรคที่ 4 มีทำนองสารัตถะคือ มี ลา ซอล มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 7 คำ คือ “นางนงเขาไทร ไม่เห็นร้อง” มีการเอื้อนคำว่า “ไทร” เสียงซอล ลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 5

ทำนองวรรคที่ 5 ทำนองสารัตถะของวรรคนี้ประกอบขึ้นจากเสียงมี เพียงเสียงเดียว ประกอบด้วยคำประพันธ์ 7 คำคือ “เทียมที่พัดพราก ไปจากนื่อง” ทำนองของวรรคนี้มีลักษณะการเอื้อนแบบเดียวกัน 3 ครั้งด้วยเสียง มี ลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 6

ทำนองวรรคที่ 6 ทำนองสารัตถะคือ มี ซอล มี ลา ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 7 คำคือ “นกเหม่มันร่อนนำสงสาร” พบการเอื้อนคำว่า “ร่อน” เสียงมี ลา ซอล และคำว่า “สาร” ด้วยเสียงซอล ลา ซอล

ทำนองวรรคที่ 7

ทำนองวรรคที่ 7 ทำนองสารัตถะคือ มี ลา มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 6 คำคือ “ตัวผู้มันบินไปเสีย” มีการเอื้อนคำว่า “ผู้” ด้วยเสียงลา ซอล มี ซึ่งเป็นการเอื้อนในส่วนต้นของคำประพันธ์

ทำนองวรรคที่ 8

ทำนองวรรคที่ 8 ทำนองสารัตถะคือ มี ซอล ลา ซอล มี ประกอบด้วยคำประพันธ์ 8 คำคือ “ยังแต่ตัวเมีย ร้องมาเป็นนาน” ซึ่งหากพิจารณาทำนองพบว่ามีลักษณะการสร้างทำนองลักษณะเดียวกันถึง 3 ครั้ง คือทำนอง มี ซอล ลา ซอล ดังโน้ต

ทำนองวรรคที่ 9

ทำนองวรรคที่ 9 ทำนองสารัตถะคือ มี ซอล มี ลา ซอล ซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์เหมือนกับทำนองวรรคที่ 6 ทั้งทำนองก็มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ทำนองวรรคที่ 10

ทำนองวรรคที่ 10 มีทำนองสารัตถะคือ มี ลา มี ซอล ประกอบด้วยคำประพันธ์ 6 คำ คือ “ทำให้พี่รำคาญใจ” และส่วนลงท้ายคำว่า “เหอ” รวม 7 คำ ปรากฏการเอื้อนคำสุดท้ายเพียงแห่งเดียวคือคำว่า “เหอ” เสียงลา ซอล

จากทำนองเพลงกล่อมลูกภาคใต้ประเภท 10 วรรค พบว่าการดำเนินทำนองนอกจากจะมีการเอื้อนคำสุดท้ายของทำนองแล้ว ยังพบว่าสามารถเอื้อนในส่วนต้นของวรรคทำนองได้อีกด้วย ดังพบในทำนองวรรคที่ 4 ถึงวรรคที่ 8 โดยปรากฏการเอื้อน 4 ลักษณะเช่นเดียวกับเพลง 6 วรรค คือ

1. การเอื้อนโดยการใช้เสียงลา ซอล
2. การเอื้อนโดยการใช้เสียงซอล ลา ซอล
3. การเอื้อนโดยการใช้เสียงลา ซอล มี
4. การเอื้อนโดยการใช้เสียง มี ลา ซอล

5.2 ลักษณะเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม ในชุมชนบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยพบว่า ยังคงมีผู้ขับร้องเพลงกล่อมลูกได้มากถึง 15 คน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลบางคนร้องเพลงกล่อมลูกได้ถึง 30 เพลง อาทิ นางชูศรี ไข่แก้ว ผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือบางคนร้องได้มากกว่า 30 เพลง เช่น นางนิง หนูรอด อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งที่ร้องเพลงได้น้อย เนื่องจากอยู่ในวัยชรา ไม่สามารถจำเนื้อเพลงได้ ต่างจากอดีตที่จำได้หลากหลาย เพราะใช้กล่อมลูกหลานทุกวัน

เพลงกล่อมเด็กภาคใต้เป็นวรรณกรรมชาวบ้านที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ ถ่ายทอดจากปากต่อปาก หรือที่เรียกว่า “ วรรณกรรมมุขปาฐะ “ มีบทบาทหน้าที่เป็นเครื่องหมายแสดงเอกลักษณ์ของชุมชน เพลงกล่อมลูกภาคใต้ในบ้านบางสาร มีฉันทลักษณ์ รูปแบบ และโครงสร้างที่ไม่แน่นอนอน เนื่องจากเป็นบทเพลงของชาวบ้าน จึงไม่มีระเบียบแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ที่ตายตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ขับร้อง ฉันทลักษณ์และรูปแบบเพลงกล่อมลูกในบทหนึ่งๆอาจมี 4 วรรค 8 วรรค 10 วรรค 12 วรรค หรืออาจมีความยาวถึง 30 วรรค ในแต่ละวรรคมีประมาณ 4-7 คำ แต่ก็มีบางบทเพลง

ที่บางวรรคมีเพียง 3 คำ และบางวรรคมีเกินกว่า 7 คำ จนถึง 10 คำ ขึ้นไปขึ้นอยู่กับกรับร้องของแต่ละคน ส่วนลักษณะคำประพันธ์ไม่มีชื่อที่ใช้เรียก

ผู้วิจัยได้นำเนื้อร้องที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาวิเคราะห์ถึงบทบาทหน้าที่ที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะวิถีชีวิตของชาวบ้านในหมู่บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา ดังนี้

5.2.1 ฉันทลักษณ์และรูปแบบของเพลงกล่อมลูก บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค ดังนี้

5.2.1.1 เพลงกล่อมลูกภาคใต้ที่มี 4 วรรค

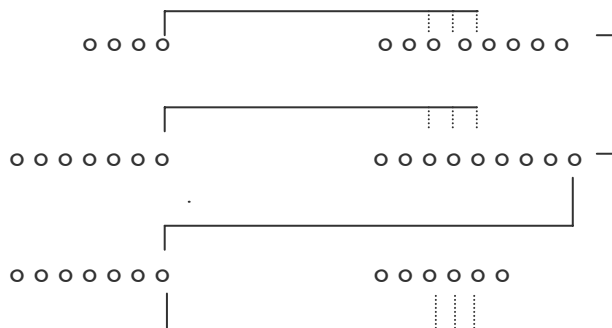

ตัวอย่าง

ผิวโกรธเหออย่าโกรธกัน
อย่าทำหริตทำหึงพาล

จงอดคลื่นเถิดนงคราญ
ลงกลางบ้านร้องดำผัว
(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

5.2.1.2 เพลงกล่อมลูกภาคใต้ที่มี 6 วรรค

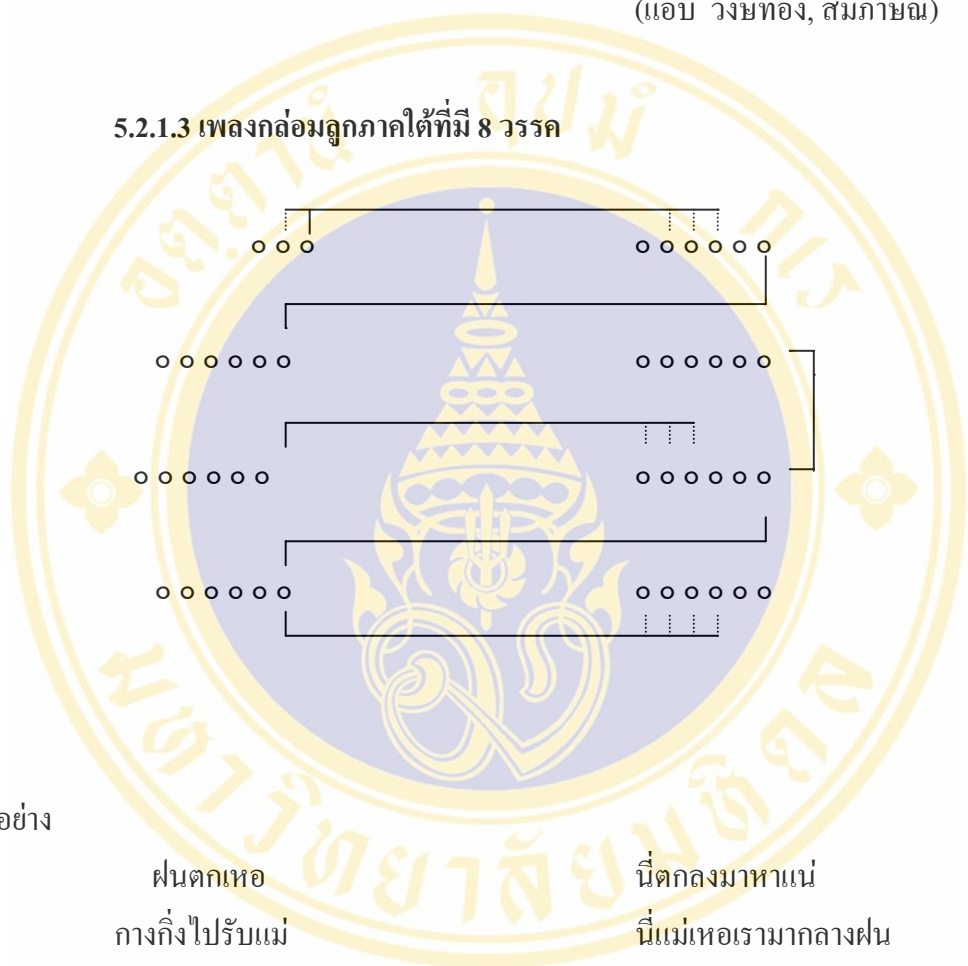

ตัวอย่าง

พี่ไปเหอ
น้องหุงข้าวท่า
พี่ไปเถิดไปอย่ารำคาญ

ต่อใจพี่มา
พี่อย่าไปซำฮ่าอยู่นาน
แต่อย่าไปนานเลย
(แอบ วงษ์ทอง, สัมภาษณ์)

5.2.1.3 เพลงกล่อมลูกภาคใต้ที่มี 8 วรรค

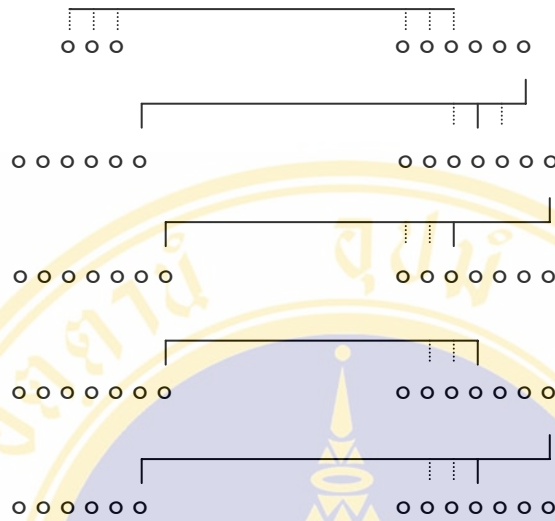

ตัวอย่าง

ฝนตกเหอ
กางกึ่งไปรับแม่
แม่เขานั่นกางร่ม
แม่เหอเราากลางสายฝน

นี่ตกลงมาหาแน่
นี่แม่เหอเราากลางฝน
แม่เรากางกึ่งใบมน
นี่ตกหนนหนทางเดินเหอ
(สื่อ ชุนพิพัฒน์, สัมภาษณ์)

5.2.1.4 เพลงกล่อมลูกภาคใต้มี 10 วรรค

ตัวอย่าง

นางนกเหอ
อยู่แต่แรกแต่ไทร
เทียมพีพลัดพรากไปจากน้อง
ตัวผู้มันบินไปเสียด
นกเหอมันร้องนำสงสาร

นางนกเขาไทร
นางนกเขาไทรไม่เห็นร้อง
นกเหอมันร้องนำสงสาร
ยังแต่ตัวเมียร้องมาเป็นนาน
ทำให้พีรำคาญใจ
(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)

ลักษณะสัมผัสของเพลงกล่อมลูกภาคใต้คือ คำสุดท้ายของวรรคต้นอาจส่งสัมผัสไปยังคำใดคำหนึ่งของวรรคหลังได้เกือบทุกคำซึ่งยกเว้นคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 และ คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 จะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ส่วนคำสุดท้ายของวรรคที่ 4 จะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 6 และคำสุดท้ายของวรรคที่ 6 จะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 7 ลักษณะของสัมผัสตัวอย่างข้างต้นเป็นลักษณะของสัมผัสนอก ส่วนสัมผัสในจะนิยมทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร แต่ส่วนมากการแต่งบทกลอน ผู้แต่งจะมุ่งเอาความหมายมากกว่าการเน้นเสียงสัมผัสในทำนองเดียวกัน การส่งสัมผัสของแต่ละวรรคไม่ว่าจะเป็นเพลง 4 วรรค, 6 วรรค, 8 วรรคหรือ 10 วรรค การสัมผัสก็จะเป็นไปลักษณะเดียวกัน จากการเก็บข้อมูลภาคสนามบทที่พบมากที่สุดคือบทร้องที่มี 8 วรรค

5.2.2 โครงสร้างเนื้อร้องของเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราชผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทางด้าน โครงสร้างเนื้อร้องของเพลงกล่อมลูกพบว่า ลักษณะเนื้อร้องของเพลงกล่อมลูกในพื้นที่ที่ศึกษามีโครงสร้าง 2 ประเด็นคือ การขึ้นต้นการลงท้าย เพลง และวิธีเสนอในการขึ้นเพลง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.2.2.1 การขึ้นต้นและการลงท้ายเพลง จากการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยพบว่า การลักษณะของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ในการขึ้นต้นเพลงและลงท้ายที่มีลักษณะคำสร้อย คือ

ขึ้นเพลง คือ ฮ่าเออ.....เหอ

ลงท้าย คือ เหอ.....หรือ เอ้อ

ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าลักษณะของจังหวะในเพลงกล่อมลูกภาคใต้ มักจะมีจังหวะ ที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผู้ขับร้องเป็นส่วนใหญ่ จากเนื้อหาของเพลงที่มีการเอื้อนคำว่า ฮ่า เออ....เหอ ที่เป็นคำสร้อยนั้นมีการลากเสียงยาวและนานในช่วงขึ้นต้น ทั้งนี้จากการเก็บข้อมูลผู้วิจัย พบว่า ผู้ให้ ข้อมูลแต่ละท่าน เมื่อขับร้องในช่วงขึ้นเพลงมีการเอื้อนเสียงสั้นบ้างยาวบ้างไม่เท่ากัน ทั้งๆที่การขับ ร้องเป็นเพลงเดียวกัน

5.2.2.2 วิธีเสนอในการขึ้นเพลง

1) การขึ้นเพลงที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทโดยตรง จากข้อที่ 1 เนื้อร้อง สร้อยด้วยคำว่า ฮ่า เอ้อ...เหอ แล้วต่อด้วยเนื้อเพลงพยางค์แรก คือ

นอนเสียน้องนอนเหอ

แม่ชื่อทั้งสี่

อาบน้ำป้อนข้าว

แม่ชื่อมาช่วยพิทักษ์รักษา

นอนให้หลับดี

มาช่วยพิทักษ์รักษา

มารักษาเจ้าทุกเวลา

นี่เด็กอ่อนนอนในเปล

(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

คำแรกของวรรคเป็นการบ่งชี้ถึงเรื่องราวในเนื้อเพลงต่อไปหรือบอกกล่าวความเป็นไปของเนื้อเพลงได้อย่างดี และเป็นการกล่าวถึงเนื้อหาในบทเพลงนั้นๆ โดยตรงด้วย เนื้อเพลงขึ้นต้นด้วยคำว่า “นอน” เนื้อหาในวรรคต่อมาจึงพูดถึงการนอนของลูกว่าลูกนอนหลับให้สบาย หรือบทเพลงที่ว่า

รักกันเหอ	หลายวันมาแล้วไม่เห็นหน้า
ไปถึงหน้าท่า	เห็นหน้ากันแล้วไม่ได้ทัก
กลัวบุญพ่อคุณเป็นขื่อใหญ่	ขี้น้ำพระทัยหน้ากล้านัก
เห็นหน้ากันแล้วไม่ได้ทัก	ได้รักกันแต่ในใจ
	(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

เพลงบทนี้ขึ้นต้นด้วยคำว่ารัก เนื้อหาในวรรคต่อมาเป็นการเสริมความชัดเจนให้กับวรรคแรก ซึ่งกล่าวถึงอุปสรรคความรักระหว่างหนุ่มสาว

2) การขึ้นเพลงที่ไม่ได้บอกความหมายของเรื่องและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงในวรรคต่อ ๆ มา แต่เป็นการขึ้นเพลงที่มักเป็นชื่อของธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง หรือชื่อพืช ชื่อสัตว์ ชนิดต่างๆ หรือการขึ้นเพลงผู้แต่งมีจุดประสงค์ให้สัมผัสกับคำในวรรคต่อไป โดยไม่ได้เกี่ยวกับเนื้อหาของบทเพลง จากการเก็บข้อมูลพบว่าลักษณะการขึ้นเพลงประเภทนี้พบได้เป็นจำนวนมาก ดังเช่น

น้ำมากเหอ	อมรากลอกอ
ยายแม่แก้อื้อ	ขอลูกสาวว่าดี
ลูกสาวเล่นซู้	นางแม่หารู้ม่ายซักที
ขอลูกสาวว่าดี	บัดสีชาวบ้าน
	(เจียม เพชรแก้ว, สัมภาษณ์)

จากบทเพลงข้างต้นพบว่า การขึ้นเพลงด้วยคำว่า น้ำมาก จะเห็นว่าไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาที่กล่าวในวรรคต่อไป เพราะเมื่อพิจารณาเนื้อเพลงแล้วผู้ร้องต้องการพูดถึงชาวบ้านในลักษณะของการเสียดสี เยาะเย้ย เพื่อนบ้าน

3) การขึ้นต้นเพลงด้วยคำว่า คือน้องหรือ ครือน้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คือน้องเหอ	คือพี่ราวต้นลิก
บ่าวบ่าวถึกถึก	ไม่เคยนึกมาขอเมีย
ได้เฟื่องได้หึ่ง	เอาไปเล่นไฟเสีย

ไม่เคยนึกขอเมีย

บ่าวบ่าวเท่าควายถึก

(ชูศรี ใจแก้ว สัมภาษณ์)

ลักษณะของการขึ้นต้นแบบนี้ไม่มีเงื่อนไขใดๆ คือใช้เป็นคำขึ้นต้นโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่า เนื้อหาสาระในวรรคต่อมาจะเป็นลักษณะแบบใดและส่งสัมผัสกับวรรคต่อไปหรือไม่ อย่างไรก็ตามจากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า การขึ้นต้นเพลงกล่อมลูกประเภทนี้พบได้น้อยที่สุด

5.2.3 การจัดประเภทเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร

ดังได้กล่าวไว้ว่าจุดมุ่งหมายโดยตรงของเพลงกล่อมลูก คือขับกล่อมให้เด็กหลับเร็วและหลับสนิทในขณะที่เด็กยังไม่หลับดีเด็กก็จะเกิดความอบอุ่นทางกายและทางจิตใจ เพราะได้ยินเสียงที่อ่อนหวาน ได้เห็นสายตาแสดงถึงความเมตตาและเอาใจของผู้ขับกล่อม (สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2524 : 10) หากเพลงกล่อมลูกภาคใต้มีได้แคบอยู่เฉพาะเมื่อกล่อมให้เด็กหลับเร็วเพียงอย่างเดียวแต่ยังมีขนบนิยมในการเล่นเพลงกล่อมลูกตามโอกาสและจุดมุ่งหมายที่กว้างกว่า เช่น ใช้เล่นเป็นบทปฏิพากย์ ร้องโต้ตอบแก่กรรมกัน เพื่อแสดงถึงความรอบรู้ ความมีปฏิภาณไหวพริบดังนั้นเพลงกล่อมลูกภาคใต้จึงมีเนื้อหาหลากหลายทั้งมาด้วยปริมาณ

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยพบว่าเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในชุมชนมีเนื้อหาที่หลากหลายซึ่งสอดคล้องกับการแบ่งประเภทของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ของ วิมล คำศรี(2533) คือการศึกษาและวิเคราะห์เพลงกล่อมลูกภาคใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีการแบ่งเพลงออกเป็น 7 ประเภทด้วยกันคือ

5.2.3.1 เนื้อหาที่พรรณนาความรัก ความเอาใจใส่ที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงมีต่อเด็ก ดังบทเพลงต่อไปนี้

นอนเหอนอน	นอนให้หลับไหล
อย่าได้ตระหนกตกใจ	ในยามสนธยาและราตรี
ความเจ็บของเจ้าอย่ารู้ม่าย	ความไข้ของเจ้าอย่ารู้มี
ให้ลูกอยู่ดีกินดี	อย่ามีโรคโรคาเหลย
	(จาย เอี่ยมคง, สัมภาษณ์)
คำศัพท์	
ม่าย - ไม่มี	
เหลย - เลย	
ขวัญอ่อนเหอ	นอนให้เป็นสุข
นี่แม่ไม่มาปลุก	อย่าลุกอย่ารบกวาน
ฟูกหมอนแม่ตั้ง	รองหลังนี้มันวล

อย่าลืมนอนหลับ

ขวัญอ่อนเจ้านอนเปล

(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ลูก - ลูกขึ้น

จากบทเพลงกล่อมลูกข้างต้นเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูกกล่าวถึงการกล่อมลูกให้นอนหลับสบาย และหลับสนิทอย่าได้สะดุ้งตกใจในยามนอน แสดงให้เห็นถึงการใส่ใจของแม่ที่มีต่อลูกตลอดเวลาที่ลูกนอน แม่จะคอยอยู่ใกล้ๆ หากเกิดอะไรขึ้นลูกจะได้ไม่ตกใจ หรือขวัญหนี นอกจากการคอยดูแลตอนลูกหลับแล้ว บทเพลงยังกล่าวถึง ความรักและความเป็นห่วงว่าขออย่าให้ลูกอย่าได้เจ็บได้ไข้ เพราะถ้าหากลูกเจ็บป่วยแม่ก็จะมี ความทุกข์ ให้ลูกทานข้าวได้ ให้นอนหลับสนิท ส่วนในบทที่สอง เป็นแสดงความรักของแม่เช่นเดียวกัน ทั้งเป็นการปลอบลูกให้นอนหลับสบายโดยแม่จะไม่รบกวนลูก เปลที่ใช้นอนนั้น แม่ก็จัดให้ลูกเป็นอย่างดี นอนบนที่นอนนุ่มๆ จะได้หลับอย่างมีความสุข

เห็นได้ว่า แม่เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้องเลี้ยงดูลูกอย่างทะนุถนอม การให้ ความรัก ความอบอุ่น ความเอาใจใส่ นับเป็นสิ่งที่แม่พึงกระทำ และปฏิบัติต่อลูกอย่างสม่ำเสมอรู้จัก เห็นคเห็น้อย ช่วยเหลือเด็กอุ่นใจว่าตนไม่ถูกทอดทิ้งในขณะนอนหลับ ซึ่งเป็นการตอบสนองทาง อารมณ์ตามหลักจิตวิทยา (ละมุล จันทรหอม, 2538 : 48) นอกจากจะช่วยให้ลูกมีความสุขทางจิตใจแล้ว สิ่งแม่ต้องการคือ ความอุดมสมบูรณ์ของร่างกายลูกด้วย

5.2.3.2 เนื้อหาขูให้กลัว การขูเด็กในที่นี้หมายถึงการเอาสิ่งที่เด็กกลัวมาขู่ให้หลับ ซึ่ง การขูนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้เลี้ยง หรือจากการที่ผู้เลี้ยงรู้ว่าเด็กคนนั้นมีความกลัวต่อสิ่งใด ในการขูเด็กจะใช้ชื่อสัตว์ในการขู เช่น งูเขียว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

งูเขียวเหอ

ตัวเดียวลายพริ้ว

งูเขียวตัวน้อย

ห้อยหัวลงมา

น้องนอนไม่หลับ

มากินตับเสียวหา

ห้อยลงหัวลงมา

น้องเหอได้นอนหลับ

(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

พริ้ว - สีหลายๆสี

เสียวหา - เสียดึกว่า

จากบทเพลงข้างต้น แสดงถึงการร้องเพลงกล่อมให้เด็กนอนเช่นกัน ซึ่งพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงจะเอาชื่อสัตว์ต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กมาแต่งเป็นคำคล้องจองไว้บู๊เด็กยามที่เด็กไม่ยอมนอน หรือคือสิ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ผู้ใหญ่บอก บทพจน์นี้จะใช้เมื่อการกล่อมหรือการปลอบไม่ได้ผล (ลัดดา เหมทานนท์, 2529 : 8)

5.2.3.3 เนื้อหาสะท้อนภาพสังคมด้านต่างๆ สภาพเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
ความเชื่อตลอดจนค่านิยม ของคนในท้องถิ่นดังนี้

1) สภาพเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

เมืองคอน	แต่ก่อนเขาเล่ามา
พระศรีธรรมราชมีวาดหนา	ได้ก่มหาธาตุยอดทองคำ
ไว้เป็นที่บูชามหาชน	ฝูงคนนับถืออุปถัมภ์
ที่ทรุดโทรมซ่อมไว้ไม่ตกต่ำ	เข้ายันคำมีคนไปบูชา
	(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์	
เมืองคอน	- จังหวัดนครศรีธรรมราช
ยัน	- ตลอด
วาดหนา	- วาสนา
มหาธาตุ	- วัดพระธาตุวรวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากบทเพลงข้างต้นเป็นการกล่าวถึงตำนานการก่อสร้างพระสถูปเจดีย์ เรียกว่า “พระบรมธาตุ” โดยพระศรีธรรมโศกราช มีตำนานว่า พระเจ้าศรีธรรมราช เป็นพราหมณ์ชาวอินเดีย เดิมชื่อว่า “พราหมณ์มาลี” ได้อพยพผู้คนลงเรือสำเภหลายร้อยลำหนีการรุกรานของพวกอิสลามจากอินเดียมาขึ้นบกที่ เมืองตะกั่วป่า และได้ตั้งบ้านเมืองขึ้น การอพยพครั้งนี้เชื่อว่าพวกอินเดียได้ทำเอาพระทันตธาตุมาด้วยต่อมาถูกรุกรานอีก จนต้องอพยพทั้งบ้านเมืองหนีขึ้นไปตามลำน้ำตะกั่วป่ามาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือแล้วมาตั้งอยู่ที่อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีและมีทำที่ว่าเจดีย์ราชธานีที่นั่นอีก แต่เพราะภูมิประเทศไม่อำนวย ทำให้พวกอินเดียที่อพยพมาผิคน้ำผิอากาศ จนเกิดโรคระบาดขึ้นทำให้ต้องอพยพผู้คนไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปตั้งถิ่นฐานที่ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ แต่ก็มีสาเหตุคล้ายกับอำเภอพุนพิน จึงต้องเคลื่อนย้ายไปหาที่ใหม่ จนพบหาดทรายใหญ่อยู่ริมทะเลภูมิประเทศสะดวกคือมีลำน้ำ และที่ราบเหมาะสำหรับการเกษตรจึงได้สร้างราชธานีขึ้น โดยสร้างกำแพงเมืองพระมหาธาตุเจดีย์เทวสถาน และปราสาทราชวัง

พระเจ้าศรีธรรมโศกราชได้สร้างเมืองนครศรีธรรมราชขึ้นราวๆ พ.ศ.1098 ในเบื้องต้นไม่ได้เรียกว่า นครศรีธรรมราช แต่เรียกว่า ตามพหุลิงค์ ส่วนคำว่าศรีธรรมราช ปรากฏในศิลาจารึก

ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช (หลักที่ 1) ซึ่งนี้มีข้อมูลที่จะเชื่อถือได้ว่าเป็นราชอิสริยยศ ที่ถวายแก่พระมหากษัตริย์ผู้ครองนครว่า “ศรีธรรมราช” คงจะถือเป็นประเพณีสืบต่อกันมาหลายพระองค์ จึงเป็นสาเหตุให้ไทยขนานนามราชาธิตามพระราชอิสริยยศของกษัตริย์ผู้ครองนครว่า “นครศรีธรรมราช” ตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นต้นมา (วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ, 2521)

จากตำนานเล่าว่า พระเจ้าศรีธรรมโศกธรรมราชเป็นชาวอินเดียที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามาก่อน เมื่อได้มาสร้างเมืองจึงได้นำเอาพระพุทธศาสนาเข้ามา พระเจ้าศรีธรรมโศกราชจึงได้สร้างพระพระสถูปเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่เรียกว่า “พระบรมธาตุ” ขึ้นราวพ.ศ. 1098 ในราวระยะเวลาศตวรรษที่ 6-8 นั้นเอง

ปัจจุบันพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราชเป็นสถานที่ที่ผู้คนทั่วไปนิยมไปสักการะบูชาด้วยเชื่อในศรัทธาและความศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งพระบรมธาตุมีความสวยงามเนื่องจากส่วนที่เป็นยอดสร้างด้วยทองคำและของมีค่ามากมาย ทำให้คนทั่วสารทิศที่ได้ชื่นชมกล่าวขานถึงความงดงาม เป็นที่รู้จักของชาวบ้านอย่างแพร่หลาย

จะเห็นว่าชาวบ้านมีการถ่ายทอดข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการโดยบอกเล่าเรื่องราวจากปากต่อปาก หรือวรรณกรรมมุขปาฐะที่ไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสังคมระดับพื้นฐานว่ามีสิ่งใดควรค่าแก่การจดจำก็จะบอกเล่าต่อกันมาดังเพลงกล่อมลูกข้างต้นที่มีการรู้จักกันอย่างแพร่หลายในจังหวัดอื่นๆด้วย

2) บทเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อถือ

ความเชื่อคือ การยอมรับ การยึดมั่นในสิ่งใดๆก็ตามที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นแนวปฏิบัติของสังคมนั้นๆ ในสังคมภาคใต้ของชุมชนบ้างบางสาร มีความเชื่อหลายประการที่สะท้อนให้เห็นแนวคิด โลกทัศน์ตลอดจนการยึดถือขนบธรรมเนียมในการวางตนและปฏิบัติตนอย่างถูกกาลเทศะของสังคม

2.1) ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ที่สืบเนื่องมาแต่พระพุทธศาสนาว่า ให้มนุษย์ทำความดี ละเว้นความชั่ว ความเชื่อเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด หากทำความดีถ้าตายไปก็จะไปยังเมืองสวรรค์ ถ้าทำความชั่วก็จะไปอยู่ในเมืองนรก การหลีกเลี่ยงการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การทำความดีตามพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงกล่อมลูกเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

มีกรรมเหอ	สองเราเรามีกรรม
บาปกึ่งบาปปลาน้องก็ไม่เคยทำ	กรรมแค่ไหนหลยมาถึงเรา
บาปกรรมแต่ก่อนมาถึงพี่	นารีไปเล่นลูกนกเขา
กรรมแค่ไหนหลยมาถึงเรา	ตายเพราะพี่คนเดียว

(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ไหนดลย - อะไรเลย

นารี - ผู้หญิง, หญิงสาว

จากบทเพลงกล่อมลูกข้างต้น สะท้อนให้เห็นความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม ดังเนื้อเพลงที่ว่า “บาปกึ่งบาปปลาน้องไม่ขอทำ” เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเชื่อว่าการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เป็นบาปซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐานของชาวบ้าน คือ เรื่อง บุญบาป นรก สวรรค์ การเวียนว่ายตายเกิด ผู้ทำความดีย่อมได้บุญ ดังประโยค “กรรมแก่ไหนดลยมาถึงเรา” หมายถึง ถ้าเราไม่ฆ่ากึ่งฆ่าปลา ไม่เบียดเบียนชีวิตสัตว์จะเป็นกุศลยิ่งตามเชื่อของคนภาคใต้เกี่ยวกับเรื่องนี้กล่าวว่าได้ฟังรากลึกอยู่ในจิตใจของชาวบ้านเป็นอย่างมาก

ถ้าเราทำกรรมดี หากเกิดในชาติภพใหม่ก็จะมีแต่ความสุข อยู่ดีกินดี หากไม่ได้เกิดยังเมืองมนุษย์ก็จะได้ไปอยู่เมืองสวรรค์ แต่ถ้าทำชั่ว ซึ่งเป็นบาปอาจจะตกนรกหรือถ้าได้เกิดใหม่ก็จะมี ความทุกข์ยากจน พิกลพิการก็เป็นได้ และตราบใดที่ยังไม่สิ้นกรรมก็ต้องเวียนว่ายตายเกิดไม่รู้จบสิ้น

เพลงกล่อมลูกบางเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงความคิดที่ต้องการไปสู่สวรรค์เมื่อตายลงมากกว่าจะนิพพานตามอุดมคติของพระพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาเนื้อหาของเพลงกล่อมลูกเห็นว่าชาวบ้านทั่วไปให้ความสำคัญในเรื่องของสวรรค์มาก คำอธิษฐานเมื่อทำบุญเพื่อให้ได้มรรคผลนิพพานนั้นพบได้น้อย ดังเพลงกล่อมลูกภาคใต้ที่ว่า

กรรมเหอ

กรรมกรรม

บาปกึ่งบาปปลาเราอย่าทำ

ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า

ถ้าตัวน้องหลงเกิด

ขอให้กำเนิดในยอดฟ้า

ขอพบพี่ชายกายภาคหน้า

ถ้าน้องได้ร่วมฟ้าร่วมหวน

(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

หวน - สวรรค์

ในทำนองเดียวกันกับบทเพลงกล่อมลูกที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในผลบุญทางศาสนา คือ

เข้าๆเหอ

ได้ยินพระเจ้ามายืนบาตร

หยิบนุ่นหยิบนี้มาใส่ถาด

คดทั้งข้าวบาตรและข้าวบิณ

น้องกรวดน้ำอธิษฐาน

ให้พี่รูปหงส์หงคราญพี่ได้กิน

คตทั้งข้าวบาตรและข้าวบิณ

ให้เชิญกินพ่อบุญหัว

(สื่อ ขุนพิพัฒน์, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

นู้-นี้ - ของหลายๆสิ่ง

คตข้าว - ตักข้าว

จากบทเพลงข้างต้นกล่าวถึงการทำบุญตักบาตรตามความเชื่อทางศาสนาว่า ถ้าได้ทำบุญตักบาตรถวายแก่พระสงฆ์แล้ว จะต้องกรวดน้ำขอในสิ่งที่หวัง เช่น ให้มีรูปสวยรวยทรัพย์ เกิดชาติหน้าขอให้มีกินมีใช้ไม่อดไม่อยาก เป็นการสะท้อนให้เห็นถึง ความเชื่อของชาวบ้านว่า การทำบุญสั่งสมผลศีลผลทานไว้เหมือนเป็นการเก็บสะสมเสบียงจะได้ไม่ลำบากเมื่อเกิดใหม่ภายภพหน้า

จากบทเพลงกล่อมลูก ซึ่งให้เห็นว่าชาวบ้านมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น ศาสนาพุทธมุ่งสอนให้คนในสังคมประพฤติดีประพฤติชอบ ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้ผ่องใส ดังนั้นการแสดงออกหรือกิจต่างๆในชีวิตประจำวัน จึงมีเรื่องราวของเพลงกล่อมลูกเกี่ยวกับคำสอน สอดแทรก อาทิ การไม่ฆ่าสัตว์ การไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การละวางวางเว้นซึ่งกิเลสและอบายมุข นอกจากนี้ความเชื่อดังกล่าวยังส่งผลต่อวิถีประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีการทำบุญตักบาตร ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการบวช ตลอดจนวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

2.2) ความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

การปรับตัวของมนุษย์สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างเฉลียวฉลาด ทั้งนี้มนุษย์อาจจะต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อการดำรงอยู่อย่างมั่นคงปลอดภัยต่อความเป็นไปของธรรมชาติและสิ่งที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากความควบคุมของมนุษย์ อาจมาจากประสบการณ์ชีวิต โลกทัศน์ และความเชื่อต่างๆ ดังนั้นจึงมีบทเพลงกล่อมลูกที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ เช่น เพลงแม่ซื่อ คือ

น้องนอนเหอ	นอนให้หลับดี
แม่ซื่อทั้งสี่	มาช่วยพิทักษ์รักษา
อาบน้ำและป้อนข้าว	รักษาเจ้าสามเวลา
มาช่วยพิทักษ์รักษา	เด็กอ่อนนอนในเปล
	(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)

บทเพลงบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของคนในสังคมเรื่อง เทวดาประจำทารกที่เรียกว่า แม่ซื่อหรือแม่ซื่อ บางที่เรียกว่า แม่วี ที่คอยระวังภัยมิให้เด็กได้รับอันตราย แม่ซื่อทั้งสี่ได้รับการบอกเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่ว่ามีชื่อ ผุด ผัด พุฒ พัฒน์ อ่านชื่อรวมๆกันเป็นเสียง ผุดผัดพุดพัด เหมือน

ภาษาใต้ การที่เด็กน้อยขี้มหรือเล่นคนเดียวหรือบางครั้งก็ร้องไห้โยเยคนก็เชื่อว่า แม่ซื้อหมาหยอกเล่น บางครั้งเด็กเกิดอุบัติเหตุ เช่น หกล้มตกบันไดบ้านก็แคล้วคลาดปลอดภัยเนื่องจากแม่ซื้อคอยคุ้มครอง (วันเนา ฐิตินันท์, 2525 : 30)

2.3) เชื้อในคำบนบานศาลกล่าว ดังตัวอย่างบทร้องต่อไปนี้

มารดาเหอ	เทียมเลี้ยงลูกมารักษายาก
พอลูกตกฟาก	มารดาบนควายเขาทอง
เดือนสี่เดือนห้า	ไปรับโนราห์มารำหลง
มารดาบนควายเขาทอง	รำหลงพระมารดา
	(นิง หนุรอด, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

เทียม - ตั้งแต่

หลง - หลง

บน - บนบานศาลกล่าว

ถึงแม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งสอนให้เป็นคนมีเหตุผล ไม่เชื่อในสิ่งมงายก็ตาม แต่จากการที่ชาวบ้านยังคุ้นเคยกับศาสนาพราหมณ์ เรื่องไสยศาสตร์ จึงเกิดค่านิยมในพิธีกรรมและการยึดถือสิ่งเร้นลับยังฝังรากลึกอยู่ในจิตใจ เช่น แรงอธิษฐาน การบนบานศาลกล่าว ที่ปรากฏในเพลงกล่อมลูกดังกล่าว

เพลงบทนี้สะท้อนให้ความเชื่อเกี่ยวกับคำสาบานกล่าวคือ การบนบานศาลกล่าว ขอให้ลูกมีสุขภาพแข็งแรงไม่เจ็บไม่ป่วย หากเป็นไปตามประสงค์ก็จะแก้บนด้วยการรับมโนห์รำมาเล่น ถวายซึ่งบอกไว้ว่าจะแก้บนเดือนสี่เดือนห้า สะท้อนให้เห็นว่าระหว่างเดือนนี้ในอดีต ชาวบ้านนิยมจัดงานแก้บนซึ่งเป็นระยะที่ผ่านฤดูกาลเก็บเกี่ยว และช่วงว่างจากงานจึงได้จัดงานเพื่อความบันเทิงไปด้วย ทั้งการบนบานนิยมนิยมใช้ของที่มีค่าเช่น วัว ควาย

3) บทเพลงที่สะท้อนค่านิยม

ค่านิยม คือสิ่งที่คนในสังคม นิยม เชื่อถือ และยอมรับที่จะนำมาปฏิบัติกันจนเกิดเป็นลักษณะนิสัย ค่านิยมมีบทบาทต่อสังคมเพราะเป็นสิ่งที่คนในสังคมนั้นเห็นว่าถูกต้อง ดังเช่นค่านิยมของคนในชุมชนบ้านบางสารที่ปรากฏในเพลงกล่อมลูกหลายประการ คือ

3.1) ค่านิยมเกี่ยวกับบุคคล

3.1.1) ค่านิยมของผู้หญิงในการรักนวลสงวนตัวแนวประพฤติปฏิบัติการวางตัวของผู้หญิงที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมโดยสื่อผ่านเพลงกล่อมลูกภาคใต้ว่า ผู้หญิงจะต้องเป็นกุลสตรี ไม่คบหาสมาคมกับชายใดในวัยก่อนอันควร ต้องประพฤติตนอย่างเรียบร้อยจะไปเที่ยวข้างนอกยามค่ำคืนดึกดื่นไม่ได้ และต้องรักษาความบริสุทธิ์ รักษาพรหมจารีไว้จนกว่าจะเข้าพิธีแต่งงาน หญิงใดที่มีคนรักถ้าคนรักยังไม่สู่ขอก็ต้องคอยอย่างอดทนต้องเก็บเนื้อเก็บตัวถึงแม้จะผูกพันหรือรักใคร่กับชายใดก็ตาม ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

คำศัพท์		รักกันเหอ	ถึงรักเท่ารักไม่หักใจ
ชาย	-	ขันหมากมาตกพ่อแม่ก่อน	ไม่แนไม่นอนแม่ไม่ให้
มาดก	-	น้องไม่ดึกดื่นวิ่งตามชาย	ชายรักชายมาเอง
			(ถาวร บุญฤทธิ, สัมภาษณ์)

จากบทเพลงกล่อมลูกข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังค่านิยมว่า ผู้หญิงควรสงวนท่าที รู้จักวางตัวให้เหมาะสมแม้จะรักกับชายใด ก็แสดงออกมาอย่างโจ่งแจ้งไม่ได้ การที่ฝ่ายชายสู่ขอตามประเพณีเป็นสิ่งที่สมควรทำ ในประโยคที่ว่า “ขันหมากมาตกพ่อแม่ก่อน” ถึงจะยกลูกสาวให้ หมายถึงถ้าไม่มีขันหมากหรือไม่มาทาบตามสู่ขอตามประเพณี พ่อแม่ไม่ยกลูกสาวให้แน่นอน ฝ่ายหญิงเองก็ต้องวางตัวให้สมกับเป็นกุลสตรีที่ดี การที่สตรีมีมติว่าจะชอบผู้ชายก่อนการไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง หากรู้จักการวางตัวอย่างเหมาะสมดังประโยค “ชายรัก ชายมาเอง” เป็นการบอกว่า ถ้าวางตัวเหมาะสมก็มีผู้ชายมาสู่ขอไปเป็นภรรยา นอกจากนี้ยังมีบทเพลงกล่อมลูกแสดงถึงความนัยที่มีเนื้อหาลักษณะเดียวกันกับบทเพลงข้างต้น คือ

ไก่อันเหอ	ขันมาแต่แรตร
ทุ่มพ่อทุ่มแม่	เล่นตามพี่ชายมา
บุกน้ำพอเทียมนม	บุกตมมาเทียมหว่างขา
เล่นตามพี่ชายมา	นำเวทนาเลขน้อง
	(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ทุ่ม	-	ทิ้ง
เล่น	-	หนี
นม	-	หน้าอก
ดม	-	โคลนดม
เทียม	-	ระหว่าง

บทเพลงนี้กล่าวถึงสตรีใดที่หนีตามผู้ชาย ถือว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง และเสียหายอย่างร้ายแรงต่อวงศ์ตระกูล ส่วนประโยคที่ว่า “บุกน้ำพอกเทียมนม” น่าจะหมายถึง การเสี่ยงอันตรายจากการหนีคือต้องข้ามแม่น้ำที่มีความลึกถึงอก และจากการสัมผัสทำให้ทราบความหมายอีกนัยหนึ่ง คือ ความเสี่ยงต่อการถูกญาติมิตรตามเจอและอาจทุบตี ฆ่าฟันเสีย และประโยคที่ว่า “บุกตมมาเทียมหว่างขา” บอกถึงการเสี่ยงอันตรายเช่นเดียวกับที่ต้องลุยในแม่น้ำและลุยโคลนดมเพื่อความรัก ส่วนประโยคสุดท้าย คือ “นำเวทนาเลน้อง” หมายถึงการสมเพศ เวทนา ที่สตรีมีพฤติกรรมอันน่าดิเคียนเช่นนี้ ทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงเป็นอย่างมาก ดังนั้น การครองคู่อย่างถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี มีญาติผู้ใหญ่รับรู้ทั้งสองฝ่าย เป็นพฤติกรรมที่ดำรงตนอย่างถูกต้องและเหมาะสมในสังคม ในทางกลับกัน การปฏิบัติอันขัดกับจารีตประเพณี เช่น ฝ่ายหญิงหนีตามฝ่ายชาย หรือฝ่ายชายจูดคร่าทำอนาจารฝ่ายหญิงนั้น ล้วนเป็นพฤติกรรมในการดำรงตนที่ไม่เหมาะสมทำให้สังคมตำหนิได้

3.1.2) ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง การเลือกคู่ครองในมุมมองของผู้หญิง คือผู้ชายต้องมีหลักมีฐานที่มั่นคง ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

รักกันเหอ	รักกันอยู่ที่ท่าหลัง
รักกันจริงจัง	ไม่ทอดพานให้น้องเดินผ่าน
คนอื่นเขาทอดกับไม้หว้า	พี่ชายทอดกับไม้ไผ่
น้องไม่สู้ได้	หักลงกลางลำมัน

(สวาท รัตนศศิگانต์, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

หลัง	-	ตลิ่ง
ทอด	-	วาง
พาน	-	สะพาน

ไม้หว่า - ต้นหว่า

กลางลำ - ตรงกลาง

จากบทเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงหลักเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองของสตรีว่า ควรจะเลือกผู้ชายที่มีหลักฐานมั่นคง สามารถพึ่งพาฝากชีวิตได้ ในวรรคเพลงที่ว่า “คนอื่นเขาทอดกับ ไม้หว่า พี่ชายทอดกับไม้ไผ่” บ่งบอกถึง ไม้หว่ามีกิ่งที่เหนียวแน่นไม่เปราะและหักง่าย หมายถึง ฐานะที่มั่นคงของผู้ชาย และประโยคต่อไปคือ พี่ชายทอดกับไม้ไผ่ ซึ่งหมายถึงการเปรียบเทียบ ว่า ไม้ไผ่มีลำต้นไม่แข็งแรงเท่ากับต้นหว่าหากจะใช้เป็นสะพานข้ามทางเดินได้ แต่ก็ยังไม่ทนทาน เปรียบกับความไม่มั่นคงพอของผู้ชายที่จะให้หญิงสาวมาใช้ชีวิตร่วมกันได้ นอกจากนี้ คำนิยามของผู้หญิงที่เลือกผู้ชายมาเป็นคู่ครองนั้น จะต้องมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานเป็นอย่างดี คือ

พี่ไปป่าเหอ	มาหลบหลังคาให้น้องเสียดก่อน
ฝนร่ำใส่หมอน	ผ้าผ่อนน้องเปียกเสียดสิ้น
น้องนั่งเฝ้ารอหลังคา	น้ำตาน้องไหลมารินๆ
ผ้าผ่อนน้องเปียกไปเสียดสิ้น	นั่งกินแต่น้ำตา
	(สวาท รัตนศศิกานต์, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

หลบ - ทำ

แล - ดู

เฝย - แฝงนคอ

ในบทเพลงนี้มีเนื้อหาหมายความว่า ผู้ชายจะต้องมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ที่ จะดูแลทุกข์สุขของภรรยาหรือของครอบครัวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผู้ชายต้องมีความกล้าหาญ สามารถเป็นที่พึ่งพาของสตรีได้ดังเพลง กลุ่มมลูกคือ

พี่ไปเหอ	ตอใดพี่มา
น้องหุงข้าวท่า	พี่อย่าไปซ่าอย่าอยู่นาน
พี่ไปเถิดไปอย่ารำคาญ	แต่อย่าไปนานเลย
	(แอบ วงศ์ทอง, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ตอโค - เมื่อไร

ท่า - รอคอย

เป็นการกล่าวถึง สามีที่จะต้องเดินทางจากบ้านไปอยู่ถิ่นอื่น อาจจะไปทำงานหรือแสวงหาเงินทองเพื่อเลี้ยงลูกเมีย แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบ การมีหน้าที่ที่ต้องเลี้ยงดูครอบครัว ซึ่งชาวภาคใต้ถือว่า การเดินทางเช่นนี้ ต้องอาศัยความกล้าหาญเป็นส่วนสำคัญ

ในทำนองเดียวกัน ค่านิยมที่ผู้ชายเลือกสตรี ที่จะมาเป็นภรรยาจะต้องมีความรู้ ความชำนาญในกิจการงานบ้านงานเรือน อาทิ ต้องรู้จักการประกอบอาหาร การปรุงอาหารต้องได้รสชาติอร่อย สตรีต้องเป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับการแต่งกายของคนในครอบครัว เช่น ต้องทอผ้าได้ ทำหน้าที่แม่บ้านแม่เรือน ประนินบัตสามีและพ่อแม่สามีได้ ต้องช่วยเหลือในการประกอบอาชีพของสามีด้วย ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

ครีอน้องเหอ	ครีอสาวชาวบ้านกลาง
ลูกสาวจี่คร้าน	ตั้งร้านขายของ
ปี่นัยยฟ้า	ปี่หน้าขายทอง
ตั้งร้านขายของ	นั่งขายแต่ทองแดง
	(แอบ วงศ์ทอง, สัมภาษณ์)

หมายถึง การขยันทำงานหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ย่อท้อและเกียจคร้านต่อการทำงาน ช่วยงานครอบครัวได้เป็นอย่างดี

บทเพลงกล่อมอีกบทหนึ่งทีกล่าวถึง คุณสมบัติของสตรีที่พ่อแม่ต้องฝึกอบรมให้ลูกสาวอนตั้นเข้า หากอนตั้นสายถือว่า เป็นคนไม่ขยันและไม่เป็นกุลสตรีที่ดี คือ

ไก่อ่เดือนเหอ	ขันเทียนทั้งบ้าน
ลูกสาวจี่คร้าน	นอนให้แม่ปลุก
สองตีนแม่ถีบ	สองมือแม่ทุบ
นอนให้แม่ปลุก	ลูกสาวจี่คร้านการงาน
	(นุ้ม ปานฮิ้น, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

จี่คร้าน - จี่เกียจ

ไก่อ่เดือน - ไก่อ่บ้าน

จากเนื้อเพลงกล่าวถึง การปลุกฝังค่านิยมของสตรี ว่าไม่ควรเกียจคร้านการทำงาน ผู้หญิงจะต้องตื่นแต่เช้าตรู่ เพื่อทำกิจการงานบ้านงานเรือนต่างๆ ถ้าต้องให้พ่อแม่ปลุกให้ตื่นนั้นถือว่าเป็นความเสียหายอย่างมากสำหรับค่านิยมของชาวภาคใต้ สตรีต้องปรนนิบัติสามีในทุกๆเรื่อง แม้การปรุงอาหารก็ต้องทำให้ถูกปากสามีดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

	ไปเขาเหอ	ไปแลนกะเพาเก็บผัก
	ผักบุงแมงลัก	น้ำซุบส้มเผ้ากินหอยหรือที่
	ต่อโพรกต่อรื้อน้องมาเล่า	น้ำซุบส้มเผ้าผิวเจ้าไม่เคยกิน
		(นุ่ม ปานเย็น, สัมภาษณ์)
คำศัพท์		
แล	- ดู	
น้ำซุบ	- น้ำพริก	
หอย	- อร่อย	
ต่อโพรก	- พรงนี้	
ต่อรื้อ	- มะรินนี้	
มาเล่า	- มาอีก	
ส้มเผ้า	- พืชชนิดหนึ่งที่ชาวใต้นำส่วนที่เป็นยอดมาทานกับน้ำพริก	

จากบทเพลงเป็นการกล่าวถึง การทำอาหารของแม่บ้านแม่เรือน ว่าจะต้องเอาเอาใจสามีและต้องทำอาหารให้อร่อย เช่น น้ำพริก ต้องมีเครื่องเคียง ได้แก่ ผักบุง ใบแมงลัก ยอดส้มเผ้า สามีถึงจะจิตใจในเสน่ห์ปลายจวักของภรรยา

จากบทเพลงกล่อมลูกที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึง ค่านิยม โลกทัศน์ของชาวภาคใต้ในแง่มุมการวางตัวของผู้หญิงในสังคมว่า ผู้หญิงจะต้องอยู่ในกรอบระเบียบ มีความเป็นกุลสตรี หากสตรีพุดจาบชายใดจะถูกมองว่าเป็นการไม่รักษานวลสงวนตัว สตรีจะต้องเป็นสาวบริสุทธิ์ จนกว่าจะเข้าพิธีแต่งงาน การแต่งงานต้องทำอย่างถูกต้องตามประเพณีถึงจะเป็นการยอมรับของคนในสังคม หากฝ่าประเพณีดังกล่าวจะเป็นที่ครหาของชาวบ้าน อย่างที่ปรากฏในเพลงกล่อมลูก เป็นอย่างมาก

ส่วนค่านิยมของการเลือกคู่ครอง ผู้ชายจะเลือกผู้หญิงที่จะมาเป็นภรรยา ต้องมีคุณสมบัติ เช่น ต้องเป็นแม่ศรีเรือน สามารถทำอาหาร ทอผ้า หรือปรนนิบัติสามี อีกทั้งช่วยสามีประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว เช่นเดียวกันกับ ค่านิยมของผู้หญิงที่มีต่อผู้ชาย ว่าผู้ชายต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน ต้องเป็นคนที่มีความมั่นคง สามารถพึ่งพาฝากชีวิตได้

3.2) ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัว

เนื้อร้องเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ที่กล่าวถึงค่านิยมของครอบครัว มีหลายประเด็นด้วยกัน ทั้งยังสะท้อนให้เห็นหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวค่อนข้างชัดเจน อาทิ หน้าที่ของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรหลาน หรือหน้าที่ของบุตรหลานที่มีต่อบุพการี หน้าที่ของสามีภรรยาในการใช้ชีวิตคู่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความซื่อสัตย์ซึ่งกันและกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.2.1) การมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว

คำศัพท์	ที่ไปเหอ	อย่าไปให้นานนัก
ผู้กล่าว	ทำรั้วค้ำไว้	ควายหอมมันเข้ามากินผัก
	อย่าไปนานนัก	ผักล่าหากินเอง
		(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)
	- ผักชนิดอื่น ๆ	

เป็นการกล่าวถึงความรับผิดชอบต่อครอบครัวดังประโยคที่ว่า “อย่าไปให้นานนัก ทำรั้วค้ำไว้” หมายถึง สามีมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว ไม่ทอดทิ้งลูกเมีย

3.2.2) ชีวิตการครองเรือน สะท้อนให้เห็นจากบทร้องต่อไปนี้

คำศัพท์	ที่ไปไหนเหอ	พาน้องไปด้วย
เพียว	ขึ้นเขาลงห้วย	นวลน้องจะเดินตาม
	ช่วยกันตัดหวายลิง	มาทำบ่วงให้กว้างๆ
	มาช่วยกันคล้องช้าง	ตัวเดียวเพียวลิงโลด
		(สวาท รัตนศศิกันต์, สัมภาษณ์)

คำศัพท์
เพียว - รูปร่างผอม เเพียว

จากบทร้องข้างต้นหมายถึง การร่วมแรงร่วมใจช่วยงานของสามี ภรรยา หรืออีกนัยหนึ่ง สามี ภรรยาจะต้องพูดคุย ปรึกษาหารือ แก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วง เพื่อการครองชีวิตคู่อย่างมีความสุข

3.2.3) มีความซื่อสัตย์ต่อชีวิตคู่ ดังบทร้องต่อไปนี้

นกกุ่มเหอ	หักซุ่มป่าสง
ทุ่มเสียเมียหลวง	ไปรักแต่เมียน้อย
ทุ่มเพลิงไปเสียเจ็ดกอง	ไปรักแต่แสงหิ่งห้อย
สักสิบเมียน้อย	ไม่ได้ทำเมียหลวง
	(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ทุ่ม - ทิ้ง
 เพลิง - ไฟ

ค่านิยมของคนชาวบ้านในเรื่องความซื่อสัตย์ต่อคู่ครองเป็นเรื่องสำคัญมาก จึงมีบทเพลงกล่อมลูกที่กล่าวถึงคนเสียคนเสียสามีที่มีภรรยาหลาย ๆ คน ความน้อยอกน้อยใจของภรรยาหลวงที่สามีทอดทิ้งไปอยู่กับคนอื่น จากบทเพลงในประโยคที่ว่า “ทุ่มเพลิงไปเสียเจ็ดกองไปรักแต่แสงหิ่งห้อย” หมายถึง การไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่ดีกว่า มีประโยชน์กว่า การใช้คำเปรียบเทียบกับ เพลิงหรือไฟที่มีอยู่ 7 กอง ย่อมให้แสงสว่างและโชติช่วงกว่าแสงที่ทอประกายจากหิ่งห้อยซึ่งให้ความสว่างเพียงน้อยนิดนั่นหมายถึง ภรรยาหลวงเป็นคู่ชีวิตที่มีความผูกพัน มีความรัก ความซื่อสัตย์ให้สามีมานาน เคยร่วมทุกข์ ร่วมสุขกันมา แต่สามีก็ยังปันใจให้หญิงอื่น ไปเห็นความสำคัญของเมียน้อยมากกว่าเมียหลวง แต่ท้ายสุดแล้วผู้ที่จงรักภักดีต่อสามีมากกว่าก็คือเมียหลวงนั่นเอง

ในการทำงานเดียวกันเพลงกล่อมลูกที่กล่าวถึงการเสียคนเสียสามีที่ไม่รู้จักเพียงพอในเรื่องของความรักว่า

ไก่อ๊ะเหอ	ว่ายน้าท้อแท้ไปขอเมีย
ขันหมากเจ้าลอยน้ำเสีย	จะได้ลูกได้เมียซังกี่คน
อ้อว่าได้คนหนึ่งแล้ว	ชื่อน้ำนองแก้วหน้ามด
จะได้สักกี่คน	หน้ามดร้อยซั่ง
	(บุญนอง เมืองไย, สัมภาษณ์)

3.2.4) ค่านิยมของพ่อแม่ในการเลือกคู่ครองให้ลูก พ่อแม่มี บทบาทหน้าที่เลี้ยงลูกอบรมสั่งสอนให้ลูกอยู่ในระเบียบวินัย หากมีลูกผู้หญิง พ่อแม่ต้องอบรมลูกให้เป็นกุลสตรี ดูแลเรื่องการจัดหาคู่ครองให้เหมาะสมกับฐานะของครอบครัว ดังเพลงกล่อมลูก คือ

ลูกแม่คนเดียวเหอ	แต่งเกี่ยวไว้ใส่
ใครใครมาขอแม่ไม่ให้	ไว้ให้นายเหมียนที่เขียนตรา
น้ำฉันแม่ไม่ให้อาบ	แบ่งหยาบแม่ไม่ให้ทา
ไว้ให้นายเหมียนที่เขียนตรา	ปีหน้าเขาอีมาขอ

(บุญนอง เมืองโย, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

เหมียน - เสมียน

อีมาขอ - จะมาขอ

บทเพลงกล่อมเด็กบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของพ่อแม่ที่ต้องการให้ลูกสาวแต่งงานกับข้าราชการ ด้วยค่านิยมของชาวภาคใต้ที่มีต่อข้าราชการว่ามีสถานภาพทางสังคมสูง มีเกียรติและมีฐานะกว่าคนประกอบอาชีพอื่น คำว่า “แต่งเกี่ยวไว้ใส่” หมายถึง แต่งเครื่องประดับศีรษะของคนที่มียศฐาบรรดาศักดิ์ ในขณะเดียวกัน ก็เป็นการประกาศว่าลูกสาวของตนมีคนจับจอง มีผู้ที่มีฐานะมาทาบตามสู่ขอแล้ว และถ้าพิจารณาเนื้อเพลงในประโยคต่อมาจะเห็นว่า ค่านิยมดังกล่าวปรากฏอย่างเด่นชัดถึงเรื่องความรัก และวางแผนลูกสาวดังประโยคที่ว่า “น้ำฉันแม่ไม่ให้อาบ แบ่งหยาบแม่ไม่ให้ทา” แสดงให้เห็นถึง การทะนุถนอมเลี้ยงดูอย่างดี เปรียบได้กับ ยุงมิให้ไต่ไรไม่ให้ตอม เพื่อให้เหมาะสมกับคู่ครองอย่างข้าราชการที่สูงส่งด้วยยศฐาบรรดาศักดิ์

3.2.5) บิดามารดาต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูก การที่บิดามารดาต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกถือว่าเป็นหน้าที่และเป็นสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งตามทัศนะชาวบ้านในชุมชน ดังเช่นบทเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ที่สะท้อนถึงการรังเกียจบุคคล ที่ไม่รับผิดชอบเลี้ยงดูลูกของตนเองว่า

นกเขาเหอ	เกาะเลาไม้พุก
พ่อแม่เขาไปอยู่หนูก	เอาลูกไปท่อมอยู่ในวัง
ฝนตกฟ้าร้อง	ไม่เห็นหน้าทองร้อยชั่ง
พาลูกไปท่อมในวัง	นั่งกินแต่น้ำดา

(นึ่ง หนุรอด, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

พุก - ผุพัง

หนูก - สนุก

ท่อม - ทิ้ง

บทร้องข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึง ความไม่เอาใจใส่ของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ดังประโยคที่ว่า “พ่อแม่เขาไปอยู่หนุก เอาลูกไปทิ้งในวัง” หมายถึง พ่อแม่ปล่อยปละละเลยดูแล ไม่ให้ความรัก ความอบอุ่น แก่ลูกอย่างที่ควรกระทำ หากแต่ความสุขความสนุกสนานให้ตนเอง ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นพ่อแม่อย่างสมบูรณ์ ซึ่งทำให้สังคมตำหนิในการกระทำดังกล่าว

3.2.6) ญาติผู้ใหญ่มีหน้าที่ดูแลบุตรหลานของตน อดีตสังคมชาวบ้านอาศัยอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ การอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานจึงเปรียบเสมือนเป็นหน้าที่หนึ่ง ที่คนในครอบครัวมีภาระความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ว่าจะป่วยตาย ญาติพี่น้อง ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

น้องนอนเหอ	น้องนอนให้หลับดี
แม่ซื้อทั้งสี่	มาช่วยพิทักษ์และรักษา
พี่อาบน้ำป้อนข้าว	ช่วยรักษาเจ้าตลอดเวลา
แม่ซื้อมาช่วยรักษา	น้องนอนในเปล
	(แอบ วงศ์ทอง, สัมภาษณ์)

(อ้างแล้วในบทเพลงน้องนอนหน้าที่ 80)

3.2.7) บุตรมีหน้าที่ ตอบแทนพระคุณบิดามารดา ค่านิยมของชาวบ้านล้วนปลูกฝังให้บุตรหลานรู้จักความกตัญญูแก่ผู้ที่มีพระคุณ ไม่ว่าจะบิดามารดา หรือญาติผู้ใหญ่ที่อุ้มชูเลี้ยงดูตนมา ค่านิยมนี้ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จากลูกถึงหลาน ทั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าชาวไทยภาคใต้มีความผูกพันกับสถาบันครอบครัวอย่างแน่นแฟ้นและความผูกพันนั้นเกี่ยวเนื่องไปถึงระบบเครือญาติ บิดามารดาต้องเลี้ยงดูบุตร และในทำนองเดียวกัน บทเพลงกล่อมลูกที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวภาคใต้ที่กล่าวถึงบุตรว่า มีหน้าที่ต้องตอบแทนคุณบิดามารดาเช่นกัน

ฝนตกเหอ	ตกมานานานาเน่
กางกึ่งไปรับแม่	แม่เหอออย่างมากกลางฝน
แม่เขากางร่ม	แม่เรากางกึ่งไบมน
แม่เหอออย่างมากกลางฝน	ถูกฝนหนทางเดิน
	(จรัส วัฒนสิทธิ์, สัมภาษณ์)

ในบทเพลงกล่าวถึง ความเป็นห่วงเป็นใยของลูกที่มีต่อแม่ ดังประโยคที่ว่า “แม่เหอออย่างมากกลางฝน” คือ หากแม่เดินมาขณะที่ฝนตกแม่ก็จะเปียกทำให้ลูกเป็นห่วง จากบทเพลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นค่านิยมที่ฝังงมในเรื่องของความกตัญญูรู้คุณ ลูกเป็นที่พึ่งของพ่อแม่ยามแก่เฒ่า ผู้

ครองตนเองสูง กอปรกับธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ที่มีหลากหลายส่งผลให้ชาวภาคใต้มีวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ตามไปด้วยทำให้เกิดการพึ่งพาตนเองโดยมิได้หวังพึ่งรัฐบาล ทั้งส่วนประกอบด้านอื่นๆ ที่ทำให้ชาวภาคใต้มีทัศนคติในแง่ลบต่อทางการ อาทิ เมื่อเกิดภาวะวิกฤตความช่วยเหลือของทางการผ่านจังหวัดและอำเภอมีค่าช้าไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้าน ทั้งในบางกรณีมีผู้แอบอ้างผลประโยชน์หรือร่วมกันฉ้อฉลเป็นเวลานาน ความเป็นธรรม ความยุติธรรม จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจคาดหวังหรือนอนใจได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ประมวลได้ถึงค่านิยมของชาวบ้านที่สื่อผ่านทางเพลงกล่อมลูกที่ว่า

คือน้องเหอ	คือต้นทองหลางกลางวัง
เจ้านายเขาออกมาสั่ง	ไม่ให้ใครไปขอยดอก
บ่าวๆชาวตามนี้เหอ	อย่าให้ใครไปขอยดอก
เที่ยวป้อนตาแลแต่ข้างนอก	ทองหลางกลางวังหลวง
	(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ขอย - สอย
 บ่าวๆ - ผู้ชาย
 แล - ดู
 ทองหลาง - ต้นทองหลาง

บทเพลงกล่อมลูกบทนี้สะท้อนถึงการเสียดสีข้าราชการโดยการเปรียบเทียบถึงต้นไม้ที่ชื่อว่าต้นทองหลางปลูกอยู่ในสถานที่ที่สำคัญ ประโยคที่ว่า “เจ้านายเขาออกมาสั่ง ไม่ให้ใครไปขอยดอก” หมายถึง คำสั่งของคนใหญ่คนโตที่อวดอ้างว่ามีอำนาจ วาสนา บารมี มิให้ชาวบ้านกระทำการใดๆที่เป็นการขัดขืนต่อคำสั่งนั้นๆ เพลงกล่อมลูกบทนี้ แสดงให้เห็นถึงการประชนประชันหรือการรังเกียจของชาวบ้านที่มีต่อคนในระบบข้าราชการได้ชัดเจน แต่ในทางกลับกัน ค่านิยมของชาวภาคใต้ที่ยกย่องในศักดิ์ศรีของข้าราชการว่า เป็นผู้ที่มีฐานะ มีเกียรติยศ ดังที่จำเรณู แสงดวงแข (2523 : 85) กล่าวว่า โลกทัศน์ที่ชาวไทยภาคใต้ที่มีต่อข้าราชการมีลักษณะขัดแย้งอยู่ในตัวเอง ชาวภาคใต้เห็นว่าข้าราชการเป็นชนชั้นสูงกว่าตน มีเกียรติฐานะ แต่ชาวใต้ก็มีได้ยกย่องข้าราชการว่าเป็นผู้ที่มีคุณธรรม เมื่อจะคบค้าสมาคมก็ไม่เป็นที่สะดวกใจ ชาวใต้เกลียดกลัวเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง แต่เห็นว่าแหล่งปกครองเป็นแหล่งของความเจริญ ชาวใต้เห็นว่าระบบของข้าราชการเป็นระบบของการกดขี่และการประจบสอพลอแต่ก็เห็นว่าความเป็นภรรยา ข้าราชการนั้นมีความสุขสบายกว่าการเป็นภรรยาของประชาชนธรรมดา ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

ครีอน้องเหอ	ครีอนกอีหลุ่มตีนเทียน
เทียมได้ฝัวเป็นเหมียน	เมียนั่งเขียนแต่เล็บ
ฝักหญ้าไม่ใช่หา	กึ่งปลาไม่ใช่เก็บ
เมียนั่งเขียนแต่เล็บ	เก็บของกำนัลฝัว
	(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ตีน - เท้า
 เทียม - ตั่งแต่
 เหมียน - เสมียน
 นกอีหลุ่ม - สัญลักษณ์แทนผู้หญิงที่รักในการแต่งตัว

บทเพลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวบ้านว่าการเป็นภรรยา ผู้ที่ประกอบอาชีพข้าราชการ เพลงกล่อมลูกบทนี้ กล่าวถึงภาพได้ชัดเจน ดังประโยคที่ว่า “เทียมได้ฝัวเหมียน เมียนั่งเขียนแต่เล็บ” หมายถึง ตั่งแต่ แต่งงานกับสามีที่รับข้าราชการ ผู้เป็นภรรยามีความสะดวกสบายไม่ต้องทำงานหนัก ได้เงินทองจากสามีใช้จ่ายอย่างมีความสุข

5.2.3.4 เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์

การแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กเปรียบเหมือนกับการสะท้อนภาพความรู้สึกนึกคิด จินตนาการที่ผู้แต่งได้ถ่ายทอด ใส่อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ผ่านทางบทเพลงกล่อมลูกได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ความรู้สึกหว้าเหว โศกเศร้า และหงอยเหงา

ไปคอนเหอ	ไปแลดอนจี่มัน
เพื่อนเขาได้เมียกันเสียแล้ว	ยังแต่บ่าวน้อยเจ้าผมสอด
รักแล้วแล้วพา	รักหมาหมาพาไปนอนกอด
ยังแต่บ่าวน้อยเจ้าผมสอด	นอนกอดฝ่าเรือน
	(คล้อย ปู๋ยิ้ม, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

จี่มัน - ขม้น
 บ่าว - ชายหนุ่ม

คอน - สถานที่ต่างๆ

ในบทเพลงเป็นการกล่าวถึงชายหนุ่มที่ไม่สามารถหาภรรยาเคียงข้างได้ จึงรำพึงรำพันว่า บรรดาเพื่อนๆ ต่างก็มีภรรยาทั้งหมดแล้ว คงเหลือแต่ตนเองที่ไม่สามารถหาภรรยาได้

2) ความรู้สึกใคร่พิงพอใจระหว่างหนุ่มสาว

เดือนขึ้นเหอ

ขึ้นมากางกรด

ยกนางใส่รถ

จูบปลางชมพลาง

จูบแก้มน้องหอมหมาก

จูบปากน้องหอมเทียนซาง

จูบปลางชมพลาง

หวางนางจะมีคู่

(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

หวาง - ระหว่าง

บทเพลงกล่อมเด็กบทนี้พรรณนาถึงความรักระหว่างหนุ่มสาวยามค่ำคืนเป็นการใช้ถ้อยคำ สำนวน โวหารรักอย่างมีศิลปะและมีชั้นเชิง

3) ความรู้สึกโกรธ เกลียด และชิงชัง

นวลน้องเหอ

คือพร้าวพึ่งตั้งโคน

อีหญิงใจโจร

รักชูสองฝ้าย

หมันยุให้ชู

หมันแทงกันตาย

รักชูสองฝ้าย

อีนิบหายควายแพง

(ถาวร บุญฤทธิ์, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

พร้าว - มะพร้าว

หมัน - มัน

จากบทเพลงกล่อมลูกข้างต้น เป็นการกล่าวถึงผู้หญิงที่ไม่ดี ดังคำว่า “อีหญิงใจโจร” คือ หญิงที่มีจิตใจหยาบช้ำ หยาบคาย ไม่มีความเป็นกุลสตรี ไม่มีศีลธรรม ไม่รู้ผิดชอบชั่วดีสามารถทำผิดศีลได้โดยไม่เกรงกลัวและละอายต่อบาป นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการใช้สำนวน พบว่า

ใช้คำตรงไปตรงมา สื่อให้เห็นถึง อารมณ์เกลียดและชิงชังได้เป็นอย่างดี ดังประโยคที่ว่า “อินิบหายควายแทง”

4) อารมณ์ขัน ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

	เดือนหกเหอ	คางคกไถนา
	อีเขียดดอนกล้า	ปูนาเล่นดำ
	หอยข้าวหอยโข่ง	โกงโคงขันคำ
	ปูนาเล่นดำ	คำคำสั่งนมลูก
		(สวาท รัตนศิกานต์, สัมภาษณ์)
คำศัพท์		
ขัน	- จนกระทั่ง	
เล่นดำ	- ดำนา	

บทกล่อมลูกบทนี้ เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้ง พบว่า เป็นขั้นตอนของการทำนา กล่าวคือ เมื่ออย่างเดือนหก เข้าฤดูฝนชาวบ้านเริ่มไถนา ถอนต้นกล้า และลงมือดำนา ซึ่งเมื่อพิจารณาบทเพลงกล่อมลูกข้างต้นแล้วพบว่าชาวใต้สามารถนำความหมายของเนื้อเพลงดังกล่าวมาแต่งโดยสอดแทรกอารมณ์ขัน สมมุติให้สัตว์ต่างๆทำพฤติกรรมคล้ายมนุษย์ อาทิ คางคกไถนา เขียดดอนกล้า ปูนา ดำนา เป็นต้น

5) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแง่ที่ไม่ดี เช่น ในแง่ที่ กรณีสัมพันธ์ภาพระหว่างลูกเขยแม่ยาย ดังเพลงกล่อมลูกที่ว่า

	น้ำขึ้นเหอ	ขึ้นมาเขี้ยวเขี้ยว
	ลูกเขยปากเปรี้ยว	แม่ยายคอกพอก
	ลูกเขยอีขึ้นมาไหว	แม่ยายนั่งนึกตาหลอก
	แม่ยายคอกพอก	นั่งนึกตาหลอกลูกเขย
คำศัพท์		(สวาท รัตนศิกานต์, สัมภาษณ์)
อี	- จะ	

บทเพลงนี้กล่าวถึงปัญหาความขัดแย้ง ระหว่าง “แม่ยาย” และ “ลูกเขย” ประโยคที่ว่า “ลูกเขยปากเปรี้ยว” เป็นการเปรียบเปรยถึง ลูกเขยเป็นคนพุดมากไม่ยอมความให้แม่ยายเพียงคำ

ไม่ตกปาก ส่วนคำว่าแม่ยายคอกพอกก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ แม่ยายก็พูดมาก คำลูกเขยจนกระทั่งมีปากเสียงต่างฝ่ายต่างก็ไม่ยอมกัน

5.2.3.5 เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ประเพณี

1) การศึกษา

การศึกษาเล่าเรียนของชาวภาคใต้แต่โบราณใช้วิธีท่องจำสืบทอดกันมาเช่นเดียวกันสังคมไทยโดยทั่วไป จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า เมื่อชาวอินเดียเดินทางเข้ามาค้าขายยังดินแดนแหลมมลายู ชาวภาคใต้ก็รับเอาภาษาต่างๆ จากอินเดีย เช่น ภาษาบาลี สันสกฤตและมีการเล่าเรียนกันเป็นแบบแผนมากขึ้น อย่างไรก็ตามก็เป็นการเล่าเรียนกันในวงแคบมีแต่พวกกษัตริย์พราหมณ์ นักบวช และขุนนาง เท่านั้น

ดังได้กล่าวแล้วว่าเมื่อครั้งโบราณไม่มีแบบเรียน ผู้สอนจึงมีความหมายต่อผู้เรียนมากใครจะเรียนหนังสือพ่อแม่จัดเครื่องบูชาพาตัวไปมอบให้ครู ครูก็จะเขียนแบบเรียนให้อาจเขียนด้วยสีขันหรือขีดตัวหนังสือลงในไม้กระดาน (วิเชียร ณ นคร และคนอื่น ๆ, 2521: 16) มีเพลงกล่อมลูกที่กล่าวถึงการศึกษาเล่าเรียนของชาวภาคใต้ดังนี้

ไก่อดำเหอ	สองรังมวนเมียน
หงส์ทองพ่อทรงเหมียน	นอ โมไม่รู้สักตัว
นอ โม กอ ขอ	มั่งม่ายพ่อทูนหัว
นอ โม ไม่รู้สักตัว	หงส์ทองพ่อทรงเหมียน
	(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

เหมียน - เสมียน

มั่งม่าย - หรือเปล่า

จากบทเพลงกล่อมลูกข้างต้นนอกจากจะกล่าวถึงการศึกษาเล่าเรียนของชาวภาคใต้แล้วยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมของสังคมชาวใต้ว่า ยกย่องผู้ที่มีความรู้ซึ่งเป็นบรุษเพศ ดังคำว่า “หงส์ทองพ่อทรงเหมียน” ซึ่งหมายถึง ผู้ชายจะต้องมีวิชาความรู้ หากไม่แล้วจะถูกดิฉินนินทาได้ ส่วนประโยคที่ว่า “นอ โม กอ ขอ “ หมายถึง สัตว์ลักษณะแทนวิชาความรู้ซึ่งได้แก่ วิชาอักษรศาสตร์ ความรู้ด้านวิทยาการ เช่น ธรรมะ ศิลปะวิทยา ตลอดจนวิชาของชายชาติธรรมทั้งเวทมนตร์คาถาโดยถือ

กันว่าผู้ใดมีความรู้เหล่านี้ย่อมมีอำนาจเป็นที่เกรงขามของผู้อื่นไม่มีใครกล้าลบหลู่ดูหมิ่นได้ (สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์, 2524 : 120)

2) ศาสนาและประเพณี

ชาวไทยรับเอาศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ทั้งเป็นสิ่งที่ผูกพันและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจของคนไทยมาช้านาน สังคมชาวภาคใต้เช่นกันต่างก็มีความผูกพันกับศาสนาพุทธอย่างแน่นแฟ้นจนกล่าวได้ว่ามีความสามารถแยกออกจากวิถีชีวิตได้

วัดถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญยิ่งต่อพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์กลางในการชุมนุมพบปะ สังสรรค์ ร่วมงานต่างๆของพุทธศาสนิกชน การประกอบกิจต่างๆ ล้วนอาศัยวัดเป็นสื่อกลางแทบทั้งสิ้น ประเพณีต่างๆหรือการทำบุญ ล้วนแต่เป็นค่านิยมสืบเนื่องมาจากความเชื่อทางศาสนาที่สั่งสมสืบทอดกันมาช้านาน ในเมื่อวัดเป็นศูนย์กลางดังกล่าวเราจึงมีอาจแยกวัดออกจากการดำเนินในวิถีทางของชาวพุทธได้

ศาสนาพุทธมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยภาคใต้เป็นอันมากเรื่องราวของวัดและการประกอบพิธีกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสถาบันศาสนาจึงปรากฏอยู่ในเพลงกล่อมเด็กคือ

ต้นพร้าวเหอ	ต้นพร้าวทางปิด
แก้คิดสับคิด	มาคิดกับสีกา
สีกาพาวรของต้นไม้	ต้นพ่าไบบของสีกามา
ต้นเหอมาคิดกับสีกา	ทำให้วัดดวง
	(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

วร - จีวร

ต้นไม้ - พระ

บทเพลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินพระสงฆ์ที่ประพฤติผิดจากแนวปฏิบัติของสงฆ์ จากประโยคที่ว่า “มาคิดกับสีกา สีกาพาวรของต้นไม้ ต้นพ่าไบบของสีกามา” เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงผู้หญิงที่ไปมีความสัมพันธ์กับพระซึ่งนับเป็นการทำผิดศีลอย่างร้ายแรง หรือแม้เป็นเพียงแค่การคิดอยู่ในใจก็ผิด และต่อเนื่องมาถึงประโยค “ทำให้วัดดวง” คือ เป็นการทำให้สถาบันศาสนาเสื่อมเสีย ซึ่งคำว่า “ดวง” ในภาษาใต้ หมายถึง การแตกหรือการถูกทำลาย

หรือบทเพลงกล่อมลูกที่แสดงให้เห็นถึงการทำบุญ ซึ่งเปรียบกับการจรจรโลงศาสนาให้อยู่คู่กับชาวพุทธโดยการปฏิบัติตัวเป็นพุทธศาสนิกชน เช่น การทำบุญ ตักบาตร เป็นต้น

เข้าๆเหอ	ไต่ยื่นพระเจ้ามาขึ้นบาตร
หยิบนุ่หยิบนี้มาใส่ถาด	คตทั้งข้าวบาตรและข้าวบิณ
น้องตรวจทั้งอธิษฐาน	ให้พี่รูปนงคราญพี่ได้กิน
คตทั้งข้าวบาตรและข้าวบิณ	ให้เชิญกินพ่อกุณหัว
	(นึ่ง หนุรอด, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ขึ้นบาตร - บิณฑบาต

หยิบนุ่หยิบนี้ - หยิบสิ่งของต่างๆ

คตข้าว - ตักข้าว

ดังได้กล่าวแล้วว่า วัดเป็นสถานที่ที่สำคัญในการพบปะของมวลชนเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งเป็นแหล่งให้ข้อมูลความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมการดำเนินชีวิตของประชาชน นอกจากนี้วัดยังเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์ และเป็นทีเคารพสักการะของชาวไทยโดยเฉพาะวัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังที่ปรากฏในเพลงกล่อมลูกว่า

ไปคอนเหอ	ไปแลพระนอนพระนั่ง
พระพิงเสาดั่ง	หลังคามุ้งเบื่อง
เข้าไปในห้อง	ไปแลพระทองพระเครื่อง
หลังคามุ้งเบื่อง	นี่พระเครื่องงามงาม
	(นึ่ง หนุรอด, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

คอน - จังหวัดนครศรีธรรมราช

แล - ดู, ชม

เบื่อง - กระจเบื่อง

จากบทเพลงข้างต้นกล่าวถึงความเชื่อของชาวบ้านว่า ถ้าผู้ใดได้ไปกราบไหว้บูชาพระบรมธาตุเมืองนครถือว่าได้บุญกุศลยิ่ง จากบทเพลงเป็นการบรรยายถึงความงามของวัดพระธาตุ ได้แก่ พระที่ประดิษฐานในวัด ทั้งพระนั่ง พระนอน พระที่มีเครื่องทองเต็มองค์ สวยงามตระการตา ทำให้ผู้ได้ชื่นชมตื่นตื้นใจและเกิดความศรัทธายิ่งนัก

นอกจากนี้ยังมีประเพณีอันสำคัญทางศาสนา ที่ปรากฏในเพลงกล่อมลูกภาคใต้ คือ ประเพณีการบวช ชาวบ้านมีค่านิยมว่าบวชควรวบวชเรียนเมื่อถึงวัย และถือว่าการบวชสามารถตอบ

แทนบุญคุณของบิดามารดา บุตรพึงกระทำอย่างยิ่ง ทั้งเชื่อว่าหากบวชก่อนที่จะออกไปมีครอบครัว จะเป็นสิริมงคลได้ศึกษาธรรมะ รู้จักการวางตนและปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม การบวชเรียนก่อนที่จะไปมีครอบครัวนั้นกล่าวได้ว่าเป็นการทำคนดิบให้เป็นคนสุก ให้ใช้ชีวิตทางโลกอย่างถูกต้องทำนองคลองธรรม จึงมีบทเพลงที่ปรากฏให้เห็นถึงค่านิยมในการบวชเรียนก่อนที่จะออกไปมีครอบครัวว่า

	ต้นพร้าวเหอ	ต้นพร้าวทางเอน
	พี่อับขเป็นเณร	สาวน้อยอย่าพึ่งเอาผิว
	น้ำค้ำเดือนหก	มันตกลงมามัวชั่ว
	สาวน้อยอย่าพึ่งเอาผิว	ให้พี่สึกก่อน
		(ชูศรี ไข่แก้ว, สัมภาษณ์)
คำศัพท์		
อับข	- จะบวช	
มัวชั่ว	- ไม่กระจ่างไม่แจ่มใส	
เอาผิว	- มีสามี	

บทเพลงกล่อมลูกบทนี้กล่าวถึงชายหนุ่มที่บอกกล่าวถึงหญิงที่รักว่า อย่าพึ่งแต่งงานกับใครดังในประโยค “พี่อับขเป็นเณร สาวน้อยอย่าพึ่งเอาผิว” หมายถึงพี่จะต้องบวชให้เรียบร้อยก่อนถึงจะแต่งงานขออย่าให้น้องไปมีพันธะกับใครเป็นการให้คำมั่นสัญญากับคนรักว่าตนต้องทำหน้าที่ดังกล่าวให้ลุล่วงเรียบร้อย

5.2.3.6 เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ

ชาวภาคใต้มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติด้วยสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์ มีลักษณะของความอุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรในดิน สีนในน้ำ ไม่ต้องดิ้นรนเหมือนกับกลุ่มชนในภูมิภาคอื่น ดังนั้นเนื้อหาของเพลงกล่อมลูกภาคใต้จึงสะท้อนให้เห็นถึง ความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติได้เป็นอย่างดี ดังเพลงกล่อมลูกต่อไปนี้

1) เนื้อหาเกี่ยวกับพืชผัก

ไปเขาเหอ	ไปแลนเคพามันทิมเป็ง
ทิมทอดขนมแห้ง	ขอเมียให้น้ำเณรข
แกงส้มแกงสุก	แกงลูกขี้พริกกับพาโหม
ขอเมียให้น้ำเณรข	พาโหมพึ่งลัดขอดเหอ

(นิง หนุรอด, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

เขา - ภูเขา

แล - ดู

ทิม - ต่ำ

น้ำเณร - ชายหนุ่ม

ลูกจี่พรี้า - ฝักเขียว

พาโหม - พืชชนิดหนึ่ง ยอดใช้ทานเป็นเครื่องเคียงกับน้ำพริกได้ (ภาคกลางเรียกใบกะพังโหม)

ลัดยอด - แดกยอดใหม่

เมื่อพิจารณาเนื้อเพลงพบได้ว่ามีการกล่าวถึงเรื่องราวของความอุดมสมบูรณ์อาหารการกินที่หลากหลาย อาทิ แกงส้ม ผักต่าง ๆ เช่น จี่พรี้า ใบพาโหม

2) เนื้อหาเกี่ยวกับสัตว์

จิ้นเขาเหอ

ไปตัดหวายเลามาคล้องช้าง

ทำบ่วงให้กว้างกว้าง

คล้องช้างในภูเขาเขียว

ช้างสี่เท้าร้อย

ไม่เหมือนช้างน้อยน้องตัวเดียว

คล้องช้างในภูเขาเขียว

ตัวเดียวเปลี่ยวลึงโลดเหอ

(ชูศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

ในบทเพลงกล่าวถึงช้างที่อยู่ในป่าเขา จากประโยคที่ว่า “ช้างสี่เท้าร้อย” แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ชนิดนี้ได้เป็นอย่างดี

3) เนื้อหาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่นฝนตก น้ำท่วม เป็นต้น

ดังได้กล่าวแล้วว่าชาวบ้าน มีความผูกพันอยู่กับธรรมชาติเป็นอันมาก ความอุดมสมบูรณ์มีอยู่ทั่วทุกหนทุกแห่ง มีแหล่งน้ำลำธารอันเกิดจากความสมบูรณ์ของป่าไม้ จึงมีเพลงกล่อมลูกที่กล่าวถึงการเกิดน้ำป่าไหลหลาก คือ

จิ้นเขาหาชัย

น้ำเหอมันไหลคลักคลัก

อย่าเล่นน้ำนัก

น้ำเหออีแทงพาพ่อไป

ถ้าไอ้เข้ามาขบพอ
น้องมาเจ็บใจ

อีร้องเรียกหาใคร
ไม่ฟังคำเลยเหอ
(ชุศรี ไช้แก้ว, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

ไหลคลักคลัก - ไหลแรง

อี - จะ

แทง - พัดพา

ไอ้เข้า - จระเข้

ขบ - กัด

บทเพลงกล่อมลูกบทนี้กล่าวถึงสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติ คือ น้ำป่าที่เกิดขึ้นเสมอๆ จากประโยชน์ที่ว่า “น้ำหอมมันไหลคลักคลัก” หมายถึง กระแสน้ำที่ไหลแรงมาก หากเล่นน้ำนานเกินควรก็ จะเกิดอันตรายได้

5.2.3.7 เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีและนิทานท้องถิ่น

บทเพลงกล่อมลูกภาคใต้ที่กล่าวถึงเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดี นิทานท้องถิ่นมีมากมายหลายบทอาทิ พระสุธน-มโนราห์ นางมณีเมขลา พระรถเสน วรรณคดีเหล่านี้นับเป็นกระชกเงาที่ สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของวัฒนธรรมไทยภาคใต้ที่แสดงว่าผู้แต่งเพลงกล่อม ลูกมีความสนใจในงานของกวีหรือวรรณกรรมท้องถิ่นต่างๆ จึงบันดาลให้เกิดความนึกคิดในการทำ เอนิทานพื้นบ้านมาใส่เป็นเนื้อเพลงกล่อมลูก เช่น

นางเมรีเหอ
ตกลงริมฝั่งคงคา
ไอ้พระโพธิสัตว์ของเมียเอย
พอบุญพ่อผัวขวัญ

เสียดที่ตามพระรถมา

นี่จะเรียกผัวขวัญ

กลับมาพามียไปด้วยกัน

ทิ้งน้องไว้คนเดียว

(สื่อ ชุนพิพัฒน์, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเรื่องข้างต้นเป็นการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านเรื่องพระรถเมรี ซึ่งกล่าวถึงความซอกซำใจของตัวนางเมรีที่ถูกสามีคือพระรถทอดทิ้ง การต่อพ้อต่อว่า ดังประโยค “ไอ้พระโพธิสัตว์ของเมียเอย กลับมาพามียไปด้วยกัน” เป็นการบรรยายถึงความทุกข์ระทมของนาง เมรีที่ต้องถูกทิ้งให้อยู่เดียวดาย ทำยสุคติต้องตรอมใจอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ

วรรณคดีประเภทนิทานพื้นบ้าน ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายของชาวบ้าน ทั้งที่เป็นรู้จักโดยทั่วไปอีกเรื่องหนึ่งคือ พระสุธน-มโนราห์ โดยชาวบ้านนำมาเล่าเรื่องราวในรูปแบบของเพลงกล่อมลูก คือ

คือน้องเหอ	คือนางโนราห์
อาบน้ำในสระ	เจ็ดคนพี่น้อง
นายพรานก็แลเห็น	ซาบๆมองๆ
เจ็ดคนพี่น้อง	คล่องเอาสุดท้อเพื่อน
	(สื่อ ขุนพิพัฒน์, สัมภาษณ์)

คำศัพท์

นางโนราห์ - นางมโนราห์

แล - ดู

ซาบๆ - กระซิบกระซาบ

คล่อง - จับ

สุดท้อเพื่อน - คนสุดท้อ

เนื้อหาของบทเพลงกล่อมลูกบทนี้เป็นตอนหนึ่งของเรื่องพระสุธน-มโนราห์ ที่กล่าวถึง นายพรานหรือพรานบุญขณะที่อยู่ในป่าและได้พบเห็นเหล่านางกินรีธิดาของท้าวปทุมราชแห่งเมืองไกลาสมาล่นน้ำที่สระโบกขรณี ความงามของนางเป็นที่บาดตาบาดใจยิ่ง พรานบุญจึงใช้บ่วงคล้องจับนางกินรี ซึ่งเล่นน้ำอยู่ 7 คนและจับได้คนน้องดังประโยคคือ “เจ็ดคนพี่น้อง คล่องเอาสุดท้อเพื่อน” จากนั้นพรานบุญจึงนำนางมโนราห์ไปถวายพระสุธนเนื่องด้วยเป็นบุพเพสันนิวาสแต่ชาติปางก่อนพระสุธนได้เห็นนางมโนราห์ก็มีใจปฏิพัทธ์ยิ่งนักทรงรับนางไว้เป็นพระชายาและได้ประทานแก้วแหวนเงินทองมากมายแก่พรานบุญเป็นการตอบแทน (เสยห์ เกิดเจริญ, 2531: 11)

เพลงกล่อมลูกภาคใต้เป็นกลอนของชาวบ้านมีสัมผัสง่ายๆ ฉันทลักษณ์และรูปแบบไม่แน่นอน ภายในบทหนึ่งอาจมี 4 วรรค 8 วรรค หรือ 10 วรรค จากการศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่าเพลงกล่อมลูกประเภท 4 วรรคมีเพียง 1 เพลง 6 วรรคมี 5 เพลง 8 วรรคมี 44 เพลงและ 10 วรรคมี 1 เพลง ดังนั้นบทที่พบมากที่สุดคือบทเพลงที่มี 8 วรรค การขึ้นเพลงมีลักษณะเป็นคำสร้อยจะขึ้นเพลงด้วยคำว่า ฮา เออ จากนั้นจึงเริ่มร้องเนื้อเพลงสุดท้อจะจบด้วยคำว่า เหอ

จากการศึกษาพบว่าเพลงกล่อมลูกภาคใต้ของบ้านบางสาร มีเนื้อหาที่หลากหลายเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในหลายแง่มุม สามารถนำเอารื่องราวรอบ ๆ ตัว สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่น่าสนใจมาแต่งเป็นบทเพลงกล่อมลูก บท

เพลงยังเป็นเครื่องแสดงออกของความรักที่แม่ที่มีต่อลูก ความผูกพัน ความเอาใจใส่ของผู้เลี้ยง ทำให้สามารถเข้าใจในบริบทของวัฒนธรรมนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี (เขาวเรศ สิริเกียรติ, 2521 : 375) นอก
 ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงลักษณะทำนองและเนื้อร้องเพลงซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้
 ลักษณะทำนองเพลงกล่อมลูกของบ้านบางสาร ได้แก่ รูปแบบ ของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ พบว่าแบบ
 แผนการจับร้องแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนนำ ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ซา เออ” โดยมีเสียงซอล
 เป็นเสียงสำคัญที่สุด ส่วนที่ 2 คือเนื้อร้อง พบว่ามีเนื้อร้องประกอบด้วย ประเภท 4 วรรค 6 วรรค 8
 วรรค และ 10 วรรค ส่วนที่ 3 คือ จบด้วยคำว่า “เหอ” ส่วนแบบแผนทำนอง มีลักษณะทำนอง
 เหมือนกันคือ “ร้อยเนื้อหนึ่งทำนอง” เพลงจะสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับคำประพันธ์ ส่วนระดับเสียงนั้น
 จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าเพลงกล่อมลูกภาคใต้สร้างทำนองจากระดับเสียงซึ่งเกิดจากคำประพันธ์
 ส่วนใหญ่ประกอบด้วยเสียง มี เสียงซอล และเสียง ลา ในเรื่องจังหวะพบว่าเพลงกล่อมลูกภาค
 ใต้ มีลักษณะจังหวะช้า ทั้งมีการหยุดเป็นช่วงๆ ระหว่างคำประพันธ์แต่ละชุด และเรื่องทำนองจาก
 การศึกษาพบว่า ลักษณะของทำนอง มักมีการเอื้อนทำนองที่ตำแหน่งคำสุดท้ายของคำประพันธ์แต่
 ละชุด มากกว่าตำแหน่งคำแรกหรือคำอื่นๆ ของชุดคำประพันธ์ ซึ่งแบบการเอื้อน 4 แบบคือ การ
 เอื้อนโดยใช้เสียง ซอล การเอื้อนโดยใช้เสียง ซอล ลา ซอล การเอื้อนโดยใช้เสียง ลา ซอล มี
 และการเอื้อนโดยใช้เสียง มี ลา ซอล ทางด้านเนื้อร้องสามารถสรุปผลการวิเคราะห์เนื้อร้องเพลง
 กล่อมลูกภาคใต้ได้ดังนี้

1. เนื้อหาที่พรรณนา ความรัก ความเอาใจใส่ของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงที่มีต่อเด็ก ในเนื้อหาของ
 ของเพลงจะแสดงถึงความรัก คอยดูแลให้เด็กนอนหลับสบายมิให้สิ่งใดมารบกวน

2. เนื้อหาขูให้กลัว เป็นเนื้อหาที่แสดงถึงการขู่ เพื่อให้เด็กรีบนอนให้หลับมิเช่นนั้นแล้ว จะ
 มีสิ่งที่น่ากลัว เช่น งูเขียว ซึ่งเป็นสัตว์ที่น่ารังเกียจมาหลอกเด็กได้

3. เนื้อหาสะท้อนภาพสังคมต่างๆ

3.1 สะท้อนภาพเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่น ประวัติการสร้างพระบรมธาตุเมือง
 นครศรีธรรมราช

3.2 บทเพลงที่สะท้อนให้เห็นด้านความเชื่อต่างๆ อาทิ ความเชื่อในกฎแห่งกรรมความ
 เชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องการบนบานศาลกล่าว

3.3 สะท้อนค่านิยม ได้แก่

3.3.1. ค่านิยมเกี่ยวกับบุคคลคือ

ค่านิยมของผู้หญิงในการรักนวล สงวนตัว เป็นค่านิยมที่พบได้มากในเพลง
 กล่อมลูก คือ ชาวภาคใต้มีค่านิยมให้ผู้หญิงรู้จักวางตนให้เหมาะสม ต้องเป็นกุลสตรีที่ดีงาม มีความ
 เพียบพร้อมเหมาะที่จะเป็นแม่บ้านแม่เรือน

ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง ที่สะท้อนให้เห็นถึงการมีแนวปฏิบัติต่อการเลือกคู่
ว่าจะต้องมีฐานะที่มั่นคง มีหลักฐาน จึงจะมีการยอมรับของแต่ละฝ่าย

3.3.2 ค่านิยมเกี่ยวกับครอบครัว

การมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว คือฝ่ายชายจะต้องมีความรักและรับผิดชอบ
ต่อภรรยาและลูกต้องไม่ทำให้ครอบครัวลำบาก

ค่านิยมต่อชีวิตการครองเรือน ทั้งสามีและภรรยาต้องประนีประนอมช่วยเหลือ
การทำงานซึ่งกันและกัน

มีความซื่อสัตย์ต่อชีวิตคู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของชาวภาค
ใต้ มีบทเพลงที่กล่าวเสียดสีผู้ชายที่นอกใจภรรยา บทเพลงกล่อมลูกประเภทนี้พบค่อนข้างมาก

ค่านิยมของพ่อแม่ในการเลือกคู่ครองให้ลูก พ่อและแม่จะมีบทบาทสำคัญต่อ
การเลือกคู่ครองให้ลูก โดยสะท้อนผ่านบทเพลงกล่อมลูกหลายบท

พ่อแม่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดู และให้ความรักแก่ลูก เป็นค่านิยมที่สำคัญต่อชาว
ภาคใต้มาก มีบทเพลงกล่อมลูกที่กล่าวเสียดสี ประชดประชันถึงความไม่รับผิดชอบของคนที่เป็นพ่อ
แม่หลายบทด้วยกัน

ญาติผู้ใหญ่มีหน้าที่เลี้ยงบุตรหลานของตน เนื่องจากความเป็นอยู่ของสังคมชาว
ภาคใต้เป็นระบบเครือญาติ ดังนั้น นอกจากผู้เป็นพ่อแม่จะเลี้ยงดูบุตรแล้ว ผู้เป็นญาติผู้ใหญ่ ยังต้องมี
หน้าที่คอยอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานด้วย

บุตรมีหน้าที่ตอบแทนพระคุณบิดามารดา เป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญเช่นกันใน
ระบบครอบครัว หากลูกหลานบ้านใดละเลย ก็จะถูกติเตียนหรือโดยดิดินินินทาได้ มีบทเพลงกล่อม
ลูกที่เป็นการกล่าวถึงการปลูกฝังให้บุตรเลี้ยงดูบิดา มารดาขามแก่เฒ่า

3.4 ค่านิยมเกี่ยวกับชุมชนและสถาบันทางสังคม

ค่านิยมเกี่ยวกับชุมชน ที่กล่าวถึง ความรักพวกพ้อง ญาติมิตรของชาวภาคใต้
ทั้งมีความผูกพันในท้องถิ่น ในบ้านเกิดเป็นอย่างมาก

ค่านิยมต่อสถาบันทางสังคม บทเพลงที่กล่าวถึงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม
การว่ากล่าวเสียดสีต่อข้าราชการที่ประพฤติมิชอบ การเสียดสีข้าราชการที่ชอบทำตัวประจบสอพลอ
ไม่มีความจริงใจต่อประชาชนทำให้โลกทัศน์ของชาวบ้านที่มีต่อข้าราชการไปเป็นในแง่ลบ

4. เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ ได้แก่ อารมณ์โศกเศร้า อารมณ์รักใคร่
ของหนุ่มสาว ความรู้สึกโกรธ เกลียด ชิงชัง และอารมณ์ตลกขบขัน เป็นต้น

5. เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและศาสนา คือบทเพลงที่กล่าวถึงการยกย่อง ผู้ที่มีความรู้ มีคุณ
ธรรมและประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ถือเป็นค่านิยมที่ชาวใต้ให้การยอมรับอย่างมาก

ตามที่ได้กระทำสืบต่อกันมา นับได้ว่าเพลงกล่อมลูกภาคใต้เป็นวรรณกรรมท้องถิ่น ที่มีคุณค่ายิ่ง ควรอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกของชาติสืบไป

บทที่ 6

บทบาทของเพลงกล่อมลูกและการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

เพลงกล่อมลูกภาคใต้แต่ละบทแสดงถึงเรื่องราวของชาวบ้านในอดีต ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิด นิสัยใจคอ โลกทัศน์ คติในการดำเนินชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น และเนื้อหาเพลงยังสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่คงปรากฏให้เห็นสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน

6.1 บทบาทเพลงกล่อมลูก และการคงอยู่

ในอดีตเพลงกล่อมลูกมีบทบาทอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางสารอย่างใกล้ชิด จุดประสงค์หลักของการร้องเพลงกล่อมลูก คือ ต้องการให้เด็กนอนหลับอย่างง่ายดาย และหลับสนิท ทั้งเด็กจะได้รู้สึกอบอุ่นทั้งร่างกาย และจิตใจ เพราะช่วงเวลาของการนอนหลับเด็กจะได้ยินเสียงร้องกล่อมอันเกิดจากความรัก ความเอาใจใส่อย่างท่วมท้นของผู้เลี้ยง นอกจากนี้จะมีประโยชน์ในการกล่อมเด็กโดยตรงแล้ว ยังมีจุดประสงค์แฝงที่เป็นประโยชน์โดยจิตวิทยาทางอ้อมคือ เป็นสิ่งช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยหน่ายของผู้เลี้ยงเด็กไปในตัวอีกด้วย เนื่องจากผู้เลี้ยงอาจจะเพลิดเพลิดกับเสียงเพลงของตนเอง เสียงเพลงมีลักษณะของดนตรีที่สร้างสุนทรีย์ภาพ สร้างความรู้สึกที่ดีงามให้กับเด็ก การฟังดนตรีซึ่งมีจังหวะมีท่วงทำนอง เด็กจะหลับง่าย หรือบางครั้งเนื้อเพลงที่ผู้กล่อมร้องออกมาเป็นสิ่งที่แสดงถึงความกดดัน ความคับแค้นใจ ซึ่งจะช่วยระบายความรู้สึกดังกล่าวได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้เองบทเพลงกล่อมลูกภาคใต้จึงมีเนื้อหาหลากหลาย อาทิ บทร้องที่เสียดสีสังคม บทเกี่ยวพาราสิ ตัดพ้อต่อว่า อบรมสั่งสอน บอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนคติความเชื่อที่แฝงอยู่ในเนื้อร้องของเพลง หากเนื้อร้องใดที่มีความสละสลวยในเรื่องของภาษา หรือเป็นบทที่ผูกใจคนฟัง ก็มักจะจดจำกันได้อย่างแพร่หลาย

ชุมชนบ้านบางสารในอดีตชาวบ้านมีการประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เป็นต้น ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ส่วนผู้หญิงทำหน้าที่เป็นแม่บ้านเลี้ยงดูลูก หรือถ้าครอบครัวอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขยาย มีปู่ย่าตายายช่วยเลี้ยงดูหลาน การอบรมสั่งสอนรวมถึงการปลูกฝังค่านิยมต่าง ๆ โดยมากจะผ่านทางบทเพลงกล่อมลูกที่คนในครอบครัวขับกล่อม ดังนั้นเพลงกล่อมลูกจึงเป็นวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคมไทยในด้านค่านิยม

ความเชื่อ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม นอกจากนี้เพลงกล่อมลูกยังเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่ฉายให้เห็นอดีตหรือความเป็นมาของบุคคลและชุมชนในพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

ดังได้กล่าวแล้วว่าในอดีตเพลงกล่อมลูกดำรงอยู่ได้ สืบเนื่องจากวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรทำไร่ ทำสวน และทำนา เวลาส่วนใหญ่เมื่อเสร็จจากการงานก็พักผ่อนอยู่กับบ้าน คนในครอบครัวมีโอกาสใกล้ชิดกับ เด็ก ๆ เพราะฉะนั้นการเลี้ยงดูเด็กจึงมีการใช้เพลงกล่อมลูกเป็นประจำวัน เมื่อใช้เป็นประจำสม่ำเสมอก็จะสืบทอดเพลงเก่า ๆ ได้โดยปริยาย ในอดีตเพลงกล่อมลูกมีบทบาทหน้าที่ต่อชาวบ้านในชนบทเป็นอันมาก เมื่อได้ยินได้ฟังบ่อย ๆ ทุก ๆ วัน บทเพลงก็จะซึมซาบเข้าไปในจิตใจโดยไม่รู้ตัว ชาวบ้านที่ร้องเพลงกล่อมลูกได้ ไม่ได้ศึกษาเพลงโดยการฟังดูนั่งฟัง หรือนั่งอ่านแต่เพลงมันซึมซับเข้ามาเรื่อย ๆ เหมือนกับเราสนใจเพลงอะไรที่ได้ยินผ่านหู ผ่านสื่อ มันก็จะจดจำไปได้เอง (สุชิงส์ พงศ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์) ฉะนั้นเพลงกล่อมลูกของชาวบ้านในชุมชนบ้านบางสารก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการสืบทอดที่กล่าวข้างต้น

จากการที่ชาวบ้านในบ้านบางสารมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายนั้นมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมในการเลี้ยงดูเด็ก ครอบครัวของชาวบ้านมีความผูกพันกัน พ่อแม่ปู่ย่าตายายใกล้ชิดลูกหลาน พี่ใกล้ชิดน้อง ระบบครอบครัวมีความอบอุ่น เวลาเด็กจะนอนมีที่นอนเรียกว่า เปล(ผ้าผูกหัว ทำยัดคียบเสามา) ให้เด็กนอน ในขณะที่เดียวกันก็ใช้เพลงกล่อมลูกขับกล่อม นอกจากเด็กจะรับรู้ถึงการขับกล่อมอันแสดงถึงความรัก ความเอาใจใส่ของผู้เลี้ยงแล้ว บุคคลที่อยู่ใกล้เคียงกันก็ได้รับการฟังเพลงไปด้วย (วิมล คำศรี, สัมภาษณ์) ผู้ที่ร้องเพลงจึงเปรียบเสมือนทำหน้าที่เป็นเครื่องมื่อสื่อสารที่ในอดีตยังไม่มีเครื่องสื่อสารทันสมัยเหมือนในปัจจุบัน บทเพลงกล่อมลูกภาคใต้จึงมีบทบาท และประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านมากมายนับประการ

ในอดีตชาวบ้านในชุมชนบ้านบางสาร ร้องเพลงกล่อมลูกได้แทบทุกครัวเรือน โดยมีจุดประสงค์หลัก คือ ต้องการการให้ลูกหลับเร็วเพื่อจะได้ไปประกอบการทำงาน หรือเพื่อความบันเทิงที่ได้ร้องเพลงซึ่งตนเองชื่นชอบ อยากจะอวดเสียง อยากจะระบายอารมณ์ต่าง ๆ ก็บรรจงสอดใส่ในเนื้อหาแต่ละเพลงที่อยากจะร้อง (เลียบ วัฒนสิทธิ์, สัมภาษณ์) เพลงกล่อมลูกภาคใต้จึงมีเนื้อหาสาระหลากหลายเพราะนอกจากจะขับกล่อมให้เด็กหลับเร็ว และหลับสนิทแล้ว เนื้อเพลงทำหน้าที่เกือบทุกอย่าง อาทิเป็นการวิจารณ์สังคม การบันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การระบายอารมณ์ของตัวเอง กระแทกกระทั้นอย่างรอบด้าน การวิจารณ์คนรอบข้าง ให้สาระความรู้ ให้ความบันเทิง คุณธรรมและจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม เนื้อหาของเพลงที่จะร้องกล่อมลูกนั้นชาวบ้านเล่าว่า จะเป็นเนื้อหาอะไรก็ได้ที่ตนจดจำได้ ไม่ต้องมานั่งนึกเนื้อเพลงให้ยุ่งยาก แต่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเนื้อหาที่ได้ยินได้ฟังมาจากพ่อแม่ คนเฒ่าคนแก่ หรือเพื่อนบ้าน คนที่

ช่างจดช่างจำก็จะร้องได้หลายเพลง อาจร้องได้ถึง 60 เพลง ส่วนคนที่ไม่ชอบจดจำก็ร้องได้เพียงแค่ 10 เพลงหรือน้อยกว่านั้น ในสมัยก่อนการได้ยินได้ฟังเรื่องใด ๆ ก็แล้วแต่ ถ้าผู้ฟังเป็นนักกลอนมีศิลปะในการแต่งเพลงก็สามารถร้อยเรียงถ้อยคำให้ไพเราะได้ อีกทั้งเรื่องต่าง ๆ ก็ไม่ซับซ้อนมีให้จดจำไม่มากนัก คนแก่ ๆ ที่มีประสบการณ์ก็จะเอาความจำมาเล่ากันในละแวกบ้าน จึงมีเรื่องเล่าสู่กันฟังแล้วพัฒนามาเป็นบทเพลงกล่อมลูกที่ใช้ขับกล่อมหรือเป็นเครื่องมือสื่อสาร ระบายความอัดอั้นตันใจของตัวเองได้

เนื่องจากอดีตในชุมชนมีความผูกพันกับเพลงกล่อมลูกอย่างใกล้ชิด การศึกษาของผู้วิจัยโดยเฉพาะการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า สถานภาพปัจจุบันในพื้นที่ที่ศึกษายังคงมีผู้ร้องเพลงกล่อมลูกได้มากถึง 15 คน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดได้เคยใช้เพลงขับกล่อมลูกหลานของตัวเองทั้งสิ้น เมื่อลูกหลานเติบโตขึ้น โอกาสที่จะร้องเพลงกล่อมลูกจึงหมดไปด้วย อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่าในปัจจุบันยังคงมีผู้ให้ข้อมูลบางท่านที่มีโอกาสร้องเพลงกล่อมลูกหลาน แต่ก็ไม่ได้ร้องกล่อมทุกคำคืน เพราะปัจจุบันมีสื่อ อาทิ วิทยุ เทป โทรทัศน์ เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตเป็นอย่างมาก ดังกรณีตัวอย่างต่อไปนี้ นางสาวศรี ไข่มุกข์ อายุ 45 ปี เล่าว่า “...คนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านร้องเพลงกล่อมลูกได้เกือบทุกคน โดยเฉพาะมารดาของตนเองซึ่งปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว สามารถจดจำเนื้อเพลงเพลงและร้องได้ประมาณ 60 เพลง ร้องกล่อมลูกทั้ง 7 คน ทั้งปลุกฝังให้ลูกๆ หัดร้องด้วย...” โดยเฉพาะนางสาวศรี ไข่มุกข์ มีความสนใจในการขับร้องเป็นพิเศษจึงสามารถจดจำ เนื้อเพลงได้ถึง 30 กว่าเพลง เมื่อครั้งยังเด็กสนใจร้องเพลงกล่อมลูกโดยได้ยินได้ฟังจากญาติผู้ใหญ่บ้าง คนรอบข้างบ้าง ทั้งยังฝึกฝนทางด้านเทคนิคและสำเนียงเพลงอยู่เป็นประจำจึงส่งผลให้สามารถคว้ารางวัลชนะเลิศเพลงกล่อมลูกภาคใต้จากการประกวดเพลงกล่อมลูกสี่ภาคของมหาวิทยาลัยมหิดลประจำปีพ.ศ. 2544 ได้ ปัจจุบันเมื่อมีครอบครัวและมีลูกจึงไม่ลืมที่จะร้องกล่อมลูกทุกคนซึ่งแตกต่างจากเพื่อนบ้านของตนที่ไม่สามารถมีใครร้องเพลงกล่อมลูกได้เลย ในข้อนี้นางสาวศรีเล่าว่า “...ตนเองรู้สึกภาคภูมิใจในมรดกที่แม่ได้ให้ไว้ และไม่อยากให้สิ่งดีๆ เหล่านี้เลือนหายไปตามยุคสมัยที่นับวันจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นยุคข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ส่งผลให้เพลงกล่อมลูกที่เป็นมรดกของเรากำลังจะหมดสิ้นไป...”

นางสาว สุนิพัทธ์ อายุ 77 ปี เล่าว่า “...ทางบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำไร่ ทำสวน เมื่อครั้งลูกเล็ก อยากจะให้ลูกหลับเร็ว ๆ ก็จำต้องร้องเพลงกล่อมเพื่อจะได้รับการไปทำงาน ร้องแค่ 3-4 เพลงลูกก็หลับแล้ว ไม่ได้ไปฝึกฝนร้องจากที่ไหนแต่ได้ยินได้ฟังคนเฒ่าคนแก่ร้องต่อ ๆ กันมา ก็จำเนื้อเพลงได้ ลูก ๆ ทั้ง 4 คนเมื่อมีครอบครัว และมีบุตร ไม่มีใครเลยที่จะร้องเพลงกล่อมลูกของตัวเอง มีเพียงคุณยายที่มีโอกาสเลี้ยงหลาน และยังพอได้กล่อมหลานอยู่บ้าง นอกจากนี้ลูกของคุณยายต้องออกไปทำงานนอกบ้านกันทุกคน...” คุณยายสุนิพัทธ์ยังเล่าว่า “...เดี๋ยวนี้ไม่มีใครร้องเพลงกล่อมลูกกันแล้ว ลูกหลานของชาวบ้านบางสารในปัจจุบันที่มีอายุ 40 ลงมาไม่มีใครที่ร้องเพลง

กล่อมลูกได้เลย...” คุณยายเป็นคนที่เคยได้รับรางวัลชนะเลิศการขับร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ประจำปี พ.ศ. 2542 ที่โรงพยาบาลท่าศาลาซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำอำเภอจัดขึ้นในวันผู้สูงอายุ นับว่าเป็นความภูมิใจของคุณยาย ทั้งยังได้เผยแพร่ชื่อเสียงของชาวบ้านบางสารอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์นางบุญนง เมืองโย อายุ 63 ปี มีลูก 8 คน เล่าว่า “...สมัยก่อนที่บ้านไม่มีวิทยุ โทรทัศน์ ถ้าเด็ก ๆ จะฟังเพลงก็จะรบเร้าให้พ่อแม่ร้องเพลงให้ฟัง ตอนนั้นป้าร้องได้แต่เพลงกล่อมลูกเพราะได้ยินได้ฟังมาจากพ่อแม่ และญาติใกล้เคียง หากลูกจะนอนจะผูกเปลผ้าได้ต้นไม้ใหญ่ ต้องร้องกล่อมประมาณ 4-5 เพลงลูกถึงจะหลับ...” ทั้งปัจจุบันมีหลานที่อาศัยอยู่ด้วย 2 คน ก็ได้ร้องกล่อมหลานด้วย หลานยังร้องได้ และต้องร้องให้ฟังก่อนนอนทุกคืน นางบุญนงกล่าวอีกว่า “...ต่อไปหลานก็คงจะลืมเพราะเดี๋ยวนี้เริ่มฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์เป็นแล้ว พอโตขึ้นเข้าโรงเรียนก็คงจะลืมหมด ส่วนบทร้องที่หลานวัย 2 ขวบจำได้ คือ เพลงไปเมืองคอน...”

อย่างไรก็ตามสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวกับผู้วิจัย คือ รู้สึกเสียดายที่เพลงกล่อมลูกกำลังจะสูญหายไปพร้อมกับสังขารของคนเฒ่าคนแก่ในชุมชนที่ยังคงร้องเพลงได้ แต่จะทำอย่างไร ดังคำพูดของนางคล้อย ปู่ยิ้ม อายุ 60 ปีว่า “...เป็นเรื่องธรรมดาของการเปลี่ยนแปลง ของที่ใหม่กว่า สนุกกว่า ถูกใจคนฟัง ย่อมดึงดูดใจคนรุ่นใหม่ได้ดีกว่าของเก่า ๆ เช่นเพลงกล่อมลูก...”

จึงเห็นได้ว่าตั้งแต่อดีตมา เพลงกล่อมลูกมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านบางสารเป็นอย่างมาก ในอดีตเพลงมีการคงอยู่อย่างมั่นคง ทำหน้าที่รับใช้สังคมอย่างแนบแน่น คนมีความผูกพันกัน โดยมีเพลงกล่อมลูกเป็นสื่อกลางในการทำหน้าที่ดังกล่าว ชาวบ้านร้องเพลงได้อย่างหลากหลาย เรียกได้ว่าเกือบทุกครัวเรือน แต่ในปัจจุบันเนื่องจากวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวว่าเมื่อเวลาเปลี่ยนไปทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อค่านิยมของคนในหมู่บ้านเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามในปัจจุบันผู้วิจัยพบว่า ชุมชนบ้านบางสารยังคงมีผู้ร้องเพลงกล่อมลูกได้ถึง 15 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวว่าเมื่อก่อนจำเพลงได้มากมายแต่ตอนนี้ต้องมาฟื้นความจำกันใหม่เพราะไม่มีโอกาสได้ร้องเนื่องจากลูกๆ โตกันหมด จะมีก็แต่เฉพาะคนที่เลี้ยงหลานเท่านั้นที่ยังได้มีโอกาสร้องเพลงกล่อมลูกอยู่บ้าง

การคงอยู่ของเพลงกล่อมลูกในสภาวะปัจจุบันแตกต่างไปจากอดีตมากมาย กล่าวได้ว่าบทบาทหน้าที่ของเพลงเกือบไม่มีผลต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านแล้ว เพลงแทบจะหมดบทบาทหน้าที่โดยสิ้นเชิง ซึ่งการคงอยู่ในลักษณะนี้เป็นการคงอยู่เพื่อรอเวลาที่ทั้งหมดไปพร้อมๆ กับอายุขัยของผู้ที่ยังขับร้องเพลงกล่อมลูกได้

6.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร

เพลงกล่อมลูกเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งซึ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของสังคม ครอบครัวยุคที่วัฒนธรรมประเภอนั้นยังมีบทบาทหน้าที่ในสังคมก็จะดำรงอยู่ได้ ในทางตรงกันข้ามถ้าหากไม่มีบทบาทหน้าที่เพื่อสนองต่อความต้องการของคนในสังคมแล้วย่อมหมดความหมายลง และสูญหายไปเช่นเดียวกับเพลงกล่อมลูกภาคใต้ที่เคยมีความสัมพันธ์อันแนบแน่นต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านบางสารดังได้กล่าวไว้แล้ว กลับเสื่อมคลายหมดความหมายลงเพราะไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและค่านิยมที่ถูกปรับเปลี่ยนไปตามสภาพชีวิตสมัยใหม่ซึ่งมีความทันสมัย ความสะดวก รวดเร็ว ที่ตอบสนองคนรุ่นใหม่ได้ทันใจกว่า ดังมีปัจจัยหลายประการต่อไปนี้

6.2.1 การคมนาคม

การคมนาคมในอดีตของชุมชนบ้านบางสารใช้คลองกลายซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการยังชีพเป็นสำคัญ คลองกลายนับว่าเป็นคลองที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างมาก นับแต่การอาศัยลำน้ำในการกสิกรรม การคมนาคมติดต่อค้าขายกับพ่อค้า ต่างถิ่น หรือแม้กระทั่งการค้าขายกับต่างชาติ เช่น จีน, สิงคโปร์, อินเดีย เป็นต้น จากคำบอกเล่าของคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านว่า เมื่อ 60 – 70 ปีที่แล้ว ที่ปากน้ำกลายมีเรือสำเภามาจอดเพื่อซื้อขายสินค้ากับคนในหมู่บ้าน อาทิ มะพร้าว ปลาเค็ม น้ำมันยาง ข้าวสาร ส่วนการเดินทางไปต่างจังหวัดต่างๆ เช่น กรุงเทพฯ ของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะอาศัยเรือกลไฟที่แวะมาซื้อมะพร้าว เพราะการเดินทางด้วยเรือไฟไม่ต้องแวะค้างคืน เหมือนการเดินทางด้วยรถไฟ เนื่องจากช่วงนั้นทางรถไฟยังไม่เสร็จสมบูรณ์ ต้องอาศัยนอนค้างคืนที่ชุมพร ประจวบคีรีขันธ์ ชาวบ้านจะเดินทางเข้ามาในตัวเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องแวะเรือไปที่ ตำบลปากพูน จังหวัดนครศรีธรรมราชแล้วถึงจะมีถนนและรถโดยสารเข้าไปในตัวเมืองได้ ปัจจุบันคลองกลายมีสภาพตื้นเขิน เนื่องจากการทับถมของดินที่บริเวณปากน้ำ ทำให้เรือใหญ่ไม่สามารถเข้ามาจอดเทียบท่าได้

อดีตในหมู่บ้านมีถนนเพียง 2 เส้นทาง คือ ถนนตลาดอาทิตย์ – บางสาร (เดิมเรียกว่า ถนนพ่อท่านคง) และอีกเส้นทางคือ ถนนวัดเขา – ชายเล (เดิมเรียกว่า ถนนพ่อท่านกบ) ที่เรียกชื่อถนนเป็นชื่อของพ่อท่าน (หลวงพ่อ) เพราะว่าการทำถนนของชาวบ้านมีหลวงพ่อ 2 รูปที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงใหญ่ หากชาวบ้านได้ยินเสียงกลองเพลก็จะมาชุมนุมกันเพื่อช่วยกันทำงาน การทำถนนในระยะแรก ต้องเกณฑ์ชาวบ้านไปขนหินที่หาดหินงาม (อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช) โดยอาศัยเรือจากคลองกลายวิ่งออกสู่ทะเลอ่าวไทย เพื่อไปบรรทุกหิน ชาวบ้านเล่าว่า “...ตอนนั้นลำบากมากต้องวิ่งเรือประมาณ 20 ลำใหญ่ การทำถนนต้องใช้หินจำนวนมาก เนื่องจากบางส่วนเป็นลำคลองเล็ก ๆ

แต่ชาวบ้านก็ร่วมแรงร่วมใจช่วยกันทำเป็นอย่างดี จนเมื่อ พ.ศ. 2515 รัฐบาลจึงได้มีการพัฒนาถนนมากขึ้น...”

ความเจริญก้าวหน้าทางการคมนาคมส่งผลให้ความเจริญทางเทคโนโลยีต่างๆ เข้าไปในหมู่บ้านได้รวดเร็วขึ้น สิ่งที่จะอำนวยความสะดวกสบายต่างๆ เข้าไปอย่างรวดเร็ว จากเดิมต้องเดินทางด้วยเท้า เเกวียน ทางเรือ ก็พัฒนามาเป็นรถยนต์ (รถโดยสาร) หรือรถไฟ ซึ่งปัจจุบันในชุมชนมีการคมนาคมที่สะดวก ด้านหน้าหมู่บ้าน มีทางหลวงหมายเลข 401 (นครศรีธรรมราช – สุราษฎร์ธานี) ตัดผ่าน ถนนเส้นนี้ใช้เดินทางเชื่อมต่อระหว่างภาคใต้ไปยังกรุงเทพ ทั้งปัจจุบันรัฐบาลได้ขยายถนนจากเดิม 2 เลนเป็นถนน 4 เลน ตลอดเส้นทาง นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านจากเดิมมีถนนเพียง 2 สาย ดังกล่าวข้างต้น ก็ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลตัดถนนเชื่อมจากทางหลวงหมายเลข 401 เข้าหมู่บ้านเป็นถนนลาดยาง และเชื่อมต่อไปยังชายทะเลและสุดเขตที่ดินที่ซึ่งตัดออกไปสู่ทางหลวงหมายเลข 401 ได้อีกเส้นทางหนึ่ง ปัจจุบันในชุมชนมีถนนทั้งที่เป็นถนนลาดยาง และถนนลูกรังรวมทั้งสิ้น 8 สาย นอกจากการเดินทางโดยทางบกซึ่งมีรถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถจักรยานแล้ว ยังมีการเดินทางโดยทางอากาศ ซึ่งเดิมสนามบินใช้ทำอากาศยานของกองทัพภาคที่ 4 ห่างจากตัว อำเภอท่าศาลา ประมาณ 30 กิโลเมตร และห่างจากพื้นที่ที่ศึกษา ประมาณ 42 กิโลเมตร แต่ปัจจุบัน สนามบินพาณิชย์แห่งใหม่สร้างเสร็จเมื่อต้นเดือนธันวาคม 2541 โดยตั้งอยู่ทางด้านเหนือของตัวเมือง นครศรีธรรมราช บนทางหลวงหมายเลข 403 นครศรีธรรมราช – อำเภอรัตนบุรี มีเที่ยวบิน ไป – กลับ ทุกวันวันละ 1 เที่ยวบิน ระยะทางจากสนามบินใกล้ขึ้นกว่าเดิมและเดินทางได้สะดวกขึ้น ทำให้การเดินทางรวดเร็ว ดังนั้นการติดต่อของคนในหมู่บ้านกับโลกภายนอกจึงกระทำโดยง่าย และรับรู้ความเป็นไปในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ดังได้กล่าวแล้วว่า นับแต่ได้มีการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะเรื่องการคมนาคมส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น เพลงกล่อมลูกซึ่งแต่เดิมเคยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตจึงถูกปัจจัยต่างๆ กระทบเกิดการเปลี่ยนแปลงไปโดยปริยาย ความเจริญทางด้านคมนาคม ที่นำความเจริญทางด้านความบันเทิงอื่นๆ เข้ามาอย่างสะดวก อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ ที่นำเสนอเพลงรูปแบบใหม่ หรือสื่อต่างๆ ที่เป็นสิ่งที่น่าสนใจมาให้เลือกสรรมากขึ้นจากที่มีอยู่ จากการสัมภาษณ์แต่เดิมชาวบ้านเคยร้องเพลงบอก เพลงกล่อมลูก ทั้งร้องกล่อมและร้องเป็นเพลงปฏิพากย์ แต่ปัจจุบันชาวบ้านกลับหันไปเห็นความสำคัญในสิ่งใหม่ที่เข้ามา ความสนใจของคนในหมู่บ้านที่จะสนใจการเล่นแบบดั้งเดิม จึงลดน้อยลง คนรุ่นหลังขาดความสนใจที่จะสืบทอดการร้องกล่อมลูก เนื่องจากท่วงทำนองไม่ทันสมัย ขาดความไพเราะทางด้านดนตรี ทั้งนี้ร้องก็จดจำยากไม่เหมือนกับเพลงสมัยใหม่ จึงทำให้เพลงกล่อมลูกกำลังจะหายไปจากวิถีชีวิตของชาวบ้านในยุคปัจจุบัน

6.2.2 การศึกษา

ในอดีตชาวบ้านในชุมชนบ้านบางสารได้รับการศึกษาโดยรัฐบาลจัดระบบการศึกษาในปี พ.ศ. 2503 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2510 – 2514) เพียงแค่ระดับประถมศึกษาตอนต้นคือ ป. 1 – ป. 4 โรงเรียนในสังกัดของรัฐบาลขณะนั้นได้แก่โรงเรียนวัดเขาพนมไตรรัตน์ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 แต่หากชาวบ้านคนใดที่มีฐานะดี อาจศึกษาต่อระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมีมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 1 – ม.ศ. 3) แต่ก็มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับชาวบ้านที่จบเพียงแค่ ป. 1 – ป. 4 สาเหตุประการหนึ่งมาจากอาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่จะมองว่าให้ลูกเรียนจนแค่ ป. 4 ก็เพียงพอ เพราะต้องมาช่วยกันทำงานซึ่งต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก จะเรียนในระดับสูงก็ไม่มีประโยชน์ ดังนั้นประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านจึงจบการศึกษาในระดับประถม 4 คิดเป็นจำนวนร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมด (โกมล เอี่ยมคง, สัมภาษณ์) จนถึงปี พ.ศ. 2520 รัฐบาลมีกฎหมายกำหนดให้การศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ คือให้เด็กที่มีอายุ 6 – 8 ปี เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาโดยรัฐจัดให้เปล่า คือไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน โดยเด็กทุกคนที่มีอายุ 8 ปี ต้องเรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาจนกว่าจะมีอายุย่างเข้า 15 ปี จาก กฎหมายข้อนี้รวมทั้งปัจจัยด้านอื่น เช่นความเจริญด้านเทคโนโลยีที่เข้ามา ส่งผลให้ทัศนคติของชาวบ้านเปลี่ยนไป พ่อแม่ หรือผู้ปกครองเริ่มมองเห็นความสำคัญของการศึกษามากยิ่งขึ้น จากการศึกษาที่ไม่สนับสนุนให้บุตรหลานได้เล่าเรียน ก็เริ่มสนับสนุนให้เรียนมากขึ้น เหตุผลนี้แสดงให้เห็นว่าเด็ก ๆ ในหมู่บ้านใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่โรงเรียน เวลาที่จะต้องอยู่กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองน้อยลง อดีตการเลี้ยงลูกเด็กได้ฟังเพลงกล่อมลูกตลอดเวลาซึ่งเป็นการซึมซับเพลงไปโดยปริยาย แต่เมื่อเด็กจะต้องเข้าโรงเรียน โอกาสที่อยู่บ้านกับพ่อแม่ หรือญาติ ๆ จึงน้อยลงเหตุนี้จึงเป็นช่องว่างที่พ่อแม่ไม่มีโอกาสได้ใช้เพลงกล่อมลูกดังแต่ก่อน

จากแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 – 2534) ที่ส่งเสริมให้เด็กอายุตั้งแต่ 3 – 5 ปี ให้ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา (อนุบาล) ส่งผลให้เด็กในหมู่บ้านต้องเข้าเรียนตามที่รัฐกำหนด เด็กส่วนใหญ่เข้ารับการการศึกษาที่โรงเรียนอนุบาลมังกทวิสิน ตั้งอยู่ระหว่างเขตอำเภอท่าศาลากับอำเภอลิขิต ชาวบ้านเล่าว่า “...เหตุที่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนที่โรงเรียนนี้เพราะมีรถโรงเรียนรับ ส่ง อำนวยความสะดวกสบายสำหรับผู้ที่ไม่ค่อยมีเวลาไปรับไปส่งบุตรหลานได้...” (พริ้ม เพชรทอง และสนอง วัชรปาน, สัมภาษณ์) นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนอีกหลายแห่งที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ กัน ได้แก่ โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์ โรงเรียนวัดเขาพนมไตรรัตน์ ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 4 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนเช่นกัน

จากเหตุผลดังกล่าวเมื่อเด็กส่วนใหญ่ต้องเข้าโรงเรียนเวลาของเด็กจึงอยู่ในโรงเรียนมากกว่าอยู่ที่บ้าน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย กับลูกขาดช่วงไปในระหว่างวัน ดังนั้นโอกาสที่เด็กจะได้ฟังเพลงกล่อมลูกจึงลดน้อยลง เหลือแต่เพียงช่วงก่อนนอนตอนค่ำเท่านั้น แต่หากอยู่บ้านเด็กคงได้ฟังช่วงนอนกลางวันด้วย ถึงแม้ว่าทางโรงเรียนมีเวลาให้เด็กนอนตอนกลางวัน ก็ไม่มีการร้องเพลงกล่อมลูกให้เด็กฟัง ด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น ครูไม่สามารถร้องได้ ต้องเตรียมการสอนมีงานธุรการอื่นๆ เป็นต้น เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยไม่สำคัญ กิจกรรมเช่นนี้เมื่อเนิ่นนานเข้า ก็ทำให้เพลงกล่อมลูกเลือนหายไป

การศึกษาเป็นระบบหนึ่งที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูก ในอดีตเด็ก ๆ มีเวลาอยู่กับบ้านใกล้ชิดพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย เพราะไม่ได้เรียนหนังสือ ถ้าพ่อแม่ทำงาน พี่ก็เลี้ยงน้องเดี๋ยวนี้วัฒนธรรมเปลี่ยนไปทุกคนต้องเรียนหนังสือ โอกาสที่เด็กจะอยู่กับญาติ ๆ น้อยลง และโอกาสที่พ่อแม่จะจับกล่อมลูกก็น้อยลงเช่นกัน ทำให้เพลงหมดยุคบทบาทหน้าที่ลงไปด้วย (วิมล คำศรี, สัมภาษณ์)

จวบจนปัจจุบันทัศนคติของชาวบ้าน ในเรื่องการศึกษาเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ชาวบ้านนิยมส่งบุตรหลานของตนให้เรียนหนังสือสูง สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านค่านิยม โดยนิยมให้ลูกมีการศึกษาเพื่อต้องการเลื่อนฐานะทางสังคมของตน คนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านล้วนได้รับการศึกษา เนื่องจากอดีตพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ล้วนมีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นอาชีพที่เหนื่อย และยากลำบากทั้งค่านิยมเกี่ยวกับการเป็นเจ้าคน นายคน ก็ปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนไทย ดังนั้น ลูกหลานของชาวบ้าน จึงมีจำนวนไม่น้อยที่ประกอบอาชีพรับราชการ เช่น ครู หรือ ส่วนราชการอื่นๆ ดังนั้นเมื่อการศึกษาเปลี่ยนจึงส่งผลให้อาชีพของชาวบ้านส่วนหนึ่งเปลี่ยนไปด้วย คือ การเห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ เรื่องปากท้อง ของครอบครัวเป็นใหญ่ ต้องทำงานหนักเพื่อให้มีรายได้เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น การทำงานนอกบ้าน พ่อแม่ส่วนใหญ่จึงไม่มีเวลาเลี้ยงดูลูก โอกาสที่จะร้องเพลงกล่อมลูกก็มีน้อยลงตามไปด้วย เมื่อคนมีทัศนคติที่เปลี่ยนไปอาจมองว่าการร้องเพลงกล่อมลูกเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ในเมื่อสิ่งที่สำคัญกว่า คือ เงินทองที่ต้องกินต้องใช้ ต้องหาเงินเพื่อเป็นทุนค่าศึกษาของลูกๆ พ่อแม่บางรายที่มีอาชีพรับจ้างในหมู่บ้าน ไม่มีเวลาอยู่ดูแลลูกเหมือนแต่ก่อน เพราะต้องเจียดเวลาไปทำงานให้หนักขึ้น เพื่อที่จะได้มีเงินจุนเจือครอบครัว โอกาสที่จะอยู่บ้านเลี้ยงลูกก็น้อยลง บางรายต้องฝากเด็กไว้กับเนอสเซอรี่ หรือสถานเลี้ยงเด็ก ดังนั้น ปู่ย่า ตายาย หรือพ่อแม่ ที่จับกล่อมลูกด้วยการร้องเพลงให้ลูกนอนก็เริ่มห่างหายไปจากชุมชน

นอกจากนี้ระบบการศึกษาสมัยใหม่มิได้เอื้อต่อการเรียนการสอนในเรื่องของศิลปะพื้นบ้านเท่าที่ควร จากการสัมภาษณ์พบว่า ในโรงเรียนไม่มีหลักสูตรเกี่ยวกับการร้องเพลงพื้นบ้าน หรือเพลงกล่อมลูกเลย เด็กที่เรียนเรื่องของคนตรีจะได้รับการสอนเกี่ยวกับเพลงที่ทันสมัย เช่นการเดินรำ การเคลื่อนไหวประกอบจังหวะ ล้วนใช้เพลง และดนตรีสมัยใหม่แทบทั้งสิ้น แม้จะมีการเรียนเกี่ยวกับดนตรีไทยบ้าง แต่ก็ไม่ใช่เพลงพื้นบ้าน ทำให้บทบาทของเพลงกล่อมลูกไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดภายในระบบการเรียนการสอนปัจจุบัน ยิ่งทำให้เพลงหมอคคุณค่าและความหมายในสังคมยุคใหม่มากขึ้น

6.2.3 เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง

นับจากอดีตถึงปัจจุบันเทคโนโลยีได้พัฒนาให้เจริญรุดหน้าไปพร้อมกับกาลเวลาที่มิเคยหยุดนิ่ง มนุษย์ย่อมปรับตัวและรับความเปลี่ยนแปลงที่มาพร้อมกับความทันสมัยเช่นเดียวกับสังคมอื่น สังคมบ้านบางสารก็เกิดความเปลี่ยนแปลงในทำนองเดียวกัน การรับเอาสิ่งบันเทิงในรูปแบบใหม่เป็นทั้งเครื่องมือสื่อสารที่ดึงดูดใจ เร้าใจ กว่าแบบเก่าเข้ามาส่งผลให้ความสนใจและค่านิยมของชาวบ้านในเรื่องของการละเล่นและการบันเทิงเปลี่ยนแปลงไป

เพลงกล่อมลูกภาคใต้ นับเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่ทำหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการของชาวบ้านได้หลากหลาย ให้ทั้งความบันเทิงผ่อนคลายยามเหน็ดเหนื่อยจากการงาน เป็นเครื่องมือสื่อสารมวลชนของท้องถิ่นที่จะส่งข่าวสารรายงานเหตุการณ์ความเป็นไปของสังคมให้รับรู้ ในสมัยของ จอมพลป.พิบูลสงคราม ท่านได้สั่งให้ชาวใต้แต่งเพลงกล่อมลูกเพื่อไปโจมตีคนที่กินหมาก โดยมีความนัยว่า การกินหมากทำให้สิ้นเปลืองเงินทอง ผู้ที่กินหมากเป็นคนจากป่าเขาไม่มีความเจริญทัดเทียมอารยประเทศ ทำให้ชาวต่างชาติดูถูกเหยียดหยามได้ จึงสมควรเลิกกินหมากเสีย เพลงกล่อมลูกจึงมีบทบาทหน้าที่เหมือนกับเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญที่จะตอบสนองความต้องการของผู้นำประเทศในระบอบเวลานั้น (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์)

ดังนั้นในอดีตบทบาทของเพลงกล่อมลูกเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารในชุมชน ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะสมัยก่อนคนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้เวลาจะอยู่กับบ้าน การจะไปสนใจเรื่องราวต่าง ๆ ภายนอกมีน้อย ซึ่งมีสาเหตุจากความไม่สะดวกด้านต่าง ๆ เช่น การคมนาคม เป็นต้น แม้แต่ข่าวคราวที่เกิดขึ้นในเขตอื่นนอกหมู่บ้านของตนก็ไม่สามารถรู้ได้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ชาวบ้านพบเห็นในชีวิตประจำวันก็จะจำได้แม่นยำ บางส่วนจึงถูกนำมาร้องเป็นบทเพลงเพื่อเสียดสีกัน เพื่อวิจารณ์สังคมเพื่อกระทบกระเทียบเย้ยเพื่อนบ้าน เพลงกล่อมลูกจึงเป็นทั้งเครื่องมือเพื่อความบันเทิงและเครื่องมือสื่อสารภายในเวลาเดียวกัน

แต่ภายหลังจากความเจริญด้านเทคโนโลยี และการคมนาคมที่สะดวกขึ้นเข้ามาถึงชุมชน บ้านบางสาร จึงส่งผลให้เกิดเครื่องมือสื่อสารในรูปแบบใหม่เข้ามาพร้อมกับความบันเทิง อาทิ วิทยุ ที่เข้ามาในหมู่บ้าน เมื่อประมาณ พ.ศ. 2500 ในระยะแรกชาวบ้านรู้สึกตื่นเต้นกับสื่อประเภทนี้มาก เจ้าของคนแรกที่มีวิทยุ คือ นายถาวร บุญฤทธิ์ อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11 หมู่ 3 บ้านบางสารแรกทีเดียวไม่มีไฟฟ้าจึงใช้ถ่านไฟฉายเป็นพลังงาน ราคาเครื่องละ 550 บาท หากบ้านใดยังไม่มีเงินพอที่จะซื้อวิทยุไว้ฟังก็ต้องอาศัยฟังจากบ้านคนอื่น รายการทางสถานีวิทยุที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้นได้แก่ คณะละครแก้วฟ้า ที่ชาวบ้านบอกว่าชื่นชอบมาก ใช้ฟังหนึ่งตระกูล มโนราห์ ที่เริ่มถ่ายทอดกระจายเสียงทางวิทยุ บางครั้งถึงกับมีปากเสียงกัน เพราะต่างคนต่างก็จะฟังรายการที่ตนชอบ ถึงกระทั่งต้องเก็บเงิน หรือซื้อขายในระบบเงินผ่อน ขณะนั้นร้านขายของที่มีวิทยุขาย คือร้านโกฮาย เป็นชาวจีน ตั้งร้านอยู่ในหมู่ที่ 4 (บ้านตลาดอาทิตย์) และนอกจากละครวิทยุ และเพลงพื้นบ้านแล้ว ก็จะฟังเพลงลูกทุ่ง นักร้องที่มีชื่อเสียง เช่น ทูล ทองใจ ก้าน แก้วสุพรรณ ชาย เมืองสิงห์ และสุรพล สมบัติเจริญ เป็นต้น

นอกจากนี้เมื่อมีวิทยุกันอย่างแพร่หลายแล้วการประกอบกิจการงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะทำอาชีพประมง ทำสวน ทำไร่ ก็จะใช้วิทยุเปิดเพลงไว้ฟังไปพลางทำงานไปพลาง ซึ่งช่วยให้มีกำลังใจร่างกายแข็งแรงให้ทำงานอีกทางหนึ่ง การฟังข่าวสารบ้านเมืองทำให้รับรู้ข่าวสารการเคลื่อนไหวของสังคมภายนอก ชาวบ้านเล่าว่าขณะนั้นวิทยุเปรียบได้กับส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของพวกเขาเลยทีเดียว เหตุนี้เพลงกล่อมลูกซึ่งรับใช้สังคมของชาวบ้านบางสารมาเป็นเวลานาน จึงเริ่มมีบทบาทน้อยลง ชาวบ้านที่เคยร้องเพลงกล่อมลูกได้ ก็ไม่ค่อยได้ร้องหันไปฟังวิทยุ และให้เวลากับการฟังวิทยุมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามในช่วงเวลาขณะนั้นเพลงกล่อมลูก ก็ยังมีได้หมดบทบาทหน้าที่โดยสิ้นเชิง แม้สังคมของชาวบ้านจะเริ่มรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามา การฟังเพลงที่เป็นเพลงสมัยใหม่ เริ่มมีความสำคัญ และถือเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันมากขึ้นก็ตาม จนกระทั่งปี พ.ศ. 2518 มีความบันเทิงรูปแบบใหม่ที่นำตื่นเต้นยิ่งกว่าวิทยุ ชาวบ้านเล่าว่าตื่นเต้นกับเครื่องเล่นที่ปรากฏทั้งภาพและเสียง เรียกว่า “โทรทัศน์” โทรทัศน์ที่มีในระยะแรกเป็นภาพขาวดำใช้หม้อแบตเตอรี่แทนไฟฟ้า เนื่องจากเวลานั้นในหมู่บ้านยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านที่มีโทรทัศน์เป็นบ้านแรก คือ นางจาย เอี่ยมคง อายุ 95 ปี อยู่บ้านเลขที่ 015 หมู่ที่ 3 บ้านบางสาร ซื้อมาด้วยราคาประมาณ 7,000 บาท เวลาต่อมาบ้านอื่นๆ ก็หาซื้อบ้างแต่ก็มีเพียงไม่กี่ครัวเรือนเท่านั้น ชาวบ้านบอกว่าสมัยนั้นโทรทัศน์ราคาแพงมาก ไม่มีเงินพอซื้อ คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ถ้าอยากดูโทรทัศน์ต้องไปอาศัยดูที่บ้านคนอื่น บางบ้านก็คิดสตางค์ค่าดูประมาณ 50 สตางค์ต่อคน ส่วนบ้านที่ค้าขาย หรือขายของชำก็จะเปิดโทรทัศน์ให้ดูฟรีเป็นการดึงดูดค่าทำให้ขายของได้ดีขึ้น โดยเฉพาะเด็กที่เข้ามาซื้อขนมกินพร้อมนั่งดูรายการโทรทัศน์

ไปด้วย ส่วนผู้ใหญ่ราชการตอนกลางวันที่ชอบ คือรายการมวยไทยที่ถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์จะมีการชุมนุมกันหน้าร้านขายของชำ ช่วงค่ำจะมีหนังจักร ๆ วงศ์ ๆ เช่น เรื่องจินดาสมุทร ไชยเชษฐ์ เกรียงมรดก ลูกสาวพระอาทิตย์ เป็นต้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ชวนญาติ ๆ เพื่อน ๆ เดินกันไปเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อไปดูละครโทรทัศน์เรื่องที่ตนชอบ

ต่อมาโทรทัศน์เริ่มมีการซื้อขายมากขึ้น จากโทรทัศน์ขาวดำ ก็เปลี่ยนเป็นโทรทัศน์สี แต่ก็ยังคงใช้แบตเตอรี่เช่นเดิม บ้านที่ซื้อโทรทัศน์สีในระยะแรกๆ ได้แก่ บ้านนายสวาท รัตนศีกานต์ อายุ 52 ปี อยู่บ้านเลขที่ 51/1 หมู่ที่ 3 บ้านบางสาร ซื่อในราคาเครื่องละ 8,500 บาท บางคนซื้อระบบเงินผ่อนหากคิดราคารวมดอกเบี้ยแล้วราคาประมาณ 13,500 บาท ชาวบ้านบอกว่าส่วนใหญ่จะซื้อในระบบเงินผ่อน เพราะสงสารลูก ๆ ที่ต้องไปชะเง้อคอยมองโทรทัศน์บ้านคนอื่น จึงยอมเสียเงินในระยะยาว ประการหนึ่งเป็นการประกาศให้เห็นถึงความมีหน้ามีตาของชาวบ้านว่าตนเองก็ไม่น้อยหน้าเช่นกัน ดังนั้นทุกบ้านจึงต้องมีโทรทัศน์ เพราะมิฉะนั้นจะเป็นคนตกข่าว เพราะคนรุ่นใหม่ต้องพูดเรื่องการเมือง ชาวสังคมบันเทิง ความเป็นไปของสังคมภายนอก เป็นต้น

เมื่อชาวบ้านมีโทรทัศน์สิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดคือ ค่านิยมเรื่องรูปแบบความบันเทิง ในอดีต ชาวบ้านชื่นชอบการแสดงหนังตะลุง โนรา เพลงบอก เพลงร้องเรือ(เพลงกล่อมลูก)เป็นอย่างมาก ยามค่ำมีการจัดแสดง เช่นหนังตะลุง ที่ชาวบ้านว่าจ้างมา โดยมีแข่งขันประชันกัน สถานที่ที่จัดเป็นวิก (โรง) คือสี่แยกตลาดอาทิตย์ โดยเก็บค่าดูครั้งละ 3 บาท ชาวบ้านออกมาดูกันเกือบทั้งหมู่บ้าน การแสดงมีตลอดทั้งคืน หากโรงหนังโรงไหนมีคนดูมากกว่าก็จะเป็นผู้ชนะ ซึ่งผลการตัดสินส่วนใหญ่จะปรากฏในเช้ามีดของอีกวันหนึ่ง ช่วงเทศกาลสงกรานต์ ยามดึกมีการร้องเพลงบอก มีโนราแสดงโดยเก็บค่าดูในทำนองเดียวกัน และการร้องเพลงกล่อมลูกเพื่อความบันเทิงยามค่ำคืน สิ่งเหล่านี้เริ่มเลือนหายไปเนื่องจากชาวบ้านใช้เวลาในการดูโทรทัศน์เพื่อความบันเทิงที่ถ่ายทอดทางโทรทัศน์เสียส่วนใหญ่

“...ในเรื่องของความบันเทิงต่าง ๆ แท้ที่จริงแล้วการร้องเพลงกล่อมลูกเพื่อให้เด็กอบอุ่นหรือเพื่อความบันเทิง มันก็เกิดมาจากความบันเทิงของผู้ใหญ่นั้นเอง ผู้ใหญ่บันเทิงอย่างไรก็ว่าออกมาอย่างนั้น อยากร้องเพลง อยากรบทวนเพลงที่ตนพอใจ เพลงที่ตนได้ยินได้ฟังมา ก็ว่ากันไป...” (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, สัมภาษณ์)

จากคำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงในอดีตของชาวบ้านบางสารมีความบันเทิงที่ตนพึงพอใจ คือ เพลงกล่อมลูก และอื่นๆ แต่เมื่อเวลาผ่านไป รูปแบบความบันเทิงแบบใหม่ที่เข้ามาในวิถีชีวิตของพวกเขาจากสื่อเทคโนโลยีดังกล่าว นำมาซึ่งความแปลกใหม่ เราใจ ตื่นเต้นกว่า มีทั้งภาพ แสง สีเสียง ที่ประกอบเข้ากันทำให้เกิดความถูกต้องใจ แก่ผู้รับชม และรับฟัง ในทำนองเดียวกัน เมื่อเวลาเปลี่ยนไปมีสื่อสมัยใหม่ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ คาราโอเกะ และเด็กรุ่นใหม่เกิดมาในช่วงที่มีสื่อ

ทันสมัยครบครัน มีเพลงมากมาย ทั้งแสงสีเสียง ความตื่นเต้น ความเร้าใจที่ไปสอดรับกับความต้องการของคนตามหลักจิตวิทยาจึงส่งผลให้เพลงกล่อมลูกมีบทบาทลดลงไปเนื่องจากไม่มีใครสนใจจะฟังเพราะมีแต่เสียงรบกวนอย่างเดียวไม่มีดนตรีประกอบ เด็กบางคนฟังแล้วบอกว่าเซย ล้าสมัย ไม่มีความไพเราะ (วิมล คำศรี, สัมภาษณ์) ปัจจุบันนอกจากวิทยุ โทรทัศน์ที่เข้ามาสู่ชุมชนบ้านบางสารแล้วยังมีความบันเทิงในรูปแบบใหม่อีก คือ วงดนตรีสากล เช่น วงดนตรีลูกทุ่งของนักร้องที่มีชื่อเสียง อย่างเอกชัย ศรีวิชัย ซึ่งมีภูมิลำเนาเกิดที่อำเภอท่าศาลา จากการสัมภาษณ์ทราบว่า เนื่องจากเอกชัย เป็นคนชาวท่าศาลา จึงเป็นปัจจัยให้ชาวบ้านชื่นชอบศิลปินผู้นี้มาก เมื่อมีการแสดงแต่ครั้ง เช่นที่วัดขรัวช่วย ตำบลเสาแพ อำเภอสิชล อยู่ติดเขตอำเภอท่าศาลา ชาวบ้านจะจ้างรถยนต์ไปชมคอนเสิร์ตเกือบทั้งหมด

นอกจากนี้เครื่องให้ความบันเทิงแก่ชาวบ้านบางสาร อีกประการหนึ่งคือ คาราโอเกะ ที่เป็นเครื่องให้ความบันเทิงชนิดใหม่ กล่าวได้ว่าเรียกความสนใจของคนรุ่นใหม่ได้เป็นอย่างดี เพราะคาราโอเกะเสนอทั้งภาพประกอบเนื้อร้อง และคนชมสามารถขับร้องเองได้ด้วย เริ่มแรกมีตู้คาราโอเกะนั้นได้รับความนิยมจากชาวบ้านมาก เมื่อใดก็ตามที่ว่างจากงานก็มักจะแวะเวียนไปใช้บริการเสมอ สถานที่ตั้งอยู่ที่ร้านน้ำชาใกล้ ๆ ริมทะเลทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ชาวบ้านบอกว่า บรรยากาศดี เย็นเนื่องจากมีลมทะเลพัดเย็นสบาย ไม่ร้อนอบอ้าว มีคนในหมู่บ้าน และนอกหมู่บ้านใช้บริการทุกวัน มีเพลงหลากหลายทั้งศิลปินลูกทุ่ง ลูกกรุง หรือเพลงสตริง โดยคิดค่าบริการเพลงละ 5 บาท ทางร้านขายน้ำชาซึ่งเป็นเครื่องดื่มที่นิยมดื่มในช่วงเช้า และช่วงเย็นของวันขายแก้วละ 6 บาท มีบริการตู้เพลงจนถึงเที่ยงคืน

ภาพที่ 4 คาราโอเกะในหมู่บ้าน

ปัจจุบันการแสดงในรูปแบบความบันเทิงต่างๆ ถูกนำเสนอด้วยเครื่องมือเทคโนโลยีการสื่อสาร ที่สามารถสื่อสารได้ครอบคลุมทั่วประเทศโดยการขยายเครือข่ายสถานีวิทยุโทรทัศน์ หรือ สัญญาณผ่านดาวเทียม กอปรกับความต้องการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันนี้มีปริมาณมาก ระบบการซื้อขายอำนวยความสะดวกให้ผู้ที่มีกำลังซื้อในระดับต่ำก็สามารถจับจ่ายเป็นเจ้าของได้ การมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสมัยใหม่ ถ้าครอบครัวใดไม่มีเทคโนโลยีด้านนี้อาจจะถูกกล่าวหาว่า เชย หรือ ล้าหลัง ซึ่งทำให้การรับรู้เรื่องความบันเทิงอาทิ ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ เพลง ข่าวสาร หรือรายการต่างๆ เป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลายท่านในชุมชนที่ยังคงร้องเพลงกล่อมลูกได้ กล่าวว่าขณะนี้เพลงกล่อมลูกไม่มีใครร้องกันแล้ว ถ้าไม่มีใครมาออกปากให้ว่านก็คงไม่มีโอกาสร้อง คนเลี้ยงเด็กในหมู่บ้านส่วนใหญ่เปิดวิทยุ เทป หรือโทรทัศน์ให้เด็กฟังหรือมิฉะนั้นก็ร้องเพลงสมัยใหม่กล่อมลูกแทน

สิ่งบันเทิงต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้ชาวบ้านที่เคยร้องเพลงกล่อมลูกได้ มีสนใจที่จะร้องเพลงกล่อมลูกต่อไป หากทว่าเมื่อกลับจากงานถึงบ้านเป็นเวลาของการพักผ่อน การผ่อนคลายความตึงเครียดต่างก็มีเสียงเพลงจากวิทยุ เพลงจากคาราโอเกะ ภาพยนตร์จากวิดีโอ หรือละครทางโทรทัศน์ที่ทันสมัยและสนุกสนานกว่าที่จะมานั่งร้องเพลงกล่อมลูกให้เหน็ดเหนื่อย ทั้งปัจจุบันแม้แต่เด็กที่เป็น

ส่วนของผู้ฟังเพลงกล่อมลูกก็มีใฝ่อยากฟังแล้ว เพราะการฟังเพลงจากรายการวิทยุ การดูโทรทัศน์ดูจะสนุกสนานกว่ามาก

ความเจริญทางเทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง นับเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความคิดของชาวบ้าน ที่มีต่อเพลงกล่อมลูก เนื่องจากมีสมรรถนะในการแพร่กระจายสิ่งที่ทันสมัยจากโลกภายนอกโดยผ่านสื่อต่างๆ เข้าไปถึงกลุ่มคนและชุมชนต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง แม้ในท้องถิ่นที่เป็นชนบท และนอกจากชาวบ้านที่นี่จะได้รับรู้จากระบบเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยแล้วยังมีการรับรู้ความบันเทิงอื่นที่ได้จากชาวบ้านในท้องถิ่นที่ย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในเมืองและยังนำอิทธิพลนั้นๆ กลับมายังท้องถิ่นตน จะเห็นได้ว่า สื่อความบันเทิงต่างๆ สามารถแพร่กระจายไปสู่ชุมชนได้หลายทาง ยังผลให้เกิดต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวบ้านเป็นอย่างมาก

6.2.4 ระบบเครือญาติ

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังแนวคิด ค่านิยม และวิถีทางดำเนินชีวิตให้แก่ลูกหลานมากกว่าสถาบันอื่น จึงกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันที่ช่วยป้องกันพฤติกรรมของลูกหลานให้เป็นคนดีของสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

ครอบครัวของชุมชนบ้านบางสารในอดีตเป็นครอบครัวขยายอยู่ร่วมกันกับปู่ย่าตายาย เนื่องจากวิถีชีวิตของชาวชนบทที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พ่อแม่จึงจำเป็นต้องมีลูกหลายๆ คน เพื่อที่จะมีแรงงานให้พอเพียง การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่ มีข้อดี คือ การดูแลซึ่งกันและกัน การประคับประคองช่วยเหลือกันในยามทุกข์ยาก ยามเจ็บไข้ได้ป่วย ช่วยดูแลพฤติกรรมของลูกหลานอย่างใกล้ชิด ความผูกพันกันระหว่างคนในครอบครัวค่อนข้างแน่นแฟ้น หากพ่อแม่ต้องไปทำงานนอกบ้าน ภาระการเลี้ยงดูเด็กเล็กมักตกเป็นหน้าที่ของญาติพี่น้องที่จะช่วยกันอบรม จัดเกลานิสัยใจคอของเด็ก เมื่อถึงเวลาเติบจนพ่อแม่หรือพี่ป้าน้ำอาคนใดคนหนึ่งอาจจะเป็นผู้ร้องเพลงกล่อมลูก ส่วนสมาชิกในครอบครัวที่เหลือก็อาจทำภาระกิจส่วนตัวอื่นๆ พร้อมกับได้รับฟังเพลงกล่อมลูก และซึมซาบเพลงกล่อมลูกไปโดยปริยาย ฉะนั้นเพลงกล่อมลูกจึงไม่ได้ทำหน้าที่เพียงกล่อมเด็กเท่านั้น แต่ยังสร้างความเพลิดเพลินให้กับคนรอบข้าง ทั้งยังเป็นการถ่ายทอดเพลงให้ผู้รับฟังโดยไม่รู้ตัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวร้องเพลงกล่อมลูกได้โดยปริยาย ดังนั้นในอดีตของชุมชนบ้านบางสารญาติๆ นับเป็นบุคคลที่สำคัญในครอบครัวและมีบทบาทอย่างมากที่จะอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดี ในที่นี้การเลี้ยงดูลูกหลานของครอบครัว โดยการปลูกฝังสิ่งต่างๆ ที่มีเพลงกล่อมลูกเป็นเครื่องมือ สื่อผ่านล้วนเป็นการสร้างคุณค่าทางด้านจิตใจเป็นอย่างมาก เด็กๆ จะได้รับคำอบรมสั่งสอนตั้งแต่เยาว์วัยให้รู้จักวางตนในสังคมอย่างเหมาะสม มีแนวคิดและค่านิยมที่ถูกต้องแก่การใช้ชีวิต โดยผ่านเพลงกล่อมลูกดังที่กล่าวมา

ในสังคมบ้านบางสาร สิ่งที่ผู้วิจัยสังเกตคือ ความมีน้ำใจซึ่งกันและกัน มีผู้ให้ข้อมูลหลายท่านกล่าวว่า ยินดีให้ความช่วยเหลือเสมือนกับว่าเป็นญาติ ดังนั้นระบบเครือญาติของชุมชนค่อนข้างผูกพันกันในระดับหนึ่งไม่ว่าจะเป็นญาติหรือเพื่อนบ้านที่ต้องการความช่วยเหลือต่างก็ทุ่มเทแรงกายแรงใจกันเต็มกำลังความสามารถ บ้านใดมีงาน ญาติๆ และเพื่อนบ้านต้องถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องไปช่วย เช่น งานศพ งานแต่งงาน งานบวช งานบุญต่าง ๆ เป็นต้น การแบ่งงานกันทำแล้วแต่ความถนัด อาทิ ผู้ชายช่วยเรื่องแบกหาม กางเต็นท์ สร้างโรงครัว ผู้หญิงส่วนใหญ่จะทำหน้าที่จัดข้าวปลา หุงหาอาหาร ความมีน้ำใจของสังคมลักษณะนี้รวมไปถึง ถ้าบ้านเจ้าของงานขาดสิ่งของใด ๆ ก็ตามสามารถหยิบยืมกันได้ หากสภาพชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมที่พัฒนาตามลัทธิวัตถุนิยม การนำพาความเจริญต่างๆทางเทคโนโลยี ส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากยิ่งขึ้น

ความเจริญต่างๆที่เข้ามาสู่บ้านบางสาร ได้แก่ การคมนาคม เทคโนโลยีต่างๆ รวมทั้งสาธารณูปโภค ส่งผลให้ชาวบ้านเกิดการปรับตัวในการดำรงชีวิตให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ จากครอบครัวขยายได้กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็กลง เนื่องจากสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจที่ต้องบีบคั้นให้พ่อแม่ต้องทำงานมากยิ่งขึ้น การมีครอบครัวขนาดใหญ่ย่อมมีรายจ่ายมาก ทั้งการเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรให้เติบโต ค่าใช้จ่ายในการให้การศึกษาตลอดจนอุปพื้นฐานชีวิตในอนาคตของลูก พ่อแม่จำต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และทำงานหนักขึ้น การหางานพิเศษทำเพื่อให้พอเพียงกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้พ่อแม่ไม่มีโอกาสเลี้ยงดูลูกตนเองได้อย่างเต็มที่ นอกจากรายจ่ายที่พ่อแม่ที่ร้องเพลงกล่อมลูกได้ ก็ไม่มีเวลามากพอที่จะร้องเพลงให้ลูกฟัง เพราะการทำงานนอกบ้านทำให้เหนื่อยเหนื่อยทั้งการทำงานและการเดินทาง เมื่อกลับถึงบ้านเป็นเวลาของการพักผ่อน หย่อนใจด้วยการฟังเพลง ดูโทรทัศน์ นอกจากนี้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้ชาวบ้านบางกลุ่มมีอาชีพใหม่ขึ้นมา อาทิ การทำนาถั่ว ไร่ราชการ ค้าขาย หรือรัฐวิสาหกิจ ทำให้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับการงาน เวลาที่จะอยู่บ้านน้อยลง ไม่มีโอกาสเลี้ยงดู ความผูกพันระหว่างญาติพี่น้องก็น้อยลง เพราะไม่มีเวลาไปมาหาสู่หรือพบปะกัน เนื่องจากบทบาทหน้าที่ต้องรับผิดชอบดังกล่าว การเอาใจใส่กับการเลี้ยงดูลูก โดยการร้องเพลงกล่อมลูก การจับกล่อม เพื่อให้เด็กรู้สึกอบอุ่นทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงห่างหายไปจากสังคมบ้านบางสารในยุคปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ในอดีตเพลงกล่อมลูกมีบทบาทอยู่คู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านบางสาร ตำบลกลายอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราชอย่างใกล้ชิด เพลงกล่อมลูกเป็นเพลงที่ใช้ร้องจับกล่อมเพื่อถ่ายทอดความรัก ความเอาใจใส่ของผู้เลี้ยง ทั้งบทเพลงยังทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ให้คุณค่าต่างๆอย่างมากมาย เพลงกล่อมลูกจึงเปรียบเสมือนวรรณกรรมท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชุมชนนั้นได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาค้นคว้า ในชุมชนบ้านบางสารยังคงมีผู้ขับร้องเพลง

กล่อมลูกได้ถึง 15 คน ในอดีตแต่ละคนล้วนใช้เพลงในการกล่อมลูกหลานทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อายุ เกิน 60 ปี กล่าวได้ว่าในอนาคตเพลงกล่อมลูกคงหมดสิ้นไปจากชุมชนนี้ อย่างแน่นอน

6.3 บทบาทของเพลงกล่อมลูกในปัจจุบัน

บทบาทของเพลงกล่อมลูกในบ้านบางสารปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่น้อยลง เนื่องจากสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ประเทศมีการพัฒนามากขึ้น จากนโยบายการขยายความเจริญของรัฐบาลเข้าสู่หมู่บ้านในชนบท ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากมาย ความเจริญก้าวหน้าทางการคมนาคมทำให้ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่างๆเข้าไปในหมู่บ้านได้อย่างรวดเร็ว ดังได้กล่าวแล้วว่าจากเดิมที่ชาวบ้านมีการเดินทางด้วยเท้า เกวียน ทางเรือ ก็พัฒนามาเป็นการโดยสารรถยนต์ และการเดินทางโดยเครื่องบินซึ่งมีสนามบินพาณิชย์อยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านทำให้เดินทางสะดวกสบาย การคมนาคมในหมู่บ้านก็ได้รับการพัฒนาจากรัฐบาลโดยการขยายเส้นทางเพิ่มมากขึ้นซึ่งอดีตมีเพียง 2 เส้นทางเพิ่มเป็น 8 เส้นทาง จากงบประมาณของรัฐบาลในการปรับปรุงถนนไปสู่ชนบทด้านหน้าของหมู่บ้านมีถนนสายหลักคือทางหลวงสาย 401 ทำให้ชาวบ้านสัญจรไปมาระหว่างตัวเมืองอำเภอ และจังหวัดหรือการเดินทางเข้าสู่เมืองหลวงได้สะดวกมาก กล่าวได้ว่าการคมนาคมส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงไป ชาวบ้านรับเอาค่านิยมแบบใหม่ที่ทันสมัยกว่า อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ ที่นำเสนอเพลงรูปแบบใหม่ที่เร้าใจ ตื่นเต้น มีทั้งภาพ แสง สีเสียงที่ประกอบเข้ากันทำให้เกิดความดึงดูดใจแก่ผู้ชม นอกจากเครื่องสื่อสารดังได้กล่าวมาแล้วในชุมชนยังมีความบันเทิงรูปแบบใหม่ได้แก่คาราโอเกะที่เสนอทั้งภาพและเนื้อร้อง และวงดนตรีสากลของนักร้องที่มีชื่อเสียงต่างๆนำมาแสดงถึงถิ่นชนบท เมื่อมีสิ่งบันเทิงหลากหลายมาให้เลือกสรรเช่นนี้ชาวบ้านจึงไม่เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมเก่า ไม่มีความจำเป็นต้องมาร้องเพลงกล่อมลูกอีกทำให้เพลงกล่อมลูกถูกเลือนหายไป นอกจากนี้ การศึกษานับว่าเป็นอีกระบบหนึ่งที่ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของเพลงกล่อมลูก ในอดีตเด็กๆ มีเวลาอยู่กับบ้านใกล้ชิดพ่อแม่ และญาติพี่น้องเพราะไม่ได้เรียนหนังสือแต่ปัจจุบันจากวัฒนธรรมเปลี่ยนไป ทุกคนต้องเรียนหนังสือ โอกาสที่อยู่กับญาติ ๆ น้อยลง ทำให้การได้ยินได้ฟังเพลงกล่อมลูกลดน้อยลงไปด้วยเพลงจึงหมดบทบาทหน้าที่

ปัจจัยต่างๆที่กล่าวมาทำให้การร้องเพลงกล่อมลูกได้รับความนิยมน้อยลงตามลำดับ คนรุ่นใหม่เกือบจะไม่เห็นคุณค่าของเพลงกล่อมลูก ซึ่งแต่เดิมเพลงเคยทำหน้าที่ให้ความบันเทิง ความสนุกสนาน อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้แก่เด็ก กลับถูกปัจจัยดังกล่าวมากระทบทำให้หมดบทบาทหน้าที่ลง เหมือนกับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการแต่งกาย ในอดีตและ

ปัจจุบันที่ชายและหญิงเคยงู๋โจงกระเบน เปลี่ยนมาสวมกระโปรงและกางเกงแทนก็เนื่องมาจากค่านิยมในการสวมเสื้อผ้าเปลี่ยนไป (กฤษณา แสงทอง, 2540) เช่นเดียวกับเพลงกล่อมลูกที่คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าน้อยลงเมื่อมีความบันเทิงรูปแบบใหม่เข้ามาแทนที่ และในที่สุดเพลงกล่อมลูกก็จะกลายเป็นอดีตที่ชาวบ้านเคยงู๋โจง เพื่อจุดประสงค์ต่างๆ ก็หมดไปจากสังคมของคนในยุคปัจจุบัน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าปัจจุบันเพลงกล่อมลูกแทบจะหมดบทบาทหน้าที่ใช้สอยในชีวิตประจำวันของชาวบ้านบางสารไป บทบาทเพลงกล่อมลูกได้ถูกปรับเปลี่ยนในรูปแบบของการอนุรักษ์ การแสดง การประกวด การแข่งขัน ดังจะเห็นได้จาก ชาวบ้านบางสารซึ่งมีผู้ชนะเลิศการร้องเพลงกล่อมลูกถึง 2 คนคือ นางชูศรี ไข่แก้ว ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดเพลงกล่อมลูกที่ภาคของมหาวิทยาลัยมหิดลประจำปี พ.ศ. 2544 และนางส้อง ขุนพิพัฒน์ ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดเพลงกล่อมลูกเนื่องในวันผู้สูงอายุของโรงพยาบาลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประจำปี พ.ศ. 2542

จากกิจกรรมดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง บทบาทหน้าที่ของเพลงกล่อมลูกได้เปลี่ยนไปในทำนองเดียวกันกับเพลงพื้นบ้านทั่วไปที่นำมาแสดงเพื่อการอนุรักษ์ มีการนำมาเผยแพร่เพื่อให้เป็นศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและเป็นศิลปะของชาติ เห็นได้ว่าการสนับสนุนจากหน่วยงานที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้มุ่งเห็นความสำคัญในการที่จะรักษาไว้มิให้สูญหาย หรือเป็นเพียงการชะลอการสูญหายให้ช้ากว่าเวลาอันควร แต่ทว่าไม่สามารถทำให้การร้องเพลงกล่อมลูกกลับมามีบทบาทอยู่กับวิถีชีวิตของชาวบ้านได้เหมือนเดิม เพราะสภาพชีวิตที่เปลี่ยนไปสู่ยุคของความทันสมัยมากขึ้น มีการคมนาคมที่สะดวก เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิงที่ทันสมัยรับรู้ข่าวสารของสังคมภายนอกได้อย่างรวดเร็ว จึงเกิดการรับค่านิยมใหม่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นหน่วยงานต่างๆทำได้เพียงเพื่อสนับสนุนและปลูกจิตสำนึกของคนไทยให้รู้จักหวงแหน ภูมิใจในคุณค่าของวัฒนธรรมอันดีงามอันเป็นที่มาของการให้ความบันเทิง ให้ความรู้สึกอบอุ่นทางด้านจิตใจ ให้ความรู้ในการใช้ชีวิตอย่างถูกทำนองครองธรรมของคนสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาทำนอง เนื้อร้อง บทบาทการคงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และศึกษาจากเอกสารเป็นส่วนประกอบ การเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การบันทึกข้อมูล การจำแนกข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 การวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทำนอง

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากให้ผู้ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เพลงกล่อมลูกที่มีฉันทลักษณ์ 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค โดยยกตัวอย่างฉันทลักษณ์ละ 1 เพลง ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ทางด้านดนตรีได้ 4 ประเด็นดังนี้

7.1.1.1 รูปแบบ ของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ พบว่าแบบแผนการขับร้องแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนนำ ขึ้นต้นด้วยคำว่า “ฮา เออ” โดยมีเสียงซอลเป็นเสียงสำคัญที่สุด ส่วนที่ 2 คือ เนื้อร้อง พบว่ามีเนื้อร้องประกอบด้วย ประเภท 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค ส่วนที่ 3 คือ จบด้วยคำว่า “เหอ” ส่วนแบบแผนท่วงทำนอง มีลักษณะทำนองเหมือนกันคือ “ร้อยเนื้อหนึ่งทำนอง” เพลงจะสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับคำประพันธ์

7.1.1.2 ระดับเสียง จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าเพลงกล่อมลูกภาคใต้สร้างทำนองจากระดับเสียงซึ่งเกิดจากคำประพันธ์ ส่วนใหญ่ประกอบด้วยเสียง มี เสียงซอล และเสียง ลา

7.1.1.3 จังหวะ พบว่าเพลงกล่อมลูกภาคใต้ มีลักษณะจังหวะซ้ำ ทั้งมีการหยุดเป็นช่วงๆ ระหว่างคำประพันธ์แต่ละชุด

7.1.1.4 ทำนอง จากการศึกษาพบว่า ลักษณะของทำนอง มักมีการเอื้อนทำนองที่ตำแหน่งคำสุดท้ายของคำประพันธ์แต่ละชุด มากกว่าตำแหน่งคำแรกหรือคำอื่นๆ ของชุดคำประพันธ์ ซึ่งแบบการเอื้อน 4 แบบคือ การเอื้อนโดยใช้เสียง ซอล การเอื้อนโดยใช้เสียง ซอล ลา ซอล การเอื้อนโดยใช้เสียง ลา ซอล มี และการเอื้อนโดยใช้เสียง มี ลา ซอล

7.1.2 การวิเคราะห์เนื้อร้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอบางบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช 3 ประเด็นคือ

7.1.2.1 ฉันทลักษณ์และรูปแบบเพลงกล่อมลูกภาคใต้

เพลงกล่อมลูกภาคใต้ของบ้านบางสาร เป็นกลอนชาวบ้าน มีฉันทลักษณ์และ รูปแบบไม่แน่นอน ในบทเพลงอาจมี 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค 10 วรรค หรืออาจมีความยาวถึง 30 วรรค ในแต่ละวรรคมีคำประมาณ 4-7 คำ หรืออาจมีเกินกว่า 7 คำ จนถึง 10 คำขึ้นไป

7.1.2.2 โครงสร้างเนื้อร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้

การขึ้นต้นเพลงมีลักษณะเป็นคำสร้อยคือ ฮา เออ และลงท้ายด้วย เหนอ หรือ เออ เพลงกล่อมลูกภาคใต้มีจังหวะที่ไม่แน่นอน การเอื้อนเสียงขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้ขับร้องของแต่ละคนว่าจะเอื้อนเสียงยาวแค่ไหน ส่วนวิธีนำเสนอในการขึ้นเพลง มี 3 ประเภทด้วยกัน คือ 1) การขึ้นเพลงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาบทเพลงโดยตรง 2) การขึ้นเพลงที่ไม่ได้เกี่ยวกับเนื้อหา หรือบอกความหมายของเรื่องนั้น 3) การขึ้นเพลงด้วยคำว่า คือน้องหรือครือน้อง

7.1.2.3 การจัดประเภทเพลงกล่อมลูกภาคใต้

ผู้วิจัยได้สรุปผลในการจำแนกเพลงกล่อมลูกภาคใต้ของบ้านบางสารได้เป็น 7 ประเภทคือ

- 1) เนื้อหาที่พรรณนาความรัก ความเอาใจใส่ของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงที่มีต่อเด็ก
- 2) เนื้อหาขู่ว่าให้กลัว หมายถึงการเอาสิ่งต่างๆที่เด็กกลัวมาขู่ให้เด็กหลับ ซึ่งการขู่นั้น

ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้เลี้ยงหรือจากการที่ผู้เลี้ยงรู้ว่าเด็กคนนั้นกลัวต่อสิ่งใดซึ่งจะใช้ชื่อสัตว์ เช่น งูเขียว เป็นต้น

3) เนื้อหาสะท้อนภาพสังคมด้านต่างๆ ได้แก่

3.1) สภาพเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่น เพลงไปเมืองคอนกล่าวถึงตำนานการสร้างสถาปัตยกรรมพระบรมธาตุว่าพระศรีธรรมมาโศกราชได้สร้างเมืองนครศรีธรรมราช ขึ้นราวพ. ศ. 1908 เมื่อสร้างเมือง จึงได้นำเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแพร่ด้วยความเลื่อมใส หลังจากนั้นจึงได้สร้างพระสถาปัตยกรรมพระบรมสารีริกธาตุที่เรียกว่าพระบรมธาตุขึ้นในจังหวัดนครศรีธรรมราช นั้นเอง

3.2) บทเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อ ความเชื่อคือ การยอมรับสิ่งใดๆก็ตามที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ในสังคมบ้านบางสารมีความเชื่อหลายประการที่สะท้อนให้เห็นแนวคิด โลกทัศน์ ตลอดจนการยึดถือธรรมเนียมในการวางตนอย่างถูกกาลเทศะของสังคม ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมที่มีบทเพลงกล่าวถึงการทำความดีและกรรมชั่ว ซึ่งจะได้รับผลกรรมที่ตนกระทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บทเพลงที่กล่าวถึงการไม่ฆ่าสัตว์ การไม่เบียดเบียนสัตว์ นอกจากนี้เพลงยังกล่าวว่าถ้าทำความดีเมื่อตายลงจะได้ไปสู่วสวรรค์ ซึ่งชาวบ้านจะเห็นความสำคัญของสวรรค์มากกว่าจะนิพพานตามหลักคำสอนของพุทธศาสนา ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ บทเพลงที่กล่าวถึงความเชื่อในสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือการควบคุมของมนุษย์มีหลายบทด้วยกัน เช่น เพลงแม่ซื่อ กล่าวว่าแม่ซื่อคือเทวดาประจำทารก คอยระวังภัยมิให้เด็กทารกได้รับอันตราย แม่ซื่อมีชื่อเรียกรวมๆกันว่า ผุดผัดพุดพืด การที่เด็กน้อยเล่นคนเดียว หรือยิ้มหัวเราะคนเดียว คนก็เชื่อว่า มีแม่ซื่อมากอยหอยอกเล่น นอกจากเพลง แม่ซื่อแล้ว เพลงที่ได้รับความนิยมและร้องได้กันโดยทั่วไปคือ เพลงที่กล่าวถึงการเกิดจันทรคราส ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านหากไม่ปฏิบัติตาม โลกทัศน์ที่สะท้อนค่านิยม ได้แก่ ค่านิยมที่เกี่ยวกับบุคคล อาทิ การรักนวลสงวนตัวของผู้หญิงว่า ผู้หญิงจะต้องประพฤติตนให้เหมาะสม เรียบร้อย สมกับเป็นกุลสตรี ไม่คบหาชายใดก่อนวัยอันควร ค่านิยมในการเลือกคู่ครอง ว่าผู้ที่เลือกคู่ครองนั้นต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่พ่อแม่ตนต้องการ คือ ต้องเป็นคนขยันทำงาน มีหลักฐานมั่นคง มีความรับผิดชอบต่อชีวิตคู่ได้เป็นอย่างดี หรือ ค่านิยมที่มีต่อครอบครัวตามทัศนะของชาวภาคใต้ การมีความรับผิดชอบต่อครอบครัวเป็นเรื่องที่สำคัญที่ จึงปรากฏเพลงกล่อมลูกหลายเพลงที่ว่ากล่าว เสียดสี พ่อแม่ที่ทอดทิ้งลูก สามเฒ่าที่ทอดทิ้งเมีย ดังนั้นเพลงกล่อมลูกจึงมีการสื่อความให้เห็นถึง การมีความรับผิดชอบ หลักของการใช้ชีวิตคู่ การมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ชีวิต บิดามารดาต้องรับผิดชอบต่อเลี้ยงลูก และญาติผู้ใหญ่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของตน ส่วนบุตรมีหน้าที่ตอบแทนพระคุณบิดามารดา นอกจากนี้ยังมีค่านิยมเกี่ยวกับชุมชนและสถาบันทางสังคม

สะท้อนให้เห็นว่า ชาวภาคใต้รักแผ่นดินบ้านเกิด รักพวกพ้องและไม่ยินยอมให้ผู้ที่มีอำนาจกว่ามา กดขี่ข่มเหง

4) เนื้อหาเกี่ยวกับการอารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์ การแสดงอารมณ์ต่างๆที่ปรากฏในเพลงกล่อมลูก เปรียบเหมือนกับการสะท้อนภาพความรู้สึกนึกคิด จินตนาการที่ผู้แต่งได้ถ่ายทอด ใส่อารมณ์ความรู้สึกของตนเอง ซึ่งได้แก่ อารมณ์ความรู้สึกว่าเหว โศกเศร้าและหงอยเหงา อารมณ์ความรู้สึกรักใคร่พิงพ้อไฉ่ระหว่างหนุ่มสาว อารมณ์ความรู้สึก โกรธ เกลียด ชิงชัง และอารมณ์ขัน

5) เนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา ประเพณี ค่านิยมของชาวบ้านที่สะท้อนผ่านเพลงกล่อมลูกในเรื่องนี้คือ การนิยมยกย่องผู้มีความรู้ บุรุษที่จะมาเป็นคู่ครองของสตรีจะต้องผ่านการบวชเรียน และถือว่าการบวชเรียนสามารถทดแทนบุญคุณบิดามารดาได้

6) เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ชาวบ้านมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติ เนื่องด้วยลักษณะของความอุดมสมบูรณ์ด้วยสภาพแวดล้อมต่างๆ ทำให้ปรากฏผ่านทางบทเพลงกล่อมลูกมากมายหลายบทด้วยกัน เช่น เนื้อเพลงเกี่ยวกับพืชผัก สัตว์ เนื้อหาที่ปรากฏทางธรรมชาติ เช่น ฝนตก น้ำท่วม

7) เนื้อหาเกี่ยวกับวรรณคดีและนิทานท้องถิ่น ที่ปรากฏผ่านทางบทเพลงกล่อมลูก สะท้อนให้เห็นผู้แต่งเพลงมีความสนใจในงานเขียนของกวีหรือวรรณกรรมท้องถิ่น จึงนำเอานิทานพื้นบ้านมาใส่ในเนื้อเพลงกล่อมลูก ได้แก่เรื่อง พระรถเมรี พระสุธนมโนราห์ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงกล่อมลูกภาคใต้ของบ้านบางสาร แสดงให้เห็นถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในอดีตได้เป็นอย่างดี ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ ค่านิยม ความเชื่อ การพึ่งพาอาศัยกัน แสดงให้เห็นถึงความรัก ความผูกพันอย่างใกล้ชิดของคนในครอบครัว เนื้อร้องหลายบทแสดงถึงความปลุกฝังสิ่งที่ดีงามให้แก่ผู้ฟัง เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้สึกของมนุษย์ ทั้งในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

7.1.3 บทบาทการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกบ้านบางสาร

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องบทบาทการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลง เพลงกล่อมลูกภาคใต้บ้านบางสาร พบว่า ในอดีตเพลงกล่อมลูกมีบทบาทอยู่คู่กับวิถีชีวิตกับชุมชนบ้านบางสารอย่างใกล้ชิด สืบเนื่องให้เห็นชัดในปัจจุบันคือ ในบ้านบางสารยังคงมีผู้ขับร้องเพลงกล่อมลูกได้มากถึง 15 คน ทุกคนเคยใช้เพลงกล่อมลูกหลานทั้งสิ้น ดังนั้นเพลงจึงมีบทบาทหน้าที่ใน

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งถือเป็นกระบวนการในการพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของบุคคล ในชุมชน การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยมีเพลงกล่อมลูกเป็นสื่อสำคัญ สามารถมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งจะเจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคตโดยมีเพลงเป็นเครื่องมือในการอบรม สั่งสอน ให้คติในการดำรงชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมนั้นอย่างมีความสุข นอกจากเพลงจะทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว เพลงกล่อมลูกยังมีคุณค่าอันนับประการ เพลงเป็นกระจกเงาสะท้อนให้เห็นสภาพสังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในอดีต เช่นลักษณะการประกอบอาชีพ เรื่องของเศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ ตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

ในสภาวะปัจจุบันของชุมชนบ้านบางสาร พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ความเจริญทางด้านคมนาคม การสื่อสารด้วยเทคโนโลยี ค่านิยมทางการศึกษา ระบบเครื่องใช้ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของเศรษฐกิจ ล้วนส่งผลกระทบต่อค่านิยมของชาวบ้านที่ทำให้เพลงกล่อมลูกมีบทบาทหน้าที่ลดน้อยลง

ปัจจัยที่ทำให้เพลงกล่อมลูกหมดความสำคัญจะหมดบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวบ้านบ้านบางสาร สืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยน ส่งผลให้ค่านิยมของคนในชุมชนเปลี่ยนไป นับจากการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นด้านการคมนาคมที่นำมาซึ่งความเจริญทางด้านต่างๆ ได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ คาราโอเกะ ล้วนเป็นความบันเทิงรูปแบบใหม่ที่ได้รับการนิยมน้อยลงอย่างรวดเร็ว เมื่อมีของใหม่เข้ามา ให้ความสนุกสนาน ความตื่นเต้น เร้าใจ พร้อมด้วย ภาพ แสง สี เสียง จึงเป็นธรรมดาที่ต้องเกิดการเปรียบเทียบกับของเก่า ซึ่งชาวบ้านมองว่า โบราณ คร่ำครึ ไม่ทันสมัย และไม่มีความไพเราะเท่ากับเพลงในยุคปัจจุบัน เพลงกล่อมลูกจึงได้รับความนิยมน้อยลง ส่งผลให้เพลงกล่อมลูกในชุมชนบ้านบางสารเกือบหมดบทบาทหน้าที่ลงโดยสิ้นเชิง

7.2 อภิปรายผล

ผลการสรุปการวิจัยในเรื่องที่ได้กล่าวมาแล้ว เห็นได้ว่าปัจจุบันในชุมชนบ้านบางสาร ยังมีผู้ขับร้องเพลงกล่อมลูกได้จำนวนหนึ่ง เพลงมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม สะท้อนให้เห็นเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ค่านิยมรวมทั้งประเพณีที่ดำรงมาทั้งยังเป็นสิ่งที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดทางจิตใจ และเป็นการแสดงออกถึงความรักของพ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงที่มีต่อเด็ก แต่ในอนาคต กล่าวได้ว่าเพลงกล่อมลูกย่อมหมดไปจากชุมชนนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากสภาพชีวิตที่เปลี่ยนไปของชาว

บ้านส่งผลให้เกิดค่านิยมใหม่ทำให้บทบาทหน้าที่ของเพลงที่เคยมีเริ่มหมดบทบาทลงเนื่องจากไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นปัจจุบัน

จากแนวคิดเรื่องนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Culture Ecology) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนดกระบวนการวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม การปรับตัวของคนขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก และแนวคิดเรื่องศิลปะกับบริบททางวัฒนธรรมที่ต้องศึกษาในเรื่องของศิลปะพร้อมกับการศึกษาในเรื่องบริบทอื่นๆทางสังคมด้วย ด้วยหลักการดังกล่าวนี้สอดคล้องกับการนำเสนอเรื่องการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ กล่าวคือ บทบาทของเพลงกล่อมลูกภาคใต้ในบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เปลี่ยนแปลงไป สืบเนื่องมาจากค่านิยมของคนในชุมชนเปลี่ยน นับแต่ได้มีการพัฒนาประเทศของรัฐบาลที่ขยายความเจริญเข้าสู่ภูมิภาคไม่ว่าจะเป็นด้านคมนาคม ได้พัฒนาจากเดิมที่มีถนนลูกรังเพียง 2 เส้นทาง ต่อมาก็ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลในการพัฒนาดถนนมากขึ้น จวบจนปัจจุบันภายในหมู่บ้านมีถนนที่สภาพการใช้ได้ตีรวม 8 เส้นทาง ความเจริญก้าวหน้าทางการคมนาคมส่งผลให้นำพาความเจริญด้านต่างๆเข้าไปสู่หมู่บ้านได้อย่างสะดวก ชาวบ้านสามารถติดต่อกับโลกภายนอกได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆตามมา อาทิ เทคโนโลยีเพื่อความบันเทิง ที่มาพร้อมกับความตื่นตา ตื่นใจ ความน่าทึ่ง ทำให้ชาวบ้านรับค่านิยมรูปแบบใหม่อย่างรวดเร็ว เมื่อมีความบันเทิงต่างๆเข้ามา ไม่ว่าจะ เป็น วิทย์ ที่เข้ามาก่อน ติดตามด้วย โทรศัพท์ การไอเกะ วีดีโอหรือเครื่องเล่นซีดี มีทั้งความสนุกสนาน ภาพ แสง สี ความตื่นเต้น เร้าใจ ที่ไปสอดคล้องกับความต้องการของคนตามหลักจิตวิทยาจึงส่งผลให้เพลงกล่อมลูกมีบทบาทลดลงเนื่องจากไม่มีใครสนใจฟังเพราะมีเสียงรบกวนอย่างเดียวไม่มีดนตรีประกอบ กอปรกับเด็กรุ่นใหม่เกิดมาในช่วงที่มีสื่อทันสมัยครบครันเพลงกล่อมลูกจึงถึงลืมเลือนอย่างง่ายดาย

นอกจากปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมของชาวบ้านที่มีต่อเพลงกล่อมลูกแล้ว ความเจริญที่เข้ามานั้นก็ทำให้เกิดปัจจัยด้านอื่นตามมา คือ ระบบครอบครัวที่เปลี่ยนไปจากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากยิ่งขึ้น การเห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ เรื่องปากท้องของครอบครัว พ่อแม่ต้องทำงานหนักเพื่อให้มีรายได้เพียงพอค่าครองชีพที่สูงขึ้น การทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาให้ลูกเหมือนแต่ก่อน ญาติพี่น้องไม่มีบทบาทให้การเลี้ยงดูหลาน โอกาสที่จะขับร้องเพลงกล่อมลูกจึงลดน้อยลง นอกจากนี้การศึกษามีส่วนทำให้เด็กได้ฟังเพลงกล่อมลูกน้อยลงเช่นกัน เมื่อเวลาส่วนใหญ่ของเด็กๆต้องอยู่ที่โรงเรียน ทางโรงเรียนไม่มีเพลงกล่อมลูกให้เด็กฟัง เมื่อไม่มีกิจกรรมดังกล่าว เด็กจึงไม่มีโอกาสที่จะได้รับการปลูกฝังในเรื่องเพลงกล่อมลูก ส่งผลให้ค่านิยมแบบเดิมที่มีอยู่กลับเสื่อมคลายและหมดความหมายลง

บทบาทหน้าที่ของเพลงในปัจจุบัน เปลี่ยนจากสิ่งที่ให้ความบันเทิง ให้ความรู้ รวมทั้งเป็น เครื่องมือสื่อสารที่มีมาแต่อดีต กลับกลายมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่เป็นการแสดง การประกวด การอนุรักษ์ มากกว่าที่จะหวังว่าจะได้นำกลับมาใช้ในชีวิตประจำวันได้เหมือนเดิม ถึงแม้ว่าในปัจจุบันยังมีการร้องเพลงกล่อมลูกอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ผู้ที่ขับร้องอยู่ในวัยชราแทบทั้งสิ้น ทั้งโอกาสที่จะร้องน้อยลง เพราะลูกหลานเติบโตกันหมด เมื่อเป็นเช่นนี้คงกล่าวได้ว่าในอนาคตเพลงกล่อมลูก ของบ้านบางสารมีแนวโน้มที่จะหมดไป เหลือแต่การคงอยู่ในรูปของการอนุรักษ์ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร เทียบบันทึกเสียง ของเพลงกล่อมลูกภาคใต้เท่านั้นเอง

7.3 ข้อเสนอแนะ

7.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

7.3.1.1. ทางหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านที่มีความสามารถในการร้องเพลงกล่อมลูก ได้มีโอกาสเข้าการประกวด แข่งขัน หรือเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่ เพลงกล่อมลูกต่อไป

7.3.1.2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนโดยการส่งเสริมให้เพลงกล่อมลูกมีอยู่ในหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง คือมีเนื้อหาการเรียนรู้ทุกระดับการเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนหัดร้องเพลงกล่อมลูกให้ได้

7.3.1.3. ควรมีหน่วยงานเพื่อการเผยแพร่เพลงกล่อมลูก และมุ่งศึกษาวิจัยให้เป็นปัจจุบันต่อเนื่อง เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ต่อไป

7.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

การวิจัยการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาในเรื่อง บทเพลง เนื้อร้อง และบทบาทหน้าที่ของเพลงที่มีมาในอดีต รวมทั้งศึกษาเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงเพลงกล่อมลูกเฉพาะบ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช เท่านั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ได้ทำการศึกษาต่อไปในขอบเขตอำเภอและจังหวัดอื่นๆทางภาคใต้ เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์เพลงกล่อมลูกภาคใต้ให้คงอยู่ในลักษณะของการสืบสานเพลงกล่อมลูกต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- กฤษณา แสงทอง. (2540). เพลงปฏิพากย์วัฒนธรรมการดนตรีและภาพสะท้อนทางสังคมของชาวดำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา วัฒนธรรมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กิ่งแก้ว อรรถากร. (2519). คติชนวิทยา. ม.ป.ท. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2538). หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- จำกัศ
- จำริญู แสงดวงแข. (2523). โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก. สงขลา: ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- ธวัช ปุณโณทก. (2525). วรรณกรรมท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นัทธิกา สถิรวณิชย์. (2540). ศึกษาการใช้คำและโวหารในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้ อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. อุดลำนเา.
- นันท์จิรา จิรกานต์. (2543). เรียนภาษาไทยด้วย “เพลงร้องเรือ” แข่งขันจากจุดแข็งผู้ชัยชนะ. สารนครศรีธรรมราช, 30 (11), 89
- เบญจา หงษ์ทอง. (2540). เพลงกล่อมลูกภาคเหนือกรณีศึกษา : จังหวัดเชียงใหม่. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวัฒนธรรมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2519). ตำนานการละเล่นและภาษาชาวใต้. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประสิทธิ์ ชูประสูติ. (2540). เพลงกล่อมเด็กของชุมชนวัฒนธรรมเขาขุนพนม อ.พรหมคีรี จ. นครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สำนักงานศึกษาธิการอำเภอพรหมคีรี จังหวัด นครศรีธรรมราช.
- ปราณี เชียงทอง. (2526). วรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2521). เพลงพื้นบ้าน. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2521.
- ผาสุก มุททเมธา. (2535). คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: โอเอสพรีนติ้งเฮ้าส์.
- พิชิต ชัยเสรี. (ม.ป.ป.). สังคีตลักษณ์วิเคราะห์. อุดลำนเา.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). ดนตรีวิจักษ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สยามสมัย.
- ไพบุญย์ แพงเงิน. (2534). กลอนลำ ภูมิปัญญาของอีสาน. กรุงเทพฯ: โอเอสพรีนติ้งเฮ้าส์.

- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชาไทยศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2530). เปรียบเทียบเพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมภาคใต้ กับเพลงชาน้อง. ปัตตานี: ภาควิชาภาษาไทย และภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- (2523). เพลงกล่อมเด็กไทยมุสลิมจังหวัดปัตตานี. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มานพ แก้วสนิท. (2541). เฮฮาชาวใต้. กรุงเทพฯ: บั๊กแบงก์.
- (2541). ทักษิณहरรรยา. กรุงเทพฯ: บั๊กแบงก์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2540). มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เยาวเรศ สิริเกียรติ. (2521). เพลงกล่อมเด็กของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ราชิดา พุกยารัตน์. (2541). โวหารรักในเพลงกล่อมเด็ก. วิชา, 20 (1), 32.
- ลมุล จันทร์หอม. (2538). วรรณกรรมท้องถิ่นล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮาส์ การพิมพ์.
- ลัดดา รักอิสระ. (2540). เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ “ชาน้อง”. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ลัดดา เหมทานนท์. (2529). เพลงเด็กภาคใต้ : บทปลอบเด็ก บทขู่เด็ก บทล้อเด็ก บทล้อเด็ก และบท เด็กเล่น สงขลา: โครงการเอกสารเผยแพร่วิชาการ วิทยาลัยครูสงขลา.
- เลิศลักษณ์ ปดิฐพร. (2517). เพลงร้องเรือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต. โบราณคดี คณะ โบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันเนา ยูเด็น. (2525). เพลงชาน้อง. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วาสนา เกตุภาค. (2521). คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหสยามพัฒนา.
- วิเชียร ณ นคร และคนอื่นๆ. (2521). นครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์การพิมพ์.
- วินัย จันทร์พริ้ม. (2531). วิเคราะห์สำนวนโวหารและสัญลักษณ์ในเพลงกล่อมเด็กภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิมล คำศรี. (2533). การศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กเมื่อนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
- 28 ตุลาคม 2545. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช. สัมภาษณ์.

- วิมล คำศรี. (2532). วรรณกรรมท้องถิ่น. นครศรีธรรมราช : ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
- (2538). การศึกษาวิเคราะห์วิถีชีวิตชาวนครศรีธรรมราช จากวรรณกรรมมุขปาฐะ. สารนครศรีธรรมราช, 25 (10), 65
- (2538). วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช การศึกษาวิเคราะห์. นครศรีธรรมราช: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม. วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช.
- ศรีประภา ปาลสุทธิ และวราภรณ์ จีรวานิช. (2524). วิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กจังหวัดฉะเชิงเทรา. ฉะเชิงเทรา: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดฉะเชิงเทรา วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา.
- สิราพร ฐิตะฐาน ณ ถลาง. (2539). ในท้องถิ่นมีนิทานและการละเล่น : การศึกษาคติชนในบริบททางสังคมไทย. กรุงเทพฯ : มติชน.
- สังัด ภูเขาทอง. (2537). ลักษณะทำนองของเพลงพื้นบ้านภาคใต้ตอนบน. วารสารเพลงดนตรี ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 มิถุนายน 2537. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาวิชาการดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันทักษิณคดีศึกษา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้เล่ม 6. (2529). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมใจ สมคิด. (2538). การใช้เพลงกล่อมเด็กภาคใต้ประยุกต์พัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2510). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (2510-2514). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- (2530) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุกัญญา สุจฉายา. (2543). เพลงพื้นบ้านศึกษา. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2512). คติชาวบ้านปักษ์ใต้. กรุงเทพฯ: ก้าวหน้า.
- (2524). วิเคราะห์สารัตถะเพลงกล่อมเด็กภาคใต้. สงขลา: โครงการฝ่ายวิจัย สถาบันทักษิณคดีศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.
- (2521). โลกทรรศน์ไทยภาคใต้. สงขลา: ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.

-(2529). กวีโวหารที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็กเมืองนครศรีธรรมราช. วิชา,11(1), 22
สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 18 ตุลาคม 2545. เมธีวิจัยอาวุโสของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
สัมภาษณ์.
- สุมาลย์ เรืองเดช. (2518). เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึก
หัดครู.
- (2520). เพลงกล่อมเด็กของไทย. นครศรีธรรมราช: สำนักวิทยบริการสถาบันราชภัฏ
นครศรีธรรมราช.
- เสขย์ เกิดเจริญ. (2531). ภาพลักษณ์ของเพลงพระสุธน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิ่งมิตรวิทยารักษ์
องค์การบริหารส่วนตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (2544). แผนพัฒนาตำบล
ประจำปีพ.ศ. 2544. อัดสำเนา. ม.1
- ที่ทำการอำเภอท่าศาลาจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2544). เอกสารโครงการอำเภอท่าศาลา จังหวัด
นครศรีธรรมราช. อัดสำเนา.
- อมรา ศรีสุชาติ. (2543). ท่าศาลาคดี 100 ปี ท่าศาลา ย้อนอดีตสู่ท่าศาลา. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัย
วลัยลักษณ์
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544). ภูมิปัญญาทักษิณ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- เอนก นาวิกมูล. (2527). เพลงนอกศตวรรษ. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- Merriam, A..P.(1964). The anthropology of music. Chicago: Northwestern University.

ประวัติผู้ให้ข้อมูล

1. นางชูศรี ไช้แก้ว อายุ 45 ปี เกิดเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2495 ภูมิลำเนาเดิมอยู่ บ้านเลขที่ 51/1 บ้านบางสาร ตำบลกลาย อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันอยู่บ้าน พัททหารเรือ เลขที่ 3016 แพลต 11 ตำบลบ่อทราย อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สำเร็จการศึกษาจาก วิทยาลัยครูสงขลา วิชาเอกสุขศึกษา สมรสกับ พ.จ.บุญช่วย ไช้แก้ว มีบุตรธิดา 5 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 4 คน ปัจจุบันทำงานตำแหน่งผู้ช่วยเหลือคนไข้ โรงพยาบาลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด สงขลา ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดร้องเพลงกล่อมลูกสีกาของมหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปี พ.ศ. 2544

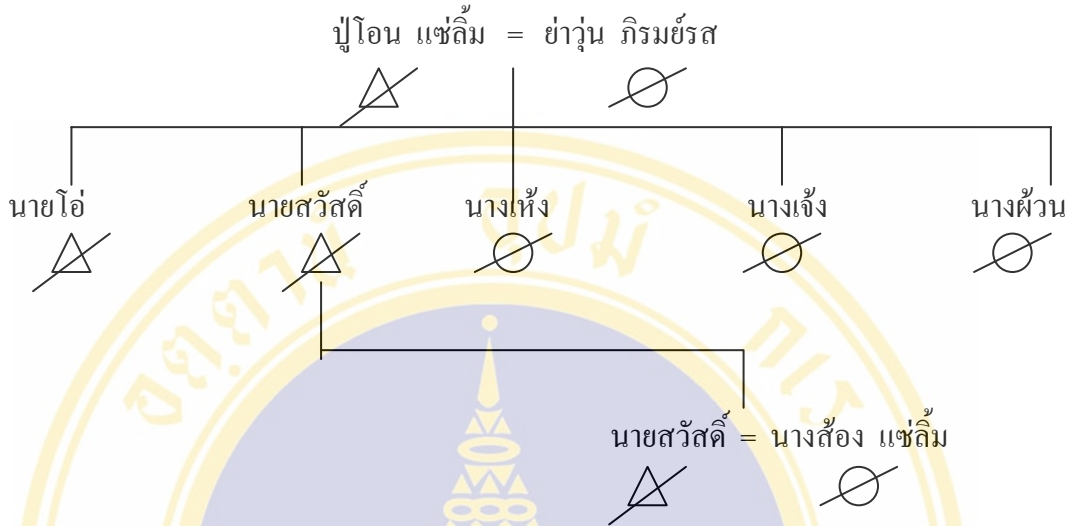
ผลงานหลังจากได้รับรางวัล

- เป็นวิทยากรร้องเพลงกล่อมลูกภาคใต้ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทำนองเพลงและประ เนื้อเพลงแก่นักเรียน โรงเรียนวัดเทพพูนนุญ ตำบลบ้านพล อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
- เป็นวิทยากรรับเชิญบรรยายและสาธิตเพลงกล่อมลูกภาคใต้ ที่โรงเรียนวิเชียรชม อำเภอ เมือง จังหวัดสงขลา
- บันทึกเสียงเพื่อเผยแพร่ในงานแสดงสินค้าภูมิปัญญาชาวบ้าน หนึ่งผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล ที่ศูนย์แสดงสินค้าเมืองทองธานี

ภาพที่ 5 นางชูศรี ไช้แก้ว

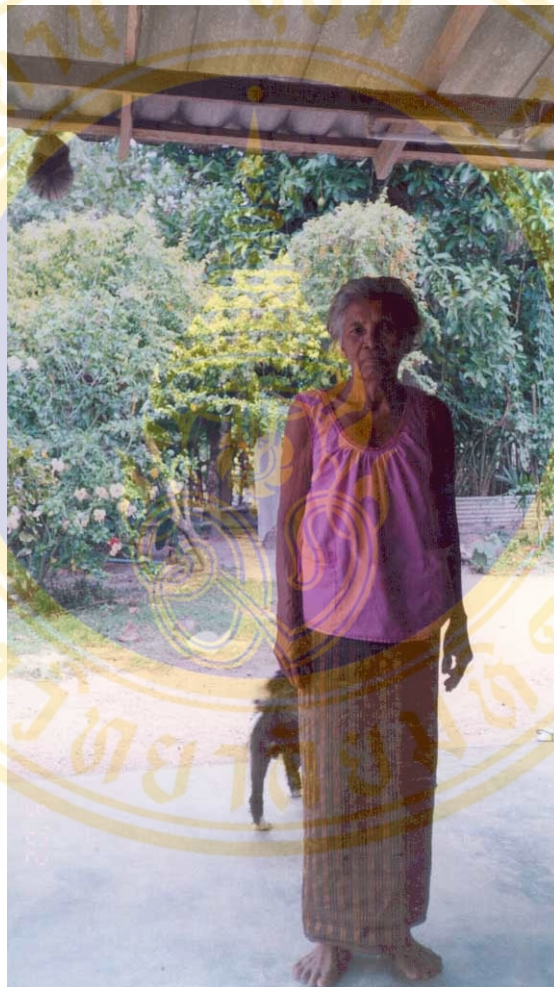
โครงสร้างครอบครัวของนางชุศรี ไข่แก้ว

นางสี่ง แซ่ลี้ม เป็นมารดาของคุณชุศรี ไข่แก้ว สามารถร้องเพลงกล่อมลูกได้มากถึง 80 กว่าเพลง กล่าวได้ว่า ร้องเพลงได้มากที่สุดในหมู่บ้านบางสาร เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ และมีบทบาทในการถ่ายทอดเพลงกล่อมลูกให้กับลูก ๆ เกือบทุกคน นางสี่ง และนายสวัสดิ์ มีบุตรธิดาทั้งหมด 7 คน คือ

1. นายสวาท รัตนศิกานต์ อายุ 51 ปี อาชีพ รับจ้าง ร้องเพลงกล่อมลูกได้ประมาณ 20 กว่าเพลง เป็นผู้ให้ข้อมูลเพลงกล่อมลูกในพื้นที่ที่ศึกษา
2. นายสงวส แซ่ลี้ม อายุ 49 ปี อาชีพ รับจ้าง ปัจจุบันอาศัยในจังหวัดสงขลา
3. นางเกษร นุ่นสังข์ อายุ 48 ปี อาชีพ แม่บ้านอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. นางชุศรี ไข่แก้ว อายุ 45 ปี
5. นางกิมสาย ศรีสว่าง อายุ 43 ปี (เสียชีวิต)
6. นายสงวน รัตนศิกานต์ อายุ 38 ปี อาชีพ รับราชการตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานแห่งชาติธารเสด็จ เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
7. นางศิกานต์ ทรุทามาส อายุ 37 ปี ปัจจุบันอาศัยอยู่ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. นางสาว ชุนพิพัฒน์ อายุ 77 ปี สามีชื่อ นายวัน ชุนพิพัฒน์ อายุ 72 ปี อยู่บ้านเลขที่ 2/1 หมู่ที่ 3 บ้านบางสาร ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช มีบุตร 4 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 2 คน เดิมเป็นคนอำเภอปากพนังย้ายมาอยู่ที่บ้าน บางสารเมื่อปี พ.ศ. 2504 อาชีพทำนา ทำสวน เคยประกวดร้องเพลงกล่อมลูกของ โรงพยาบาลอำเภอท่าศาลา เนื่องในวันผู้สูงอายุ ได้รับรางวัลชนะเลิศเมื่อปี พ.ศ. 2542 ร้องเพลงกล่อมลูกทุกคน

ภาพที่ 6 นางสาว ชุนพิพัฒน์

3. นางจรัส วัฒนสิทธิ์ อายุ 78 ปี สามีชื่อ นายเลียบ วัฒนสิทธิ์ อายุ 86 ปี อยู่บ้านเลขที่ 73 หมู่ที่ 12 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช มีบุตร 6 คน เป็นชายทั้ง 6 คน อาชีพ ทำสวน ทำไร่

ภาพที่ 7 นางจรัส วัฒนสิทธิ์

4. นายเลียบ วัฒนสิทธิ์ อายุ 86 ปี ภรรยาชื่อ นางจรัส วัฒนสิทธิ์ อายุ 78 ปี
บ้านเลขที่ 73 หมู่ที่ 12 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช เดิมเป็นชาวปากพองย้ายมาอยู่ที่
ตำบล กลาย เมื่อปี พ.ศ. 2483 อาชีพ ข้าราชการครู (บำนาญ)

ภาพที่ 8 นายเลียบ วัฒนสิทธิ์

5. นายถาวร บุญฤทธิ์ อายุ 70 ปี ภรรยาชื่อ จำลอง บุญฤทธิ์ (เสียชีวิต) อยู่ บ้านเลขที่ 11 หมู่ที่ 3 บ้านบางสาร ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช อาชีพ ทำสวน และทำประมง

ภาพที่ 9 นายถาวร บุญฤทธิ์

6. นางนึ่ง หนุรอด อายุ 66 ปี สามีชื่อ นายเอื้อน หนุรอด อยู่บ้านเลขที่ 20 หมู่ที่ 3 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช มีบุตร 6 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 2 คน ร้องเพลงกล่อมลูกได้ ประมาณ 30 เพลง อาชีพ ทำไร่ ทำสวน

ภาพที่ 10 นางนึ่ง หนุรอด

7. นายเหมียว ฐู้งั่ง อายุ 75 ปี ภรรยาชื่อ นางนิต วัชระปาน อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 3 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช มีบุตร 6 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 3 คน อาชีพทำประมง

ภาพที่ 11 นายเหมียว ฐู้งั่ง

8. นางฉิด วัชรปาน อายุ 70 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13 หมู่ที่ 3 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ. นครศรีธรรมราช สามีชื่อ นายเหมียว ฐู้งแจ้ง นครศรีธรรมราช มีบุตร 8 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 4 คน อาชีพทำประมง

ภาพที่ 12 นางฉิด วัชรปาน

9. นางคล้อย ปู่ยิ้ม อายุ 60 ปี สามีชื่อ นายเจริญ พิมพ์เสน อยู่บ้านเลขที่ 146 / 2 หมู่ที่ 3 ต. กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช ไม่มีลูก แต่ร้องเพลงกล่อมน้องๆ 5 คน ปัจจุบัน สามารถ ร้องเพลงกล่อมลูกได้ 20 กว่าเพลง อาชีพ ทำสวนมะพร้าว

ภาพที่ 13 นางคล้อย ปู่ยิ้ม

10. นางเจียม เพชรแก้ว อายุ 84 ปี สามีชื่อ ฤทธิ์ เพชรแก้ว อยู่บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 3 ต. กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช มีบุตร 4 คน เป็นชาย 2 คน หญิง 2 คน อาชีพ ค้าขาย และ ทำไร่

ภาพที่ 14 นางเจียม เพชรแก้ว

11.นางจาย เอี่ยมคง อายุ 95 ปี อยู่บ้านเลขที่ 015 หมู่ที่ 3 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ. นครศรีธรรมราช มีบุตร 9 คน เป็นชาย 4 คน หญิง 5 คน (เสียชีวิต 2 คน) คุณยายร้องกล่อมลูกทุกคน ปัจจุบันจำเพลงได้เพียง 4-5 เพลง

ภาพที่ 15 นางจาย เอี่ยมคง

12.นางบุญนง เมืองไย อายุ 63 ปี สามีชื่อ นายวินัย เมืองไย อยู่บ้านเลขที่ 20/3 หมู่ที่ 3 ต. กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช มีบุตร 8 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 3 คน อาชีพทำประมง และ ทำสวน

ภาพที่ 16 นางบุญนง เมืองไย

13. นายสวาท รัตนศติกานต์ อายุ 52 ปี ภรรยาชื่อ ศรีนวล รัตนศติกานต์ อยู่บ้านเลขที่ 51/ 1 หมู่ที่ 3 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ. นครศรีธรรมราช มีบุตร 4คน เป็นชาย 2 คน หญิง 2 คน อาชีพทำไร่ และรับจ้างทั่วไป ร้องเพลงกล่อมลูกทั้ง 4 คน

ภาพที่ 17 นายสวาท รัตนศติกานต์

14.นางแอบ วงศ์ทอง อายุ 72 ปี สามีชื่อ ช่วง วงศ์ทอง (เสียชีวิต) อยู่บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 3 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช มีบุตร 8 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 5 คน อาชีพทำไร่ และ ทำนา

ภาพที่ 18 นางแอบ วงศ์ทอง

15. นางนุ่น ปานเย็น อายุ 77 ปี สามีชื่อ นายชู ปานเย็น อายุ 77 ปี อยู่บ้านเลขที่ 115 หมู่ที่ 3 ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช มีบุตร 8 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 5 คน อาชีพทำไร่ และทำนา

ภาพที่ 19 นางนุ่น ปานเย็น

ประวัติผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมภาคใต้

ประวัติและผลงานของศาสตราจารย์สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์

เกิดเมื่อวันอังคารที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2478 ที่บ้านตะเคียนชะ อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา เป็นบุตรของนายเส็งและนางเพ็ง พงษ์ไพบูลย์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดา รวม 7 คน จบการศึกษาจาก วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร กรุงเทพฯ สาขาภาษาและวรรณคดีไทย เมื่อจบการศึกษาแล้ว ท่านได้สอบเข้ารับราชการที่วิทยาลัยครูสงขลา หลังจากนั้นจึงโอนไปรับราชการที่วิทยาลัยวิชาการ ศึกษาสงขลา (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยทักษิณ) ตั้งแต่พ.ศ. 2512 – พ.ศ. 2539 นอกจากนี้ท่านจะทำหน้าที่สอนแล้วยังทำงานและดำรงตำแหน่งอีกหลายตำแหน่ง เช่น เป็นหัวหน้าภาควิชาภาษาไทย เป็นผู้ จัดรายการส่งเสริมภาษาไทยทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 10 ภาคใหญ่ เป็นประธานจัดทำพจนานุกรม ภาษาถิ่นใต้ เป็นผู้ตั้งและผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมภาษา และวัฒนธรรมภาคใต้ เป็นผู้ตั้งและ ผู้ อำนวยการสถาบันทักษิณคดีศึกษา เป็นประธานกรรมการจัดทำสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ และ อื่น ๆ เป็นต้น ภายหลังจากเกษียณอายุราชการแล้วท่านเป็นเมธีวิจัยอาวุโสของสำนักงานกองทุน สันับสนุนการวิจัย (สกว.) นอกจากนี้ยังมีผลงานทางวิชาการอีกมากมาย เช่น คติชาวบ้านภาคใต้ สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เป็นต้น

ภาพที่ 20 ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์

ประวัติและผลงานของรองศาสตราจารย์วิมล คำศรี

เกิดเมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2495 อายุ 51 ปี จบการศึกษาระดับป.กศ. ชั้นสูง วิชาเอก ภาษาไทย (คะแนนยอดเยี่ยม) วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2515 และกศ.บ. ภาษาไทย (เกียรตินิยม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา ปีการศึกษา 2537 และค.ม. การสอน ภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2522

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2538 รองศาสตราจารย์ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

พ.ศ. 2542 - ปัจจุบัน ผู้อำนวยการโครงการบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช

ผลงานวิจัยเรียงตามลำดับปี พ.ศ. ที่พิมพ์เผยแพร่

พ.ศ. 2532 วรรณกรรมท้องถิ่นนครศรีธรรมราช : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ ทนภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2533 การศึกษาวิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กเมืองนครศรีธรรมราช ทนกรมการฝึกหัดครู และภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2538 วรรณกรรมมุขปาฐะ เมืองนครศรีธรรมราช การศึกษาวิเคราะห์ ทนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม

พ.ศ. 2539 นิทานพื้นบ้าน : มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น นครศรีธรรมราช ทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรม -ราช

พ.ศ. 2544 วัฒนธรรมข้าวและพลังอำนาจชุมชน รอบทะเลสาบสงขลา ส่วนหนึ่งของโครงการเมธีวิจัยอาวุโส ศาสตราจารย์สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ โครงการโครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการศึกษา ทน สกว.

ภาพที่ 21 รองศาสตราจารย์วิมล คำศรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางพัชราภรณ์ เอื้อจิตรเมศ
วัน เดือน ปีเกิด	9 พฤศจิกายน 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (ดนตรีศึกษา) วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, พ.ศ. 2535 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา แขนงวัฒนธรรมดนตรี) มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. 2546
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	โปรแกรมวิชาดนตรี สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ตำแหน่ง : อาจารย์ 1 ระดับ 4

Executive Summary

Stability and Change of Lullaby in Southern Thailand: Case Study Ban Bangsarn Tambon Kaly Amphoe Thasala Nakhonsithammarat.

Introduction

Lullaby are universal to most cultures in that they appear in almost every nation and language. Lullabies are a type of folklore – that is data which belongs to the folk’ cultural arts. Lullabies have 3 distinguishing traits. 1) The type part of oral traditional as it is passed on from generation to generation (oral literature) by using the memory instead of written forms. 2) The authors are unknown and 3) there are many styles depending on the local area. Thus, lullabies are an expression of the culture. (Siraporn Thitathan Na Thalang, 1996: 6).

Lullabies probably evolved from the storytelling to children before their sleeping time in order to entertain them and make them feel warm and that there was someone nearby. The children would not feel lonely. At last, they would fall in to a deep asleep. They would not bother their mothers or guardians. However, the mothers or the guardians might have some problems in selecting folktales or folklore to tell the children. Before the storytellers could tell many stories they would have to use slow rhythm as an element of the telling. At last, the storytelling becomes lullabies (Mullika Kananurak, 1981: 2).

Thus, the distinguishing characteristics of lullabies are that they are short simple songs, reflecting the usage of the language art, the Thai people’s poetic mind, including the living condition of that community. Reading the studies of the Southern lullabies done previously, their researcher found that there were general studies and case studies, such as the lullaby studies at Stringpra District, Songkhla province, and also studies of Pattani lullabies. A study of Nakorn- srithammarat province. It was found that was done by Vimol Damsri (1991), a researcher who studied about Nakornsithammarat lullabies in rhetoric, forms, structures, and contents of the songs. Also found was a study by Prasit Chuprasoot (1997) who analyzed the contents, social values, rhetoric, and forms of the songs.

From the studies of several researchers as stated, it was found that most of Southern lullaby studies were studies of rhetoric, structures, and content of linguistics. The studies did not do analysis in the area of ethnomusicology.

The researcher has been interested in studying southern lullabies at Tasala District, Nakorn Srithammarat. The researcher has sought to apply ethnomusicology principles, exploring the areas of both culture of music (Poonpis Amatayakul 2000). This study documents research dealing with the culture of that society with music as science and art with the study of the relationship of the functional roles of the songs which effect the society, and with the culture of the people in the reference to culture change.

Today, the lullabies are disappearing for many reasons, such as changing living condition from of the song, language variation in dialects, in transmitted process, and the influence of Western civilization. Thus, lullabies should be studied in order to prevent them from disappearing. The singing techuques of the grandparents who can sing the lullabies.

In the interest of conservation and dissemination of lullabies, in 1989, Mahidol University organized the four region lullaby contest in order to encourage cultures people in different regions to understand and become more interested in their own local cultures. From 1989 to present (2002), Mahidol University has organized 12 contests. There are many competitors who participate. In each contest, there are singers who win awards and ones who do not. The ones who do not receive any awards are encouraged to continue developing their own abilities in this of singeing lullabies.

A lullaby contest of the 4 regions of Thailand made the participants feel enthusiastic to be part of passing on traditional songs and developing their own abilities in practicing singing. Formerly, lullabies were seen as simple songs that anyone could sing. Past contests have assisted in demonstrating that lullabies can be sung by capable women (and sometimes men), deserving of receive the awards and of being praised by societies. This assists in increasing their pride in themselves, their families, and their culture. These things can aide in making local people aware and in increasing their care of their heritage which has been pass on through generation. The documentation of lullabies from the past contests, has stored by Mahidol University them in video and tape formats for research and dissemination to students and people who are interested.

The researcher used these materials to study southern lullabies from Tasala District in order to know the present existing conditions and the changes which have accrued. Which will be an advantage to create the knowledge and understanding; and also to find the conservative guidelines of the Southern lullabies in accordance with the context of the social culture nowadays. In this study, the researcher has also been interested in studying southern lullabies through the biographical study of the lullaby works of Mrs. Choosri Khaikao. She won the top award in the Southern Lullaby Contest from Mahidol University in 2001. The study was conducted in the area of Tasala District., Nakorn Srithammarat. Mrs. Choosri Khaikao was born there. Even though she married, she has come to work and live in Songkla which is her husband's native province. Mrs. Choosri won the top prize in the Southern Lullaby Contest, she learned the song by hearing and listening to her mother, relatives, and neighbours singing the lullabies when she lived at Tasala District during her childhood. The way she was raised, the way of life, the belief system to which she was exposed, and her capacity to memorize were important aspect of her experience while living in Tasala. Mrs. Choosri still sings lullaby songs to her five children. From the initail basic survey, the researcher found that the village in which Mrs. Choosri Khaikao was raised is Ban Bangsarn, Tambol Klai, Tasala District. There are still many capable persons who can sing the lullabies in the area; as apposed to

Muang District where there are next many people who can still sing the lullabies from that area.

Objectives of the Research

1. To study the melody and content of southern lullabies of Ban Bangsarn, Tambol Klai, Tasala, District, Nakorn Srithammarat Province;
2. To study the existing conditions and the changes of southern lullabies of Ban Bangsarn, Tambol Klai, Tasala District, Nakorn Srithammarat, Province.

Expected Benefits (Outcomes)

1. To know the uniqueness, characteristics, melody, and contents of southern lullabies;
2. To know the existing conditions and the changes of southern lullabies
3. To conserve and disseminate the song text of southern lullabies through written documentation for those who are interested in.

Research Scope (Focus)

For this study the researcher has explored the home area of the top award winner of Southern Lullaby Contest of the year 2001, Mrs. Choosri Khaikao. Her home area is Ban Bangsarn, Tambol Klai, Tasala District, Nakorn Srithammarat.

This study of southern lullabies of Ban Bangsarn Community, Tambol Klai, Tasala District, Nakorn Srithammarat has the following objectives: to study the contents and melodies of southern lullabies; and to study the existing roles and the changes of southern lullabies in the local areas.

In this study the researcher used the qualitative research as a guide and them supplemented this with related documents. In collecting the data the researcher used both formal and informal. Observe participally and non-participally. record, classify, and analyze the data which are resulted the analysis as follows.

Conclusion of the study

Analysis of the musical structure of southern lullabies

The researcher collected data from the respondents by analyzing the lullaby melodies with text of four lines, six lines, eight lines and ten lines, giving. The analysis can be summarized and divided into four as follow:

Southern lullabies were found to have patterns which could be divided into three parts. Part 1 is an introduction beginning with “ ar, er” by using as the most predomenant pitch. Part 2 is the content which is found to consist of many

categories: four lines, six lines, eight lines and ten lines. Part 3 is the ending which uses the word “herh”. (The pattern of the style has the same characteristics that is “100 contents, one style’.) The songs are short or long depending on the length of the song texts.

Tone levels: of speech from the study the researcher found that southern lullabies create the melody based on the tone moment of the song text. Most of the pitches consists of me, sohl, and lah with low, mid, high tone levels of speech.

Rhythm: It was found that southern lullabies have a slow rhythm and no definite meter

Melody: from the study it was found that the attributes of the melody always use the word “an” at the ending of each verse more frequently than as a beginning word (others of the set of the verse series) The form of “an” has 4 kinds: “an” by using sol; “an” by using sol, lah, sol; “an” by using lah, sol, mi; and “an” by using mi, lah, sol.

Analysis of the contents of the southern lullabies

The researcher has analyzed the contents of the southern lullabies in 3 areas:

- 1) Rhetoric and formats of the southern lullabies;
- 2) Structures of the southern lullabies;
- 3) Categorizing the southern lullabies.

These areas are summarized in the following section.

Rhetoric and formats of the southern lullabies

The song text of southern lullabies are made up of folk poetry. There are certain rhetoric and form use in the song texts. Each song is made up of either 4 lines, 6 lines, 8 lines, 10 lines or up to 30 lines. Each line contains an average of four-seven words. Some lines may contain up to ten words.

Structures of the southern lullabies The beginning of the song has the refrain “ar”, “er” and the song end with “herh” or “er”. The southern lullabies have unsteady rhythm. The “an” sound depends on each singer’s decision as to how long she will choose to “an”. The beginning of each song has 3 possible variations : 1) begin with the content of the song; 2) begin by telling the meaning of the story found in the song; or 3) begin with the words “kua nong,” or “krua nong”.

Consisted with other headings categorizing the southern lullabies

The southern lullabies can be categorized into 7 types:

1. Some song texts may describe love and care which parents or guardians give to their children ; promising to take care and protect them in their sleep.

2. Some song texts may contain. A adults attempt to trick the children psychologically. They choose thing or animals which children are afraid of, such as a common green snake, a lizard, a toad, an ox, a buffalo, and so on.

3. Song text may reflect many sides of society as follows:

3.1 The song texts may speak of historic events, such as found in the song named “Pai Muang Korn” (Go to Nakorn Srithammarat). The song tell the legend of building a pagoda containing Buddha’s relics. Pra Sri Thammasokarat built the town of Nakorn Srithammarat around 1365 (B.E. 1908). When he built the town, he brought Buddhism as well. After that he built a pagoda which contained Buddha’s relics, It was called “Pra Bormmathat” in Nakorn Srithammarat.

3.2 The song text reflects the belief that we must accept anything is passed on to them. (In Ban Bansarn society there are several beliefs hold good behavior as important to society:) 1) Some song texts express beliefs in rules which state that our good deeds and bad deeds which eventually return to us. There are also song text mentioned about not killing and oppressing animals. The songs say that if you do good deeds, when you die, you will go to heaven. The thought is that heaven is more important than Nirvana, according to the teaching of Buddhism. 2) Some song texts express beliefs in the supernatural. There are many songs which mention about the supernatural. There are things that are out of human control, such as *Pleng Mae Sua*. It is said that *Mae Sua* is a gurardian angel for a baby to protect the child from disaster. The title for *Mae Sua* is *puđpad or putpat*. As a baby plays, or smiles and laughs alone, it is believed that *Mae Sua* comes to play with him. Besides the songs of *Mae Sua*, the popular songs which can be sung generally are the songs mentioning lunar eclipses (which will impact on the folks’ ways of life if they do not put into practice). 3) Some song texts reflect social values which often consist of personal values, such as the belief that women should have reserved manners. Women should behave properly, and suitably for ladies. Women should not be friends with any men before a suitable, mature age. Some song texts also express social values in reference to choosing a spouse. It is felt that he must have the required qualities of being diligent, rich, and responsible for his spouse. According southerners’ values, the husband’s responsibility for the family is the highest priority. It is apparent that many lullabies blame parents who abandon their children or blame, the husbands for abandoning their wives. Thus, the lullabies communicate responsibility, the principles of family life, and the loyalty on should have to the spouse. The parents must also be responsible for feeding their children, The senior relatives’ duty is to feed their own descendants. Also, their sons and daughters are expected to pay their gratitude back to their parents. There are also social values within the communities and social institutions which reflect the southerners love for their native land and friends. They also declare their rights to not be mistreated by authorities.

4. Some song texts may contain contents concerning human disposition and feelings. Various dispositions are displayed in the lullabies is which is like a reflection of ideas and imagination of the composers which have been handed down. Some song texts express feeling of anger, hatred, or humour.

5. Some song texts may contain contents concerning education, religious practies, and traditions. The southerners’ social values reflected in these lullabies include a focus on their preference to educated men. Men who will be a women’ spouse have to enter

the monkhood and. It is believed that entering the monkhood pays back both gratitude and merit to ones parents.

6. Some song texts contain contents dealing with nature themes. The southerners' way of life involves nature. Their life in rural, natural surrounding leads to many lullabies whose contents include such topics as plants, vegetable, animal, rain, flooding, and so forth.

7. Some song texts contain contents dealing with literature and folktales. These lullabies often reflect the authors interest in poetry, or folk literary works Thus, folk tales are such in lullabies from covering such stories as of *Pra Roth Meree* , *Pra Suthon Manorah*, and so forth.

From the analysis of the content of the southern lullabies showed the peoples' way of life. This reflects the visions, social values, and beliefs, of the people. It also reflects the love being close by should by family members. (Several contents were depicted the fine establishment to the listeners). Contents often deal with human feelings in the regard to human relationships: between humans and the nature and humans and between the supernatural.

Roles of the existence and changes of the southern lullabies

The data which the researcher has studied and analyzed regarding the roles of the existence and the changes of the southern lullabies reveals that in the past the lullabies have a close relationship with Ban Bangsarn . Songs have played a role in the upbringing of children which is part of the process of passing on people's attitudes, beliefs, and social values. Using lullabies for child rearing can be important. The messages in song can children's behavior. They can grow up to be good adults in the future. By using songs as an instructional aid in bringing up, teaching, instilling values for living, and for spending their lives happily in the society. Songs act is mirrors that reflect the social situation and people's part ways of life such as : the characteristic of career performance, economy, history, and also including local geography.

In the present situation of the Ban Bangsarn community, there have been several changes: growth in communication, information technology, educational values, family systems which are changed because of economic conditions. All of these have impacted on the people's social values and that has reduced the role that lullabies play in the society.

The main factor that has bought the reduction in the role of the lullabies is due to a changeable environment. The people's social values have changed and shifted. As the country has developed this has bought rapid change, resulting in the introduction of entertainment technology, such as: radio, television, karaoke, etc. All of these are entertainment resources which receive widespread popularity. When there are new things with images, lights, and sounds their can be appealing, exciting, and arousing. It is common that there will be a comparison with former forms of entertainment. The new generation will consider lullabies to be archaic, antique, too old, not modernized and unpleasing compared to modern songs. Because of this,

lullabies become less popular, impacting on the lullabies in decrease of the functional role of the Ban Bangsarn community.

Discussion

The research results show that currently, in the community of Ban Bangsarn, there still are a number of lullaby singers. However, in the future, it can be said, that the lullabies may expire from this community inevitably. As these people's changeable life styles are changing, new social values are emerging that make the roles and the functions these previously used of former lullaby expire. They no longer fit into new generation's ways of life.

The new roles and functions of these songs have changed from entertainment, to become a representative of cultural heritage. Through performance, contests, and conservation these songs have been maintained, as opposed to their previous function of use in daily life. Even though, presently, there are still some people who can sing the lullabies, most of the singers are older in age. The opportunity to sing is lessened because they no longer have children young enough to whom they can sing their lullabies. It can be said that in the future, Ban Bangsarn's lullabies will be come extinct. What will remain is the existence of these lullabies through conservation, which is maintained in printed format and in tape recordings of the southern lullabies.

Research Recommendations

General Recommendations

1. The agencies who promote arts and cultures should encourage the people who are capable of singing these lullabies to have opportunities to participate in take the contests, competitions, or to be the guest speakers for agencies in order to conserve and disseminate the lullabies.
2. The related agencies should support them by promoting the lullabies into the curriculum continuously. There should be lullabies verses included in graduated levels of difficulty for each grade level, or add the lullabies verse into the southern Thai language classes. The teachers should encourage the students to sing older lullabies and compose new lullabies.
3. There should be an agency to disseminate the lullabies and aim to do up-dated research continuously.

Recommendations for Further Research

In this study of the existence and the changes in southern lullabies, the researcher has aimed to study the songs, their contents, and the roles of the function of songs in the past. This includes the study of the factors that impact the changes of lullabies, specific in Ban Bangsarn, Tambol Klai, Tasala District Nakorn Srithammarat. So the researcher would like to recommend to the person interested in the southern lullabies to further the study of the songs in the district area and other

provinces in the south in order to be a guideline for future in conservation of the southern lullabies. This offers hope for the preservation and maintenance of these treasured lullabies in the future.

